

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. F. Felicis Potestatis Panormitani Ordinis Minorum S.
Francisci de Observantia ... Examen Ecclesiasticum**

Potesta, Felice

Coloniæ, 1712

Cap. IV. De Sacrilegio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40060

CAPUT IV.

DE SACRILEGIO.

550 **S**acrilegium est lesio seu violatio res sacra. Res sacrae sunt ea omnia, quae ad cultum divinum sunt destinata. Est triplex, personale, quo persona sacra; locale, quo locus sacer; & reale, quo aliae res sacrae violantur.

PERSONA SACRA

551 **E**st, quae per votum, aut ordinem sacrum est Deo specialiter dicata. Tribus modis laedi potest: 1. per violentam manus injectionem; 2. per usurpatam jurisdictionem, personas Ecclesiasticas ad iudicium saeculare trahendo, vel iisdem vestigalia imponendo; 3. per actionem veneream, sive externam, sive internam.

552 Probabile est, non esse opus in confessione aperire, an votum sit solemne, vel simplex, quia non differunt specie, sed accidentaliter, secundum magis, & minus. Nec an duplici titulo persona sit sacra, quod scilicet sit Sacerdos, & Religiosus, quia moraliter est una numero malitia. Unde sufficit dicere: *Habui copulam cum habente votum castitatis.*

553 Religiosus, qui suis tactibus polluit saecularem, peccat contra castitatem, sive propriam delectationem habeat, sive non; quia voto astrictus, qui abutitur suis membris ad actum venereum, peccat contra propriam castitatem: talis est, qui tactibus suarum manuum polluit; liquet de muliere voto ligata, quae si sit succuba fornicationi saecularis, etiam sine propria delectatione, peccat contra propriam castitatem, quia abutitur membro suo ad actum venereum: *v. n. 215.*

L 3

NO-

supra, & ibi studentes majori parte anni commoventur, de licentia Ordinarii. Ex Declar. S. Congr. quia ad Ordinarium spectat examinare super aetate, sufficientia, an divinus cultus ob eorum absentiam detrimentum patitur, & alia à jure requisita.

547 Alter est dicendum de Parocho; nam ex Trid. 21. de reform. c. 2. non permittitur Episcopus concedere licentiam Parochis, ut à propria Ecclesia absint ultra bimestre, nisi ex gravi causa, qualis non est studium in Parocho. Cui, accedit Decl. S. Congr. Conc. 22. Februarii 1590. quae censuit, Parocho causa studiorum non esse dandam licentiam, cum hoc per Concilium non admittantur, nisi qui per concursum magis idonei fuerint iudicati.

Præmissam licentiam concedere potest Episcopus Praebendatis, & beneficiariis non curatis, non nisi ad quinquennium, ex c. finali de Magistris. At eam extendere posse ad septennium, tenet Leander. cit. q. 153. ex alio posteriori, c. cum ex eo de elect. in 6.

548 Si beneficium constat ex totis distributionibus quotidianis, absentes ratione studii eas lucrantur omnes, dempta tertia parte. Quia tunc distributiones illae succedunt loco fructuum. Ex Decl. Sac. Capud Leand. cit. q. 154.

549 Denique Episcopus dispensare non potest, ut Praebendatus, aut Beneficiarius, qui abest recreationis causa, distributiones percipiat; quia talis perceptio est prohibita à Trid. sess. 21. de reform. c. 12.

De Horis Canonicis, Beneficiatis, & distributionibus, agunt Mastrius disp. 14. à n. 49. Diana p. 2. tr. 12. Joan. de la Cruz. pag. 52. Henric. tom. 1. pag. 586. Castropal. tom. 2. tr. 7. disp. 2. § 3. Bufen. l. 4. c. 2. d. 2. Gobat. tom. 1. tr. 5. & maxime Leander tom. 6. tr. 8. Donatus tom. 3. tr. 18.

NOMINE LOCI SACRI

554 **I**n ordine ad effectum refugii, non solum intelligitur Ecclesia cum suis Capellis, sed etiam Sacristia, & totum Monasterium; imò & totum Episcopi Palatium; quia sumus in favorabilibus. In ordine verò ad effectum sacrilegii, in homicidio, mutilatione humani seminis effusione, & furto, venit sola Ecclesia cum cœmeterio, minime Sacristia, Monasterium, Campanilia, & similia; quia sumus in odiosis. In ordine deum ad pollutionem, seu violationem, venit locus ille, qui spectat ad Corpus interius Ecclesie, à tecto interiori usque ad pavimentum, & à parte interiori portæ Ecclesie usque ad ultimam partem Aræ majoris, inclusis Choro, Capellis, & Organo, *v. an. 568.*

555 Cœmeterium, quod est locus ab Ecclesia distinctus, singulariter benedictus, & destinatus ad sepulturam fidelium, violatur; eo tamen violato, non violatur Ecclesia; unde sufficit, ut ipsum reconcilietur; polluta autem Ecclesia, polluitur cœmeterium; quia principale non sequitur accessorium, sed è converso.

RES SACRÆ

556 **S**unt plures: 1. Sacramenta; 2. Vasa sacra, Imagines, Reliquiæ Sanctorum, Scriptura Sacra, sacre cæremonie; 3. ornamenta Ecclesie, & ministrorum ejus; 4. bona temporalia Ecclesiastica in sustentationem Ecclesie, & ejus ministrorum deputata a deo; que, qui male, & irriverenter contra ea se gerit, sacrilegium committit.

557 Hinc reale sacrilegium est, sacramenti susceptio, vel administratio in mortali, simonia, fractio sigilli sacramentalis, profanatio sacrorum vasorum, aut vestium, ut si quis Ca-

lice in convivio utatur, aut ornamenta Altaris, & Sacerdotis in profanos usus applicet. Sermo autem est de iis, que consecrati, & benedicti solent; nam adhibere ad nuptias, & communem usum tapetia, candelabra, & similia, que mediâte sacro ministerio vivunt, non est peccatum mortale, nisi fiat in contemptu. Sacrilegium reale est suppressio priorum legatorum, vel jurium Ecclesie fraudatio. Peccatum contra votum est sacrilegium, quia res Deo destinata violatur.

558 Sacrilegium non est peccate citi-
fio, nisi fiat ex contemptu; quia tempus extrinsecè se habet ad actiones.

LOCUS SACER

559 **Q**uatuor modis lædi potest. Primo per strepitum forentem, ut si quis negotiationes, seditiones, itabulationes equorum, mercaturam, aut similia faciat in loco sacris.

560 Secundò, læditur sacrilegè per furtum tribus modis. Scilicet, quando quis furatur: 1. Sacrum de sacro, hoc est rem sacram, ut calicem, vestem, & bona propria Ecclesie, in loco sacro; 2. Sacrum de non sacro; scilicet rem sacram in loco non sacro, nempe extra Ecclesiam; 3. Non sacrum de sacro; scilicet, rem profanam non sacram, v. gr. pecuniam, aut aliam rem, que sit Ecclesie, aut ejus custodia tradita, deposita, aut ei accommodata.

561 In his furtis sacrilegium committitur, quia in his tantum rei sacre, & loco sacro iniuria inferitur, minime in cæteris; quare si quis erumenam divitis, pecuniam Parochi, quam & si jure ecclesiastico, nomine tamen suo, non Ecclesie, possidet, furetur, sacrilegium non committit, nisi fiant cum notabili iniuria loci sacri.

562 Tertiò, læditur per pollutionem: & *n. 568.*

563 Quarto,

563 Quarto, per actus repugnantes ejus
immunitati: ut à n. 605.

ECCLESIA CONSECRATA
EXECRATUR,

564 Si arietes secundum majorem partem simul destruantur, seu corruantur; minime, si destruantur successive, ut tandem Ecclesia tota reedificetur; quia tunc secundum prudentiam hominum existimationem censetur eadem perseverare; secus, si tota simul, licet postea reedificetur.

565 Nec execratur, si parietibus integris remanentibus, tectum, & alia opera lignea tiant, aut comburantur; quia consecratio magis principaliter parietibus inest; hinc in parietibus collocantur Cruces: v. n. 585.

566 Ecclesia vero benedicta non amittit benedictionem parietibus destructis; quia benedictio inest solo.

567 Si tamen destruat, absq; spe, ut reedificetur, eo ipso amittit privilegia loco sacro competentia.

ECCLESIA POLLUITUR,

568 Primo, per injuriosam exustionem, nempe, si injuriose fuerit exusta igne. Ex Concil. Nicæno. Diana par. 8. tr. 7. r. 63.

569 Secundo, per sepulturam excommunicati vitandi, aut infidelis, etiam infantis; minime, si sit filius parentis fidelis, licet decesserit sine baptismo; quia est pars hominis caritative; consuetudo tamen est, ut non sepelatur in Ecclesia.

570 Tertio, per homicidium injuriosum aut mutilationem; unde injuriola suffocatio, aut occisio hominis facta in Ecclesia absq; sanguinis effusione, polluit Ecclesiam.

571 Quarto, per violentam, & injuriosam sanguinis humani notabilem effusionem, quæ

non sit è naribus, aut dentibus, quia sunt organum nimis facile ad emitteendum sanguinem.

Effusio aliquarum guttarum, etiam injuriola, non polluit, nisi occidat; quia effusio abundantiam significat.

572 Quinto, per copulam illicitam, aut humani seminis effusionem, quæ sit peccatum mortale, licet non cadat in terram, dummodo sit externa.

573 Per homicidium, effusionem sanguinis, & pollutionem violatur Ecclesia, etiam si sint occulta. Ex cap. significasti de adulterio, ubi præcipitur reconciliari Ecclesiam, in qua quidam adulterium teoretum commiserat, postea à muliere publicatum; quia non violatur Ecclesia, nisi per injuriam; adeoque, quando sit injuria. Per hoc autem, quod copula, ver. gr. occulta incipiat post dies octo impedire à sacris, quando est facta publica, & indigeat tunc reconciliari, non prius, non sequitur, quod prius non fuerit violata; sicut ex hoc, quod percussor oculus Clerici incipiat post dies octo vitari, quando percussio est facta publica, non sequitur, quod non fuerit prius excommunicatus; sicut igitur publicatio in hoc casu non facit excommunicatum, sed vitandum; ita in primo non facit Ecclesiam pollutam, sed impeditam à sacris, & reconciliandam Diana par. 9. tr. 9. resol. 5. & Bonac. contra Tamb. in Meth. Conf. l. 2. c. 7. §. 5. n. 35. & alios.

574 Copula conjugalis, si fiat ex necessitate, ver. gr. ad vitandum periculum incontinentiæ conjugum, alium locum aptum non habentium, non polluit Ecclesiam; bene vero si fiat sine necessitate, quia tunc est injuriola, & sacrilegium.

575 Si quis polluat violenter in Ecclesia adolescentem renitentem, & non consentientem, violatur Ecclesia; quia licet talis pollutio

tuō non sit voluntaria, & peccaminosa adolecenti, est voluntaria, & peccaminosa eam cauſanti, & inde est injurioſa Eccleſiæ.

576 Ut præſatæ actiones polluant Eccleſiam, requiritur injuria; hinc Eccleſiam non polluit, 1. Effuſio ſanguinis facta ob propriam deſenſionem. 2. Facta casualiter, aut ab infante, vel infano; ſecus, ſi eorum ſanguinis effunderetur; quia licet non poſſint facere, poſſunt pati injuriam. 3. Si vulnus fuit factum extra Eccleſiam, & percullus ingrediatur intus, & ibi effundatur ſanguis, aut moriatur; ſecus, ſi vulnus ſuit factum intus, & percullus ſit egreſſus extra, & ibi ſanguis effuſus; vel ductus ad domum poſt paucaſ horas moriatur; quia homicidium cenſetur factum in Eccleſiâ; nam injuria ſit Eccleſiæ, quando datur cauſa phyſica effuſionis ſanguinis in Eccleſiâ. 4. Sectio violenta venæ in Eccleſiâ, ex qua copioſus ſanguis effluxit, ſi ex illa non ſequatur mors; Bene verò, ſi ſequatur mors. Ratio primi; quia vena eſt naturaliter copioſi ſanguinis emiſſiua: ratio ſecundi, quia tunc eſt homicidium.

577 Polluit Eccleſiam, 1. Reſiſſio digiti, non quia ſit mutilatio; nam digitus non eſt membrum, ſed pars; ratione tamen notabilis effuſionis ſanguinis. 2. Occiſio fidelis facta in Eccleſiâ ab hæretico ob fidem; quia licet occiſio ſit martyrismus, occiſori eſt peccatum, & ab eo eſt injuria facta, *actio diſplicuit, paſſio grata fuit.* 3. Occiſio unus ex errore facta pro alio in Eccleſiâ; quia ratio formalis injuriæ deſumitur ex loco ſacro, & jam occiſio, aut vulneratio fuit intenta in loco ſacro; materialiter autem ſe habent individua, Petrus, & Paulus. Vide *ver. Homicidium caſuale.* 4. Si Petrus exiſtens extra Eccleſiam, rotam tormentariam inmittat intra Eccleſiam, & ibi occidat hominem; quia motus eſt extra, occiſio verò, & actio vulneratiua intra Eccleſiam.

578 Quintò. Si quis fuerit in Eccleſiâ verberatus, ita ut, quævis non licentiſſis virgis, fuerunt tamen ejus tracta oſa, & contuſæ carnes, eſt violata Eccleſia, ſi intra breue tempus ſequatur mors, quia talis verberatio eſt homicidium. Secus, ſi non ſequatur mors.

579 Sextò. Si quis alium in ſubita, & impinata rixa in Eccleſiâ occidit, violatur Eccleſia, quia ex hoc, quòd occiſio fuerit tribus, & casualis, non ſequitur, quin fuerit voluntaria, & inde injurioſa, ut potuerit ab occiſore impedi. *ver. 641.*

QUÆRES.

580 *Quidam Reus ſententiatus ad mortem fuit a miniſtris juſtitiæ intra Eccleſiam, ad quam auſugit, lethalis vniuerſe occiſus, aut ſuffocatus. An: Eccleſia ſit violata?*

Reſpondeo cum diſtinctione: Vel enim talis occiſio, aut ſuffocatio fuit facta et abrupto, & abſolutè à Miniſtris violentibus, aut jubente Judice. Et ſic Eccleſia violatur; quia licet occiſio delinquentis per ſententiam Judicis facta ſit juſta, eſt tamen irreuerens, & injurioſa loco ſacro, cum ejus ſanctitati repugnet.

581 Vel evenit casualiter, aut ob deſenſionem vitæ ipſorum miniſtrorum quatenus miniſtris conantibus eum capere (cum non gaudeat immunitate, quod eſt omnino ſupponendum, *ex n. 661.*) inter tumultum, & motum, è latere unus miniſtri tormenti bellici caſu laxata rota fuit occiſus, vel quatenus defendere ſe volens, ne capiatur, dum arma vertebat ad occidendum miniſtros, fuit ab altero eorum in deſenſionem præueniendus, & occiſus. Et tunc Eccleſia non violatur; quia homicidium caſu, aut in deſenſionem factum non eſt culpabile, nec injurioſum.

582 Nec polluitur Eccleſia, ſi tale homicidium

cellam fuit voluntariè factam, quatenus Reipublice perturbator aliter capi non poterat. *Busen. lib. 6. tit. 3. c. 1. dub. 4. n. 1.*

§ 87 Secundum autem dictum, de *num.* § 11. difficiliter potest habere locum in casu suffocationis; quia dum Ministri ita eum capiunt, ut valeant suffocare, pariter valeant innoxiam reddere, ac extra Ecclesiam ducere; adeoque si eam intra Ecclesiam suffocent, excelsus non polluitur ex capite propriæ defensionis.

PLURA DE POLLUTIONE
RESOLVUNTUR.

§ 88 Polluta una Capella, aut Altari, polluitur Ecclesia, & è converso; quia injuria, & pollutio, in quovis loco intra Ecclesiam eveniens, totam Ecclesiam, ejusque cetera metierum contiguum afficit *vid. num.* § 11.

§ 89 Execratis verò Altaribus fixis, non execratur Ecclesia, nec è converso. *Busen. lib. 6. tit. 3. c. 3. dub. 4. num. 1.* quia inter benedictionem, ac pollutionem ex una parte, & execrationem, ac consecrationem ex alia, hoc est discrimen, quod per benedictionem, & pollutionem benedicitur, & polluitur totum, quod est intra Ecclesiam; & ideo pollutus altaris polluitur Ecclesia, & è converso. Consecratio verò Altarium fixorum, & Ecclesie est distincta, ita ut regulariter deus, quod Altaria fixa sunt consecrata, non sic Ecclesia; & ideo iustum est, ut execratis Altaribus fixis, non execretur Ecclesia, nec è converso.

§ 90 Polluta per homicidium una sepultura subterranea, polluitur Ecclesia; quia est pars Ecclesie, ac proinde facit unum cum Ecclesia, nam nomine Ecclesie, venit *Vas intus*, *mensura loca ad sacros usus*, & *ad fidelium corpora humanda.*

Pest. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

§ 87 Si verò subtus Ecclesiam cellula ad sit sepultura similis, non tamen destinata ad fidelium sepulturam, sed ad ligna conservanda, & alia pro usu Ecclesie; talis cellula non erit capax pollutionis; quia non est locus sacer, quantum ad præsentem effectum, ex *num.* § 54. cum non sit locus destinatus ad usus sacros sacrificii, aut sepulture fidelium.

§ 88 Item, si in aliqua Ecclesia adsint cellula intra concavum parietis à parte interna Ecclesie, tunc polluta cellula, polluitur Ecclesia; quia est pars Ecclesie. Si verò sint divisæ ab Ecclesia pariete lapideo, ligneo, &c. & solum habeant crates intra parietem Ecclesie, ubi Confessiones excipiantur, uti esse solent in Ecclesiis Monialium; tunc talis cellula non sunt capaces violationis, quia quoad effectum pollutionis, ex *num.* § 54. non sunt loca sacra.

§ 89 Si extet Ecclesia ex pluribus inadæquatis, & propè positis constructa, qualis esset Panormi Ecclesia D. Petri; si ejus tres Ecclesie inadæquate essent sejunctæ, non columnis cementsiis, sed parietibus, una polluta, non essent alie pollute. *Exc. unio. de consecr. in 6.* ubi dicitur; *Non unum, sed plura cœmeteria esse noscuntur, quæ quamvis sibi coherentia, pariete tamen medio se junctur;* adeoque cum dictæ Ecclesie sint sejunctæ parietibus mediis, non una, sed plures Ecclesie censentur, ac proinde polluta una, non sequitur, quod polluantur alie. Nec impeditur talium Ecclesiarum pluralitas per hoc, quod ex una in aliam detur aditus; quia verè sunt distincta vasa,

§ 90 Idem sequitur dicendum de Ecclesiis, quarum una est subtus aliam; sunt namque sejunctæ pariete medio, nempe fornice, qui quidem secundum faciem superiorem est interior uni vasi, respectu cujus habet rationem soli, & secundum inferiorem est interior alteri vasi, respectu cujus habet rationem

M tecti.

tecti, taliter ut sit idem materialiter, diversus formaliter secundum formalem prudentum existimationem in ordine ad constituendum diversa vasa.

DE RECONCILIATIONE
ECCLESIAE.

591 **E**cclēsia polluta est reconcilianda. Si sit benedicta, eam reconciliare potest simplex Sacerdos aqua à se benedicta, utendo formula Ritualis Romani.

592 Si sit consecrata [qualis censetur, si constet ex fama publica, aliqua scriptura authentica, vel si celebretur festum Dedicacionis, aut si adsint signa, seu Cruces consuetae affigi in Dedicacione] tunc est reconcilianda ab Episcopo aqua per ipsum, cum sale, vino, & cinere benedicta. Qui non potest eam facultatem simplici Sacerdoti, nec suo Vicario, qui non sit Praelatus, delegare. *Ex cap. Aquā, de consecr. Eccles.*

593 Praelati tamen Regulares, etiam locales, possunt proprias Ecclesias consecratas in casu pollutionis reconciliare, ex priv. Leonis X. Bulla 6. apud Rodr. Debent tamen adhibere aquam ab Episcopo proprio benedictam, si ille non distet per duas dietas, videlicet per quadraginta milliaria. Si verò ille sic distet, uti possunt aqua ab ipso Praelato regulari benedicta. Si Episcopus existat intra diocesim, distet tamen, ut supra, à loco, ubi violatio accidit, censetur distans, licet sit ibi ejus Vicarius; 1. quia Vicarius non potest: *ex nu. 591. 2.* quia aliàs nunquam contingere posset casus de usu privilegii.

594 Ecclesia polluta non reconciliatur per sacrificium ibi peractum. De Lugo *de Euch. d. 20. sect. 2. num. 62.* contra Dianam *par. 2. tr. 14. res. 69.* & Tamb. *in mesb. cel. Mis. l. x. c. x. §. 4. n. 5.* Primò, quia si sacrificium esset sufficiens ad Ecclesiam pollutam

consecrandam, e. let. sufficiens ad eam non consecratam consecranda n. Secundo, quod est jure præscriptum, quòd si pollutio contingat incepto Canone, sed ante consecrationem, Sacerdos debeat Missam profecti, & perficere: ut *in tom. 3. n. 320.* & tamen Ecclesia non reconciliatur, ut decidunt Sacri Canonones, licet Sacrificium, & consecratio sint post violationem. Tertio, quia in Ecclesia violata potest de licentia Episcopi in casu necessitatis celebrari; & tamen praxis est, ut postea reconcilietur.

595 Non obstat fundamentum opinionum oppositæ, quòd per sacrificium nedum benedicuntur vestes non benedictæ, sed condecorantur patena, & calix non consecrati, in quibus sacra unctio requiritur, quatenus sacrificium æquivalenter; imò eminenter actionem continet; nam ex sacrificio non habetur sacer ille contactus cum Ecclesia, quælis in vestibus, patena, & calice.

596 Qui celebrat in Ecclesia polluta, atquequam reconciliatur, nullam censuram, aut irregularitatem incurrit; quia nulla est precepta in jure.

597 Peccat tamen mortaliter, nisi excuset necessitas, in casu enim necessitatis, puta si die festo non suppeteret populo alia Ecclesia, in qua posset Missam audire; vel si mane, quo in aliqua Ecclesia celebratur festum solemne, homicidium contingeret, tunc posset de licentia Episcopi ibi celebrari. Imò licentia non esset necessaria, si opportuno tempore ad Episcopum recursus fieri non posset. *Tamb. cit. l. 3. c. 6. §. 3. n. 1.*

QUÆRES I.

598 Ecclesia fuit violata per sepulturam excommunicati vitandi. Quid agendum?

Dico, ejus corpus esse exhumandum, & extra Ecclesiam projiciendum, si tamen possit discerni; aliter esse tolerandum, ex c.

Sacri de sepulchris
d. 1. c. 1. §. 1. n. 1.
600 Ipsi
modi ex
Cemeterio
amovendi, in
patria mini
tum ignorant
tum, & pre
n. 473.
Q
600 An
in jure, in
rem etiam in
rem dicitur a
Nepi. Caj
38. n. 6.
betibus, &
teno ad calu
Resp. affir
ret casu Glo
nomine lepe
dantes, &c.
adum sepulch
601 Secu
minis, & lu
quia talis lex
rat, & coor
non impedi
dem ministr
mercedem su
bilos, qui id
de hujusmodi
videntur, cu
librio. Un
quando finis
dicitur.
602 Ver
eti, qui tam
humana de
habet suis
sacris

corum concilia, & de rebus temporalibus, ludii theatrales, prophani, Comœdiæ, c. *Cum decorem* 12. de vita, & honest. Cleric. Convivia, & similia, cap. *Non oportet* 5. & cap. *Nullo* 6. dist. 42. Hinc, si aliquod iudicium laicale, criminale, aut civile in Ecclesia agatur, nullum est, & invalidum, ex cap. *Decret.* 2. de *Eccel. immunit.* in 6.

Insuper Ecclesia non debet incastellari ad offensam; potest verò ad defensionem, ut boni defendantur à malis. Hinc non peccant, qui tempore hostilitatis, non valentes alia via se tutos reddere, ad Ecclesias confugiunt, & ibi fortificantur. Alarius pag. 201. num. 15. v. num. 611.

608 Secundum est: *fus asyli, & refugii*, quo gaudent loca facta, ut rei ad ea confugientes, non possint per vim extrahi.

IMMUNITAS ASYLI, ET REFUGII

609 Est solum de jure humano, Canonico, & civili, maximè ex toto sit. de *his, qui fugiunt ad Ecclesiam*. Est enim hic sermo de Immunitate Ecclesiastica, & Canonica, minimè de Politica, & Civili, qua gaudent Palatia Principum, & Oratorum, juxta consuetudinem Regionum.

LOCA, QUÆ GAUDENT

610 Sunt Ecclesie omnes, auctoritate Episcopi constructæ, etiam si non sit ibi Eucharistia, & si non sint perfectæ, sed inceptæ, violatæ, interdicitæ, dirutæ, sed cum spe reedificationis, Cœmeteria, Monasteria Religiosorum, & dictorum sacrorum locorum, Sacriliæ, tecta, campanilia, horti, virdaria, infirmariæ, portæ, scabæ, & similia loca, locis sacris contigua: ut in *nuu.* 554.

611 Gaudent infirmariæ Religiosorum se junctæ; & grancie, seu hospitia, in quibus servatur Clausura; quia sunt loca religiosa, &

veluti parvi Conventus, & Monasterii membra; Capellæ rurales Religiosorum, Minimè Villæ, quas detinent recreationis causâ, & domus, in quibus ad tempus morantur, & non servatur Clausura, etiam si Ecclesiam vicinam, ubi celebrent, habeant.

Ecclesia tempore belli incastellata ad defensionem non gaudet. Alarius pag. 200. n. 7.

612 Gaudent Palatia Episcoporum, ut Concil. Aurel. in cap. *Id constitutum* 17. q. 4. quæ immunitas est concessa dignitati Episcopali; nam ibi nulla fit distinctio de Palatio sitis intra, vel extra quadraginta passus ab Ecclesia, nec de habentibus Oratorium, nec de Episcopis tutelaribus. Quod est verum, etiam si Episcopus sit mortuus, aut absens. At de Episcopis extra dioccesim, aut Titularibus, attendenda est consuetudo. Quæ extat pro Palatio Archiepiscopi Montis Regalis Panormi sito, quod gaudet, & ritè; quia licet Panormi situm, ex pervetusta consuetudine servat jura Montis Regalis, annexum habet Oratorium publicum, ubi sacra peragi, & Sacri Ordines conferri solent.

613 Maximè attendenda est consuetudo pro Palatio Prælati inferioris, jurisdictionem quasi Episcopalem habentis; quia dictum capit loquitur de Palatio Episcopi. Fagnanus lib. 3. cap. *Ecclesia, de immun.* num. 45. Quæ refert *decis. Sac. Congr. Immun.* 6. Novemb. 1634. qua ad favorem Archimandrite Mesanensis, tria decisa fuerunt: 1. *Palatium Archimandritale, etiam conductitium, non forum, & habens Ecclesiam conjunctam in Civitate Mesanensi, gaudere immunitate Ecclesiastica, stante legitima consuetudine*: 2. *Familiares Archimandrite gaudere privilegio fori, stante etiam consuetudine*: 3. *Archimandritam in Civitate Messana degentem posse Magistratus coercere censuris ob suam jurisdictionem turbatam*. Et die 27. Martii 1645. eadem

1645. eadem die S. Congr. Immunit. stetit. in
desist.

614. Palatia Cardinalium extra Urbem
gaudent ex similitudine cum Palatiis Episco-
porum. At non gaudent in Urbe; quia hoc
privilegium ab eis abstulerunt Greg. XIII. &
Sixtus V. solum pro Urbe.

615. Gaudent loca habitata per Clericos
saeculares, ad instar Religiosorum viventium,
ut sunt Patres Oratorii Sancti Philippi Ne-
rii, Seminaria Clericorum, Eremitoria, Do-
mus Orphanorum, Puellarum reparatarum,
Miserationum, &c. Et Hospitalia. Hæc sunt
loca Religiosa, & ut gaudeant, requirunt,
quod sint auctoritate Episcopi fundata.

616. Collegium de propaganda fide gau-
det, quia est auctoritate Pontificia erectum.

617. Non gaudent Campanilia ab Eccle-
sia separata, nisi sint intra triginta passus. Ex
Decret. S. C. 7. Decemb. 1632.

Nec domus Canonicorum, nisi sint intra
Ecclesiam septa, videlicet in ejus atrio, & por-
ta communi clausa, uti Panorami sunt domus
Parochi in atrio Ecclesiae S. Antonii, quæ
clauduntur porta communi Ecclesiae. De do-
mibus vero Canonicorum, & Parochorum
Ecclesiae contiguas, & intra triginta passus si-
tus, gaudere docet Diana par. 6. tr. 1. ref. 2.

At Tancredi tom. 3. tr. 1. lib. 4. q. 3. nu. 19.
ait, standum esse consuetudini, quam (lub-
dit) nullibi fortè vigere.

618. Non gaudent Oratoria privata, quæ
in domibus nobilium solent extare, quamvis
in eis celebretur.

619. Gaudent verò Oratoria publica, au-
thoritate Episcopi erecta: Oratorium publi-
cum est, quod janua exposita pro omnibus
habet, & Campanam supra tectum, quæ pu-
blice pulsatur, ad convocandum fideles ad
divina peragenda, aut ad sacrum in ea audien-
dam hujusmodi sunt Oratoria Confraterni-

tatum, & plura Oratoria in agris, quorum
plura solent esse constructa parietibus vicinis,
sed aliquantulum distitis à parietibus dome-
rum saecularium. At Tamb. in meth. Mis. l. 1.
c. 6. §. 2. n. 5. tenet, Oratorium publicum esse
illud: In quo est janua exposita, affixa domui
alicujus saecularis, si ad sit alia janua exposita
pro omnibus.

620. Parietes quoad superficiem extrinse-
cam gaudere docet Diana p. 6. tr. 1. ref. 3. ita
ut ad Ecclesiam confugientes, gaudeant, si
parietes Ecclesiae extrinsecus tangant. At ritè
negat Tancredi cit. à num. 8. quia ampliatio
privilegii non est extendenda ultra verborum
proprietas; jura autem requirunt, quod sit
in Ecclesia, seu in loco sacro, à quo volunt
non posse extrahi; in Ecclesia verò dicitur esse,
qui est supra tectum, at non qui de foris,
& extrinsecus parietes Ecclesiae tangit.

621. Item in Ecclesia diceretur esse, ac
proinde immunitate gauderet, qui in tali lo-
co, & situ esset, ut circumdaretur muris fun-
damentalibus Ecclesiae, minimè, qui pedes
extra muros fundamentales haberet, quam-
vis sub aliqua concavitate extra muros pro-
tendentes sisteret. In Ecclesia tamen censere-
tur esse, & inde gauderet, quia Ecclesiae por-
tam, aut vestes apprehenderet.

622. Gaudet Sacerdos deferens Oleum
Sanctum, aut Eucharistiam infirmis, & qui
cum Cotta, & Stola post Crucem ad mor-
tuum sepeliendum incedit.

623. Gaudet, qui ad Sacerdotem confu-
git Eucharistiam deferentem. Qui cum aliis
se immiscet, & per viam Sacramentum affo-
ciat. Qui cubiculum infirmi, ubi est Sanctis-
simum, intrat. Quod Tancredi extendit ad in-
trantem domum, ubi est Sanctissimum, licet
non sit ingressus cubiculum. Nam Sanctissi-
mum est principalis ratio, cur Ecclesiis sit
concessa immunitas.

624 Imò Tancred. *l. 3. lib. 4. disp. 8. q. 4. n. 5.* addit: *Audeo dicere, non absolum videri, quod etiam in casibus exceptis à Greg. debeat gaudere immunitate reus, qui ad Sacram Eucharistiam immediatus confugeret, ver. gr. illam gestando, si esset Sacerdos, vel Sacerdotem gestantem tenendo, quia non debet Christiana pietas gentilium superstitioni cedere; cum hi putarent gravissimum Lucii Sylla scelus extrahentis Aristonem reum Laesa Majestatis à Minerva statua, quò confugerat. Et ob id de felicissimo infelicem vitam semper duxisse, ut refert Pausanias in Atticis. Ratio est, quia tantum jura, et Greg. loquuntur de immunitate Ecclesiarum, non autem hunc casum exprimunt; sed reverentia tanto debita Sacramento dilatarè, cù rarisimò contingat casus. Et quidem leges disponere super iis, quæ regulariter contingunt: v. n. 643.*

625 Denique Palatium Dominorum Inquisitorum, ubi causæ fidei peraguntur, immunitate gaudet, non minus, imò potiori ratione, quàm Palatia Episcoporum, & reliqua loca: à n. 611. ad 615. relata.

626 Non obstat, quòd non sit expressum in Bulla Greg. XIV. Quia Bulla Greg. XIV. *Cum alias 23. Maii 1591. reverà hæc exprimit loca: Ecclesias, Monasteria, Sacella, domus regulares, et saculares, loca sacra, aut religiosa.*

Loca sacra dicuntur ea, quæ sunt destinata ad Sacrificium, & usus sacros, aut ad sepulturam fidelium: hujusmodi sunt Ecclesie, & Cæmeteria, quæquæ ad usus profanos redire non possunt. Loca Religiosa dicuntur ea, quæ sunt destinata ad actus pietatis, & Religionis: ut in n. 611. et 615.

627 Greg. autem dicta exprimens, nil disponit de locis, sed ea supponit juxtà jus commune, & solum disponit de casibus, assignando numerum exceptorum, & de modo extrahendi reos, & judicandi in casibus ex-

ceptis; loca verò, personas, & alias circumstantias reliquit conformiter ad jus commune. Tancred. *tom. 3. tr. 1. lib. 4. disp. 8. q. 4.*

628 Causa enim motiva, & finis emanationis Bullæ, [ut eam perlegenti constabit] fuit extirpare absurda, & scandala, quæ in præjudicium locorum Sacrorum, ac Religiosorum, & personarum Ecclesiasticarum, sequebantur, ex pluribus indultis à Sixto V. & Pio V. concessis quibusdam Principibus, extrahendi reos ab Ecclesiis, super aliquibus casibus, etià à jure non permissis, ex quibus indultis sæpe ortum fuit, (sunt verba Bullæ)

629 Ut infima interdum conditionis Laici modo juris, sed etiam litterarum penitus ignari, & imperiti, dum quasi potestates, aut Ministri Curia secularis in aliquo Castro, aut Oppidulo jurisdictionem exercebant, facultatem Indultorum hujusmodi limites longè excesserint, eaque suo arbitratu in sensus minus rectos, & ab intentione concedentis omninò alienos detulerint, & illorum prætextu, quidquid sibi in mentem venit, attentare præsumperint, in grave jurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticæ præjudicium, locorum, & personarum devoto cultui dedicatarum contemptum, ipsius divini Majestatis offensam, & scandalum plurimorum.

630 Quare numerum casuum exceptorum præscribit, in super modum tradit extrahendi reos, & judicandi in casibus exceptis.

631 Quantum verò ad loca, & personas Ecclesiasticas, nil novi disponit, & nil loquitur limitando, sed favendo, ac eorum immunitatem impræjudicatam volens perseverare, in suo robore jus commune relinquendo. Quod ulterius constat. Primo, quia non exprimit in specie loca sacra, & Religiosa, sed utitur particula generali: *locasacra aut Religiosa, Persona devoto cultui dedicata.* Secundo, liquet ex verbis Bullæ, ut sequitur: *Sic ut etiam prohibemus, ne contra Ecclesiasticas*

personas, saculares, aut cujusvis Ordinis, vel Militia, etiam S. Iohannis Hierosolymitani Regularis, quoquomodo, etiam vigore prædictorum privilegiorum, indulgentiarum, aut concessionum, quæ omnia ad terminos juris communis per præfentes reducimus, procedant, aut se intromittant.

632 Quibus præmissis, sic solidum [meo videlicet] efformo discursum: Palatium Episcoporum, Collegium de propaganda fide, [dicam plus] Seminarium Clericorum, domus orphanorum, Puellarum reparatarum, item & male nuptiarum, non sunt expressa in Bulla Greg. & tamen ex n. 611 ad 615, gaudent immunitate, ut docet eommunis cum citandis Doctoribus, non alia ratione, nisi quia sunt auctoritate Pontificis, aut Episcopi erecta, & loca sacra, aut Religiosa, ad opera pietatis, ac Religionis destinata. Ita Palatium Dominorum Inquisitorum, ubi causæ fidei peraguntur, quamvis non sint expressum in Bulla Greg. immunitate gaudet; quia est erectum auctoritate Pontificis.

633 Et potiori jure, quia loca recensita sunt loca Religiosa, in quantum sunt destinata, ut in eis conserventur à lapsu puellæ, ut in eis in sacris, & humanis literis, ac bonis moribus, ad alios instruendos exercentur studentes: Ita à fortiori locus Religiosus quoad effectus refugii erit Dominorum Inquisitorum Palatium, in quo majora Pietatis, & Religionis opera exercentur: in quo causæ fidei, causæ Dei adjudicantur, in bonum commune vultus christianæ Reipublicæ: In quo errores contra fidem, & bonos mores extirpantur; & Christiana Religio immunis ab omni hæresis habeatur. Adeoque potiori jure, quam recensita loca, immunitate gaudet.

634 Insuper Greg. loca sacra, aut Religiosa non expressit in specie, sed per particulam generalem, loca sacra, aut Religiosa;

adeoque voluit omnes comprehendere species, & nullam excludere, & consequenter comprehendere voluit non solum recensita loca, verum etiam Dominorum Inquisitorum Palatium, ubi causæ fidei peraguntur, uti locus sacrum, & Religiosum, quoniam sub genere continentur species.

635 Adde, quod sicut hoc privilegium Palatii Episcoporum competit ratione dignitatis, etiam si Oratoria non habeant: ut in n. 612. Ita competere debet Dominorum Inquisitorum Palatio, ratione dignitatis quasi Episcopalis, imò quantum ad causas fidei majoris, cum sint delegati Sedis Apostolicæ, ordinariam potestatem habentes, eam namque habent ad universitatem causarum. Eò maxime quia eorum Palatium Oratorium publicum habet, in quantum in eo præcepto auditionis sacri satisfaciunt, nedum Sancti Officii Ministri, verum etiam ceteri fideles.

636 His accedit Panormi per vetusta consuetudo, qua Rei ab initio foundationis Palatii, ad illud confugientes, refugio latati sunt; quia tamen eorum mora non solet esse opportuna in Palatio, Dominorum Inquisitorum mos fuit, eos in Palatio refugiatos, in aliquam Ecclesiam, & in manibus Ordinarii remittere, in quantum ad illum spectat immunitatis custodia, & iudicium, juxta dispositionem Greg. XIV. ex n. 690.

637 Et quamvis hæc consuetudo, septuaginta ab hinc annis videri possit aliquando interrupta, interruptio favet; nam licet Rei, qui ad Palatium confugerunt, fuerint aliquando vi extracti, Domini tamen Inquisitores reclamaverunt, etiam per monitoria, ac censuras, atque etiam Rei fuerunt ad eundem locum, ut ad locum refugii, restituti, & sic restitutos idem Domini Inquisitores (uti supra num. 626.) in aliquam Ecclesiam in manibus Ordinarii remisere.

CASUS

CASUS EXCEPTI,

638 IN quibus non suffragatur immunitas Ecclesiastica Reis, à Greg. XIV. præscripti, sunt septem.

639 Primò, Publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores insidiis aggrediuntur.

Publici latrones sunt, qui palam, & publicè furantur, ut sunt piratae, qui publicè stant in stratis, vel qui arcem habent, aut Castrum, & dirobant homines transeuntes. Abbas. Tales publicos latrones, & viarum grassatores, occidere licet sine peccato, & pœna, non tamen sine irregularitate, nisi pro necessaria vitæ defensione. Ex cap. Cum homo 23. quest. 5. Fagnanus in lib. 3. cap. Inter alia, de immunitate: vid. tom. 2. pag. 12. num. 63.

Hic continentur, qui sæpè, aut pluries furati sunt, minimè, qui semel, aut bis, vel pluries effectu non secuto. Comprehenduntur captivantes homines ad eos componendos, si id publicè faciant, non secretò. Tancredi cit. quest. 5. num. 11. vult eos non gaudere, si in aliquo loco, etiam in Ecclesia, secretò, sed studiosè morantes, illuc transeuntes, vel dolo adductos componerent; quia æquivalent publicis latronibus, & grassatoribus, qui publicas stratas obsident.

640 Secundò, Depopulatores agrorum, Videlicet: Incendiarii segetum, aut frugum agrorum. Sufficit, quòd delictum sit occultum, dummodò constet. Unde excluduntur alii incendiarii etiam immaniores, ver. gr. domorum, portarum Ecclesiæ, &c. ex num. 661.

641. Tertio, Homicidarii, & Mutilatores in Ecclesia, aut ejus Cæmeterio. Requiritur

effectus secutus, putà mors, & abscissio membri. Vide dicta de irregular. ex mutilatione. Non suffragatur, si sit ex subita causa, quia in Bulla non sic hæc exceptio. Tancredi cit. num. 15. contra Dianam par. 1. ref. 11. § par. 6. ref. 7. de immuni. v. num. 579.

642 Non comprehenduntur in casu excepto. 1. Qui in Ecclesia vulnerant, sed non occidunt, nec mutilant. 2. Qui occidunt eum, qui extra Ecclesiam peccata sua confitetur. 3. Qui occidit in porticu, scala, tecto, aut simili loco Ecclesiæ; quia cum simus in odiosis, dicta loca non veniunt nomine Ecclesiæ: ex num. 554. Et Bulla per illam particulam, in Ecclesiis, earumve Cæmeteriis, exposit pro exclusione, quòd delictum sit commissum intus Ecclesiam. 4. Qui ab Ecclesia ictum emisit, sed hominem extra existentem occidit. Comprehenditur autem, qui è contra extra existens ictum intra Ecclesiam emittit, & ibi occidit. 5. Non comprehenditur, qui inimicum ab Ecclesia, vi, aut dolo extrahit, & foris occidit. 6. Mandans, aut consulens homicidium in Ecclesia. Tancredi. n. 19. Castrop. Bonac. & Diana, apud ipsum, contra alios; quia cum simus in odiosis, videlicet contra privilegium immunitatis Ecclesiæ, verba Bullæ excipientis accipienda sunt in propria significatione; mandans autem, aut consulens homicidium, non dicitur occidere, nisi ex juris interpretatione: v. num. 650.

643 Eadem ratione, in casu excepto non comprehenditur eum, qui se ipsum in Ecclesia mutilat. tenet Tancredi. quia hic casus non videtur in Bulla comprehendi; nam lex non attendit ad ea, quæ raro contingunt: ut in num. 624. Et qui se ipsum mutilat, non puniuntur pœna ordinaria: v. num. 661.

644 Quarto, Qui proditorie proximum occiderint. Proditor propriè est, qui alium occidit

cidit simulata amicitia; per insidias, nullo
precedente rancore, aut inimicitia, quam
oculis præcavere poterat.

Nomine *proximi*, venit etiam infidelis; ex
n. 290. quem ex præcepto divino tenemur di-
ligere: n. 289. §. 405.

647 Qui inimicum incautum, aut à ter-
go, vel dormientem occidit, non est proditor,
sed potius traditor; unde non excipitur:
n. n. 665.

648 Proditor est, & inde excipitur, qui
sub facie amicitia potum, aut cibum offe-
rit, aut ministrans, venenum præbet, & oc-
cidit: Ex Decl. S. C. 3. Dec. 1632. apud Dia-
nam p. 6. tr. 1. de *innocentia*. ref. 12.

647 Proditor est, & inde excipitur, qui
inimicum per insidias occidit, post fidei ius-
sionem datam de illo non occidendo, aut post
reconciliationem factam per osculum, tactus
manuum, per comestionem simul datâ ope-
ri, per munera, aut litteras familiares sibi mu-
tuas missas, aut per familiaritatem inter se ha-
bitam; quia ille post reconciliationem erat
tutus, & præcavere non poterat. Tancr. cit. n.
11. contra Dianam par. 4. tr. 1. ref. 34. dicen-
tem, quod inimicus reconciliatus semper sit
inimicus; cujus opinio sua probabilitate non
caveat, maxime cum pro ea stet illud Eccles.
12. *Non credas inimico tuo in æternum, &c.*
In latro suis indicat inimicus, & in corde suo
insidiatur, ut subvertat te in foveam.

Hinc tamen, qui volunt ad proditorium re-
quiri, quod non præcesserit rancor, & ini-
micitia, exposcunt, quod rancor talis esse
debeat, quo quis possit prudenter dubitare,
quod alius sit paratus mortem inferre. Unde
accens, à proditorio non excusare, si rancor
sit levis, qualis inter amicissimos sæpe solet
concurrere.

648 Proditor est, & inde excipitur, qui
per vim manusculis allicit, & postea occidit,
Puff. Ex. am. Ecclesiast. Tom. 1.

& absolute, quia aliorum pueros occidit; quia
verè occidit hominem omnino incautum, qui
præcavere non poterat, quique est inimicitia
incautus.

649 Eadem ratione idem docet Tancr. cit.
n. 23. de procurante ab ortum fetu animati,
effectu secuto, Contra Dianam p. 3. ref. 72.

650 Non excipitur à Greg. mandans, aut
consulens; quia tantum moraliter, ex juris
interpretatione, seu hominum existimatione
dicitur occidere, minime physice, & ex natu-
ra rei: v. n. 642.

651 Non excipiuntur associates, etiam
si verbis occidere volentem animosiores
reddant, dummodo nil physice præstent, nec
impediant, quod occidendus se defendat;
quia occisor est potens, & ipsi non faciunt
unum cum occisore.

652 Si verò omnes ex compacto prodito-
riè aggrediantur, quamvis unus ab aliis se
elongans occidat, omnes sunt proditores. Si-
militer, si plures conveniant, & sub colore
amicitiæ occidant, quamvis unus solus ictum
infligat, & alij excubias faciant, aut defenso-
rum accessum impediant, omnes sunt prodito-
riè occisores, & à Gregor. excipiuntur; quia
stante compacto omnes aggrediuntur, phy-
sice adjuvant, faciunt unum cum occisore,
atque inde verè, & physice, non sola juris fi-
ctione, occisores dicuntur. Ad differentiam eo-
rum, qui non ex compacto, sed ex rixa digla-
diant; tunc namque solus, qui ictum dedit,
dicitur occisor, & penam ordinariam punitur.

Hinc à Gregor. excipitur, qui adjuvat
tenendò occidendum, ei timorem stricto
gladio incutiendo, aut ne se defendat impe-
diendo.

653 Non excipitur autem, sed gaudet,
qui arma præbet volenti proditorie occide-
re; quia valde remote concurrat. Tancr. cit.
num. 25.

N

654 Quintò,

654 Quinto, *Assassini*. Assassinus est, qui aliquem pecuniâ, aut alio pretio aestimabili conducit ad alium occidendum, & qui sic conductus alium incautum occidit. Unde assassinus est non solum mandans, sed etiam mandatarius. Com. contra aliquos. Sufficit, quod pretium sit acceptatum, licet non datum. Requiritur autem, quod sit datum pro occisione; secus, si pro expensis itineris, armorum, &c. Et quod mors sit sequuta.

Assassinium est, si mandans promittat mandatario officium aliquod intercedere, si adfit moralis certitudo consecutionis. Tancred. *num. 36.* contra Dianam, quia parum refert, quod pendeat ab alterius voluntate, dum est res pretio aestimabilis.

655 Assassini sunt adjuvantes principalem assassinum, etiam si mercedem non acceperint; quia faciunt unum cum illo: *ut in num. 652.*

656 Assassinus non erit, qui alium incautum occidit, ex precibus, aut solo alterius mandato, nullo intercedente pretio: Vel ut ei gratum faciat, aut spe lucri.

Mediator non est assassinus.

657 Sexto, *Hæresis rei*, sunt hæretici formales, aut vehementer suspecti de hæresi. Hi tamen, si ob alia delicta non excepta ad Ecclesiam confugiant, immunitate gaudent quantum ad illa: *ex num. 661.*

Qui furatur pixidem cum particulis consecratis, non gaudet immunitate; quia hoc delictum sapit speciem hæresis: *v. n. 672.*

658 Septimo, *Læsa Majestas in personam Principis rei*. Nomine Principis veniunt Principes Supremi, puta Reges, & alii, qui in temporalibus alium superiorem non agnoscunt, ut plures Italiae Principes, minime putè titulati.

659 Peregrinus apud Dianam vult venire

Cardinales; quia computantur inter Reges contra Farinacium.

660 Non veniunt Proreges, fratres, & uxores Regum, nisi sint Regina in capite, puta ex morte Regis, seu successione.

661 Hi sunt casus excepti. Quamvis autem per jus civile alii sint excepti, puta homicida, adulteri, raptores virginum, & de illis non est curandum; quia jus civile est correctum per Jus Canonicum; unde solum standum est casibus per sacros Canones exceptis, qui sunt taxati septem, quos Greg. XIV. in sua Bulla exprimit voluit, ad excisionem casuum à jure civili, vel consuetudine, & quovis usu in contrarium exceptorum expressè prohibens, ut non possit fieri extensio ad alios excipiendos casus, *ex identitate, aut majoritate rationis.* Exceptio autem firmat regulam in contrarium. Unde Bulla Gregor. tollit omnem consuetudinem etiam immemorabilem contra formam ab ipso præscriptam.

662 Hinc immunitate gaudent Exules, Proscripti, seu banniti, etiam capitaliter, nisi sint banniti ob delictum exceptum, Monetarii. Negantes tributa Regi. Ejus oratores occidentes. Eiusdem statuas evertentes. Quæ Regem facit. Appellantes ad futurum Concilium contra Papam. Qui Rebellionem putat contra statum, seu Provinciam sui Regis. Hi namque, quamvis sint rebelles, & committant enorme crimen Læse Majestatis, adeoque puniantur morte, non committunt casum exceptum quoad immunitatem.

Quia enim crimen Læse Majestatis antea non erat à Jure Canonico exceptum, ac proinde juxta illud omnes gaudebant, Gregor. XIV. illud moderatè volens, immunitate privat eos, qui immediate, & directe Principem offendunt, & injuriâ afficiunt, ut esset ejus personam occidendo, & verberando, aut aliâ

actione

actione positiva lædendo; minimè eos, qui mediè, & indirectè, quatenus scilicet offendunt, & injurià afficiunt ea, quæ ad Principem spectant. Hinc studiosè Gregor. casum rebellionis expressit non sub his verbis: *Laesa Majestatis in Principem rei*; sed sub aliis: *Laesa Majestatis in personam Principis rei*. Ita Diana par. 6. tr. 1. ref. 18. Tancr. tom. 3. tr. 1. lib. 4. disp. 8. n. 42.

663 Qui num. 42. ait, probabile esse, videntem de eligendo Rege, & expellendo præsentem legitimum, non gaudere immunitate, quia potest propèrè dici committere crimen Laesæ Majestatis directè in personam ipsius Principis; licet enim personam non offendat, illum occidendo, mutilando; offendit tamen immediè in se ipsa, è solio dejiciendo, & sic notum est, hunc posse immunitate privari. Denique Tancredi cit. n. 43. Diana par. 1. tr. 1. ref. 7. & com. volunt, Reum Laesæ Majestatis debere esse subditum ratione originis, vel domicilii.

664 Gaudet, qui è carcere, triremibus, aut è manibus satellitum, etiam post sententiam, & dum ad mortem ducitur, vi, arte, dolo, aut quovis modo fugit, & ad Ecclesiam, aut Cœmeterium confugit, si non sit damnatus ob aliquod delictum exceptum; quia talis casus fugæ non est de exceptis. Nec è hodiè dicitur servus pœna: *Ex auth. sed de dot. C. de donat.*

Quod est verum, etiam si justè detentus in carcere licentiam exeundi obtinuerit, sub juramento de redeundo; quia fides data privilegium immunitatis non tollit. Diana par. 6. tr. 1. ref. 26. Tancr. cit. nu. 58. contra Silvestrum, ver. *Carcer*. Fenech. de communi. num. 32. Alatum, pag. 200. num. 10. & alios.

665 Gaudet, qui alium occidit per insidias, & appostatè, nisi concurrant circum-

stantiæ prodicionis, aut assassinii: de n. 644. ad 647. & à n. 654. ad 656.

666 Dices illud Exodi 21. 14. *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias: ab Altari meo evelles eum, ut moriatur*. Idem habetur Deut. 19. 11. igitur.

667 Pro responsione doctissimè præmittit Tancredi cit. à n. 32. Jus Divinum, seu legem veterem continere præcepta triplicis generis, Moralia, Cœremonialia, & Judicialia, ex Deut. 6. *Hæc sunt præcepta, & cœremonia, atque judicia.*

668 Moralia, sicut præcepta Decalogi, quæ spectant ad legem naturalem, quæ pròinde remanserunt in lege Evangelica.

669 Cœremonialia, continent ea, quæ proximè ad Dei cultum spectant, ut præcepta sacrificiorum, & modi sacrificandi. Judicialia, quæ ad regimen Reipublicæ, & justitiarum inter proximos servandam edita fuerant.

670 De fide autem est, legem veterem per mortem Christi mortuam esse, & cessasse non solum quoad Cœremonialia (secundum quæ ulterius est mortifera, cum mortale sit illis uti) verum etiam quoad Judicialia, ex illo Pauli ad Hebr. 7. *Translato Sacerdotio, necesse est, ut legis translatio fiat.*

671 Relatum verò præceptum Exodi, non est morale; quia non est per se malum, & jure naturæ prohibitum, in tali casu extrahere Reum ab Altari; alioquin esset immutabile, & Jus Canonicum non posset non habere pro excepto: Nec posset Pontifex ad petitionem Regum concedere gratiam immunitatis appostatè occidenti.

Constat ex ipso textu, nam Exodi 20. dedit primo loco Deus Moyfi præcepta moralia; ibidem, sed secundo loco, cœremonialia; denique tertio loco, cap. 21. cit. præcepta judicialia, unde initium, cap. 21. est: *Hæc sunt judicia, quæ proponet eis; quorum*

unum est relatum de infidioso, seu appostatate occidente.

Concluditur, dictum præceptum nunc non obligare, ut divinum, & legis veteris, quod est de fide. Nec ex Evangelio; quia in Evangelio Christus solum dedit præcepta positiva fidei, & Sacramentorum, non alia. Nec ex Jure Canonico, quia jus Canonicum potius illud excludit: ex n. 661. Adeoq; nullo modo obligare.

672 Vulnerantes, & offendentes Ministros S. Officii, gaudent immunitate, si id faciant non in odium fidei, seu ut faveant hæresi, cujus sunt Rei, sed ob aliam causam, puta ad evadendam pœnam, ratione inimicitiae cum ministro, ratione consanguinitatis, aut amicitiae cum persona hæretica, vel alterius privati finis; quia talis casus non est hæresis, ac proinde non est à Greg. exceptus, juxta dicta n. 661.

Quod si comprehendantur, id fecisse in odium fidei, hoc est ob hæresim, cujus sint Rei; tunc non gaudent, non quidem ob delictum vulnerationis, quia vulneratio non est hæresis, ac proinde non est de exceptis, sed ob ipsam hæresim, cujus comprehenduntur Rei, quæ est de exceptis.

673 Gaudent negotiantes falliti; quia tales Decoectores, licet à B. Pio. V. publicis latronibus æquiparentur, quatenus ex pecuniis, & rebus alienis negotiantes, & opipare viventes, tandem decocti ad Ecclesiam confugientes, creditores omnes fallunt cum maximo Reipublicæ damno: non sunt tamen propriè publici latrones; ac proinde non sunt immunitate privandi; quia pœnæ non sunt extendendæ ad delicta similia, maxime in casu, ob dicta n. 661.

674 Et universaliter gaudent, qui ad Ecclesiam confugiunt pro debito civili; quia hi non sunt excepti. Diana p. 6. tr. 1. ref. 17. Tan-

cred. cit. q. 1. qui tamen addunt, quod delictores fraudulentæ, non debent diu intra Ecclesiam tollerari, sed ab ea sunt ejiciendi: in S. Congr. in una Barensi. 12. Martii 1600. super S. Congr. Episc. decrevit, quod bona ab eis ad Ecclesias in præjudicium creditore transportata, sint consignanda Judici facturi, ut ea creditoribus tradant.

675 Eadem ratione gaudent personæ, quæ tributa, aut gabellas Principis defraudaverunt, quantum ad delictum defraudationis; sed non gaudent ipsa bona defraudata, seu Principi, fisco, aut gabellario debita.

676 Deniq; non erit abs re referre, quod advertit Tancr. cit. n. 81.

Adverto, non esse negandam, posse casum evenire, in quo videtur jure defensionis naturalis, esse licitum, Reos, alias per Greg. gaudentem immunitate, capere in Ecclesia, & punire, si ea bono communi expediret; nec esse alia via evadendi, & non esset recursus ad Pontificem, sed talis casus magnam indiget discretione, an talis reverà sit: subditi tamen, quando videns Princeps timor at a conscientia, & prout sic procedere, debent existimare magna discretione id facere, nec temerè eos judicare: v. not. 789.

677 Insuper, Reos, si dum in Ecclesia morantur, ibi stantes aliquod delictum, etiam non exceptum, ver. gr. furtum, aut stuprum, committerent, ab Episcopo carcerari posse, & puniri, docet Clericatus cap. 3. n. 41.

PERSONÆ, QUÆ GAUDENT IMMUNITATE REFUGII,

678 Sunt omnes fideles, etiam excommunicati, suspensi, aut ab ingressu Ecclesie interdicti. Diana p. 6. tr. 1. ref. 26. contra Felinum; quia (ut ritè ait Diana) *Construuntur dicti non inducit privationem hujus privilegii.*

legi, ne privat ab ingressu materialis Ecclesie, sed formalis: videlicet ab ingressu in ordine ad audienda divina Officia.

679 Item, gaudent Infideles omnes, hæretici (licet non ob hæresim: ut in n. 657.) Judæi, Pagani, &c., quia privilegium immunitatis non est concessum intuitu personarum, sed locorum sacrorum, ob reverentiam, & honorem, qui divino cultui debetur, ex quo fit, ut non possit Reus privilegio immunitatis renunciare.

680 Servus, si fugiat à domino ad Ecclesiam, non defenditur ab Ecclesia, cum ejus possessio, dominium sit penes dominum; sed est reddendus domino, præstito ab eo juramento, seu cautione de impunitate, C. *M. Constitutus* 17. *quæst.* 4. *Et. Inter alia de Jura.* Si vero fugiat à Judice ob aliquod patratum delictum non exceptum, gaudet, uti ceteri liberi.

681 Clerici gaudent, ita ut non possint per Judicem proprium vi ab Ecclesia extrahi, nisi in casibus exceptis, ex *Decl. S. Congr. Episc. in unâ Tropiensis* 29. Jan. 1617. qua declaratum fuit, gauderet immunitate Clericos, qui post delicta patrata ad Ecclesias confugiunt.

Item S. Congr. 17. Augusti 1618, decrevit non posse Clericos ab Ecclesia extrahi, præterquam in casibus degradatione dignis; si secus fiat, restituantur. Unde non est amplius tenenda opinio contraria Abbatis: ita Diana p. 6. *tr.* 1. *ref.* 26. q. 10.

Denique Pignatelli *tom.* 1. *Consult.* 176. n. 5. testatur sic fuisse à S. Congr. decisum, in una Malacitanensi Immunitatis, die 25. Maji 1655.

Ratio est; quia privilegium immunitatis quoad refugium, ex *num.* 678. est concessum hæc de locis sacris, aut religiosis, adeoque intragatur cuilibet in loco sacro, aut religio exultenti, sive Clericus sit, sive laicus.

Et alii Clerici peiores essent conditionis, quam pagani, & Judæi. Insuper locus sacer injuriâ afficitur, sive Ecclesiasticus, sive sæcularis ab illo extrahatur.

682 Religiosi pariter, si delinquant extrâ, aut in proprio Monasterio, gaudent, si confugiant ad Ecclesias, tam aliorum, quam proprias, & ad Monasteria aliorum Regularium; non gaudent autem intra propria Monasteria, Diana p. 10. *tr.* 14. *ref.* 30. Bord. *ref.* 1. n. 18. Pelliz. *de Monial.* c. 8. n. 11. qui idem docent de Monialibus, & puellis educandis, nimirum, quod gaudeant immunitate in propria Ecclesia, non sic intra suum Monasterium. Hinc gaudet Religiosus, si de carcere fugiens, ad propriam Ecclesiam, aut ad exteriorum Monasteria confugiat. Idem docet Bord. *de Religiosis Apostatis.* Item Diana p. 1. *tr.* 1. *ref.* 24.

683 Ratio primi est eadem, quæ de Clericis, Ratio secundi est, ne Religiosorum delicta impunita remaneant; si enim suorum Monasteriorum immunitate gauderent, numquam possent capi, carceribus mancipari, & paniri, cum Monasterium sit eorum perpetuum domicilium; quod est fundamentum opinionis Abbatis negantis Clericis, & Religiosis immunitatem; quod absurdum vitatur immunitatem concedendo intra proprias, & aliorum Ecclesias, atque etiam intra exteriorum Monasteria.

Sic namque ex una parte servatur immunitas loci sacri quoad Clericos, & Religiosos, & ex alia datur locus Prælati Regularibus sine violatione immunitatis puniendi subditos delinquentes in proprio Monasterio, insuper de uno ad aliud arctius ad pœnam luendam transferendi. Eò maxime quia hoc permittit Canon *Cap. qui peccat.* 23. q. 4.

684 Pariter absque violatne immunitatis potest Episcopus Clericos sibi subdi-

tos, in eodem suo Palatio, ad quod adducti, aut sponte accesserunt, atq; etiam in eodem loco, qui est eorum domicilium, carcerare, punire, &c.

Quantum autem ad Religiosos Abostatas attendenda est praxis, & consuetudo communis, qua videmus, Superiores eos capere in aliorum Ecclesiis, non minus ac domini fervos fugitivos; nec inde ipsi capti reclamant super immunitate, nec Curia Romana Superiores punit. *Tanct. tom. 3. tr. 1. lib. 4. q. 2. n. 5. Diana in summa ver. Immunitas n. 16.*

Hoc autem pro certo tenendum dico de Religioso fugiente à Superiore, non ut à Judice ob delictum, sed ut à Patre ob salutarem mortificationem; hic namque, si ad Ecclesiam exterorum confugerit, est suo Superiori pariter tamquam Patri reddendus, non minus quam miles, qui à suo Duce ad Ecclesiam, non ob delictum, confugit, est reddendus suo Duci. Et servus suo domino, juxta dicta n. 689.

EFFECTUS IMMUNITATIS REFUGII

685 **S**unt quinque. Primus. Ut quia ad Ecclesiam confugit, non possit ex ea vi dolo, aut malâ arte extrahi; & sic extractus restitui debeat Ecclesiæ, eidem, vel alteri. Insuper sic extrahentes teneantur ad omne interesse, & damnum inde allatum.

686 Secundus. Ut Reus, dum est in Ecclesia, non possit vinculis constringi, aut aliâ violentiâ affligi. *Ex Cap. Definivit 33. q. 4.*

687 Tertius. Ut dum est in Ecclesia, non possit contra eum ferri sententia mortis, aut alterius pœnæ corporalis, tremerium, exilii, &c. *C. Inter alia 6. de Immum.*

688 Quartus. Ut Reo existenti in Ecclesia negari non possit necessarius victus, & vestitus, aut impediri, ne ad illum deferatur,

l. presenti 6. C. de his, qui ad Eccl. Confug. qui sic videretur cogi ad exeundum. Potest tamen, dum in Ecclesia moratur, à laica potestate custodiri, ne fugiat, aut tradatur Ecclesiasticæ personæ, donec declaretur, angustare debeat.

689 Quintus. Ut dum est in Ecclesia, non possit spoliari rebus, & bonis suis, que secum ad Ecclesiam attulit. *ex cu. C. definivit. Nulla bona, & res sint alteri obligata, ex.*

674. & 975. Potest Minister secularis ab eo arma, & alia à lege prohibita, in Ecclesia inferre, *Alarius n. 14. Pirhing. in comp. lib. 3. tit. 31. sect. 2. §. 3.*

MODUS EXTRAHENDI IN CASIBUS EXCEPTIS

690 **E**st, ut sequitur. Non potest extrahi Reus ab Ecclesia in casibus exceptis à Curia seculari auctoritate propria, sed omnino requiritur licentia expressâ Episcopi loci (aut vicinioris, si locus sit nullius Diocesis) quam solus Episcopus, aut ejus Vicarius Generalis dare potest. Insuper pro executione requiritur interventus personæ Ecclesiasticæ ab Episcopo deputatæ. Et ad solum Episcopum, aut ejus Vicarium Generalem spectat cognoscere, an Reus, sive laicus sit, sive Regularis, gaudeant immunitate Ecclesiæ, ad quam confugit. Liqueat ex verbis Bullæ: *In nullo ex casibus prædictis (suppletur, exceptis) sine expressâ licentia Episcopi, vel ejus officialis, ab eo auctoritatem habentis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ, ob eo auctoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopi superiores, &c. prædictam licentiam dandi facultas pertineat.*

691 Quam licentiam Episcopus dare non potest, nisi prius probato, & constito, quod delictum sit de exceptis, & inde Reus non gaudeat, quia Episcopus nedum est Judex

verum etiam custos Immunitatis, adeoq; tene-
re illam defendere.

692 Quo constituto, Reus est consignandus
ut supra n. 690. Curia seculari, ita ut non de-
tur appellatio, nec ex parte Rei, nec ex parte
fisci, ut liquet ex verbis Bullæ Greg. XIV. *Tum-
que demum de mandato Episcopi per Judicem
Ecclesiasticum curia seculari, quacumq; appel-
latus postposita, consignentur.*

693 Quod si Episcopus requisitus tunc
consignare, aut assistere, culpabiliter, sen in-
iuste recuserit, in hoc solum casu poterit
Curia secularis curare per suos ministros *ex-
trahere minori, quo ad fieri poterit, cum tumultu
et scandalo.*

694 Dum causa, an gaudeat, agitur, po-
terit Reus in Ecclesia existens à Curia seculari
per suos ministros extra Ecclesiam vigiles cu-
sodiri, aut ad carceres Curia Ecclesiasticæ lo-
co custodiae reponi. Hæc omnia per suam Bul-
lam Greg. XIV. disponit.

POENA MALE EXTRAHENTIUM

695 Næpe vi, aut dolo in casibus non ex-
ceptis, vel sine licentia Episcopi, &
contra formam Greg. in casibus exceptis, ul-
tra culpam sacrilegii, est poena restitutionis,
ut in num. 685.

696 Insuper est poena excommunicationis
majoris latae sententiæ, quæ ipso facto in-
curratur, etiam effectu non securo, sed scienter
atque attentato; liquet ex verbis Bullæ Greg. *Atten-
tare præsumpsit. Quam incurrunt tam Judex
mundanus, quam satellites, aut alii extrahentes.
Quæ censura licet non fuerit reservata à Greg.
sunt reservata à Cleo. VIII. extra Urbem, &
extra Italiam, ut infra de Reservatis.*

697 Denique actus omnes, & judiciales, &
sententia post talem violentam extractionem
contra Reum lata, sunt irrita, & nulla, ut ex-
pressè declarat Greg;

698 Hinc homicida vi extractus ab Eccle-
sia à parentibus occisi, si à superveniente Cu-
ria seculari capiatur, gaudet, & est restituendus
Ecclesie. Dian. *tr. 7. p. 9. res. 6.* contra
Sanfelcium; quia talis extractio est violenta,
adeoq; nulla *ex n. 685.* & inde præjudicare
non potest.

699 Pariter, si subdolis verbis, & arte mi-
nistrorum extrahatur, & ex hac injusta ex-
tractione committat delictum, adhuc restitui
debet Ecclesie. *Privitera num. 5. cum Bo-
nac.*

700 Immunitas non solum violatur per
violentam extractionem personarum verum
etiam rerum, & bonorum. Ea tamen extra-
hentes non incurrunt censuras à Greg. latis;
quia Bulla loquitur de extrahentibus perso-
nas: sunt tamen excommunicandi, nisi resti-
tuant *C. sicut antiquitus 17. q. 4.*

701 Rectè autem Fagnanus in *lib. 3. C. Eccle-
sia de Immun. n. 103.* advertit, quòd, si bo-
norum abstractio fieret auctoritative per Mi-
nistros Curia, vel de mandato Judicis, seu Ma-
gistratus secularis, tunc tam extrahentes;
quàm mandantes, licet non inciderent in cen-
suras Greg. inciderent in rigidiorum cen-
suram, nempe in excommunicationem Bullæ
cæne, §. 17. latae contra *Usurpantes jurisdi-
ctiones ad Sedem Apostolicam, vel quas cujuscun-
que Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum
pertinentes.*

702 Hinc fit, ut extractio bonorum in
Ecclesia refugiarum, in casibus, in quibus
alteri debentur, non potest fieri de mandato,
& auctoritate Judicis secularis, sed Judicis
Ecclesiastici, & cum interventu persona Ec-
clesiasticæ ad id deputatæ, juxta dicta *num.
690.*

703 Eadem ratione, si extractio persona-
rum fieret auctoritative per Ministros seculari-
tes, ut in *num. 701.* tunc tam extrahentes,
quàm

quàm mandantes, ultra Censuras Greg. & excommunicationem Clem. VIII. incurrerat excommunicationem Cœnæ relata; quòd aperte innuit Greg. XIV. in sua Bulla per illa verba: *Declaramus, eum ipso facto censuras, & pœnas easdem incurere, quæ contra libertatis, Juris, & Immunitatis Ecclesiarum Violatores, per Sacros Canones, & Conciliorum Generalium, Nostrorumque prædecessorum Constitutiones sunt promulgatæ.* Requirit autem præsumptionem juxta num. 696.

IMMUNITAS REALIS

704 **C**ompetit ipsis bonis, ut in nu. 604. Onera sunt triplicis generis. 1. *Merè Realia*, quæ ipsis rebus, seu bonis imponuntur sine respectu ad qualitatem personæ. Et hæc durat, quandiu bona durant. 2. *Merè Personalia*, quæ personis subditis imponuntur sine respectu ad bona patrimonialia, quæ fortè nulla habent, ut est exactio capitationis. 3. *Mixta*, quæ personis subditis imponuntur cum respectu ad eorum bona, ita ut immediatè sint tributa imposita personis, mediatè bonis. Ita Pirhing in *Com. lib. 3. tit. 31. §. 1. v. num. 721.*

705 Bona Ecclesiastica sunt etiam triplicis generis. Primi generis sunt bona consecrata, benedicta, aut ad divinum cultum tanquam ejus instrumenta legitime deputata. Hujusmodi sunt Ecclesiæ, Cœmeteria, vasa sacra, vestes, &c. Hæc esse immunita ab omnibus secularibus oneribus, & tributis est certum, ex cap. *Non minus 4. de Immun. Eccles.*

706 Secundi generis sunt bona, quæ licet consecrata, aut benedicta non sint, &c. ad Ecclesiam tamen spectant. Talia sunt prædia, & alia similia bona Ecclesiæ mobilia, aut immobilia. Et hæc pariter sunt ab omni reali onere laicali immunita, ex c. *Sancitum 1. de Censibus.*

707 Hæc tamen pacto: Si bona sint dæ Ecclesiæ in fundationem, aut dotem de consensu dominorum, cui erant tributalia, sunt prorsus immunita ab omnibus oneribus, & tributis laicalibus, tam publicis, & regijs, quàm privatis, & antea impositis, ex pluribus juribus apud Fagnanum *lib. 3. cap. Non minus de Immun. num. 8.* ob specialem Ecclesiæ favorem, & sanctitatem editis, ita ut in hoc casu ob speciales rationes non habeat locum regula illa: *quod res cum suo onere transferat.*

Et solum præfata bona sunt subiecta oneribus, quæ ratione naturali ipsis rebus incumbunt. Et sic ad Ecclesiam spectat suam reparare domum, & pro rara parietem medium domui Ecclesiæ, & laici. Item pro rata solvere expensas pro purgatione putei Ecclesiæ, & toti vicinæ necessarium. Non tenentur autem ipsæ personæ Ecclesiasticæ ad sordida munera, nempe ad terram fodiendam, ad fossata construenda, ad calces coquendas, &c. et pluribus juribus apud Fagnanum *lib. 3. cap. Non minus, de Imm. num. 13. v. nu. 722.*

708 Si bona Ecclesiæ provenerint, non titulo fundationis, aut dotis, sed aliis causis, vel titulis; tunc ad eam transeunt cum oneribus realibus, veris tamen, & certis, quibus antea erant gravata, & ex vi domini proprietatis bonis imposita propter bona. Unde si Ecclesiæ proveniat titulo hereditatis, legati, donationis, &c. prædium subiectum subjectionibus, censibus, legatis solvendis, & aliis perpetuis realibus oneribus, ea solvere tenetur Ecclesia; quia res cum suo onere transit. Et in favorem causæ piæ non debet ordo justitiæ inverti, nec alter suo jure privari, ex Cap. *Tributum 22. 23. quæst. 8.* & Sacra Rota in Brundusina Gabellæ 13. Februarii 1604.

709 Postquam autem recensita bona sunt sub dominio Ecclesiæ, aut Ecclesiasticorum, non

non possunt à Magistratu sæculari aliis novis oneribus realibus gravari.

Imo addit Piching Com. lib. 3. tit. 31. §. 1. esse etiam exempta ab oneribus prius à Principe impositis, non vi domini propriè dicti, sed ex potestate jurisdictionis supremæ; quia talia onera non sunt merè realia, sed mixta, nempe imposita cum respectu ad personas sive ecclesiasticas, & quia persona ecclesiastica non est Magistratu sæculari subiecta, ita nec ejus bona, quoniam per mutationem personæ, mutatur etiam qualitas, & conditio rei ad hærentem personam: v. n. 755.

710 Nec Princeps statuere potest, ut bona latitanti suorum vassallorum sint ita ipsi tributaria, ut postquam ad Ecclesiam pervenerint, sint subiecta oneribus realibus, seu collectis novis postea imponendis. Fagnanus cit. n. 10.

711 Tertii generis sunt bona, quæ spectant ad ipsas particulares personas ecclesiasticas, sive sint bona ex titulo spirituali acquirita, ut redditus beneficiorum, distributiones pro horis, &c. sive sint titulo temporali acquirita, puta ex successione, testamento, donatione, &c. quæ bona patrimonialia dicuntur.

712 Præmissa omnia bona sunt immunita ab omnibus sæcularibus exactionibus, & oneribus, modo dicto, ex cit. C. Non minus. Ex C. Quamquam 4. de censibus in 6. Trid. sess. 4. de ref. c. 20. & novissimè ex Bulla Urb. VIII. Romanus Pontifex, 5. Junii 1641. ubi molestias omnes damnat, & reprobat Pontifici, inter quas damnat Collectas, militum hospitales, & alia onera super Ecclesiis, & locis, quæ personis ecclesiasticis, earumque bonis, seu fructibus, per laicos, vel alios quoscunque sine Apostolica auctoritate imposita, & exaliam non adhibere contrahebentibus. v. n. 805.

713 Immunitas namque ecclesiastica, tam potest. Excom. Ecclesiast. Tom. 1.

personarum, quàm eorum bonorum, etiam tertii generis, nedum est de jure civile, & Canonico ex citatis, & aliis juribus, verùm etiam de jure divino. Constat Genesis 47. Accipite semina, & serite agros, ut fruges habere possitis: quintam partem Regi dabitis, &c. ex eo tempore usq; in presentem diem in universa terra Ægypti Regibus quinta pars solvitur, & factum est quasi in legem, absq; terra Sacerdotali, qua libera ab hac conditione fuit.

Primo Eisdæ 7. Artaxerxes Rex gentilis ad favorem Sacerdotum, & Ministrorum Templi Dei Israël, Decretum immunitatis edidit: Vos quoque (supple tu, Custodibus, & gubernatoribus) notum facimus de universis Sacerdotibus, & Levitis, & Cantoribus, & Janitoribus, Nathineis, & Ministris domus Dei hujus, ut vectigal, & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos.

Deniq; ex verbis Christi, Matth. 17. Quid tibi videtur Simon? Reges terra à quibus accipiunt tributum, vel census: à filiis suis, an ab alienis? & ille dixit: Ab alienis. Dixit ille Jesus: Ergo liberi sunt filii. U. autem non scandalizemus eos, vado ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore ejus invicem sciatorem: illum sumens, da eis prome, & 15.

714 Demum, Violantes immunitatem ecclesiasticam realem contra bona secundi, aut primi generis, incidunt in Excommunicationem Bullæ Cœnæ, §. 17. latam: contra verò bona secundi, aut tertii generis, in excommunicationem Cœnæ, §. 18. & 15. latam, v. n. 705. ad 711.

IMMUNITATE REALI

715 Gaudent Clerici in Sacris, licet excommunicati, suspensi, interdictione irregularis, aut verbaliter degradati; quia sicut per has censuras Clericatum non amittunt,

tunt, ita nec privilegium immunitatis annexum.

716 Clerici in Minoribus, aut in prima tonsura constituti, certum est, quod gaudent, si habeant condiciones, Trid. de num. 732. De aliis vero, qui eas non habent, quamvis plures negent, probabilius est, quod gaudeant; quia (ut ritè advertit Pithing lib. 3. tit. 49. §. 6.) Trid. eas condiciones requirit pro privilegio fori.

717 Conjugati verò in nostra Ecclesia Latina non gaudent, C. unico de Cler. Conjug. in 9. ut in n. 734.

718 De Colonis, & Emphyteutis, sic rectè discit Pithing cit.

Ad colonos quod attinet, & emphyteutas Laicos, qui Ecclesiarum agros elocatos colunt, utrum immunes sint à tributis, & gabellis per Principes seculares impostis, de emphyteutis quidem dicendum est, qui Ecclesie fundos, & prædia in emphyteusium ab Ecclesia obtinent, quod ad solvenda onera, quæ ratione talium fructuum imponuntur, obligentur; cum enim dominium utile talium fundorum, ratione cuius onera talia imponuntur, totum ad illos pertineat, ac persona emphyteute subjecta sit jurisdictioni imponentis tributa, consequenter ad hæc obligabuntur. Inter colonos verò distinguendum est, utrum sint hi scilicet coloni adscriptitii, quia terræ tali colendæ in perpetuum sunt adscripti, ita ut recedere non possint; vel utrum sint coloni partiarii, ita ut certa pars fructuum ad illos, & certa alia ad Ecclesiam pertineat: prioris casus coloni immunes sunt à solvendis talibus oneribus ex fundis Ecclesie, quos colunt, cum omne dominium utile ad Ecclesiam, vel Clericos, pertineat, certâ tantum pensione colonis talibus in laboris mercedem solutâ: posterioris casus

coloni, quoad partem quidem, quæ tota Ecclesie est, immunes sunt ab oneribus talibus, ne Ecclesia onerari videatur; tamen immunes sunt quoad eam partem, quæ ipsorum propria est; cum enim pertinet tales sint Laica, Laicæ jurisdictioni subiectæ, & totum dominium partis talium, illas pertineat, nec Ecclesia huiusmodi tribus gravetur, non videtur, ex quo capite, aut jure ab oneribus Laicalibus videantur immunes.

IMMUNITAS PERSONALIS,

719 Est, qua Clerici sunt exempti à potestate laicali, ex pluribus juribus, maxime ex e. Ecclesia Sancta Marie 10. de Constit. & Trid. sess. 25. de Reform. c. 20. v. n. 604. §. 714.

720 Hæc immunitas tres parit effectus.

721 Primus est, quod Clerici sunt exempti à tributo Capitacionis, videlicet à tributo reali, quod imponitur super capite, & sic obligari non possunt ad solvendas exactiones, quæ à Principe seculari imponuntur suis subditis, Habetur ex juribus n. 716. relatis.

722 Secundus, quod Clerici sint exempti ab onere munerum personalium, ex cap. Ecclesiarum 68. 12. q. 2. Munera personalia alia sunt sordida, ut mundare cloacas, &c. Ad hæc non possunt obligari, nec acceptare debent, cum sint indecentia statui. Alia sunt honorifica, ut regere Urbem, aut indifferentia, ut munus tutoris, &c. & hæc acceptare possunt, si velint; at non possunt cogi, ut accipient.

723 Et sic obligari non possunt ad soldendam terram, &c. Ad pugnam personaliter contra hostes, Ad murorum custodiam (nisi magna necessitas defendendi Urbem contra hostes infideles urget, ex cap. Perros-

712. Nec obligari possunt ad hostiandos milites in suis domibus, etiam perimonia libus. Pirhing. in Comp. lib. 3. tit. 4. §. 1. n. 712.

714. Possunt tamen se suscipere munera civilia, honesta, & pia, puta tutelae, aut curatelas Consanguineorum, vel miserabilium personarum. Et tunc sicut laicus ratione administrationis Ecclesiasticæ debet rationes sui officii reddere coram Judice Ecclesiastico; ita Clericus ratione sui officii temporalis, quod nomine laici gerit, potest nomine illius conveniri, puta curator nomine minoris, &c. & coram Judice seculari respondere. Pirhing. in Comp. lib. 2. tit. 2. de foro compet.

715. Violantes immunitatem personalem quoad duos priores effectus incidunt in excommunicationem Cœnæ, §. 18. & 15. l. 1. tit. 1. de foro compet.

716. Tertius effectus est, quod Clerici sint exempti à jurisdictione Judicis, secularis, in causis tam civilibus, quam criminalibus. Et Immunitas sub hoc respectu appellatur privilegium fori, quod est concessum in favorem totius ordinis Ecclesiastici, ex cap. Si diligens 11. de foro compet. adeoque à persona privata renunciari non potest, ex eodem c. v. n. 717.

717. Violantes immunitatem personalem quoad hunc tertium effectum incidunt in excommunicationem Cœnæ, §. 15. l. 1. tit. 1. de foro compet.

718. Hoc tamen est intelligendum, quando Clericus est Reus, tunc, inquam, non nisi coram Judice Ecclesiastico potest suam causam dicere.

719. Si autem sit Actor contra laicum in causa pœne temporalis, tunc adire debet sæculare tribunal, ex regula illa: Actor sequi debet forum Rei. Si Clericus §. 1. c. cum sit generalis, de foro compet.

720. Quod si tam Clericus, quàm laicus

sint simul Rei, tunc, si causa est separabilis, quilibet est in suo foro conveniendus, Clericus in Ecclesiastico, laicus in seculari; quia in causa separabili socius delicti non gaudet privilegio sui socii, l. Si quis, §. 3. §. 1. ff. de furtis. Si verò causa sit inseparabilis, tunc uterque est coram Judice Ecclesiastico conveniendus; quia minùs dignus potius trahi debet à magis digno, quàm è converso. Ita Phœbeus lib. 2. tit. 11. de Immun. n. 28.

PRIVILEGIO FORI GAUDENT

731. Clerici Sacris ordinibus insigniti,

732. Non gaudet Clericus prima tonsura initiatus, aut etiam in Minoribus Constitutus: Nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum, tonsuram deferens, alicui Ecclesie ex mandato Episcopi interserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel Universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur. Ita Conc. Trid. sess. 23. de ref. c. 6.

733. Super quo Concilii Decreto duo sunt advertenda. Primum, quod Clericus in minoribus carens habitu Clericali, & tonsura tempore delicti, aut capture gaudet privilegio fori, si aliàs solitus erat deferre. Diana part. 4. tract. 1. resolut. 18. & par. 1. tract. 2. ref. 33. Ex Decl. S. Congr. apud Bonac. de legibus dis. 10. quest. 2. punct. 1. §. 4. num. 14. Quia non præsumitur dimisisse habitum animo deferendi, sed commodius delictum patrandi.

Secundum, Privilegio fori gaudere Clericum in minoribus, incedentem in habitu, & tonsura, qui in Synodo diocæsana obedientiam præstitit Ordinario, & per paucas vices in Choro interfuit, & Processionibus, attentis circumstantiis, quamvis alicui Ecclesie de mandato Episcopi non interserviat, vel beneficium Ecclesiasti-

siaticum non habeat. Ita Diana *part. 4. tr. 1. res. 18. ex Deol. S. Congr. Conc. 28. Martii 1628.*

734 Clericis in minoribus conjugatis est plus restricta immunitas. Solum namque sunt exempti à iudice seculari quoad causas criminales, sive criminaliter, sive civiliter agitatae; idque non nisi cum unicis, & virginibus contraxerint, *cap. Cler. 1. de Cler. Conjugatis*, & in super, modo hi Clerici alicuius Ecclesiae servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eisdem Ecclesiae servant, vel ministrant, & clericali habentur, & *consura utantur. Trid. cit.* Quantum autem ad reliqua, etiam praemissis servatis conditionibus, immunitate personali, & reali non gaudent; Unde non sunt exempti à potestate seculari quoad causas civiles, nec ab onere solvendi tributa, sed quoad hos effectus tanquam laici reputantur.

735 Sunt etiam plures casus, in quibus Clericus constitutus in Sacris, ex iure Canonico non gaudet immunitate exemptionis à potestate fori secularis, & ab onere solvendi tributa.

Et primò, Clericus negotiator, si tertio monitus non respiciat, sed praetermissis divinis officiis, ad negotiationes incumbat, privatus manet exemptione à tributis, & tanquam laicus in hac parte relatè ad res per negotiationes acquisitas, est reputandus, *cap. fin. de vita, & honest. Cleric. Vide de contract. ver. Negotiatio.*

736 Secundò, Clericus Feudatarius in causa feudali, sive de proprietate agatur, sive de ejus possessione, conveniri debet coram domino feudi, etiam si iste sit laicus, *et. Verum 7. & cap. Ex iransmissa 6. de foro Compet.*

737 Tertio, Si Clericus aliquot ex iis delictis committat, quibus à iure Canonico est statuta privatio immunitatis à foro seculari.

Tale est (ait Phaebeus) si Clericus, nec in modo consura, nec in vestimentorum forma, nec in qualitate negotiorum de Clericatu quibusquam offendat, & tertio monitus ab Episcopo emendationem contemnat, ex *cap. Coniug. 45. de sentent. excom. Item. Si Clericus iudicium latoriam artem per annum exerceverit, & iure. Si autem tempore breviori, & tertio monitus non respiciat, privatur omni privilegio Clericali ex *cap. unio. de vita, & honest. Cleric. in 6. & Clement. 1. de vita, & honest. Cleric. Cum non ab homine 10. de iudicis.**

738 Clericus quamvis nunquam propria auctoritate capi, aut incarcerari possit à Ministro laico; potest tamen auctoritate, & nomine Ecclesiae, semper ex commissione expressa, & aliquando ex praesumpta, & tacita sui Superioris Ecclesiastici; tales namque possunt contingere casus, ut prudenter Minister laicus, & rationabiliter praesumat de commissione Superioris Ecclesiastici; & tunc talis captio, & carceratio, seu custodia, est licita, quia non est secularis, sed Ecclesiastica, cum sit facta auctoritate, & nomine Ecclesiae.

739 Hoc pacto Minister laicus Clericum capere potest. Primò; post delictum commissum ad effectum eum praesentandi suo Superiori. Quatuor autem requiruntur conditiones, 1. Quòd delictum sit notorium. 2. Quòd Clericus sit suspectus de fuga. 3. Quòd Superior Ecclesiasticus consuli non possit, et ab eo accipitur capiendi mandatum; quibus seclusis conditionibus, captura erit illicita, imò potè nomine laici facta, quia tunc Superior non censetur consentire. 4. Ut statim ad suum Superiorem ducatur, si fieri potest; aut quantum primùm fieri potest. Non potest laicus in suis carceribus ultra viginti quatuor horas, imò nec breviori tempore Clericum detinere, si possit statim, aut priùs illum ad suum Superiorem remittere.

740 Secundo. Si Clericus fuerit à Judice laico, imò à privato repertus in flagranti crimine. Quia tunc censetur cuilibet data potestas ex l. *Raptores*, C. de Episcop. & Cleric. Debent tamen allatae conditiones concurrere.

741 Tertio. Si Clericus sit debitor, & solvere potens, non velit. Semper tamen debent præmissæ conditiones concurrere. Quia tunc nulli captura, aut detentio, non est actus jurisdictionis, sed justæ defensionis, quæ etiam à quolibet privato potest præstari.

742 Quarto. Si delictum sit in fieri contra personam, & prædictæ conditiones concurrant; quia cuilibet, nedum Judici, sed etiam privato, competit jus, & onus justitiæ, aut charitatis innocentem defendendi, & iniuriam propulsandi.

743 Quinto. Quoties Clericus potest impune occidi, aut verberari; quia tunc captura est et minus malum, Castropal. p. 2. tr. 11. *def. un. quest. 6. ex cap. 3. de sent. excom.*

744 Sexto. Clericus, si die, aut noctu reperitur à ministris secularibus sine tonsura, & habitu, cum armis prohibitis, aut delictum peraturus; quamvis cognoscatur à Ministris, quod sit Clericus, potest capi, aut detineri, præmissis concurrentibus conditionibus. Semper tamen attendendo *dist. num. 732. §.*

745 Quid si Ministri laici non dignoscant personam sic deprehensam esse Clericum, & dicunt ejus de statu Clericali, sic ipsis suspensum de falsitate, & sine declinandi forum, ad iudicandum; tunc quamvis ab eisdem detineatur captus, & custoditus; debent tamen statim ad Superiorem, seu Judicem Ecclesiasticum, pro recognitione recurrere; quia ad istum spectat cognitio, *ut in. 766. an captus sit Clericus, neene*. Et etiam, an sit fraudulenter in assumendo, aut reassumendo statu

Clericali. Et veritate de statu Clericali comperta, est statim suo Superiori Ecclesiastico remittendus.

745 Insuper privilegio fori gaudent Monachi, & Regulares utriusque sexus, laici Conversi, & Oblati, s. u. Tertiarii sub Religiosorum tecto viventes.

746 Religiosi Equitum Militarium S. Joannis gaudent; quia sunt veri Religiosi, ut dicimus de voto.

Pro Religiosis Ordinum Militarium S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, Montefæ, S. Stephani, & S. Lazari, attendenda est consuetudo; quia dubium est, an sint veræ Religionis, ut infra de Voto, ver. *De praxi commutationis*. De Equitibus aurei velleris, S. Michaelis, Annunciationis, Delabanda, & aliorum Ordinum Militarium, certum est, quòd non gaudeant: quia nec sunt Ordines approbati à Pontifice, nec veræ Religionis.

747 Item gaudent Eremitæ, qui tria substantialia vota emiserunt, vel si hæc non emisissent, vivunt in communitate in Congregatione aliqua auctoritate Episcopi approbata. Vel si solitarii vivant, deferunt habitum, & tonsuram, & ab Episcopo ad servitium alicujus Ecclesiæ sunt deputati.

748 Item Tertiariæ D. Francisci in suis domibus viventes, etiam si sint viduæ, quæ tamen Tertiariarum Regulam servant, & vitam celibem ducunt ex voto Castitatis de Ordinarii licentia emisso. *Ex const. 22. Dum intra, Edita in Conc. Later. sess. 11. à Leone X. 1. Martii 1518. §. 21.*

749 Item Uxor Clerici. *Diana p. 3. tract. 1. ref. 45. §. p. 4. tr. 1. ref. 41.* contra Bonac. quia uxor sequitur forum mariti, *l. fin. C. de Incol.* etiam post mortem mariti, viduitate durante. Filii legitimi Clericorum, etiam ante Clericatum suscepti, Sac. Congregat. 18. Martii

Martii 1631. Servi, & Mancipia Clericorum, v. num. 733.

750 Item laici familiares Episcoporum ; qui habere possunt familiam armatam ad capiendum, carcerandum, ad terminandum iudicium sine recurſu ad brachium ſeculare, & ad pœnas corporis inflictivas citra ſanguinem infligendum. Inſuper Officiales, & Miniſtri Curia Episcopii.

751 Laici familiares, & pariter Officiales, & Miniſtri Curia Inquiſitorum, qui pariter habere poſſunt familiam armatam, imò punire impediētes delationem armorum, tanquam perturbatores Officii S. Inquiſitionis. v. num. 613.

752 Diana p. 4. traſt. 8. ref. 55. & in Summa ver. Inquiſitorum Jurisdictiono nu. 26. habet, ut ſequitur:

» In cauſis criminalibus ſuorum familia-
» rium Inquiſitores Hiſpania habent juridi-
» dictionem, exceptis certis criminibus, de
» quibus Joannes de Hevia, Curia Philippi,
» p. 3. §. 1. nu. 19. & alii. In cauſis civilibus
» Ferdinandus de Caſtro tomo 1. tr. 4. diſ. 8.
» punſt. 12. §. 2. num. 9. tenet, habere juridi-
» dictionem ſolum reſpectu officialium, qui
» ſunt à ſecretis, non autem reſpectu aliorum
» externorum. Sed hæc opinio non placeſt
» quoad Regnum Valentia, & Sicilia, ubi
» (ait Rojas p. 2. n. 422.) ex concordia inter
» Regiam Maieſtatem, & Inquiſitionem, In-
» quiſitores cognoscunt in cauſis civilibus o-
» mnium familiarium. Quòd etiam, ait Para-
» mus de orig. Inquiſ. l. 3. q. 6. nu. 27. ex jure
» municipali Regni Sicilia, ex juris Pontificii
» decisionibus, privilegiis, & conſuetudine
» immemorabili. Narbona recopil. lib. 4. tit.
» 1. leg. 20. gloſ. 14. & gloſ. 6. num. 2. te-
» ſtatur, id ſervari etiam in Catalonia, & in
» Regno Aragonia, & Majoricatu. Et ex
» Paramo obſervat, quòd in hoc Regno Si-

» cilia non ſolum familiares, ſed etiam ex-
» rum uxores, adhuc vidua, quamdiu vidua
» fuerint, gaudent privilegio fori, p. 4. traſt.
» 8. ref. 55.

753 Inſuper gaudent Hospitalarii, dum-
» modò inſerviant hospitali auctoritate Epi-
» ſcopi erecto. Diana p. 3. tr. 2. ref. 66. contra
» Abbatem.

» Verum tamen eſt, circa plura hæcenus in
» 746. dicta, attendendam eſſe conſuetudinem
» ut advertit Pirhing. in Comp. tit. 2. de fr.
» comp. §. 3. in fine.

Denique dicta omnia de Immunitate Ec-
» cleſiaſtica, tam reali, quàm personali, ſunt
» ſervata proportione intelligenda etiam de
» Religioſis utriuſque ſexus, de Novitiis, & la-
» cis Religionum, quia omnes eà gaudent,

QUÆRES I.

754 An laicus factus Clericus judicari, &
» puniri poſſit pro obligationibus contractis, aut
» delictis commiſſis ante Clericatum?

Plura adducit Fagnanus 1. lib. Decr. C. Ma-
» gnus, De Obligat. ad ratiocin. Sed breviter
» reſolutionem deſumo ex mente S. Cong.
» Conc. apud ipſum à num. 64.

Dictus ergo laicus, ſi Clericatum, videlicet
» primam tonſuram, aſſumpſit abſq; ulla frau-
» de, in quantum non fuit apud Judicem lai-
» cum accuſatus, nec ab eo citatus, & preven-
» tus, pro certo gaudet privilegio fori, ita ut
» non poſſit factus Clericus à Judice ſeculari
» judicari, aut puniri; quia privilegium ſuper-
» veniens eximit à jurisdictione primi Judicis.
» Et privilegium eſt à jure Canonico conceſ-
» ſum ſtatui Clericali abſolutè, abſque ulla re-
» ſtrictione ad delicta poſtea, aut ante illum
» commiſſa, v. num. 709.

Si Clericatum aſſumpſit cum fraude, frau-
» de conſtitente in hoc, quòd aſſumpſerit non
» animo

QUÆRES II.

756 Clericus in Minoribus constitutus habitum dimisit, amplius non reassumpturus; inde delicta commisit. An possit habitum reassumere, ut privilegio fori gaudeat?

Resp. posse, & gaudere. Castropal. p. 2. *dis. univ. tr. 12. punct. 3.* Quia privilegium fori absolute, & absque exceptione à Trid. conceditur constitutis in minoribus, beneficium habentibus, vel tonsuram, & habitum gestantibus, alicui Ecclesie inserviant de mandato Episcopi, *ut in num. 732.* Et quamvis delicta tempore dimissionis habitus uti supra commissa fuerint, tunc jurisdictionis laicalis nunc sunt Ecclesiasticae, sicut est persona. Tum quia in tantum tunc delicta commissa erant jurisdictionis laicalis, quia deficiebat conditio à Trid. requisita pro gaudio fori; unde per locum ab opposito, ea apposita, privilegium reviviscit.

757 Dices; dimissionem illam habitus esse quandam privilegii renunciationem.

Resp. Castropal. *cit.* quòd privilegium statui Clericali competens, nemini licet renunciare, *ex cap. si diligens de foro comp.* Et refert ex Barbosa casum de Clerico, qui volens nubere, beneficium, & Clericatum renunciavit; at quia postea voluntate mutata habitum reassumpsit, & aliud beneficium obtinuit, dubiebatum fuit, an gauderet privilegio fori? Et Sac. Congr. 11. Junii 1587. *consuit. gaudere; quia privilegio Clericali renunciari non potest.* Hinc Clericus privilegio fori gaudet, si servet conditiones à jure Canonico pro gaudio requisitas: *v. n. 722.* ¶

QUÆ-

animo retinendi, sed forum seculare declinandi, & postea statum deserendi; non gaudet foro, & sic potest à Judice seculari judicari, & puniri, juxta dicta à num. 758. & num. 733. Quia fraudem committentes beneficio legis sunt indigni, Cap. penult. de Collus. regen. Et in omni dispositione fraus semper intelligitur excepta à L. Imperialem, §. 1. de Prohibit. feud. *de am. v. num. 758.*

758 Si Clericatum assumpsit cum fraude, fraude consistente in hoc, quòd supposita praeventionem apud Judicem secularem, in quantum fuit accusatus, citatus, &c. statum Clericalem assumpsit, animo forum seculare declinandi, sed in statu perseverandi; tunc gaudet privilegio fori quoad personam, sed non potest à Judice seculari corporaliter puniri, personaliter adstringi, aut carcerari; quia hoc non est fraus proprie dicta, ut constituitur a. 760. Et hoc maxime, si post dictam praeventionem, antequam finiretur causa, fuerit ordinatus Sacerdos, aut in sacris, *ex cit. num. 760.* Non gaudet autem privilegio fori quoad bona, sed quoad bona subest jurisdictioni Judicis secularis, à quo potest puniri poena pecuniaria, & confiscatione bonorum, supposita causae praeventionem, uti supra; facta ea non supposita. Ex mente S. C. Conc. *cit. num. 754.*

Non potest autem Juxta secularis, qui praevenit, contra recensiti Clerici bona procedere, nisi prius per Judicem Ecclesiasticum fuerit cognita praeventio, & declaratum, ac pronuntiatum fuerit, eum Clericatum assumpsisse in fraudem Curiae secularis, *ut in hoc n. 751. juxta dicta n. 766.*

Fagnanus *cit. n. 77.* docet, eodem modo esse discurrendum de laico post delicta, aut delicta facta post delicta, cum hoc solo discrimine, quòd defensio causae spectet ad Monasterium.

QUÆRES III.

758 *Quid dicendum si recensens Clericus Minoribus innotuit, fuit captus, aut citatus à Judice seculari tempore dimissionis habitus, & habitum non ante, sed post capturam, aut citationem reassumit?*

Respondet Castropal. *cit. n. 3.* ut sequitur:

Respondeo, privilegio cavere debere: quia illa habitus reassumptio videtur facta in fraudem jurisdictionis secularis, ac proinde non debet prodesse: sic tenet Facinac. d. 9. n. 66, & 110. Barboza 2. p. alleg. 12. n. 29. & in remissis, Concilii, decreto 6. sess. 23. de reformat. circa finem. Quia generaliter, quotiescumque assumptio clericatus, beneficii, habitus, & consuevit in fraudem jurisdictionis secularis, cessat clericale privilegium, quia fraus, & dolus nemini debet parocinari. Alias immunitas Ecclesiastica fomentum esset delictorum: sic Gutier. pract. quest. lib. 1. quest. 5. Menoch. de presumpt. lib. 6. quest. 76. n. 35. Julius Clarus lib. 5. §. fin. quest. 36. n. 43. Farinac. q. 8. n. 66. & 104. Barboza in remission. Concilii circa finem, decreto 6. sess. 23. Zenedo ad decret. collect. 23. n. 1. & alii.

759 *Qui addit fraudem præsumi, & confiteri in eo, quod clericalem habitum, vel ordinem assumpsit, ut medium tantum ad vitandam jurisdictionem seculari, non ex animo perseverandi in illa. Quod potest contingere in assumptione minorum ordinum post delictum, vel in assumptione habitus clericali dimissi: præsumitur enim te velle illis ordinibus, & habitu clericali uti, non in perpetuum, sed ad tempus, & quatenus necessarium medium fuerit ad vitandam laicalem jurisdictionem; qua intentio mala est, & fraudulenta, ac proinde digna privatione clericali privilegii: v. n. 733.*

760 *Ritè autem subdit, quòd si talis Cle-*

ricus ad declinandum forum seculari ordinem sacrum suscipiat, gaudet. Quia non est fraus, licet sic susceptum intentione eum declinandi, nam utitur jure suo, assumendo medium ab Ecclesia institutum, cui competit privilegium fori; qua ratione fraus non est, si post delictum ad Ecclesiam confugas, esto intentione confugas: fraus autem, & dolus esset, si assumeretur ordo, non animo perseverandi in illo, sed relinquendi; quod non potest præsumi in ordine sacro, cum hic liget votum v. n. 754.

761 *Item Clericus, qui tempore Clericatus, aut Novitatus, qui tempore Novitatus delictum commisit, gaudet privilegio fori, ita ut pro eo non possit à Judice seculari puniri. Gamm. decis. 10. n. 3. Bonac. 8. Prac. Dec. 10. p. 18. 2. n. 5.*

QUÆRES IV.

762 *Quid agendum in dubio, An gauderi debeat?*

Dubium potest esse duplex; Juris, aut facti. Juris est, si supposita veritate facti, dubitetur. An personæ suffragetur jus privilegii, Facti, si dubitetur de facto, videlicet: An persona sit Clericus. Et si Clericus, An habeat conditiones requisitas pro gaudio. Hoc præmissò.

763 *Respondeo cum distinctione. Vel delinquens fuit captus in habitu, & tonsura Clericali. Et tunc remittendus est Judici Ecclesiastico, ex cap. Si iudex laicus, de sent. excom. in 6. Quia delatio habitus, & tonsuræ longo tempore, licet non probet Clericatum, est tamen grave indicium, & efficax conjectura, dum contrarium non probetur; unde facit stare pro quasi possessione Clericatus, & transfert onus probandi in adversarium; quia possessio stat pro Ecclesia. Ita Castropal. At Covar. & Salzedo apud ipsum referunt, receptant*

ceptam consuetudinem Hispaniæ esse, non re-
tinetur de iudice Ecclesiastico, donec sen-
tentia definitiva de Clericatu pronuncietur.

764 Vel delinquens fuit captus abiq; ton-
sura, & habitu. Et tunc non tenetur Judex lai-
cus illa a se mittere Judici Ecclesiastico, nisi
donec pro certo constet, & fuerit plene pro-
batum, eum esse Clericum, & qualitates à ju-
dice Canonico pro gaudio requisitas habere;
quæ si a laico tunc è converso per captu-
ram quæsi possessionem delinquentis acqui-
sit, adeoq; possessio stat pro Judice laico, &
transfert onus probandi in ipsum delinquen-
tem, quæ possessione spoliari non potest, nisi
dolum vincatur.

765 Clericatus probatur, 1. Per scriptu-
ram, nempe per litteras testimoniales Ordina-
tionis, aut per litteras commendatitias Ordini
testantes de Clericatu. 2. Per duos testes
cum exceptione majores. Non sufficit unus,
nisi sit administratus; quia hic agitur de
probatione tertii, nempe fori secularis; idq; col-
ligitur ex c. Tua de Cler. peregrin. ubi habetur,
Clericatus probari per scripturam, vel per tes-
tes, & non dicitur per testem. Unus autem tes-
tis [ut notat Castropal.] solus sufficit quando
de nullius præjudicio agitur; ut cum petitur
licentia ad celebrandum, ad prædicandum,
&c. 3. Per probationem tituli, v. gr. si probe-
tur possidere beneficium, Abbatiam, &c. 4.
Per famam publicam.

766 Cognitio autem hujus causæ, An de-
linquens gaudeat privilegio Clericatus, certum
est, quod spectat ad Judicem Ecclesiasticum, si
dubium sit juris; quia decidere controversias
inter Canonici, est quid spirituale, & ad Judi-
cem Ecclesiasticum spectat decidere causas
spirituales, ex c. Quanto, c. Decernimus de
iudic. c. Tuam de ordine cognit.

767 Idem dico, si dubium sit facti, quia est
iudicium spirituale, Castropal. cit punct. 4. n. 7.
Inesi. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

contra Clarum, & alios, quibus non videtur
cognitio rei spiritualis, sed temporalis. Illis
adhærent Scaccia, & Farin. apud Castropal.
cit. dicentes: *Judicem secularem cognoscere
posse de Clericatu delinquentis, non ad effectum
declarandi illum gaudere, vel non gaudere pri-
vilegio fori, sed ad effectum remittendi illum
Judici Ecclesiastico, si facta summaria infor-
matione cognoverit Clericum esse.*

CASUS FIGURATUR,

768 **V**ir perditus è Regione longinqua ac-
cessit seditionem allaturus: hinc
delictum rebellionis patravit, attentand
variis artibus, & fraudibus seducere cives
ut legitimo excluso Principe, alium procla-
marent. Fuit à Curia seculari captus, & carce-
ribus mancipatus rebellis, qui dixit Ministris
se esse Clericum; ipse tamen sine tonsura, &
sine habitu Clericali incedebat, & sic fuit in-
ventus, & captus. Non sunt ab eo allatæ, nec
illius domi repertæ litteræ testimoniales Or-
dinationis, nec commendatitiæ testantes de
Clericatu. Non sunt testes, qui eum cogno-
scant; nec fama publica, quæ eum dicat. So-
lùm sint reperta domi vestis parva, & collare,
quod solent gestare Clerici, & insuper litteræ
sub altero nomine ab eo, quo dicit se vocari,
quæ tamen videntur ad ipsum directæ, qui-
bus datur ei spes beneficium obtinendi. Deli-
ctum est certum, & supponitur tale, ut sit
morte dignum. Diligentia de Clericatu ob
loci distantiam est difficilis, non tuta, exposita
fraudibus, & periculosa, Punitio quibusdam
circumstantiis existentibus imminet ad alio-
rum exemplum, ut qui malè sentiunt, se coer-
ceant, & zizania non crescat. His (ut figuratur)
suppositis.

QUÆRES V.

769 *An Curia secularis possit præmissum Reum in suis carceribus detinere. Juridicè contra eum procedere. Et deinde punire.*

770 **C**ertum est, 1. quòd si Reus diceret, aut constaret, non possidere beneficium, vel alicui Ecclesiæ non deservire cum habitu de mandato Episcopi, immunitate non gauderet, ut constat ex Conc. Trid. n. 732. relato, & n. 733.

771 Certum, 2. posselicitè Curiam secularem Reum in suis carceribus detinere, juxt. dicta n. 764.

772 Certum est, 3. quòd (seclusis circumstantiis suppositis, & figuratis, maximè de diligentia, & probatione difficili, ac moraliter impossibili) teneretur Curia secularis assignare Reo tempus competens ad probandum. Vel Curia ipsa (opportunitis interrogationibus præmissis de Patria, & Ordinationis proprio domicili, & Ordinationis) diligentias adhibere in partibus ad litteras testimoniales authenticas à suo Ordinario obtinendas, super ordinatione, titulo beneficii, &c. & super qualitatibus à Trid. requisitis pro gaudio fori, ut in n. 732. & 733.

773 Quòd si prædictæ litteræ, & probationes accederent, eorum cognitio faciendâ esset ab Ordinario loci, ubi carceratus exiit; juxta dicta n. 766. Quia Reus est ei factus subditus ratione delicti, ut in 10. 2. n. 207. Vide n. 788.

774 Suppositis circumstantiis expositis, & diligentia ad probandum difficili, ac moraliter impossibili,

Dico, Judicem secularem licitè posse contra Reum juridicè procedere, informationes capiendò, interrogandò, & alia de jure præstanda peragendò; ac tandem pœna, qua dignus est, puniendò.

775 Ratio est; quia Judex secularis perceptorum, ac detentionem dicti delinquentis, per defectum probationum in contrarium, habet jus certum in delinquentem, est enim in ejus possessione; & jus certum habet super delicto certo enormi, imò enormissimo, cujusmodi est, post hæresim, delictum rebellionis in Principem, aut perduellionis in Patriam delictum quippè viscosum, & quod serpens solet ut cancer.

776 Dubium de Clericatu, & gaudio fori, est leve, imò levissimum aut nullum; quia solum pendet ex dicto Rei, qui illud non perbat. Collare, & vestis parva insufficientem, aut non nisi levem conjecturam præbent, quæ sunt indifferentia, & æquivoca; solent enim etiam vestes longæ deferri à laicis, maximè medicis, præsertim in pluribus Italianæ Provinciis, quique vulgò *Abbatas* vocari solent, quia verè tales sunt, sed ob meram vestem longam.

777 Adde, indicia efficacia, & præsumptiones vehementes stare contra Reum, ex ipso dictum. Et Primò. Ex repertis litteris comperitur est fraudulentus, & mendax in fictione nominis; qui autem in uno falsus deprehenditur, in omnibus ut falsus habendus est. *Melphi in pract. crim. ver. Testes ex can. 12. q. 1. Can. Parvuli, 14. & pluribus juriis.* Ad eò quòd cum fuerit repertus sine tonitura, & habitu mixtus enormibus, præsumendum est, collare, & vestem parvam domi detinuisse ad qualitatem personæ pro delictorum, circumstantiarum opportunitate fingendam, aut variandam: eujusq; dictum esse dolosum, & fraudulentum, ad forum seculare, in cujus reperit manibus, declinandum; nam ex Regula & Juris in 6. *Semel malus, sæper præsumitur malus.*

778 Secundò. Cùm in litteris, quæ præstantur ad ipsum directis, detur ei spes beneficii obtinendi, ritè præsumitur eum beneficium

ficium non possidere, adeoq; habetur præsumptio contra sicutum à Trid. *sess. 21. de re-fer. c. 2. pro Clericali* requisitum, *ut in som. 3. n. 48.* Insuper, cum constet, eum minimè per paucos dies, sed plus temporis, quo in loco delicti commoratus est, nulli Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruisse, ac sine tonsura, & habitu mollesse, delictum molientem rebellis, atq; seditionis, quod ex sui natura longum tempus exposcit, vehementer præsumitur non habere qualitates in Clerico à Concilio Tridentino requisitas pro gaudio fori, *ut in som. 731.*

779 Hinc breviter socrationem restringo. Nemo spoliari potest jure, quod certò possidet, per superveniens dubium, maxime per dubium leve, quod moraliter vinci non potest, ex dictis *num. 40.* Judex secularis certò possidet jus contra expositum delinquentem, & super delicto enormissimo certos, Jure vero delinquentis de gaudio fori est dubium, dubio levi, imò levissimo, quod [ut supponitur] moraliter vinci non potest. Igitur non potest Judex secularis jure, quod certò possidet in delinquentem, spoliari, per superveniens dubium jam recensitum. Et consequenter potest contra eum juridicè procedere, & de jure punire, *ut in num. 774. Recole dicitur in sequ.*

780 Denique pro hujusmodi casibus irreparabilibus, & extraordinariis recurrit propezione servata, doctrina Patris Tancredi *relata num. 663. & 676. & Castrop. num. 783.*

QUÆRES VI.

781 Quando, & quomodo Clericus traditur Curie seculari?
R. Respondo, tunc tradi posse, quando se immiscet enormibus, *c. Contingit, &*

c. Perpendemus de sent. Excom. Castrop. par. 2. dist. un. tr. 12. punct. 6.

782 Enorme dicitur delictum illud, quod in malitia, & fæditate supra modum exuberat, ac excedit. Quod prudentiæ probi viri dignoscendum remittitur. Enormia, seu immania, sunt primo loco Hæresis, quæ est Rebellio contra Majestatem supremi Regum Regis. Inde Rebellio, & crimen Læsæ Majestatis in Principem, Perduellio, falsificatio Monetæ, Latrocinium, Homicidium, Adulterium, Raptus, & similia, quæ numerantur, & explicantur *in som. 2. n. 62. ad 65.*

783 Spectato autem jure communi, ob nullum crimen quantumvis enorme Clericus est Curie seculari tradendus, nisi fuerit incorrigibilis. *Castropal. cit. nu. 4. ex c. Cum non ab homine. c. Clerici de Excessibus Prælatorum in 6. c. Felcis de Pœnis in 6. c. tua de pœnis,* ubi Pontifex injungit Prælati Ecclesiasticis, Clericos in enormissimis sceleribus, 1. Sodomix, 2. Occisionis Cardinalis, 3. Latrocinii, & similibus deprehensos, punire, 1. depositione, & detrusione in Monasterium, 2. ita ut vita sit illi mors, puta immuratione, perpetua reclusionione in ergastulo, 3. Degradatione à suis ordinibus, & detrusione in arcta Monasteria. Non injungit autem, ut Curie seculari tradantur, adeoq; aperte colligitur, ad tradendum Clericum Curie seculari ex jure communi requiri repetitionem delictorum, & incorrigibilitatem.

784 Incorrigibilis dicitur Clericus ex jure communi, si ter monitus, 1. Sub depositione, 2. Sub Excommunicatione, 3. Sub Anathemate. *Ex cap. cum non ab homine, de Judicis;* ex consuetudine verò, si ter monitus sub excommunicatione, adhuc contumax perseverat.

785 Ab hoc autem requisito incorrigibilitatis, & tria monitionis, excipitur primo

Alf. finium, ex cap. i. de homicidio in 6. Debet verò prius constare de delicto, & talis à Judice Ecclesiastico declarari. Et tunc eo ipso, quo Clericus per declarationem authenticam fuerit à Judice Ecclesiastico declaratus alassinius, statum jurisdictionis est secularis, & ab ea juridicè puniendus.

786 Secundo. Excipitur Hæresis, hoc pacto, quòd ad hoc ut pro crimine hæresis Clericus Curie seculari tradatur, non requiratur incorrigibilitas modo recensito, quæ triplicem monitionem supponat, ut in num. 784. & qualis pro aliis delictis exposcitur; sed requiratur, & sufficiat Relapsa, nempe hæresis repetita post sententiam, ex cap. Ad abolendam, de Hæreticis, cap. Super eo, & cap. Accusatus de Hæreticis in 6. Tunc namque à jure incorrigibilis judicatur. Et sic ut quis pro hæresi Curie seculari tradatur, adhuc requiritur incorrigibilitas, quæ unicam monitionem authenticam per sententiam supponat.

787 Tertio. Excipitur casus, quo Clericus sine habitu, & tonsura enormibus se immisceat; Canones enim, qui incorrigibilitatem, & trinam monitionem exposcunt, loquuntur de Clerico, qui cum habitu, & tonsura enormibus se immisceat, qui privilegium Clericale non amittit, ex c. i. de Apostatis, C. ex parte 2. de Privilegiis, & C. Contingit de sent. excomm. Unde qui sine habitu, & tonsura enormibus se immisceat, potest Curie seculari tradi, absque eo, quòd præcedat trina monitio; quia eo ipso privilegium Clericale amittit, maxime ex jure novo Conc. Trid. Castrop. c. n. 5. Diana p. 1. r. 2. ref. 33. v. nu. 733.

788 Qui ritè subdit. Requiritur tamen, ut per sententiam Judicis Ecclesiastici notum sit, Clericum enormibus se immiscere, & sine habitu, & tonsura incedere; aut cum habitu, & tonsura incedentem monitum ter esse, ne enormia committat; aliàs Judex secularis judica-

re, & punire illum non poterit. Quia qualiter tribuens jurisdictionem, prius probanda est. Si quis aliena, ff. de Judicis. Quia probatio non à Judice seculari, sed ab Ecclesiastico, in Clerico subjicitur, faciendâ est. Eodem modo quia Clericus regulariter Curie seculari non traditur, nisi præviâ degradatione in Ordinibus; Degradatio autem fieri non potest nisi à Judice Ecclesiastico, & ex præviâ probatione, & sententia declaratoria delicti, & ver. Degradatio.

789 Denique Castrop. cit. in 6. addit. Dixi: spectato jure communi; ob nullam rationem Clericum tradendum esse seculari judicio puniendum, nisi incorrigibilis fuerit; ut tamen indicarem, ex recepta consuetudine, sæpe trina nulla incorrigibilitate expectatâ, si delictum nimis atrocis sit, & scandalosum, ac à viris sapientibus judicatur, Republica convenire tale committentem è gremio Ecclesiasticarum personarum pelli, & ultimo supplicio affici, ut de factis sæpe ita judicatum est. Ergo alienum esset à ratione hanc penam executioni non mandari. Neque enim privilegium Ecclesiastica immunitatis, in favorem, & honorem status Clericalis introduci, in illius inde rem convertendum est: sic Covarr. & c. Fatuas. & c. Et quidem practicum videmus, Clericos Rebelles Curie seculari tradi, & ultimo supplicio affici, nullâ monitione præviâ, nullâque incorrigibilitate expectatâ: v. n. 676.

790 Demique Urb. III. per Bullam Insuper editam 1627. nullam mentionem faciens de incorrigibilitate, absolute statuit, persona Ecclesiastica, sive secularis, sive Regularis in locis duntaxat Italiae existentes, quæ aureas, vel argenteas monetas tundere, fabricare, colorare, vel aliàs adulterare præsumperint, præviâ degradatione esse Curie seculari tradendas, ultimo supplicio puniendas. Præfata autem Bulla non comprehendit Siciliam,

lian, quia non exprimit insulas coactæ jacentes, quæ in odiosis non veniunt nomine Italiae, nisi exprimentur.

De Immunitate agunt Diana p. 1. rr. 1. & 2. p. 3. 4. 5. & 6. rr. 1. Castropal. part. 2. disp. 1. Bordonus ref. 2. Tancredi tom. 3. rr. 1. lib. 4. Alarius lib. 2. ver. Imm. Fagnanus lib. 3. tit. de Imm. lib. 1. C. Consuetudines de consuetudine, ibid. cap. Magnus de Obligat. ad ratoc.

GABELLA

791 **E**st alio publica, à Principe imposita subditis ad sua domus sustentationem & Regni conservationem, puta ad præsidia retentionem, ad bella gerenda, ad Pontium, Maritimum, ac Navium conservationem, & ad illa pro Regni custodia necessaria providenda v. xxm. 800.

Ugabellæ sit justa, requiritur justitia ex parte quatuor Causarum, efficientis, materialis, formalis, & finalis. Ità ut si gabellæ sint injustæ, seu sint impositæ, aut auctæ, præterquam in casibus à jure, seu speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis, tam imponentes, aut augentes, quàm imponi, aut augere exigentes, incidant in Excommunicationem Bullæ Cenæ, §. 5. latam.

792 Ex parte efficientis, pro justitia requiritur, ut, qui imponit, sit Princeps supremus alium Superiorem in temporalibus non agnoscens, vel inferior de mandato supremi. Unde gabellas imponere non potest Provincia, Civitas, &c. nisi ex consuetudine legitima, aut privilegio; quo gaudet Urbs Barcinensis. Mendo ver. Gabella.

793 Potest Princeps aliquem sibi, & communitati benemeritum, etiam cum suis descendens à solutione alicujus gabellæ existeret, ut infra dicemus de Monte Pietatis.

794 Ex parte Causæ materialis, jus civile universi, Cod. de veltigal. in leg. omnium

ibid. decernit, ut gabellæ imponantur solum in rebus mercimonii, & negotiationis causa de una in aliam Provinciam, aut Urbem asportatis, tam ingrediendo, quàm exeundo. Unde ex præfato Jure non sunt licitæ gabellæ impositæ super victualibus frumento, pane, vino, oleo, carnibus, &c. Toletus lib. 5. c. 74. Cajet. ver. Veltigal. quia proportionem non servant, cum æquè gravent pauperes, ac divites.

795 Suarez tamen de leg. lib. 5. c. 16. & Dian. p. 2. Pract. 17. ref. 28. tenent, gabellas super victualibus impositas non esse injustas, si consuetudo adsit; quia lex civilis potest per consuetudinem abrogari. Et illa oppressio pauperum, in quantum æquè gravantur, ac divites, compensatur per hoc, quod cum tales gabellæ minutim, & quasi insensibiliter solvantur, & minora patiuntur incommoda pauperes, quàm si censu eapitis, aut patrimonii gravarentur.

Certum tamen est, eas esse justas, si consuetudo legitimè præscripta vigeat, & publica necessitas adsit, ac gabellæ super mercibus non sufficiant.

796 Sub nomine gabellæ comprehenditur, Primò Tallia, quæ imponitur subditis solvenda proportionem habita ad eorum bona, quæ etiam vocatur *Imposito*, & *Collecta*, quæ solet imponi aliqua communi, & publica necessitate urgente; ut titulo matrimonii à Principe contracti, veluti ad ornatum uxoris, & ad sponsalitiū splendorem, juxta Regionis consuetudinem.

797 Secundò venit tributum, & pensio de solvenda annata, aut media annata super officii, & muneribus concessis à Principe.

798 Aurgaria autem, & Perangaria non sunt reputanda inter gabellas, quia sunt injustæ; sunt enim *Coactio injusta ad omnes merè personale, aut mixtum ex labore personali, & muner*

munere aliquo persolvendum. Angaria est onus merè personale, Perangaria onus mixtum,

799 Ex parte *Causa formalis* pro iustitia requiritur, ut servetur proportio tam vassalorum inter se, ut in n. 794. quam ad vires Regni; nam si vires Regni non sufficiunt, injusta est gabella; & si vassalli sint plus æquo gravati, tenetur in conscientia Princeps gabellas minuere.

800 Ex parte *causæ finalis* requiritur justa causa, nimirum publica necessitas, & communis utilitas, ut in n. 790. Si è justa causa non potest Princeps gabellas imponere, aliàs peccat, & ad restitutionem tenetur.

801 Si gabella sit imposita ob determinatum finem, eo cessante continuari non potest, nisi instet alia æqualis necessitas; quia tunc commutatur materia. Mendo *cit. num. 7. v. n. 822.*

802 Pro quantitate gabellæ non potest certa regula tradi, sed est remittenda arbitrio boni, & periti viri, qui attendere debet necessitatem, & proportionem, juxta superiùs dicta; adeoque Principes non debent gabellas imponere sine maturo timoratorum, & peritorum Theologorum, ac Jurisperitorum consilio.

803 Diana p. 1. tr. 2. res. 132. tenet non esse injustam gabellam, si excedat octavam partem valoris rei, dummodo ceteræ conditiones concurrant.

Ritè autem de iustitia gabellæ dubitat Corsetus cum aliis apud Dianam *cit.* si excedat octavam partem valoris rei, est namque excedens. Cui favet *lex de Praestatione, C. de veltigalibus*, talem excessum prohibens.

Et quamvis dicta lex valeat pro Regnis Imperio subjectis [ut ait Diana] potest aliis inservire pro exemplo.

Et quidem in nostra Urbe Panormi praxis

est, & præfixio, ut pro gabella solvatur decima pars, & aliquantò minus valoris currentis rei, puta mercium; pro qualibet namque quantitate valoris currentis rei solvantur pro gabelle tarenensi duo, grana decem, & novem, & octo partes grani, videlicet, tarenus unus, & quatuor partes grani pro ratione Regiæ Capriæ grana decem, & octo, & quatuor partes grani, pro ratione Regiæ Doganæ; & ceteris unus pro gabella novi impositi.

Hoc pacto ut plurius locorum cives sit immunes à portione gabellæ granorum decem, & octo, & quatuor partium grani spectantis ad Regiam Doganam, tales sunt Civitates Urbis Panormi, & quamplurium locorum, qui solùm alias duas portiones tarenorum duorum, & quatuor partium granis vere tenentur pro qualibet uncia valoris mercis. Aliorum verò locorum cives solventur omnes tres portiones ad summam tarenorum duorum, granorum decem, & novem cum duabus partibus grani; unde illi vocari solent vulgo *Franchi*, isti *Reudabini*.

804 Si iustitia gabellæ non sit certa, sed sit opinio, Princeps non potest sequi opinionem probabilem, relicta probabilioris sequitur ex dictis *nu. 74. C. à n. 108.* quia agitur de iustitia commutativa, & de spolianda liberos bonis, quæ possident. Mendo *ver. Gabella n. 2.*

GABELLAS SOLVERE NON TENENTUR

805 **E**cclésiæ, loca pia, & Ecclesiastici sive Clerici, sive Religiosi utriusque sexus, ut *n. 755. C. à num. 704. ad 715.* Quæ non possunt directè, aut indirectè gravari gabellis, tributis, & aliis oneribus, neque super bonis patrimonialibus, sive illis, ad quorum titulum sunt ordinati, sive aliis quomodolibet eis provenientibus, v. g. titulo hæreditatis

ditati donationis, &c. quia jura n. 712. relata in illis de loquuntur.

Insuper gravantur Clerici, si gabella super re imponeretur, non principaliter in gravamen Clericorum, sed generaliter in gravamen omnium, ita ut Clerici illam emerent sub eo gravamine.

806 Non eximuntur à gabellis Clerici, 1. Si habitum Clericalem assument in fraudem gabellarum absque intentione in eo statu permanendi: sequitur *ex num. 758. & 759. quia frans nemini patrocinatur.* 2. In bonis et donatis, v. gr. à parentibus donatione apertis, in fraudem gabellarum, ut nimirum Clericorum scuto non sint subiecta gabellis, v. n. 715, 734-735, 736. Denique ex rebas, & fructibus, quos Ecclesiastici vendunt, solvi debet gabella. Mendo *ver. Gabella n. 13.*

QUÆRES

807 An possit Princeps ob publicam necessitatem gabellam imponere solvendam nedum à laicis, verum etiam ab Ecclesiasticis?

R. Ep. posse, quinque concurrentibus conditionibus.

Prima est. Ut *Necessitas, vel utilitas sit magna, & evidens, ex cap. Non minus, 4. de Immuni.*

808 Secunda. Ut *facultates laicorum non sufficiant, ex cit. cap.*

Tunc autem non sufficere dicuntur, quando ex una parte facultates communitatum deficiunt, & ex alia cives (si Ecclesiastici excluderentur) cogentur se privare illis, quæ sunt necessaria ad vivendum secundum convenientiam sui status. Si verò facultates communitatis ad necessitatem sublevandam sufficient, neque laici particulares possent gravari, *ex n. 800. Diana p. 1. tr. 2. ref. 133.*

809 Tertia. Ut *necessitas, vel utilitas sit non communis laicis, & Clericis, ex cit. cap.*

810 Quarta. Ut *Episcopus, & Clerus deliberent, & consentiant; ex cit. cap.* Nomine Cleri non venit solum Capitulum Cathedralis, ut tenent plures, sed omnia Capitula Urbis, & Vicarii foranei Diocesis; quia omnes gravantur, & sic omnes cognoscere debent qualitatem necessitatis, ut deliberent, an, & quantum debeant concurrere. Item veniunt etiam Capitula Religionum, si Religiosi sint comprehendi, *Diana p. 5. tr. 1. ref. 11.*

811 Quinta. Ut *prius de tali contributione consulatur Summus Pontifex, & ejus habeatur licentia, & cap. Adversus de Immuni.* ita ut solus consensus Episcopi, & Cleri non sufficiat, nisi periculum esset in mora: quo casu, si duratio gabellæ non esset modica, facta impositione de solo consensu Episcopi, & Cleri, consulendus statim esset Summus Pontifex pro approbatione. Cum autem hujusmodi licentiæ impetrantur, sunt prius ab Episcopo audienda capitula Clericorum, & eorum, de quorum interesse agitur.

812 Gabella denique his concurrentibus conditionibus jam imposita, exactio non potest fieri à Judice laico, sed per personas Ecclesiasticas ab Episcopo deputatas. Constat ex Bulla Urb. VIII. pro Ducatu Mediolanensi.

813 Publica necessitas, vel utilitas est: Reparatio pontium, fontium, murorum Civitatis, viarum publicarum, alluvionum ex fluminibus cum damno agrorum, aut Urbium. Annona. Famis. Bellum. Pestis, &c. At super nulla ex his, aut aliis necessitatibus possunt ab Ecclesiasticis contributiones expolci, nisi recensitis quinque concurrentibus conditionibus; sed omnino communibus contributionibus sunt exempti.

814 Nec dicas, Ecclesiasticos obligari ex beneficio à laicis accepto, quod est commune. Quia (ut optime discurrit Castropal. p. 2. *disp. unica tr. 2. punct. 9. n. 4.*) *Est beneficium commune*

commune sic Clericis, & laicis, sumptus non debent esse communes: dignitas enim clericalis petis, ut aliquo privilegio specialis fruatur, sicut enim privilegium militia, & regimini eximere solet militem, & magistratum ab iis contributionibus communibus, tamen si de beneficio communi aequanimiter participant: sic dignitas clericatus eximere poterit Clericum ab his oneribus. Adde Clericos hoc beneficium à laicis acceptum aliis beneficiis compensare: ipsi enim Clerici specialiter concurrunt ad subventiones pauperum, reparationem templorum, & illorum ornatum, & cultum: quae omnia in utilitatem cedunt laicorum. Ergo hoc sumptus sufficienter compensant sumptus laicorum.

815 Insuper publicâ necessitate suppositâ, quinque conditionibus concurrentibus, & licentiâ Summi Pontificis obtentâ, quae Ecclesiasticos omnes, etiam Regulares, comprehendat; adhuc ab omni onere, & contributione excipiuntur, & eximuntur Fratres Ordinis Minorum de Observantia S. P. Francisci, Reformati ejusdem, & Capucini; quia nil proprii possident, sed vivunt de puris elemosinis manualibus, aut à pietate fidelium legatis, quatum nullum dominium habent, aut proprietatem; ut meminit Conc. Trid. sess. 25. de refo. c. 3. & liquet infra *ver. Legata Minorum.*

Hinc, Cum Alex. VII. pro urgentissima necessitate contra Turcas Germaniam, & Insulam Creta invadentes, per Bullam *Cum Divina* 1669. editam indixisset sex Decimas per decennium in subsidium solvendas superfructibus omnium Ecclesiasticorum, etiam Regularibus comprehensis, per totam Italiam, & insulas coadjacentes; fuit declaratum per Epistolam Thesaurarii Gen. sub die 20. Maii 1662. Subcollectoribus missam, Fratres Minores Observantes S. Francisci non

teneri ad dictam contributionem, & injunctum, ne iisdem super hoc molestiam inferrent. *Lantusca ver. Gabella nu. 3. v. n. 824.*

Qui nu. 6. refert etiam aliam Decim. T. Gen. & Congr. Praelatorum Camera, quibus injungitur conductoribus publicis laicorum, ut non possint adstringere Fratres Minores Observantes ad carnem in sumptuariis sumendam, sed quod possint in aliis locis propinquis sumere, ubi valet minor pretio habere.

816 Ab excommunicatione non excusatur, qui exigunt, aut exigi mandant gabellas ab Ecclesiasticis, cum animo eas restituendi sine anni, quamvis dicant, id facere ad vitandas fraudes officialium gabellas exigentium. Duardus, & alii apud Dianam p. 1. tr. 2. q. 44. quia cogunt antea ad solvendum, quod est onus, & incommodum Clericis.

Subdit tamen Diana *est.* in nostra Urbe Panormi sine scrupulo observari consuetudinem hanc solvendi Clericis in fine anni (ut vulgo dicitur) locasciato, pro gabellis per eos antea solutis; quia hoc fit, iplis Clericis [non quidem privilegium renunciantibus] sed consentientibus, & de licentiâ Summi Pontificis.

MONITUM

817 Si aliquando vides onera imponi, & aliter fieri. Si tuam vis servare conscientiam, Deum, ejusque Judicium retemidas; non ad facta, sed ad ea, quae de jure fieri debent, attendas. Et interim Sacrum Canonem Concilii Lateranensis cap. 4. pra oculis habeas, qui est, ut sequitur.

818 Non minus, &c. In diversis mundi partibus Consules Civitatum, & Regum, res, necnon & alii, qui potestatem habere videntur, tor onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris conditionis faciant

PARLAMENTUM REGNI SICILIÆ,
ET NEAPOLIS819 **E**st Conventus Procerum Regni pro
causa publica congregatorum.

In Sicilia ad illud concurrunt tria Regni
brachia, Ecclesiasticum, Demaniale, & Militare. *Ecclesiasticum* componitur ex Archiepiscopis, quibusdam Abbatibus & Prioribus, *Demaniale* ex Procuratoribus Civitatum, & Castrorum immediatè Regi subjectorum. *Militare* ex Baronibus obligatis ratione feudi ad servitium militare.

820 Et quia ut plurimum congregatur pro donativo Regi præbendo, pro iustitiæ requiritur iusta causa, puta necessitas ex parte Regis petentis, & sufficientia vitium ex parte Vassalorum. Super qua Regis necessitate credendum est à Parlamentariis ipsi Regi, quia est necessitas in facto proprio Regis. in quo semper præsumi debet iustitiæ causæ, nisi constet de iniustitiâ. Maxime attendenda est causa formalis, & finalis, ut in gabellis, n. 799. & 800.

821 Hinc monentur Proreges piissimi, & timorati Parlamentarii, ut solerter iustitiâ donativi, atque vassalorum, & universitatum vires considerent, ne in extraordinariis donativis, quæ præferunt, Regno onus imponant, quod sustinere non valet. Adeoq; consulere debent peritos simul, & timoratos Theologos illos, quos à pernicioso adulationis vitio, & à rerum temporalium desiderii maxime alienos esse cognoverint, eosq; etiam contradicentes, gratanter, ac benignè recipere.

822 Notat Diana cit qu. 22. in fine: Ecclesiasticos, qui intrant in Parlamento, non teneri ad donativum, nisi sponte offerant. Sin Brevis Apostolico ita in specie determinatum est.

823 Et

Q

Pars. Exam. Ecclesiast. Tom. I.

823 Et etiam tunc Fratres Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia, atque etiam Reformatorem, & Capucinum, ad donativum non tenentur, nec obligari possunt: constat ex dictis n. 815. Et ita servatur in praxi.

QUANTUM AD NUMERUM SUFFRAGIORUM.

824 Si Parliamentum sit pro donativo Regis, sufficit major pars. In Regno autem Sicilia requiritur, ut concurrat brachium Ecclesiasticum, ita ut non sufficiat, si major pars brachii Demanialis, & Militaris concurrant, nisi etiam brachium Ecclesiasticum concurrat, in quantum supponitur Ecclesiasticos loqui liberius, & sine metu.

825 Si Parliamentum sit pro dando donativo Pro-Regi, omnino prius ad valorem requiritur licentia Regis, & non sufficit major pars, sed suffragia omnia concurrere debent; quia hoc donativum est omnino liberum, & perfecte voluntarium, adeoque omnes consentire debent. Ad differentiam de donativo Regis, quo quidem (ut rite notat Diana) nomine est donativum, & revera est servitium, quod Regi praestatur, ad eum a necessitatibus sublevandum; & maxime, si necessitas sit pro eodem Regno.

Item omnia suffragia requiruntur, si in Parlamento (uti etiam solent) agatur de admittendo aliquem exterum in Regnicolam. In qua re attendi debet, an sit spes, quod talis acceptatio sit futura utilis Regno, minime obnoxia, qualis fortiretur, si exter admittitur, officii, aut beneficii obtentis, occasione [quae istis est facilis] capta, recederet officii, aut beneficii commutatis, & pensionibus impositis pro se retentis; quod utique cederet in Ecclesiae, ac officiorum perniciem, & in praedictum Nationalium.

826 In Parlamento, in quo omnia suffragia sunt necessaria, si agatur de re injusta, non potest Parliamentarius se absentare; qui pro suo voto negativum potest injustam conclusionem impedire, adeoque permittendo peccat. Nec potest majori parti se subscribere, si ei certo constet injustitia conclusionum. In dubio autem; si major pars, aut sanior certo, aut probabilius judicet de justitia potest dubium deponere, & majori, aut saniori parti se conformare. Donatus tom. 1 p. 2. qu. 16. Eadem ratione Procurator universitatis, licet sit constitutus cum facultate substituendi, non potest substituere alium, quem praevidet faciliter in conclusionem injustam condescensurum.

827 In Parlamento, ubi sufficit major pars, ut de donativo Regis; si conclusio est injusta, tunc intrat peccatum, & onus restitutionis.

828 Quantum ad peccatum, omnes peccant mortaliter, etiam si major pars jam suffragaria sit; quia omnes positive ad rem peccaminosam positive concurrunt. Hinc Exord. 23. scriptum reperitur: *Non sequeris turbum ad faciendum malum: nec in iudicio plerorumque acquiesces sententia, ut a vero desitas.*

829 Quantum vero ad restitutionem, solum priores, qui majorem partem constituunt, ad restitutionem tenentur; minime posteriores, quia solum priores sunt causa efficaci substantiae damni, seu conclusionis impetritae; posteriores autem solum concurrunt (ut ita dicam) ad modum actus, nempe ad majorem plenitudinem suffragiorum. Quia ratione peccat, at non tenetur ad restitutionem, qui concurret efficaciter non ad substantiam actus furti, sed solum ad circumstantiam, aut ad modum actus *ut infra ver. Qui restituere tenentur.*

830 Unde dictum illud, *quod minor pars possit,*

possunt teneatur se subscribere majori parti, & approbare, quod est a majori parte conclusum, à sumptibus ex l. Quod major pars, & l. Aliud, §. referunt, de Regulis juris, est verum de eo, quod præsumitur iustum, & melius; aut in dubio; si enim minor pars de iustitia dubitet, & major pars, maximè sit sanior, pro certo, aut probabilius stat pro iustitia, tunc quidem potest, aut tenetur minor pars dubium deponere, & majori, maximè saniori, parti se subscribere, & approbare conclusum.

831 *Hi ergo* [ait Diana in Summa] *verba faciunt, si à Parlamento pro ea die se absterent, dum absq; magna singularitatis, & prerogiva nota pro iustitia loquuntur, & suam conscientiam exonerare non possunt; nam id in tabula scribi posse concedit Valerius ver. Suffragium, diff. 2. in fine, & Ledelina tom. 2. tr. 7. c. 2. Coel. 24, quia nimis græve videtur aliquid, ut enim tanto incommodo, & periculo restitui Parlamentariorum torrenti.*

832 Recentiori, qui restituere tenentur, tenentur singuli in solidum, quia singuli sunt causa totalis, minimè totalitate causæ, sed totalitate effectus: ita Com. ut infra ver. Possessor male fidei.

833 *Stroverfordi*, apud Dianam par. 4. tr. 4. r. 79. tenet, singulos esse causas partiales, quia singulorum concursus non est sufficiens sed et omnibus simul sit unus concursus sufficiens, & efficax. Adducit exemplum de pluribus navim trahentibus, qui ob dictam rationem sunt causæ partiales, ac proinde non debentur singulis tota merces; adeoque, sicut quando profunt, non debetur singulis tota merces, sed debent illam inter se dividere; ita quando obijunt, non debent singuli suam reparare partem. Item tenet de pluribus ad eandem iustitiam concurrentibus, quoties singulorum concursus sine aliorum concursu non fuisset efficax.

834 At non est à communi recedendum; quia ex hoc, quòd singuli non sufficiant, solum sequitur, quòd sint causæ partiales partialitate causæ, & influxus; minimè quòd non sint singuli causa totalis totalitate effectus, nam ex quo sine singulis iniustitia non fieret, tota iniustitia singulis attribuitur.

835 Id verum est, quod in dubio, an tuum suffragium fuerit de primis, & efficacibus, an verò de sequentibus, peccasti quidem, sed non teneris ad restitutionem; quia in dubio melior est conditio possidentis.

PRAXIS PARLAMENTI.

836 **P**arlamenta Generalia, singulis tribus annis in hoc Siciliae Regno congregari solita, differri solent ad sex, aut plures annos.

837 In his Excell. Pro-Rex ex parte, & nomine Suae Majestatis cunctis parlamentariis proponit Primò Regis necessitatem, de confirmatione, & continuationem septem veterum annualium donativorum, videlicet: Pro Regia Curia, pro Triremibus, pro Palatiis, pro Munitionibus, pro Aedificiis, pro Regni Deputatione, pro Pontibus, Turribus, & Rogentibus. Hoc dicitur Donativum Ordinarium, quod continuari solet per tres annos: ut in num. 84 r. Cujus Donativi Brachium Ecclesiasticum solvere solet annuatim sextam partem.

838 Insuper Sua Excellentia proponere solet ex parte Suae Majestatis peculiarem aliam Regis necessitatem, sive in ministerium proprium ipsius Regis, sive ob bella sustinenda, sive ob ejusdem Regni necessitatem, & utilitatem, ut contingit in elapso Parlamento, de anno 1698. ad reficiendum defectum monetae veteris jam adulteratae, ac mutilatae, cum moneta nova ejusdem

Q 2   valoris

valoris, ad Regis rationem eum antiqua commutanda, ad Monetarium fraudes Regno perniciosas eliminandas. Ob quam peculiaritatem necessitatem aliud donativum à priori distinctum exposcit, & hoc vocatur donativum extraordinarium, quod solum primo anno, & pro unica tantum vice solvitur, quodque solet esse duocentum millia scuta, cujus donativi Brachium Ecclesiasticum pariter sextam partem solvere solet.

839 His uti supra propositis, Caput totius Parliamenti, qui solet esse Archiepiscopus Panormitanus, ut pote Brachii Ecclesiastici Caput, pro cunctis respondet: *Quod, quando consilia inter eria Parliamenti Generalis brachia habebuntur, attenduntur, que attendenda erunt, & responsum dabitur.* Inde.

840 In prima sessione Brachium Ecclesiasticum, ante omnia, Actum protestatorium emittit, quod cuncta Ecclesiasticorum Parliamentariorum suffragia intelligantur sub hac conditione lata, nimirum, quod si donativa, quae concluduntur, non venirent confirmata à Summo Pontifice, tunc emissis suffragia intelligantur irrita, ac nulla, ac si non fuissent emissis.

841 In sessionibus sequentibus attentè consideratis, atque perpensis dictis: à n. 819. ad 835. si justitia reperitur, fit Primò Conclusio, & Oblatio Regi super septem Donativis antiquis annualibus per tres continuos annos: ut in n. 837.

842 Et quia tribus elapsis annis, solet recentiori donativi ordinarii exactio continuari titulo commodati, usque ad novum Parliamentum futurum; omnino attendendum est ad talem exactionem, & solutionem, elapsis jam tribus annis donativi, non posse sub recentiori, aut alio titulo adstringi Ecclesiasticos; quia jam pro iis finem habuit licentiam

Summi Pontificis. Et sicut conclusione donativi facta, non potest exactio, & solutio ex parte incipi, & executioni mandari quantum ad Ecclesiasticos, nisi prius accedat licentia, & assensus Summi Pontificis, qui proinde non possunt adstringi; ita ea licentia terminata non potest exactio ex jure quantum ad illa continuari, ita ut non possint adstringi, & constat ex dictis de immunitate reali, & g. bellis: v. n. 811. & 866.

843 Verum tamen est, quod in novo Parlamento proponitur, non solum continuari septem donativorum ordinariarum ad alios tres annos, sed etiam confirmatio eorumdem septem donativorum ordinariarum titulo commodati exactorum per annos interemptos ab elapso triennio Parliamenti praeterito, usque ad praesens novum; & utraque, videlicet tam confirmatio, quam innovatio, concluditur, & quantum ad Ecclesiasticos, pro utraque petitur assensus Summi Pontificis.

844 Postea fit conclusio. & oblatio Regi de donativo extraordinario: ut in n. 838.

845 Inde in praemissorum donativorum oblationem, solet Parliamentum concludere petitionem trium gratiarum apud Regem faciendam in beneficium Regni.

Denique Parlamento concluso, accedunt ad Excell. Proregem, tria brachiorum capita; cui conclusa referunt, & tres gratias petunt.

De Parlamento, agit Diana par. 1. tr. 3. ALIENATIO RERUM, ET HONORUM ECCLESIASTICORUM

846 **E**st prohibita ad favorem Ecclesiae, et quidem quoad bona stabilia Ecclesiae, ex utroque Jure Divino, & Canonico; nam bonorum Ecclesiae Clerici, & Monachi non sunt domini, sed usufructuarii; & Praelati sunt ministri, & coloni. Unde

Levit. 25. dicitur: Terra quoque non vendetur
perpetuum, quia mea est, & vos advena, &
coloni mei estis. Et in cap. cum ex parte, de
cess. in 6. dicuntur patrimonium Christi; adeo-
que ad Christum, seu ejus Vicarium spectat
de illis disponente.

847 Alienatio igitur, cum sit favorabilis
Ecclesie, hic non accipitur proprie, & strictè,
potest esse translatio domini directi; sed im-
proprie, & largè, prout est translatio cuiusli-
bet domini tam directi, quam utilis, aut juris
viri. De quibus infra: verb. Dominium.

848 Hinc prohibetur venditio, donatio,
permutatio, &c. in quibus dominium direc-
tum transferuntur. Item infundatio, hypotheca,
emphyteusis, locatio, & conductio ultra
meum: Et oppignoratio, in quibus trans-
feruntur dominium utile, seu jus in re.

849 Nominè Ecclesie, veniunt ipsæ
Ecclesie proprie dictæ, Monasteria Regula-
rium utriusque sexus. Insuper Confraternita-
tes, Hospitales, Eremitoria, & Pia loca, au-
thoritate tamen Episcopi fundata, de quibus
n. 615. nam censeantur loca Religiosa, & Ec-
clesiastica: minimè Collegia, Confraternita-
tes, & secularium communitates, authorita-
te Episcopi non fundatæ. Illis igitur, non his
alienatio interdicitur.

850 Res, quæ alienari prohibentur, sunt
bona immobilia, & mobilia pretiosa, quæ
servando servari possunt.

Mobilia pretiosa, quæ servando servari
possunt, sunt vasa aurea, argentea, vestes,
ornamenta, gemmæ, & generaliter omnia il-
la, quæ fructificant, & triennio durant.

Vota argentea, quæ seorsim, aut simul
alium valorem excedunt, non cadere sub
prohibitione, probabiliter putat Donat. 10. 1.
par. 1. q. 45. cum Peregrino; quia hæc vota
sunt à vovente redduntur, ut suo voto satis-
fiant, & non ordinantur in aliquem ulum

Ecclesie, sed otiosa manent in testimonium
gratiæ acceptæ: subdit tamen, quod tutius
sit assensum Apost. petere. Certum tamen est
reliquas oblationes, & vota, putà cera,
elemosynam, &c. posse alienari sine as-
sensu Apost. uti cætera mobilia non pretio-
sa, quæ servando servari non possunt. Donat.
cit. v. n. 934.

851 Mobilia, ut pretiosa dicantur, debere
esse valoris centum aureorum, tenet Castropal.
par. 2. disp. un. pun. 15. §. 1. n. 2. Sed re-
ctius cum com. dico, sufficere, & requiri, quòd
excedant valorem viginti quinque aureorum;
& ità declarasse S. Congr. dicunt Naldus, &
alii apud Donatum 10. 1. p. 2. tr. 14. q. 48.

852 Scutum aureum, licet crescere soleat,
aut decrescere, regulariter constituitur ex
Juliis tredecim cum dimidio. Donatus cit. q.
37. Unde secundum hanc computationem
constituunt Scuta trigintaquatuor argentea
monetæ Romanæ, & serè triginta sex mone-
tæ Siculæ.

853 Mobilia igitur, quæ non excedunt
valorem viginti quinque aureorum, aut quæ
non durant triennio, sed usu consumuntur,
ut sunt vinum, triticum, oleum, lana, & simi-
lia, non cadunt sub prohibitione, de qua lo-
quimur; adeoque alienari possunt.

ALIENATIO RERUM PRÆDICTA- RUM PROHIBITA EST

854 Jure Canonico, ex pluribus juribus.
Imaximè à Paulo 2. in Extrav. Ambi-
tiosa cupiditati, communiter dicta Paulina
Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 11. Urb.
VIII. Per Const. de bonis Regularium non alie-
nandis, & à Decr. Sac. Congr. Conc. ejusdem
Urb. VIII. jussu edito; apud Donatum cit. q. 2.
in quibus prohibetur alienatio supra explica-
ta, sub pluribus pœnis, nisi in certis casibus, &
sub quibusdam solemnitatibus.

855 Casus, in quibus alienatio permittitur, sunt illi, in quibus adest Ecclesie necessitas, evidens utilitas, incommoditas, aut pietas. Mendo *ver. Alienatio num. 1.*

856 Insuper, ut in prædictis casibus, & causis: *de n. 447.* alienatio fiat, ex recensitis iuribus requiruntur solemnitates quædam, videlicet. 1. Licentia, & auctoritas Prælati. 2. Tractatus, & consensus Capituli, seu communitatis, & subscriptio singulorum, saltem per Notarium. 3. Approbatio, & licentia Summi Pontificis, seu Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium. Prædicti namque casus, puta evidens utilitas, &c. solum sunt motiva ad licentiam impetrandam; & consensus Apostolicus se habet, ut forma actus.

857 Patres Theatini habent privilegium alienandi bona immobilia de licentia sui Generalis, sine S. Congr. consensu. Mendo *cit. num. 10.*

858 Pœnæ contra alienantes extra casus prædictos: *n. 847.* aut sine recensitis solemnitatibus, sunt quatuor. 1. Nullitas contractus. 2. Excommunicatio latæ sententiæ, tam contra alienantes, quam contra recipientes, quæ non est reservata. 3. Interdictum ab ingressu Ecclesie quoad Episcopos, & Abbates, & post sex menses addita est suspensio, à regimine, & administratione. 4. Privatio ipso facto Prælatuæ illius Ecclesie, cujus bona alienarunt; quæ pœna est pro Prælati inferioribus, puta Commendatariis, Rectoribus, &c.

859 Dictæ pœnæ non incuruntur à subditis; quia *Extravagans* loquitur de Prælati, beneficiariis, & aliis administrationem habentibus. Insuper constat ex verbis Decreti Urb. VIII. jussu editi: *At proinde opera pretium putans illorum facilitatem aliquaratione compescere: Speciali S. D. N. jussu, Generalibus,*

& Provincialibus, Capitulis, vel Congregationibus, Abbatibus, & quibuscumque aliis Superioribus Regularibus, cuiusvis Ordinis, &c.

860 Nec incuruntur ab ignorante, Bulla præsumptionem exposcit: *v. n. 695. tom. 2. num. 379.* exceptâ nullitate contractus: *ex num. 155.*

861 Cajet. in *summ. ver. Excomm. cap. 1.* in fine ait: *Quod hæc Decretalis non est ad recepta, & alicubi videtur recepta non tuler, sed quoad aliquid;* ita alii apud Donat. *n. 1. p. 2. tr. 14. q. 3.* Item Barb. Bonac. & alii eundem dicunt: *Extravagantem hæc receptam esse quoad nullitatem contractus, non verò quoad excommunicationem, & aliter pœnat.*

Et innuunt, quòd sicut *lex in nihilo recipi ad nihilum obligat, ita lex in una sola parte recepta, quoad illam solam obligat.* Unde voluit præxim esse consulendam.

862 Insuper Mendo *in epist. cit. n. 1. 2.* pœnas in Extravaganti contentas in Hypotheca non esse receptas.

863 Quaranta, & alii apud Donatum cit. dicunt, Extravagantem ubique, & quoad omnes sui partes esse receptam; solum volent privationem beneficii non incurri ante sententiam declaratoriam delicti.

864 Id certum est, recensitam Paulinam fuisse pluries confirmatam; maxime per Sac. Congr. Conc. Decreta: *ut in n. 845.* Et præsertim in Italia observatam video.

865 Addit Donatus *cit. n. 12.* Bene verum est, quòd si Princeps scit, legem à se latam, & sufficienter publicatam, ab initio non fuisse receptam, nec observatam, & per decem annos tacet, sibi præjudicat, & censetur suam legem abrogare, quia illa tacetur nitas, & dissimulatio est revocatio saltem virtualis Covarr. &c.

Quaranta *ubi sup. v. n. 197. 244. 245. & 251.*
866 Consensus Apostolicus potest suble-

quæ conclusio
nis, dum
potesios qua
ratur. Ex D.
Donatus *cit. q.*
stare conditio
dimmodo con
sen obneat
& contracta f
867 Tres
quibus possit
Apostolico.
Ex cap. Terr
stiles sint n
plurimomm
tis & si utilit
est, non exce
reorum, ut f
868 Secun
certa, aut di
tus cap. 33. m
Act. 6. 11. v.
Quod si ra
alienatione r
ficta fructu
stredat ad E
tra: omnium
869 Tert
Papa consili
in mora, v
si respectare
2. ep. 17. dub
regulari. 2.
non habet le
Hinc Donat
indignes vi
liberabat, r
biam, poss
tuat ad camb
170. Eade
brum, &c.

qui conditionem, seu contractum alienationis, dummodo tamen non tradatur antea possessio, quæ si antea tradatur, pœnæ incurritur. Ex Declar. Clem. VIII. de anno 1599. Donatus *cit. g. 26*. Qui ritè advertit, non oblitte conditionem in contractu appositam, dummodo consensus Apostolicus impetretur, seu obtineatur; quia protestatio erit illusoria, & contraria factò: *vid. num. 842*.

867 Tres possunt contingere casus, in quibus possit alienatio fieri absque consensu Apostolico. Primò. Si res sit exigui valoris. *Ex cap. Terrulus 12. g. 2*. Idem dicitur, si res stabiles sint minus utiles, steriles, onerosæ, & plus incommoditatis afferant, quàm utilitatis; & si utilitatem afferunt, est modica, hoc est, non excedit summam viginti quinque aureorum, uti suprà.

868 Secunda. Si bona sint incognita, incerta, aut difficillimæ recreationis. Clericatus *cap. 33. num. 16. ex Rota par. 2. recens. de 61. v. num. 852*.

Quod si talis res inculta, aut sterilis, post alienationem, ver. gr. post enphyteusim, sit facta fructifera, & reducta ad culturam, tunc, si redierit ad Ecclesiam, non potest de novo ultra triennium locari.

869 Tertia. Si urgeat summa necessitas, Papa consuli, & adiri non possit, & periculum sit in mora; vel si transiret occasio utilitatis, si expectaretur Papæ consensus. *Delbene som. 2. cap. 17. dub. 23. num. 2. Ant. à Spir. S. de priv. regularit. 2. disp. 1. num. 162*. Quia necessitas non habet legem, in l. 1. ff. de off. Proconsul. Hinc Donatus *cit. g. 21. n. 5*. ait, Regulares, indigentes victu, si non reperiant, qui credito illis tribuat, nec possint expectare Papæ consensum, posse alienare, pignorate, aut pecuniâ ad cambium recipere: *v. n. 894*.

870 Eadem ratione, si grex pecudum, bovum, &c. sit in aliquo periculo vitæ, aut

destructionis, potest sine consensu Pontificis, de consensu tamen Capituli, alienari, ità tamen, ut gregis pretium conservetur ad alium emendum, transacto periculo; aliàs alienatio erit nulla: *v. num. 884*.

Pariter posse Prælatum ex justa causa, & utiliùs unam rem in aliam ejusdem Ecclesiæ transmutare, puta ex calice vetusto, & Ecclesiæ non necessario, facere Crucem necessariam; vel ex Oliveto, aut sylva ferè inutili facere vineam fructiferam, & è converso; docet Ant. à Spir. S. de priv. regul. tract. 2. disp. 1. num. 165. *Delbene som. 2. c. 17. dub. 23. n. 11. cum aliis: v. num. 932*.

871 Alienatio sine solemnitatibus facta rescindi potest tam ab Ecclesiâ, quàm ab emptore.

872 Qua rescissione facta sunt ab emptore restituendi fructus, utpotè nulliter percepti, & omnia reduci debent in pristinum.

873 Prælati, aut alii, qui assumptione officii juramentum emittunt de non alienandis rebus Ecclesiæ, seu Monasterii, illud non violant, si cum debita causa, & solemnitatibus alienent; quia ad alienationes indebitas, & illicitas extendi intelligitur. *Meudo cit. num. 7*.

LOCATIO, ET CONDUCTIO ULTRA TRIENNIIUM

874 **E**st prohibita. Hoc autem intelligi debet de terris, seu prædictis, quæ quotannis fructificant, seu suum justum ferunt fructum. Ita Donatus *cit. g. 39*.

Qui proinde ait, in Lusitania, ubi Oliveta non quolibet anno, sed uno biennio justum ferunt fructum, locari ad sex annos, ut sic conductores, tres possint percipere fructus. Et ità poterit ad novem annos locari prædium, si singulis trienniis fructificet; quia tunc unum triennium unico æquivalet anno,

&

& *Extravagans*, respicit fructus triennales, minimè temporis spatium sine fructu. Ita Donatus.

875 Locatio rei fructificantis singulis annis, si fiat eidem per novem annos, est valida, & inde sustinetur per primum triennium; est autem invalida, & inde sustineri non potest per sequentes annos; quia lex irritativa solum quoad posteriores sex annos tali contractui resistit, minime quoad tres priores.

876 Quòd si locatio fiat eodem tempore tribus personis, singulis per distinctum triennium, puta cum clausula, ut unius triennio finito, habeat locum locatio alterius; illicita, & nulla, uti suprà; quia est in fraudem legis, & reverà est per novennium.

877 Locatio facta per triennium, non potest prorogari durante primo triennio, nisi conductor augeat mercedem; quia tunc ratione mercedis aucta de novo, est nova, & diversa locatio. Elapso verò triennio, renovari potest; quia tunc est relocatio, seu distincta, & diversa locatio ad triennium.

878 Quòd dicitur de re stabili, dicendum etiam venit de redditibus, & fructibus ad beneficia, aut ad Ecclesias spectantes; quia lex prohibet omnem actum, per quem transfertur jus in re. Hinc non potest Beneficiarius concedere in emphyteusim fructus beneficii vitæ durante: Et si ultra triennium locet, non tenetur successor stare locationi.

879 *Bene verum est* (subdit Donatus *sic. q. 44. n. 2.*) quòd Clericus beneficiarius potest usufructum rei Ecclesiastica concedere, cum sola obligatione dandi scilicet commoditatem, & utilitatem capiendi fructus, vitæ sua durante; per hanc enim concessionem non transfertur aliquod jus in re, sed beneficiarius tenetur solum exhibere usufructuario commoditatem percipiendi fructum. Quaranta ver. Alienatio, &c.

880 Illud certum est, concessionem rebus ultra triennium, & in emphyteusim, non prohiberi, sed fieri posse absque assensu Apostolico, tribus concurrentibus conditionibus, constat per exclusionem, quæ in ipsa prohibitione ab *Extravagante* fit his verbis: *Præterquam in casibus à jure permisis, ac rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo consuetis solitis, & cum Ecclesiarum evidenti utilitate.*

881 Unde ricè colligitur, licitam esse locationem ultra triennium, ubi adfit consuetudo præscripta. *Mendo cit. n. 2.*

882 PLURA DE ALIENATIONE RESOLVUNTUR,

883 Certum est, quòd loquendo de bonis patrimonialibus, etiam de illis, quorum titulum Clericus est ordinatus, potest Beneficiarius, aut Clericus, nedum ultra triennium locare, verum etiam alienare, vendendo, donando, &c. si aliud habeat, unde vivat; quia prohibitio cadit supra bona communia Ecclesiæ. Et constat ex *Trid. relato in tom. 3. n. 48. & 62. Diana p. 8. r. 8. r. 23. Mendo n. 2.*

884 Greges ovium, caprarum, &c. alienari non possunt sine causis, & solemnitatibus præscriptis; quia computantur inter mobilia pretiosa, quæque immobilibus comparantur; quoniam servando servari possunt, & ex eorum fructibus, quos quidem licet vendit, Ecclesiæ, seu Monasterium conservantur: *v. n. 870.*

885 Libri, qui in Monasteriis conservantur, si excedant summam 25. aureorum, alienari non possunt sine licentia S. Congr.

886 *Quæ tamen conclusio* (ait Donatus *sic. q. 50.*) limitatur: *Primo, ut non procedat, quando libri paulatim venduntur, & in meliores, & utiles commutantur, &c. sine exceptione*

ceptione 1. 2. q. 2. Secundo, quando libri successi-
fieri traduntur, & inter unam, & aliam ven-
ditionem interponitur magna temporis mora:
fiat tunc furta minima in tali casu non cen-
suarum contineri, ita nec huiusmodi venditio-
nis. Vide verb. Plura minuta furta. Item n.
893. & 934.

887. Annuus census alienari non possunt
absque assensu Pontificis; quia inter immobi-
lia computantur; nam sunt constituti super re-
bus immobilibus, qui singulis annis fructifi-
cant.

888. Hinc annui census, & redditus dimi-
nui non possunt, si contractus in suo robore
maneat, & non fuit rescissus; quia diminutio
est species alienationis.

889. Si vero contractus fuit rescissus, & ca-
pitale fuit depositatum, & restitutum; tunc, si
Monasterium pro investitione non inveniat
fundum, tot reddens redditus, quot pri-
mam, sed minores, puta septem, aut quinque
pro centum, quando primum reddebat de-
cem; tunc licite potest investitio fieri pro
minoribus; quia res tanti valet, quanti vendi
potest, leg. pretia rerum. ff. ad legem falgidiam.

Item dicitur, si tunc duo reperiantur fundi, unus
reddens totidem, nempe decem, sed peri-
culosa, alius reddens septem, aut quinque,
sed secuta, & tu investias super minori; quia
gens utilius rem Ecclesie, & legantis; nam
plus valet quinque, aut septem certa, quam
decem periculosa, uti experientia compro-
bat.

890. Prælatus, si repudiet legatum, aut
hereditatem Monasterio relictam, non jam
tamen adeptam, & acquisitam, non dicitur
alienare, nec inde incurrit penas Extrava-
gantie, licet possit ex alio titulo peccare, si si-
cilia causa Monasterium iis bonis acqui-
rentis privet.

891. Ratio est, quia illa bona prohibentur
Pactis. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.

alienari, quæ sunt Ecclesie, seu Monasterio
incorporata, & actu ab eo possidentur; nam à
recentioribus iuribus prohibentur alienari bona
Ecclesie: at antequam sint incorporata non
dicuntur bona Ecclesie, sed dicuntur bona
acquirenda, seu proximè acquisibilia, non ac-
quisita: v. n. 1018.

392. Quare recolenda sunt dicta infra, de
jure, & domino. Jus namque est duplex: Ad
rem, & in re. Jus ad rem est dispositio ad rem
acquirendam, unde est jus imperfectum,
quod non tribuit dominium rei. Jus autem in
re est jus quæsitum, ratione cuius illud habens
dicitur acquisivisse dominium rei; & hoc di-
citur adeptum, & incorporatum. Tunc au-
tem quis dicitur habere jus in re, quando quis
per aliquem actum ad dominium requisitum
rem fecit suam, puta per instrumentum ade-
ptionis, per rei traditionem, per hæreditatis
aditionem, aut per acceptationem donatio-
nis, & legati, ut distinctius, ut in ver. Dominii
proprietas acquisitio.

Cum igitur ante acceptationem bona do-
nata, aut legata non sint incorporata, se-
quitur, quod Prælatus illa repudians, non
dicitur alienare bona Monasterii, aut Eccle-
sie.

893. Pariter, si quis Calicem pretiosum
legasset, non posset Prælatus, aut Rector Ec-
clesie pro eo pecuniam accipere post Calicis
acceptationem, bene vero antea. Item dicitur
de transactionibus, cessione litis, concordii, &c.

894. Regulares (casu consuetudinis legi-
time præscriptæ, aut extremae necessitatis
excepto: de quo in num. 869.) nec pos-
sunt super bonis ad eorum Monasteria spe-
ctantibus census imponere, nec pecunias ad
cambium, vel mutuo accipere cum solutio-
ne lucri cessantis, aut damni emergentis. Ex
Decr. S. Congr. Julii Urb. VIII. die 21. Maji
1629. apud Donatum cit. g. 68. quia sunt Spe-
cies

cies alienationis, & modi eludendi mentem S. Congr. Unde vult, transgressores incurrere penas alienantium.

In quare, Pelliz. de *Monialib. c. 6. nn. 29.* inquit.

„ Addo, quod si Monialis ex mutuo reci-
„ piat mille aureos cum pacto solvendi quin-
„ quaginta mutuant, quotannis ex annuis
„ redditibus ipsi Moniali ad vitam concessis,
„ & hoc, usque dum restituantur dicti mille,
„ & ex titulo lucri cessantis; verè non dicitur
„ alienare; nec incurrit penas latas contra
„ alienantes bona Ecclesiastica; & ratio est,
„ quod quando Sacra Congr. prohibuit, ne
„ Regulares recipiant mutuo pecunias cum
„ solutione lucri cessantis, vel damni emer-
„ gentis, loquitur solum in casu, quo fundus,
„ unde colligi debent annui redditus, oblige-
„ tur, & ipse fundus sit Monasterii. Unde fit,
„ ut quamvis in casu proposito de licentia do-
„ mini obligaretur fundus à consanguineo
„ Monialis ei assignatus ad solutionem præ-
„ fatorum reddituum; non ideo interveniret
„ propria alienatio, nec incurrerentur penas
„ late contra alienantes bona ecclesiastica.
Ita Baldellus, Naldus, Bordonus, & alii docti
„ viri à me consulti.

895 Religiosus autem, qui de licentia sui Superioris summam pecunie mutuam accepit ad imprimendum suum librum cum onere solvendi postea Capitale, & lucrum cessans ex pretio librorum post impressionem vendendorum (idem dic de Superiore, id faciente de licentia, & assensu Monasterii) non dicitur alienans, nec inde incurrit penas. 1. Quia nec tales libri, nec eorum pretium sunt incorporata Monasterio; non jam enim sunt in re, sed in spe remota.

2. Quia hi libri, postquam erunt impressi, non sunt conservandi, sed vendendi; sunt enim ex natura sua merces venales, sicut alii similes

libri; adeoque non sunt de genere rerum mobilium, aut mobilium pretiosarum, quæ servando servari possunt, ex quibus locum Extravagans. 3. Quia eorum pretium est pecunia, quæ non est prohibita distrahi, prædicta in n. 906. v. num. 885.

896 Si testator bona stabilia Monasterii reliquit cum onere ea in totum, aut parte alienandi, vendendi, &c. ad satisfaciendum suis creditoribus, ad legata exteriori vendenda, &c. non incurrit penas Prælati alienans, nec peccat; imò alienare tenetur maximè ad satisfaciendum debito iustitiae quod testatorem ligabat; Quia ex una parte ultima voluntas testatoris est omnibus modis servanda, cap. ult. 4. 13. q. 2. Nec jura præmissa sunt edita contra testatorem; Et quibus in traditione rei, etiam Ecclesiæ facta, potest adjicere pacta, quæ vult, cap. Verum, de condi. appete. Ex alia parte res ad legatarium aut heredem transit cum suo onere, quod super illa testator habebat. Unde necessitas alienationis non sunt voluntaria, sed necessaria; præfata autem jura solum alienationes voluntarias comprehendunt, minime necessarias.

Hac ratione non prohibetur alienatio, si est debita, si res injurè detineatur. Item, si res sit simul, indivisum tamen, sub dominio Monasterii, & alienius secularis, qui illam vendere vult; quia tunc alienatio est necessaria Monasterio, non voluntaria.

897 Res Monasterio relicta sub conditione, quod non possit alienari, & in casu alienationis, pertineat ad aliud Monasterium, aut ad tertiam personam, non potest alienari, quin ad aliud Monasterium designatum pertineat; sequitur ex dictis; ita Donatus cap. 9. 82.

898 Qui tamen addit, quod mobile pretiosum relictum Monasterio ad certum finem, cum

causa obligatione non alienandi, alienari potest (causa existente, & solemnitate) ut in præcepto applicetur in emptionem rei utilis, non licet finis, pro quo fuit relicta; quæ cessante sine, cessat lex, cap. cum cessante, de appell. Ità Donatus q. 82.

999 Moniales non possunt sine causa, & solemnitate, alienare bona Monasterii, nec ipsorum dotes, quia dotes inter immobilia numerantur; & debent in emptionem stabilium applicari. Ex dec. S. Congr. Donatus tom. 1. par. 2. q. 1. n. 9. *Serum video* (ait Mendo nu. 6.) *consuetudine indulgendum in pluribus Monasteriis, quod insumantur in solvendis debitis, & in sustentationem illorum.*

900 Item nec possunt alienare etiam de bonis Superioris annum usum private Moniali concessum de bonis Monasterii; quia per recipienti singulis annis certam summam pecunie, est usus juris, qui inter mobilia computatur. Si autem Monialis non concedat alicui annum usum talis boni, sed ipse retineat, singulis tamen annis præcisè remittat illi fructus, non erit alienatio, sed potius elemosyna, si ille erit consanguineus pauper; quia hoc pacto non transfert usum juris, sed usum facti, qui ab usu juris distinguitur. Ex Clem. Exivi, de verb. signific. & inter mobilia computatur. In priori autem casu (ut doctè ponderat Bord. ref. 126. n. 40.) fit unica remissio pro futuris annis, quæ est cessio sui juris, & ideo alienatio.

901 Bona immobilia relicta Monasterio in præcepto, cujusmodi sunt Monasteria Ordinis Minorum de Observantia Sancti Francisci, & Carmelitarum, Capucinatorum, & Clericorum Regularium, qui quidem neque in communi possident, non comprehenduntur sub Extrarogari, & Decretis; sed possunt, imò debent ea vendere, aut cum hæredibus se committere, eorum pretium semel solvendum ac-

cipiendo, & in necessitatem, ac utilitatem Monasterii expendendo.

902 Constat ex Bulla Clem. VII. nuper 23. Novembris 1526. quæ id concedit nostro Ordini de Observantia.

903 Et ex Decr. Sac. Congr. Conc. Pro Clericis Regularibus apud Donatum cit. q. 67. Hi namque exposuerunt, qualiter Panormi quoddam Prædium stabile, vulgò dictum *Li Ficcarazzi*, ipsis relicta, non jam alienatum fuerit, ac inde petierunt declarari, illud non comprehendi sub prohibitione de non alienandis rebus Monasterii, protestantes se velle proprium observare institutum, quod prohibet bona immobilia possidere animo ea retinendi. Quæ exposita supplicatione.

Sacra Congregatio Cardinalium Conc. Trident. Interpretum censuit, Religionem Clericorum Regularium Theatinorum, quamdiu institutum superius propositum retineat, quoad bona immobilia, non comprehendi in prohibitione nuper edita de rebus Ecclesie non alienandis. Cosmas Card. de Torres. Prosper Fagnanus. Sac. Congr. Secr.

904 Ratio est (ut doctè ait Donatus cit.) quia hæc bona non sunt Monasterio incorporata ob incapacitatem ejusdem. Ex Clem. Exivi, de verb. signif. v. num. 891.

905 Eorum autem mobilia pretiosa, ut Calices, Vasa sacra, &c. sub dictis prohibitionibus cadunt; quia hæc censentur incorporata, & Divino Cultui applicata.

PECUNIA

906 **E**st mobilis, sed non mobile pretiosum; unde in quavis quantitate sit quantum est ex se, non est prohibita alienari.

Mobilis namque, ut pretiosum dicatur, tria debet habere. 1. Ut valeat ultra viginti quinque aureos. 2. Ut servando servari possit.

R. 2. sit.

fit, 3. Ut sit fructifera, Pretiosum namque dicitur, quod servando servari potest cum fructu; & quidem pretiosum magis dicitur ex fructu, & utilitate, quam avert, quam ex sola persistencia.

907 Pecunia verò, licet possit habere primum, non habet reliqua duo; nam non potest commodè conservari; imò ex sui natura non habet conservari, sed distrahi; (rectè ait Donat *cit. q. 51.*) Non enim datur, & accipitur, ut conservetur, sed ut in aliud commutetur; etenim fuit inventa ad commutationes rerum faciendas. Unde usus nō distinguitur à pecunia, sed est constitutum formale pecuniæ; argentum verò, aut aurum est purum materiale. Hinc D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 1. ait: *Quod sicut usus vini est bibi, ita & usus pecuniæ est alienatio, seu distractio; & sicut vinum consumitur per ejusdem usus, nempe per ly bibi, ita & pecunia per ly alienari.*

908 Deniq; non est fructifera, ut constat ex dicendis de usura; nam *nummus non parit nummum, c. Ejiciens, dist. 83. in fine.* Et hæc est ratio, cur, si ex pecunia mutuo data aliquid accipitur, usura committitur.

909 Ex dictis concluditur cum Donato *cit.* Primò, quod si fructus beneficii consistant in pecunia numerata, potest illam Beneficiarius expendere absque eo, quòd incurrat penas extravagantis,

910 Secundò, quòd pecuniæ ex bonis Monasterii exactæ possunt expendi, aut investiri, & alienari per emptionem alicujus stabili fructiferi sine licentia Papæ. Imò possunt mutuo tradi, aut elemosynaliter largiri, expendi, & consumi; quia sunt fructus; & sic Ecclesia potest de illis disponere, sicut de aliis fructibus. Tertio, quòd legatum omnium bonorum mobilium domus comprehendit pecunias existentes in capsa domus ipsius legantis Ita Donat. *cit.*

QUÆRES I.

911 An assensus Apostolicus ex lapsu longissimi temporis presumatur intermissus & alienatione?

L Apud decem annorum dicitur longissimi temporis, lapsus verò triginta, aut quadraginta annorum, dicitur longissimi temporis in 16. q. 3. *Cod. jubemus, l. fin. Cod. de prescriptione longi temporis.* Donatus tom. 1. p. 1. q. 11. n. 2. Hoc præmissis.

912 Resp. cum distinctione: Vel enim in instrumento alienationis nulla sit mentio assensus Apostolici. Et tunc ex lapsu longissimi temporis, putà triginta, aut quadraginta annorum, præsumitur. Donatus tom. 1. p. 1. q. 28. ex c. pervenit 4. de empt. & vend. Ubi habetur: *Quòd triginta annis constat abrum matrimonio, domum ipsam bona fide prolog. iusto possedit.* Et ita in similibus temporibus, Rot. Rom. judicasse, ait Quaranta apud Donatum *cit.* Idem dicendum est de similibus solemnitatibus intrinsicis, aut extrinsecis.

913 Semper autem requiritur bona fides. Quoniam nulla antiqua diem possessio potest aliquem mala fide possessorem. Ita in c. consueti, de prescrip.

914 Vel in instrumento alienationis apparet facta mentio de assensu Apostolico impetrando, putà si dicatur: *Salvo assensu Apostolico impetrando.*

Et tunc Novar. Capyc. Gramm. & alii Doctores apud Donatum *cit. q. 19.* docent præsumi, ex c. cum sicut 16. de sent. & rēvindicata, ubi dicitur: *Præsumi debent omnia legitime præcessisse.*

915 At Matthæus de Afflictis apud eundem tenet, solemnitates extrinsecas præsumi, si earum defectus nunquam fuit allegatus; si autem fuit allegatus, non præsumi, sed debere plene probari.

916 Hoc autem docet expressè in casu, quo agitur de præiudicio tertii. Cum igitur ex recensita clausula constet, non intervenisse in confectione contractus assensum Apostolicum, finis in causa de præiudicio Ecclesie, & pars altera neget assensum intervenisse, sequitur, quòd debeat plenè probari.

917 Donatus *cit. n. 3.* refert ex Vilaguty ita fuisse decisum in Sacro Conc. Neapol. in omnibus causis, in quibus ex recensita clausula: *Salvo assensu impetrando*, constabat, in contractu non intervenisse assensum, non obstante quòd in una elapsum erat à die contractus tempus 48. annorum, & in alia annorum 52. cum adducta præsumptione, quòd deperdita fuerit scriptura de assensu, ob improvisam emptoris mortem, & ex eo, quòd fuissent furto ablata, quamplures scripturæ, hoc, inquam non obstante fuerit rescissi contractus alienationis, & restituta bona.

Recole dicta de Præscriptione.

QUÆRES II.

918 An pecunia Monasterii possit alienari sine assensu Apostolico?

Pecunia potest pluribus modis figurari. Itavaria erit resolutio.

919 Primò. Si pecunia magna summa [ut supponitur] est relicta cum potestate contrahendi, potest alienari, & consumi sine assensu Apostolico, ut constat ex dictis *n. 906. & 906.*

920 Secundò. Si est relicta cum obligatione emendi rem stabilem, aut eam investendi super re stabili ad censum annuum percipiendum, seu ad fructificandum, alienari seu consumi non potest; quia quamvis pecunia ex se, nec immobilis sit, nec mobile pretiosum: ex dictis à *num. 906.* ut

destinata tamen ad emptionem rei immobilis, immobilis censetur; & pariter destinata ad emptionem mobilis pretiosi, mobile pretiosum reputatur; ac proinde non potest alienari, & consumi sine assensu Apostolico.

921 Tertiò. Si pecunia sit recepta ex venditione alicujus stabili Monasterii, debet in emptionem alterius rei stabili applicari.

922 Quartò. Si pecunia sit collocata in Montibus, data ad censum, ad cambia, &c. non potest alienari, & consumi; quia est fructifera, & inter immobilia computatur; nam pecunia sic applicata parit jus exigendi quotannis certam pecunie summam, quòd jus rei immobili comparatur. Donatus *cit. g. 5. 2. n. 5.* Bonac. & alii apud ipsum.

923 Ex quo fit, quòd pecunia destinata ad emendum annuum censum super re stabili, si debitis diligentis adhibitis, non appareat spes de proximo eam sic investiendi, possit dari ad cambia, aut alium contractum licitum, usquequò oportunitas sic investiendi reperitur; ita tamen, ut quotannis fructificet, pecunia capitali semper assecurata. Huic meæ sententiæ potiori jure adheret Bordonus, qui ad plus se extendit, ut modò: *in un. 925.*

1 Quia hæc non est alienatio, nec consumptio, sed applicatio pecunie ad fructificandum in bonum Monasterii, quo aliàs privaretur.

2 Ex rationabiliter præsumpta, imò ex moraliter certa voluntate testatoris; certum namque est, quòd testator pecuniam reliquit ad fructificandum, non ut otiosa conservetur, qualis maneret, si diù, & sine spe eam super re stabili investiendi, retineretur in capla; tunc autem non esset fructuosa, sed otiosa maneret, si uno ex præfatis modis non applicaretur.

R. 3

care-

caetur; adeoque tali applicationi accedit rationabiliter præsumpta, inò moraliter certa testatoris, seu donantis voluntas

3 Quia pecunia diù retenta in capsâ sine spe applicationis, nec esset immobilis, nec mobilis pretiosa: ex dictis *n. 906*. Præfatio autem modo applicata, esset immobilis, & fructifera; sequitur ex dictis *n. 922*. quia pareret jus exigendi quotannis certam pecunie summam, videlicet prioribus annis per applicationem, v. gr. ad cambia, sequentibus vero annis, investitione super re stabili facta, per talem investitionem. Insuper prioribus annis satisfaceretur dispositioni testatoris per æquivalentiam, & ex ejusdem voluntate præsumpta.

924 Quintò. Si pecunia non sit de deputatis ad fructum, sed retineatur conservata pro futura necessitate Monasterii, reputatur inter mobilia; & cum sit in proprietate Monasterii, non potest sine solemnitatibus alienari. *Donat. cit. q. 52. n. 4.*

Pecunia igitur ista, conservata pro futura necessitate Monasterii, aut destinata ad emptionem stabilium, uti supra *in n. 920. § 922.* quæ potest de proximo ad id applicari, non potest distrahi, dari ad mutuum, ad cambia, aut alio modo alienari, ut probatum est. *Donatus cit. q. 53.*

925 Contra Bordonum *ref. 27. n. 11.* qui affirmat, posse, ob rationem conceptus pecunie: *de n. 906. ad 908.* Primò. videlicet, quia talis pecunia, nec est de immobilibus, nec de mobilibus pretiosis, ut in cit. locis, & sic non cadit sub prohibitione. Secundò, quia in tantum dicta pecunia dicitur prohibita alienari, in quantum refertur ad emptionem stabilium, ad quæ est destinata, itaut, si non esset ad ea destinata, non prohiberetur alienari; hæc autem destinatio, & ordinatio non obstat; quia jura prohibent alienationem ac-

quisitorum ab Ecclesia, minime acquirendorum, ut constat ex *n. 890. ad 893.* Ita dicitur Bord. qui subdit pecuniam, consignatam in Banco S. Ambrosio Mediolani, potest extrahi, & distrahi, non obstante Extrav. & Decreto, cujus ratio est.

„ Quia pecunia exposita negotiationi per contractum societatis, & finito negotio, seu tempore præfixo restituta, potest distrahi, cum hujusmodi pecunia sic exposita non habeat perpetuitatem in fructificatione; una ex conditionibus est, ut non possit fieri pactum, salvo capitali, ex *Sisto V. Constit. 45. Detestabilis*, quam extendit Nald. *ver. Societas*. Sed Banco dictum sic negotiatur per contractum Societatis, ergo hujusmodi pecunia distrahi potest, sicut si daretur particulari personæ, & eò magis, cum possit repeti ad arbitrium reponentis; & sic patet, multum discrepare à censu, cujus pecunia repeti non potest, sed tantum accipi, quando offertur ab eo, qui censum vendidit, & in censu adest perpetuitas, quæ non in Banco. Tum quia, sicut voluntariè exposita, fuit luco ita illo expoliari potest per petitionem, quod Banco negare non potest, ac proinde tunc amittit rationem repretiosam, cum non amplius dicatur fructifera ex conditione ipsius contractus; & sic nulla est secunda ratio in contrarium adducta.

926 Sextò. Pecunia restituta Monasterio ex extinctione alicujus census, non necessario debet applicari ad alium censum, sed potest applicari ad emptionem alicujus stabilis fructiferi, puta domus, prædii, &c. quia talis applicatio est utilis Ecclesie; nam pecuniam acquirit dominium proprietatis rei, & sit tutior; per emptionem autem census, solum fit domina juris ad exigendum annuum cen-

centum, qui non est tam tutus, sicut res stabili-
 927 Item potest investiri in redemptionem
 nem aliorum censuum ejusdem Ecclesie; quia
 hæc redemptio non est alienatio, sed resolutio
 prioris alienationis; quæque est utilior Ecclesie,
 cuius patrimonium antea diminutum, per eam augetur.
 Donatus cit. 74.

Qui subdit: Nec objiciat, quod sicut non licet
 sine benedictione Sedis accipere pecunias ad
 censum pro extirpatione priorum censuum, quæ
 sunt fructus, qui ex re percipiuntur, inferuntur
 fructus, quam censum, qui solvuntur. Nov. 1. 2. par.
 tit. 1. n. 4. ita non licet, pecuniam restituere, in
 redemptionem prædictam implicare; nam aliud est
 pecunias accipere, & pro illis censibus novis
 vendere super bonis Ecclesie, ut censibus alios
 censuum redimat, & aliud, restituere pecunias,
 quæ Ecclesie sunt in redemptionem censuum
 investire; illud namque, est vendere, & alienari
 voluntarie, hoc verò est redimere, & remere,
 quod est acquirere, & meliorare, & ad
 versus non fit illatio.

QUÆRES III.

928 Repentinus casus imminet reparandi
 damnum Ecclesie, quæ ruinam minatur, Prælati
 tunc autem nullas alias habet pecunias, nisi
 quædam summam super bonis stabilibus in-
 vestendam. An possit eam pro reparatione
 damni resumere?

R. Ep. posse. Bord. ref. 126. n. 12. Donatus
 cit. 75. quia hæc applicatio est æquivalens
 investitioni ejusdem pecunie super re stabili,
 nempe domo; nam ex ejus ruinam cessaret
 Monasterio annuus fructus ex illa, qui tamen
 reparatur, & perseverat per applicationem
 dictæ summæ ad reparandam

ejus ruinam. Tum quia hæc non est alienatio,
 nam non est translatio pecunie in tertiam
 personam, sed est applicatio ejus in fabricam
 ad idem Monasterium spectantem. Item ex
 dictis n. 896. Jura prohibent voluntarias,
 minimè necessarias alienationes.

929 Et ut doctè innuit, Bord. cit. Cum leges,
 & Decreta fundentur in ratione, & justitia,
 non obligant, nec locum habent, quando ex
 earum observantia sequeretur aliquod damnum,
 quod intendunt præcavere. Et quidè in re
 nostra finis Extravagantis; prohibendi omnem
 alienationem bonorum Ecclesie, & Monasteriorum
 (ut constat eam legenti) fuit servare indemnia
 Ecclesiam, & Monasteria, pro Divini cultus
 conservatione, & pro Clericorum, ac Religiosorum
 intervencium congrua, & honesta sustentatione.
 n. 957.

QUÆRES IV.

930 An mobilia pretiosa, puta lampades, vasa
 argentea, &c. possint sine assensu Apostolico
 alienari, ut eorum pretium in fabricam Monasterii
 convertatur?

Negat [consuetudine seclusa] Bonac. de alienat.
 dis. 2. q. un. punct. 2. n. 30. quia mobilia
 pretiosa expressè comprehenduntur in Extrav.

931 Affirmat Riccius apud Donatum 10. 1. par.
 2. q. 15. quia hæc non est proprie alienatio,
 cum non transferatur dominium ad extraneam
 personam, sed converso de uno in alium usum
 ejusdem Monasterii, apud quod dominium
 remanet.

932 At rectè Donatus n. 2. subdit:
 „ Verùm tamen illic Riccius loquitur de
 „ lampadibus superfluis, quæ ab una Eccle-
 „ sia alteri venduntur, vel commutantur, ob
 „ superfluitatem; quas alienationes, vel com-
 „ mutationes, inter Ecclesias factas, voluit
 non

non comprehendi sub dispositione dict. Ex-
 travag. de qua re dico infra, & additur,
 quòd d. Paulina, loquitur de necessariis, &
 de usui Ecclesiastico dicatis, non autem
 de superfluis, quæ otiosa manent: vide nu.
 850.

933. Hic facit, quod ex Port. innuit Pel-
 lig. de monialib. cap. 7. num. 29.

Concedit tamen Portell. p. 1. resp. mor. ca-
 su 7. n. 5. quòd si alicui Conventui Monia-
 lium ex legato relinquatur bibliotheca li-
 brorum latinorum, ei absque licentia Sedis
 Apostolicæ posset ab illis alienari, ejus pre-
 tium implicato in bonis fructiferis emendis;
 sicque in regno Portugallie in facti con-
 tingentia decifum fuisse à Collectore
 Apostolico; & quidem non per mo-
 dum dispensationis, sed per modum
 rationabilis declarationis in eo fun-
 data, quòd bibliotheca librorum lati-
 norum est omnino inutilis Monialibus,
 ideòque cesset finis legis vetantis alienatio-
 nem bonorum ecclesiasticorum. Ità Portell.
 addens, eodem modo sine licentia Sedis
 Apostolicæ potuisse vendi quosdam pannos
 pretiosos Monasterio cuidam Monialiuna
 relictos pro ornatu parietum, qui erant
 Conventui omnino inutiles, & ex vetustate
 jam corrumpti incipiebant.

934. Denique Ant. à Spir. S. de privil. re-
 gul. tract. 2. disp. 2. n. 166. quamvis id ne-
 get de lampadibus argenteis, quæ sunt imme-
 diatè ad usum Ecclesiæ, id concedit de arbori-
 bus, nimirum, quòd possint incidì ad repa-
 rationem Ecclesiæ materialis, si urgeat neces-
 sitas, & aliunde non adsit pecunia.

QUÆRES V.

935. An si Monasterium gravetur debet
 posse Prælati sine assensu Apostolico bona Mo-
 nasterii alienare ad satisfaciendum creditoribus?

Respondet per doctòr Quaranta apud De-
 natum q. 71. cum distinctione. Vel Superi-
 or vult rem Monasterii alienare, seu vendi-
 re ex se ad satisfaciendum creditoribus. Vel
 id vult ad creditorum instantiam; Si primò
 non potest sine assensu Apostolico; quia est
 alienatio voluntaria.

936. Si secundùm, potest ex dictis non
 896. quia est alienatio necessaria. Sed tunc
 tequam deveniatur ad venditionem rei, an
 alicujus census extinctionem, debent sequi
 conditiones concurrere, & observari. 1. Quod
 debitum fuerit legitime à Monasterio contra-
 ctum. 2. Quòd creditorum instantia sit in-
 gens. 3. Quòd Monasterium non habeat pro-
 ctus, quibus satisfacere possit. 4. Quòd credi-
 tor non sit contentus pignore, ut det tempus
 tunc namque licita est oppignoriatio. 5. Quod
 satisfactio non possit fieri per bona mobilia
 6. Quòd illa res vendatur, quæ est minus dan-
 nosa: vide num. 925. 7. Quòd fiat cum au-
 thoritate Judicis Ecclesiastici.

QUÆRES VI.

937. An hypotheca generalis seu obligatio
 generalis omnium bonorum Monasterii cadit
 sub prohibitione alienationis?

Hypotheca à pignore differt per hoc, quòd
 hypotheca est obligatio rei immobilis,
 pignus verò rei mobilis.

Cadere sub prohibitione, & fieri non
 posse

QUÆRES VII.

940 *An Monasterium possit emere ali. quod stabile cum onere solvendi aliquem annuum censum?*

Resp. posse. Donatus *cit. q. 76.* quia hæc non est alienatio, sed acquisitio stabilis. Pro eo autem onere nulla debet hypotheca, seu obligatio fieri super bonis Monasterii, sed solum res illa obligari debet, quæ est subiecta censui.

QUÆRES VIII.

941 *An arborum incisio, & excisorum venditio sit alienatio, qua fieri non possit sine assensu Apostolico;*

Pro claritate sunt certa dividenda ab incertis.

Et quidem certum est, eam, quæ radices non emittit, arborum dici non posse.

Arbores autem sunt diverſi generis. Aliæ namq; sunt frugiferæ, & feraces, quæ reddunt fructus, vel naturales, quales sunt, quæ ex natura sua absq; hominis industria fructus produciunt, ut poma, fœl, &c. vel industriales, quales sunt, quæ sine hominis industria non reddunt fructus, uti vites, & olivæ in ordine ad vinum, & oleum.

942 Et quidem hæc sine iusta causa cadens, peccat mortaliter, & tanquam latro puniuntur. Insuper earum incisionem esse alienationem, & sine assensu Apostolico fieri non posse, est certum; quia hæc arbores cedunt solo, sunt destinatæ ad fructum annuum, & substantia fundi fit notabiliter deterior, si incisio sit in magna quantitate. Tum quia incisio arborum æquiparatur demolitioni domorum.

943 Unde non incurretur poenas, i. qui

§ cc-

posse sine assensu Apostolico, tenet Donatus *cit. q. 67. n. 1.* Quia in Extravaganti, & Decretis prohibetur hypotheca, seu oppignoratio absolute, nulla factâ rest. restrictione, adeoq; prohibetur non solum specialis, verum etiam generalis.

938 Respondeo, non cadere sub prohibitione, sed licet à fieri posse sine assensu Apostolico hypothecam, seu obligationem generalem omnium bonorum Monasterii, sed solum prohiberi hypothecam specialem. Bord. *ref. 17. n. 13. & ref. 126. n. 47.* Mendo *in qua. sur. Alienatio n. 3.* Pithiog. *in comp. lib. 1. tit. 13. sect. §. 1.* Fagnan. *in lib. 3. Decr. c. Nullitas §. de rebus Eccl. non alien. nu. 30.*

939 Probat. 1. *Exc. Nulli §. de rebus Eccl. non alien. do.* prohibetur hypotheca specialis, unde non debet fieri extensio ad generalem; eodem maxime, quia Extrav. & Decr. non opponuntur juri communi; & ita est dicendum, ne videatur jura discrepare; nam *expedit jura juri concordare, c. 29 de elect. in 6. 2.* Quia aliis Regularibus cum nullo contrahere possunt, quia in omni contractu apponitur clausula obligatoria bonorum, & sic contractus clauderent. 3. Quia aliis Monasteriis pauperibus secluderetur modus vivendi; nam *creditor non invenirent.*

939 Deniq; Fagnanus *cit. n. 32.* resolutionem firmat, ut sequitur. *Demum hanc sententiam probavit meo tempore Sac. Congreg. Conc. in contr. assensu Regularium: Nam proposito dicitur. An in prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis, comprehendatur etiam alia hypotheca, nec nei. S. Congr. censuit non comprehendat.*

cederet in parva materia, puta duas, vel tres arbores.

944 2. Si incisio fieret, in quantum arbores sunt vetustæ, ac inutilis, atque inde indigent renovari, ut sunt vites vetustæ, malus arantia vetus, &c. & loco earum aliæ plantentur. Vel si arbores essent nimis densæ, & opacæ; quia densitas, & opacitas, seu umbra impedit, & nocet fructibus; unde tunc incisio esset licita, quia ex ea fundus fieret fructuosior.

945 3. Si arbores sent fructiferae, sed cæduæ: tales solent esse arbores Nucum, Castanearum, Glandium, &c. hæc namque sunt duplicis generis, aliæ sunt primariò destinatæ ad fructus Nucum, Castanearum, Glandium, &c. & harum alienatio cadit sub prohibitione, juxta dicta n. 941.

Aliæ sunt primariò destinatæ ad cæssionem, ut fructificent in ratione ligni; & harum alienatio non cadit sub prohibitione; quia hæc arbores per incisionem sunt in fructu, & fructus non prohibentur alienari.

946 Firmatur ex decis. Rotæ Rom. quam refert Donatus q. 69. qua determinatur: *Quòd ad incurrendas pœnas extravagantis requiritur, non solum, quòd incisio arborum sit in magna quantitate. Et quòd arbores sint destinatæ ad afferendum fructum annuum, Et quòd non sint cæduæ, sed etiam requiritur, quòd deterioratio fundi sit notabilis.*

947 Aliæ arbores non sunt fructiferae, nec feraces: ut Ulmus, Fraxinus, Platanus, Populus, Salix, &c.

948 Ex his, quamplures sunt cæduæ, quæ scilicet inserviunt, ut cadantur, quæque per incisionem sunt in fructu, & renascuntur; adeoque per earum incisionem fundus non deterioratur, sed melioratur, & est in pretio: hujusmodi sunt arundinetum, arbores sylvæ cæduæ, nemoris, &c.

949 Harum arborum infructiferarum aut cæduarum incisio, & excisarum venditio non est prohibita, Donat. cit. q. 69. Boetius 27 n. 14. Et 18. decis. 52.

Non quidem incisio; quia jura incisionem, & alienationem arborum utilium prohibent, minimè inutilem, aut damnosissimum; recensitæ autem arbores, seculatissime, sunt inutiles, & infructiferae; & per incisionem sunt in fructu, & lucrum afferunt Monasterio in ratione ligni. Unde non conservatio, sed earum incisio est utilis; quæ ordinatur, & est necessaria ad fructum.

Nec est prohibita earumdem arborum excisarum venditio; quia arbores excisæ non sunt arbores, sed ligna, & fructus sylvæ, nemoris; fructus autem non prohibentur alienari: v. n. 934.

QUÆRES IX.

950 *An possit Prælati Regularis brevis Monasterii divisi in aliud transferri?*

Resp. non posse, quamvis ambo Monasteria sint illi subjecta. Donatus q. 84. quæstio: si translatio est alienatio, per quam transfertur dominium directum, aut utile, seu usufructus.

951 Probabile autem est id, quòd docet Ant. à Spir. S. tom. 3. de priv. regul. tr. 2. lib. 1. n. 133. Quòd possit Provincialis de cœntu suo Capituli, seu communitatis Conventus dare libros aliquos super fluos unius Conventus alteri Conventui ejusdem Provincie, cupit Bibliotheca de novo incipit: Nam sic dicit Epicheja.

952 Certum tamen est, quòd possit mobilia pretiosa Monasterii accommodare ad breve tempus; quia per accommodationem non transfertur dominium,

QUÆ.

QUÆRES X.

953 Quid dicendum de subditis?

Erratum est, quod si unus Religiosus donet mobile pretiosum alteri Religioso ejusdem Monasterii, non incurrat pœnas alienationis, licet peccare possit contra paupertatem, juxta dicenda de paup. Relig. Quia dominium non transfertur de Monasterio, sed residet penes idem Monasterium, & solum transfertur usus de fratre in fratrem.

954 Difficultas est, si donet Religioso alterius Monasterii ejusdem Provinciae, aut Religionis.

Non incurtere pœnas alienationis, teneo cum Ant. à Spir. S. de privil. regul. tr. 2. disp. 1. an. 169. Riccio, Tamb. & Delbene tom. 1. cap. 17. dub. 13. num. 15.

955 Ratio eorum est, quia Extravagans, & Decretum prohibent alienationem, ne bona Ecclesiarum auferantur, ab Ecclesia; materialiter autem se habet, & parum refert, quod bona sint unius, vel alterius Ecclesiarum, dummodo sint Ecclesiarum. Ità contingit in casu; quia licet Religiosus det Religioso alterius Monasterii, aut Provinciae, sed ejusdem Religionis, bona donata verè sunt sub dominio Ecclesiarum, dum non donat secularibus.

956 Hac ratione Bord. ref. 27. n. 3. docet bona unius Ecclesiarum posse commutari cum bonis alterius Ecclesiarum.

957 At hæc ratio nimis probat, probat enim Prælatum posse sine assensu Apostolico bona unius Monasterii divitiis in aliud transferre, absque eo, quod incurrat pœnas alienationis, quod negatum est supra in num.

958. Item quod Religiosus donare possit Religioso alterius Religionis, absque eo, quod incurrat pœnas Extrav. quod negant

relati Doctores; quia adhuc bona donata non essent donata secularibus, sed esseat verè sub dominio Ecclesiarum, & ad usus pauperum, nempe Religiosorum.

958 Finis igitur Extravagantis, & Decreti non fuit indemnitas Ecclesiarum in communi accepta, sed indemnitas singularum Ecclesiarum, & Monasteriorum in particulari; fuit enim finis conservatio Divini cultus in singulis Ecclesiis, & congruæ sustentationis Religiosorum, & pauperum Christi in singulis Monasteriis; & hac de causa in singulis bonorum alienationem prohibuit, ut constat ex num. 930. qui finis non servaretur, si bona unius Monasterii possent in aliud etiam ejusdem Provinciae, & Ordinis alienari, sed potius esset unum Altare spoliare, ad aliud vendendum.

959 Hac ratione prohibitam dico permutationem: de num. 956. quia est species alienationis, cum per eam transferatur dominium. Quaranta apud Donatum quest. 35. num. 4.

960 Ratio ergo, cur Religiosus donans mobile pretiosum Religioso alterius Monasterii, non incurrat pœnas Extravag. & Decret. contra alienantes, est; quia dictæ pœnæ non incuruntur à subditis, sed à Superioribus, ut in num. 839. An autem peccet contra paupertatem, & incurrat pœnas munera largientium, constabit infra: v. num. 1051.

QUÆRES XI.

961 An Capella, & sepultura possint alienari sine assensu Apostolico?

PRæmittendum omnino est, Capellam, & sepulturam esse locum sacrum: ex num. 626. adeoque ratione spiritualitatis annexæ vendi non possent sine labe simoniæ. Eadem

dem ratione in cap. *Abolenda* 12. de *sepult.* prohibetur vendi laico jus funeris in sepulchro, videlicet sepeliendi in eo se, suosque successores, & impediendi, ne alii sepeliantur in illo.

962 Et licet vasa sacra ratione materiae, possint vendi absque simoniae labe, non sic sepultura; quia licet ratione materiae, nempe terrae, sit quid temporale, prohibetur vendi jure positivo, ex *cit. cap. Abolenda*, ubi, qui sic vendunt, reprehenduntur: *Quid terra terram vendis: memento quod terra es, & in terram ibis.*

963 Quia tamen usus communis est, ut Capellae, & sepulturae vendantur cum jure funerandi, ut supra; est omnino querendum caput talem venditionem, & emptionem justificandi à simoniae labe.

964 Portellius *par. 2. casu 20. num. 2.* ait: *Dico, sepulturam vendi posse, quatenus terra est, seu materia sepulturae, non verò id, quod illi inest sacrum, seu benedictum.* Tenet expressè Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 4. de simonia cap. 14. à num. 6. ad 17.* Qui adducunt paritatem de Calice, & Oleo Chriftmaticis, quae majorem habent Consecrationem, & tamen vendi possunt ratione materiae argenti, & olei. Ita illi.

Item Donatus *quest. 79. num. 9.* refert auctoritatem D. Th. in 4. *sent. dist. 25. quest. 3. art. 3. in resp. ad secundum*, quae est: *Venditio sepulturae potest intelligi dupliciter, uno modo, quod vendatur terra sacra pro sepultura. & de hoc est similis ratio, ac de venditione sacrorum vasorum: quia caemeterium consecratum potest vendi ratione terra in necessitate Ecclesiae, sicut & calix ratione materiae; non autem potest vendi ratione consecrationis.*

Quibus favet Peyr. apud Donatum *cit. n. 10.* dicens, rigorem Canonis, *cap. Abolenda*,

fuisse fortè contraria consuetudine abrogatum. Ita illi.

965 Non est autem despiciendus Soma apud Donatum *quest. 79.* qui tenet, eas vendi, & pretium accipi non ratione spiritualitatis, sed ratione loci honoratoris, non ob respectum ad quid spirituale, quatenus ver. gr. ibi Evangelium canitur, sed respectum ad situm, quatenus, ver. gr. eadem parte dextera, propinquior Altari Majori, &c. honor namque, & pompa sunt quid temporale, & pretio aestimabile.

966 Attamen tutius, & rectius est dicere pretium dari, & accipi pro reparatione, & conservatione Ecclesiae, aut pro sustentatione ministrorum Ecclesiae, qui suam occupationem impendunt, ministrando spiritualia, quod est vendere spiritualia (rite ait Donatus,) sed velle habere necessaria ad vitam corporalem, sine qua spiritualia exercere non possumus. Quod est ita verum, ut pretium sustentationis possit in pactum deduci, & probat Cajet. apud Donatum.

967 Quod fundatur in illo, *Matth. 10.* ubi Christus Apostolos ad praedicandum Evangelium misit, eisque dixit: *Dignus enim est operarius cibo suo.* Et Pauli 1. ad Thim. 1. *Qui bene praesunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, & doctrina.* Dicit enim scriptura: *Non diligabis os bovis erigantur.* Etenim dignus est operarius merce sua: *v. tom. 3. num. 252.*

His quantum ad labem simoniae praemissum
968 Respondeo ad quaesitum, capellas, & sepulturas alienari, & vendi non posse absque assensu Apostolico, quia sunt res, & jura Ecclesiae, ac proinde comprehenduntur in Extrav. & Decreto. Donatus *q. 79. num. 11.*

969 Potest autem Praelatus sine titulo venditionis, aut alio, quo transferatur dominium,

nam, alicui devoto, aut Monasterii benemerito capellam concedere; ita tamen, ut solum ration facti concedat, videlicet ad se ibi, & suos sepelendos, ad eam suis sumptibus ampliam, paramentis ornandam, & decorandam, ita ut non deducatur in pactum aliqua solutio in pretium faciendâ pro capella, aut sepultura. Et hoc pacto etiam à Fratribus Minoribus concedi possunt capellæ, & sepulture. Lantulca in *Theatro Reg. ver. Alienatio* num. 3. & 4.

QUÆRES XII.

970 An Capella legitimè alteri vendita, post eius mortem, à Pralato alteri donari, aut vendi?

R. Respondo, posse alteri donari, aut vendi, cunctis tamen cunctis hæredibus suæ domus, pro quibus concessa supponitur, si primus donatarius, aut emptor, ultra pretium, quod semel pro venditione solvit, nullum redditum annualem reliquit pro ornatu, & conservatione Capellæ. Portellus *par. 2. casu* 10. num. 1. *Donatus cit. q. 80.* Quia mortuis hæredibus, jus sepulture credit ad proprietatem, & dominium Ecclesiæ. Quod est verum; etiam si in Capella sit inscriptum nomen donatarii, aut emptoris.

971 Tum quia, si hæredibus primi donatarii aut emptoris defunctis, non posset Capella alteri donari, aut vendi, posset breviter referri ad tempus, quo non esset locus aliis, qui vellent sepulturam eligere; quod insuper dicitur in detrimentum Ecclesiæ, Capellarum, & Ministrorum; nam Capellæ non repirirent fidei devotos, qui eas vellent ornare, & Ministris privarentur plurimis elemosynis, quæ ex electionibus sepulture provenire solent, & quibus vivunt, atque illis profus adhibetur onus Capellæ ornandi.

972 Si verò donatarius, seu emptor Capellæ reliquerit dotem, videlicet aliquem redditum annuum perpetuum pro ejus ornatu, & conservatione, quamvis Rode apud *Donat. cit.* etiam assuet: met:

973 Dicendum tamen est, quòd non possit alteri donari, aut vendi. *Port. & Donat. cit.* Quia per illum redditum annualem [ait *Donatus*] videtur defunctus cum Ecclesiâ pactum fecisse, ut nunquam alius ibidem sepeliatur; pacta autem legitime inita, etiam post mortem sunt servanda, *cap. Antigonus 1. de pactis.* Tum quia ita est communis praxis, ut Capella ritè ab Ecclesiâ alienata, in posterum nullatenus ab eadem revendatur; secus, si foret concessa ad nudum usum, aut sine debito pretio. Ita ille.

QUÆRES XIII.

974 An alienantes Reliquias Sanctorum sine assensu Apostolico, incurrant penas Extravagantis.

D. Difficultas procedit de Reliquiis existentibus sub dominio, & potestate Ecclesiæ, minime de iis, quæ extant apud personas particulares, aut quæ à mercatoribus, è partibus infidelium afferuntur; hæc quidem considerantur, ut res propriæ, adeoque libere absque ullo assensu alienari possunt.

975 Insuper certum est, quòd Superior Ecclesiæ possit aliquod Reliquiæ frustulum, pietatis causa, personæ extræ, & benemeritæ elargiri, si partes Reliquiæ ejusdem Sancti in ea remaneant; quia (ut ait *Donatus q. 56.*) *Ecclesia decòr non deficit, & pietas dilataatur.* His præmissis.

976 Reliquias alienantes incurrere penas Extrav. tenent *Genueus, Riccius, & Donatus cit.* quia Reliquiæ sunt mobilia pretiosiora, quàm vasa sacra; nam adoranda exponuntur; non sic vasa.

977 Respondeo, nō incurrere pœnas Extravagantis. *Boird. ref. 17. n. 62. Diana par. 4. tr. 4. ref. 223. ver. Notandum. Fagnan. lib. 3. Decr. c. Cum ex eo 2. de Reliquiis num. 35.* Quia Extravagans, & Decretum expressè loquuntur de mobilibus pretiosis temporalibus, & in ratione valoris, seu pretio existimabilibus, minime de pretiosis spiritualibus, & in ratione honoris.

978 Verum tamen est, quod translatio Corporum Sanctorum de uno in alium locum sit prolubita, *ex c. Corpora, de consec. dist. 2. Corpora Sanctorum de loco ad locum nullas transferre presumat, sine Concilio Principis, hoc est Papæ, vel Episcopi, & Sanctæ Synodi, videlicet Canonicorum.*

979 Qui autem sine debita licentia Corpus Sancti de uno in alium locum transferret, non incurreret pœnas extravagantis, sed esset puniendus arbitrio Judicis; quia nulla est in jure apposita pœna.

980 Idem esset dicendum de Superiore Regulari, aut alio, qui Reliquiam insignem extraheret; quia Ecclesiam ejus Sancti decore privaret.

QUÆRES XIV.

981 An pecunia Regularibus relicta ad finem celebrandi perpetuam Missam pro aliquo defuncto, possit investire in imponendo censu supra bona propria Monasterii, aut in fabricanda parte Conventus?

Afirmant quoad fabricandam partem Conventus; *Pyc. inform. lit. A, c. 11. n. 2. & Donat. eo. 4. tr. 7. q. 88 1. & 10. 1. p. 2. tr. 14. q. 75.* Quia possunt Religiosi Ecclesiam seu Monasterium recipere sub obligatione Missæ quotidianæ; igitur & illa reparare sub onere Missæ.

2 Quia pars Conventus fabricata est fru-

ctifera æquivalenter; nam Religiosi deficientes in Conventu, possent domum pro habitatione conducere, à qua conductione solent fabricatio liberat.

3 Quia in Ecclesia diruta non possunt sacrificia, & officia celebrari, nec cadavera sepeliri; adeoq; non possunt ex ea recipi emolumenta, quæ ex Ecclesiis aptis percipi solent igitur Ecclesia reparata est ad hæc fructifera, & proinde capax, ut sustineat onus Missæ perpetuæ; juxta mentem S. Cong. de Colectis Missarum.

982 Resp. tamen, omnino non potest Diana *par. 10. tr. 1. 16. ref. 71. Pellizari. c. 3. n. 53. Tamb. cit. n. 13. & Boird. ref. 17. qui solùm affirmat eam hac limitatione, videlicet; si postea ex accretione provenient Monasterii emanet nova proprietas, quæ ad fructificet. Ratio est, quia S. C. in Decr. de Colectis Missar. expressè vult, pecuniam relictam esse investiendam in bonis immobilibus fructiferis; in allatis autem duobus casibus, si novi acquirit Monasterium, unde fructus habeat ad onus Missæ sustentandum.*

983 Ad rationes in oppositum: ad 1. patet disparitas, quia in concessione Ecclesiæ, seu Monasterii, datur proprietas simul cum onere; in nostro vero casu datur pecunia eo sine; ut transferatur in stabile fructiferum.

Tum quia acceptationem Ecclesiæ, seu Monasterii sub onere Missæ perpetuæ, solent concedenda Religiosis divitibus, qui alios habent redditus liberos, unde vivunt minime universaliter etiam Mendicantibus, qui ex puris elemosynis sustentantur; de quibus infra.

Secunda, & tertia ratio non probant universaliter, sed solùm quando fabricaretur Ecclesia omnino inepta ad solita emolumenta, aut pars Conventus, ex cuius defectu Reli-

gros pro habitatione locabant domum. Ad
autem dico, non sufficere æquivalentiam,
quia hæc non subleuat Sacerdotis indigen-
tiam, qui est finis S. C. cum enim Sacerdos
actu indigeat, actu debet res immobilis fru-
ctificare.

984 Ad 3. dico, talem fructificationem
non sufficere, quia non est realiter nova fru-
ctificatio. Vel enim consideratur in ordine ad
Ecclesiam, & Monasterium ex diruto repara-
tione, & sic cedit in commodum ipsius Eccle-
siae, & Monasterii, ac ipsorum Religiosorum,
ut ibi habitent, & sui ministeria exercent;
minime in animæ defuncti fructum, & utili-
tatem, sed potius in ejus damnum. Vel confi-
deratur in ordine ad emolumenta, quæ ex Ec-
clesiâ reparata de novo percipiunt: Et sub
hac consideratione fructus apparet novus; at
non est realiter novus, uti requiritur ad onus
Missæ sustentandum; æquivalens enim fructui,
quem ante destructionem ex Ecclesiâ apta
Religiosi percipiebant; unde sicut tunc, quan-
do Ecclesiâ erat apta, non poterant Religio-
si percipere pro Missâ perpetua relicta inve-
stire in ipsâ Ecclesiâ, assignando pro fructu
sustentativo oneris Missæ emolumenta, quæ
forte in majori summa tunc temporis per-
cipiebant; ita nec poterunt modo per repa-
rationem, in eadem Ecclesiâ reparata inve-
stire, assignando pro fructu sustentativo oneris
Missæ, emolumenta, quæ ex ea in minori
summa ob temporum sterilitatem modo per-
cipiunt; & sicut tunc pecunia non diceretur
applicata in bonis stabilibus fructiferis, uti S.
C. requirit; ita nec nunc.

985 Hujus ratio est, quia S. C. in hoc De-
creto intendit dare Sacerdoti pro novo onere
tunc in stipendium cum effectu pro ejus su-
stentatione, ne ex defectu stipendii, voluntas
sacerdotis non adimpleatur, & ejus anima
sustentatione privetur; unde per S. Congr. res illa

fructifera dicitur, quæ novum realiter, &
cum effectu affert fructum, itaut aliquid re-
verà addat Monasterio pro Sacerdotis susten-
tatione.

986 Ex hæc ratione fateor, quòd si ex pe-
cunia relicta pro Missâ, fabricaretur pars
Conventus, itaut subitus fabricarentur do-
mus locandæ secularibus, vel repararetur
prædium, quod ex tali reparatione daret fru-
ctum proportionatum oneri Missæ; utique
esset bene investita, quia ex ea proveniret
fructus sustentativus oneris Missæ, uti S. C.
requirit.

987 Denique si opinio Peyr. & Donati ali-
quam potest probabilitatem habere pro Mo-
nasteriis divitis, quæ alios habent redditus
liberos, unde honestè vivant, itaut valeant
satisfacere oneri sine periculo damni anima-
rum; nullo pacto potest habere locum in
Monasteriis mendicantium pauperum, qui
de elemosynis vivunt.

Hi quidem mendicantes, nullo pacto pos-
sunt sine peccato mortali, atque injustitia,
pecunias sic relictas, aut capitalia extingue-
re, sive ad debita solvenda, sive ad Mona-
sterium fabricandum, aut reparandum, cum
evidens sit animarum damnum ex certa sus-
fragiorum amissione; quoniam si exinde
indigentiam Monasterii ex una parte suble-
vant; illud reparando, aut debita solvendo;
ex alia augent in perpetuum postecis
annuum censum extinguendo; & Sacerdo-
tes vix sufficientes ad satisfaciendum oneri-
bus ex quotidianis elemosynis, ad quas pro
necessaria Monasterii sustentatione, cum su-
dore, ob Monasteriorum, ac pauperum mul-
titudine, atque ob temporis penuriam, re-
currunt erunt omnino impotentes ad satis-
faciendum Missarum oneribus, præfatis pecu-
niis, aut capitilibus extinctis corresponden-
tibus.

Ani-

Aut advertant igitur Superiores, & divinum iudicium reformident; quoniam iustorum Defunctorum animæ, quò diutius Purgatorii igne cremantur, eò acius contra huiusmodi impios apud severum iudicem clamant.

988 Hi tamen Superiores, qui sic pecuniam illam infunderent, non incurrerent penas Extrav. contra alienantes; quia revera non alienarent, cum in utilitatem ejusdem Monasterii remaneret impensa: ut *inn. 928.* incurreret autem penas Decreti Sac. Congreg. de Celebrat. Missarum relati *in eo. 3. num. 5.*

989 Certum tamen est, onus Missæ non incipere post depositionem pecuniæ, nec post acceptationem Ecclesiæ, sed post investitionem; quia sicut tunc incipit stipendium, ita & onus.

De alienatione, agunt Donat. *com. 1. par. 2. tr. 14.* Castropol. *par. 2. tract. 12. disp. num. 15.* Bord. *ref. 27. 62. & 126.* Ant. à Spirit. *S. de privil. regul. tr. 2. disp. 1. sect. 4. §. 1.* Fagnanus *in l. 3. Decr. c. Nulli §. de reb. Eccl. non alien.* Piching. *in Comp. lib. 3. tit. 13.* Phœbus *lib. 2. tit. 12.*

LARGITIO MUNERUM

990 **E**st prohibita Regularibus utriusque sexus [Religiosis militariibus exceptis] tam inter se ipsos, quàm in ordine ad externos, & sæculares, à Clem. VIII. per Bullam incip. *Religiosa Congregationes*, 18. Junii 1594. Quæ Bulla non condidit novum jus, sed renovavit antiquum, *cap. Non dicatis 12. q. 1. cap. Monachi, de statu Monachorum, & cap. Cum ad Monasterium, sub eodem tit.* sed apposuit penas. Unde id, quod antea erat illicitum, aut licitum, ita modò.

Prohibetur tamen per hanc Bullam largitio ictuum, seu pecuniatum, & rerum mobi-

lium non pretiosarum; quia largitio bonorum immobilium, aut mobilium pretiosorum, alienatio aliunde prohibita, ut supra.

Partus intellectus non comprehenditur in Bulla, tales sunt conciones, lectiones, & milia scripta; imò expressè ibi excipiuntur unde possunt absque peccato aliis donari imò Religiosus ad aliam Religionem transiens, potest ea secum absque licentia transferre: *v. n. 1114.*

991 Causæ finales dictæ Bullæ sunt quatuor, in eadem expressæ. 1. Ut Regularium disciplina conservetur, & labefacta restitatur. 2. Ut bona Monasteriorum, & Religiosis acquisita, etiam redditus, & elemosinæ, non dilapidentur, & dissipentur. 3. Ut votum paupertatis integrè observetur. 4. Ut prava Regularium ambitio evitetur.

992 Pœnæ sunt perpetua infamia, privatio vocis activa, & passiva, privatio ipsius dignitatum, graduum, munerum, & officiorum, quæ habent, & inhabilitas ad illa & similia in futurum. Nomine dignitatum, graduum, munerum, & officiorum, veniunt ea, quæ sunt cum superioritate, & jurisdictione ordinaria, vel delegata conjuncta: Unde non veniunt Vicarii, subpriors, Lectores, Confessarii, &c. ita Donat. *to. 1. p. 2. tit. 11. q. 26.*

993 Quæ pœnæ sunt impostæ contra ipsos Religiosos, sive Superiores, sive Subditos munera dantes. Privatio vocis activa, & passiva, & inhabilitas ad officia in futurum quæ ad forum internum incurruntur ante sententiam declaratoriam, quia sunt pœnæ privativæ, quæ actionem hominis ad sui executionem non requirunt. Priores pœnæ non incurruntur ante sententiam declaratoriam Judicis, quia sunt pœnæ privativæ, quæ actionem hominis ad sui executionem requirunt: ut *in num. 179.*

993 Satis autem probabile est, nullam
penam (exceptâ censurâ) in foro con-
scientiæ ante sententiam condemnato-
riam aut declaratoriâ delicti, si pena sit lata
sententiæ. Donat. cit. g. 25. cum Suar. San-
chez, Arila, & aliis. Quia nemo debet esse
exequutor pœnæ contra se ipsum. Ut innui-
t. n. 180. Quoad forum autem fori, certum
nulli est cum com. nullam prorsus pœnâ,
neq; censuram (exceptâ censurâ ob notoriam
perditionem Clerici, de qua suo loco) in-
currunt ante sententiam, uti suprâ: v. n. 1011.

997 In recensita Bulla Clem. nulla impo-
nitur censura contra largientes, sed relatæ
privations, & inhabilitates.

996 Donarii verò, seu recipientes à Re-
ligiosis munera, non incurrunt dictas pœnas,
sed solum tementur ad restitutionem in foro
conscientiæ ante omnem sententiam. Donat.
cit. g. 25. quia restitutio non est pœna, sed
debetur. Habetur ex verbis ipsius Bullæ, ut
sequitur.

Quod si vel ab aliquo particulari Reli-
gioso, vel à Superiore quopiam, Genera-
li Provinciali, aut alio quocumque fun-
gente, aut à Conventu, Capitulo, vel Con-
gregatione, sive ab Universo Ordine, &
Religione, quidquam receperint, id quod
receperint, suum non faciant. Verùm ipso
facto absque aliqua monitione Judicis, De-
cretis, sententiâ, aut declaratione, ad illius
restitutionem omninò in utroque foro te-
nentur, adeo ut restitutione ipsa realiter
soluta facta, neq; etiam in foro conscientiæ
absolvi possint.

Hinc autem restitutionem fieri volumus,
non privatim ei Religioso, qui donavit,
sed ei Monasterio, Domui, vel alteri Lo-
co, de cujus bonis facta est largitio, vel
non de ejus bonis donatum est, in quo
ipsum Religiosus donans professionem emi-
sit.

Præf. Exam. Ecclesiast. Tom. 4.

fit; vel si nomine totius Capituli, Con-
ventus, aut Congregationis, vel universi
Ordinis, seu Religionis donatio facta ex-
titerit, pariter communi mensæ, aut
massæ cujus nomine donatum fuerit, ac-
cepta munera restituantur; ita ut nec qui
donavit, nec Conventus, Capitulum, Con-
gregatio, Ordo, aut Religio, cui restitutio
facienda est, illam remittere, & iterùm
condonare, aut recipientem ab obligatio-
ne restituendi eximere, vel ut in paupe-
res eroget concedere, quoquo modo pos-
sit.

997 Plures apud Donatum, & novissimè
Mendo in ept. ver. Paupertatis votum n. 7.
dicunt Bullam Clem. VIII. de largitione mu-
nerum in Hispania, & pluribus aliis Provin-
ciis non fuisse usû receptam, maximè quoad
pœnas; quod etiam tenet Diana p. 1. tr. 6. ref.
1. Quod negat Donat. Ex maximè in Italia;
nam quotannis mensè Januarii legitur cum
moderatione, & declaratione Urb. VIII.

998 Urb. namq; VIII. per Bullam Nuper,
editam 16. Octobris 1640. innovavit dictam
Bullam Clem. VIII. damnando omnem præ-
tentum non usum; illam tamen moderavit, &
declaravit, ut sequitur:

999 Declaravit, & declarat, munera à
Religiosis utriusque sexûs tribui posse ex
causis gratitudinis, conciliationis, benevo-
lentia, ejusque conservationis erga ipsam
Religionem, vel Conventum, aliisve cau-
sis ex sui natura actum virtutis, & meriti
continentibus; modestè tamen, ac discre-
tè, & dummodò id non fiat, nisi de Supe-
riorum localium licentia, ac etiam cum
consensu majoris partis Conventus, si ta-
lis consensus de jure, vel ex constitutioni-
bus, seu consuetudinibus cujusque Reli-
gionis respectivè in hujusmodi casibus re-
quiratur.

T 1000 Com

1000 Consensum verò Conventus in §.
3. ejusdem Constitutionis, ad leviora escu-
lenta, aut poculenta, seu ad devotionem, &
religiositatem pertinentia munuscula lar-
gienda, &c. requisitum, intelligi debere de
consensu aliàs de jure requisito, & ubi con-
venit ambitiosis suspicio; qua cessante, nec
in his requiri licentiam Superiorum in scri-
ptis in §. 4. ejusdem Bullæ requisitam, sed
sufficere licentiam etiam oretenus eisdem
concessam, declarat.

1001 Commestiones autem, compo-
sitiones, & convivia in excipiendis præser-
tim Benefactoribus, Protectoribus, vel
Ordinariis, honorificè, & lautè, de quibus
in §. 5. & 6. ejusdem Constitutionis, cen-
suri tantummodò prohibita, si decentiæ status
regularis adveniant.

1002 Restitutionem verò receptorum
Conventibus faciendam, de qua in §. 7. ibi-
dem cautum est, intelligi debere de Con-
ventibus, ad quos data, donata, seu missa de
jure pertinent si id commodè fieri potest;
aliàs Conventui ejusdem Religionis vici-
niori loco, ubi petita fuit absolutio, resti-
tuantur.

1003 Insuper eadem facultate sibi tri-
buta, omnes, qui huc usque adversus supra-
dictæ Constitutionis Capitula hic modera-
ta largiti fuerunt, vel receperunt à pœnis
quibuscunque in eadem Constitutione in-
flictis, & incurfis, posse, & debere à pro-
priis confessoribus absolvi in foro conscien-
tiæ, etiam non factâ prius hujusmodi
rerum donatarum, seu datarum restituo-
ne.

1004 Quo ad eos verò qui præter mo-
dum prædictum graviori Religionis detri-
mento largiendo, vel recipiendo transgressi
sunt, sed ob inopiam restituere nequeunt:
Eadem sanctitas concedit Majori pœniten-

tario, ut de præteritis usque ad diem de
præsentium in foro conscientie absolvi
dispenset, & condonet, seu absolvi, &
sari, & condonari mandet, pro ut in Deo
no magis expedire judicaverit.

1005 *Mendo in Epit. cit. n. 5. docet,* qui
donans sine licentia extraneo aliquid ex
peculio, non teneatur restituere Monasterio
nec extraneus ad restitutionem tenetur, qui
præsumitur Religionem consentire, nisi
nor illorum periclitetur. Insuper ratio potest
esse; quia peculium, quod in aliquibus Re-
gionibus ex redditibus Monasterii assigna-
solet particulari Religioso assignatur, ut illi
impendat in suos usus; unde Religiosus
partem alteri donans, dat illi usum rei, qui
ipse se privat, in quo Superior non periculi-
tur invitus, cum nullum damnum Monasto-
rio cedat.

1006 Valde roboratur ex *ref. 19.* qua
tradit Diana *p. 1. tr. 6.* ubi inquirens, *An Reli-*
giosus de annuis redditibus, ex Superiorum li-
centia ad suum usum concessis, sine aliqua re-
strictione, possit libere, parcius vivere, alio do-
nare? Respondet eam placuisse:

Affirmativam sententiam probabilem
esse judico, cum licentia saltem tacite sit
Superioris, Et ratio est, quia hæc Bulla pro-
hibet tantum largiciones munerum, et
quibus gravia incommoda, & mala Mo-
nasteriis inferuntur, Sed donatio eorum,
quæ Religiosi parcius vivendo largiuntur,
non affert multum damni Monasterio,
ut patet: ergo &c. Probatur minor. Nam
in tali donatione, Religiosus nullum da-
mnum infert Monasterio, sed genio suo, &
ventri, & concordantiæ suæ personæ, cui
hæc detrahit, & parèe vivendo auferit.
Ideo ex hac opinione datur occasio Re-
ligiosis, ut libentius frugalitati, & modice-
rata sumptui assuescant, dum sciunt ea

si quis de sibi necessariis detrahunt, posse licentiam parentibus, & aliis de se benemeritis donare, & in aliis licitis operibus expendere.

1007 Dicitur potiori jure procedant de Monialibus, quoad redditus particulares vitalitios à suis cognatis illis assignatos, quorum Monasterium solum est usufructuarium, eorum tamen usus est ipsi Monialibus concessus.

QUANTITAS DONANDI,

1008 PRO qua Superior possit sibi, & suis licentiam concedere, non est à jure prescripta. Plures apud Donatum qm. 5. voluit, quod possit Religioso de bonis mobilibus, seu fructibus sibi applicatis concedere licentiam donandi usque ad decem aureos, et quia, & rationabili causa, puta pro Cognationis nuptiis, pro gratitudine, aut aliâ causa virtutis. Alii tenent, quod possit usque ad duodecim, aut quindecim aureos singulis annis. Alii duos, vel tres aureos singulis mensibus, n. 851. § 1021.

1009 At quidem certa regula tradi non potest, unde quantitatis præscriptio remittenda est arbitrio prudentiæ, circumstantiis consideratis, quantitatis reddituum, qualitate personarum causâ, spe, loco, & tempore.

1010 Pro ea autem quantitate, pro qua Superior Regularis potest dare licentiam donandi suis Religiosis, potest etiam Superioriâ suis Monialibus, nisi in aliquo præceptivâ limitationem habeat à suo Superiore superioris, nempe ab Ordinario, Diana p. 1. tr. 6. p. 21.

1011 Certum tamen est, quod donans si Superioris licentia in quantitate sufficienti mortale, mortaliter peccet. Pro qua re videtur quantitas sibi inter domesticos. Ubi dicitur Religiosorum.

Quantitas autem duorum aureorum, licet,

sit notabilis, & sufficiens ad peccatum mortale contra votum paupertatis, non est notabilis, & sufficiens ad incurrendas pœnas Bullæ, sed est in jure modica; unde non erit sufficiens ad pœnas, si non excedat decem aureorum summam, ut in simili dictum est in tom. 2. à n. 7. ad 9.

CAUSA VIRTUTIS

1012 NON est prohibitum donare, Bulla enim solum prohibet donationes ex mera liberalitate, & ob fines n. 991. expressos. Caterum non intendit tollere jus naturæ, ut constat ex moderatione, & Declaratione Urb. VIII. de n. 999.

1013 Hinc licitum est. Primo, Superiores & personas Monasterio benemeritas hospitari, & eorum adventus honorare, dummodo id discretè fiat: v. n. 1001. Secundò, Aliquid donare ad captandam benevolentiam personæ, à qua Monasterium sperat bona obtinere, aut ejus favore difficulta exigere: v. num. 999. Tertio, ratione gratitudinis in beneficiorum acceptorum memoriam; quia gratitudo est virtus jure naturæ debita, ut infra de Simonia, v. n. 999. Quarto, causâ remunerationis, ob laborem impensum, & servicia præstita; remuneratio namque de gratitudine sapit simul, & de justitia.

1014 Imò gratitudo, & remuneratio exposcit, ut plus reddatur, quam sit acceptum, Donatus g. 8. Imò Diana p. 1. n. 6. ref. 16. tenet donationem posse excedere in quarta parte valorem meritorum, & beneficiorum.

1015 Hinc ultra justum salarium possunt Religiosi, & respectivè Moniales, aliquid donare Advocatis, Procuratoribus, Medicis, Cofessariis, Ministris, &c. tunc enim gratificatur, seu remuneratur affectus, patientia, assistentia, charitas, felix exitus litis, &c. hæc

namque solo nomine dicuntur donationes ; revera tamen sunt satisfactiones , & naturæ debita: Nec cedunt in præjudicium Monasterii, sed in ejus utilitatem, & decorem ; nam benefactores fovent ad magis in posterum benefaciendum.

1016 Pariter possunt aliquid donare Moniales Ordinario loci ob assiduentiam in susceptione habitus, Professione, &c. Diana p. 1. tr. 6. ref. 24.

1017 Denique aliquid dare possunt Religiosi nautis, &c. ne ab illis malè tractentur.

RATIONE ELEEMOSYNÆ

1018 Possunt Religiosi de suorum Superiorum expressa, aut tacita, seu rationabiliter præsumpta licentia, licetè, & absolute læsione paupertatis, aliquid dare pauperibus, & indigentibus, maxime si sint parentes, & consanguinei ; quod possunt facere, dando id, quod eis superest de concessis ad usum, aliquid subtrahendo de victu. Donatus quest. 9. cum Riccio, Bonac. & Diana.

1019 Eleemosyna enim est actus excellentioris virtutis, Charitatis scilicet, aut Pietatis, si fiat erga consanguineos pauperes: Unde non est prohibita in Bulla Clem. VIII. sed expressè in prohibitione exceptuata, his verbis: *Nisi re ipsa pro divino cultu, & veris Christi pauperum indigentis, & servato in hoc charitatis ordine, & habita necessitatis ratione, de consilio, & consensu Superiorum sublevandis. Aut alias in rebus licitis, &c.*

1020 Hinc Mendo in Epit. cit. num. 11. eum Portellio, & Diana docet, quòd si Religiosus parentes summè indigentes habeat, possit de Superioris licentia, illis succurrere per ea, quæ suo labore, aut industria acquisierit, puta per eleemosinam suæ prædicationis, aut alterius sui honesti laboris. Et si hoc non sufficiat, possit extra Monasterium ad

tempus degere, ad illis subveniendum. Va. 10. 2. num. 267. & num. 271.

1021 Et Donatus tom. 3. tr. 15. qu. 1. docet eum multis, Monialem licetè potestatis sibi ad usus concessos de licentia Abbatis, religiosè, & discretè dare propinquis indigentibus, & maxime nobilibus, si causa, & rationabilis adsit, qualis est, si sint pauperes. Idem docet Vetricelli tom. 1. tr. 3. qu. 1. n. 1. & 10.

Dicitur discretè, videlicet moderatè, & eorum indigentiam sublevandam, & ut honestè vivant, minime ad eos ditandos. Rationem est ; quia donare propinquis egenis est opus honestum, neque paupertati oppositum.

Inò Faber cum Nav. & aliis apud Meftrium disp. 14. n. 45. docet, licetè Religiosus benemerito, ut aliqua elargiatur cognatis pauperibus ad conservationem sui status. Mendo probat ex eo, quod refert Nav. Com. 2. de h. g. l. num. 25. Quod Dominici S. Sepulchri Salmantica solent Magistris ejusdem Ordinis Cathedras magnorum stipendorum ab indigentibus permittere, ut ex illis cognatis pauperibus subveniant. In quantum natura patitur, ut Religiosus benemeritus permittat suos propinquos in gravi necessitate, maxime ad extremam proximam constitui ; aut sic constitutos sine rubore cernat.

Idem confirmat Mendo in Epit. cit. n. 6. dicens: *Potest Prælati, cui à majori Superiori non est restricta potestas, concedere licentiam ad quamvis quantitatem moderatam insumendam, maxime si Religiosus eam habeat ex stipendio Cathedrae, aut simili. Moderata autem est, dum non accedat ad aliquam milliarum aureorum.*

Tanta tamen quantitas non est prædicanda, nec permittenda. Nec id, quod tenet, & probat Vetricelli tr. 8. qu. 52. quòd Monialis

possit frequenter suo confessorio munera de licentia Abbatiſſe frequenter dare, quæ in tanto ad valorem triginta aureorum accedant; quia hoc est latam aperire viam ad immoderata pecunia, & redditus retinenda; nam si tantam summam potest soli Confessorio dare, in Monasterio centum Monialium possit aut aureorum millia illi donari. Imò singule Moniales aliis dispositionibus, & usibus exemplaribus titulis computatis possent valde notabile peculium sibi licitum reddere. Quod obstat ſunt Bullæ Clem. VIII. & Urb. VIII. de num. 991. Debent igitur huiusmodi donationes esse discretæ, ut non excedant licitum honesti, & hoc pacto permittendæ; tunc namque habet locum motivum prudentie Verticelli c. 9. §. 1. num. 3. quod Religiosi scientes posse hos redditus propinquis donare, tunc abſtinent à luxu, cæterisque superfluis, quæ paupertatem destruant.

1021 Potiori jure Religioſus potest de Superioris licentia suam elargiri quantitatem, & solam potest Superiore invito; quia Religioſus est solum usufructarius. Per hoc autem dicitur Dominus, Usfructuarius, & Usfructus; quod Dominus potest de ipsa re quoad substantiam dispoſere ad omnes usus, destruet, vendendo, donando, &c. Usfructuarius potest de fructibus ipsius rei ad omnes usus dispoſere, tam in sui, quam aliorum utilitatem, integra remanente substantia rei. Usfructus verò solum dispoſere potest de fructibus in propriam tantum, minimè in alterius utilitatem; unde vulgò dicitur habere solum usufructum: sunt usufructi uti volucres ceteri, huiusmodi sunt Religioſi ratione votum paupertatis, adeoque nil dispoſere possunt ad aliorum usum, & utilitatem, sine licentia expressa, aut tacita sui Superioris, de qua infra. Unde D. Benedictus erat solitus dicere: *Monachus habens obitulum, non*

valet obitulum (suppletu) sine licentia. 1023 Denique de huiusmodi elemosynis discretis loquens nosſer Emm. Rodr. in *summa part. 2. cap. 33. num. 5.* ait: *Nec ego vellem, quod Prelati, ac Procuratores, & alii regulares privati in hoc essent scrupulosi: quia ubi est charitas, & amor Dei, non est, quod adsit scrupulus.*

1024 Et ritè; quia à discretis elemosynis, & operibus misericordie, non eximuntur Regulares, qui ad ea alios erudiunt, quoniam Christus Matth. 15. die Judicii erga cunctos haud alterius plus meminerit, quam operum misericordie, sive ad vitam: *Venite benedicti, &c. Esurivi enim, & dedisti mihi manducare, &c.* sive ad interitum; *Discedite à me maledicti, &c. Esurivi enim, & non dedisti mihi manducare, &c.*

CAUSA MORTIS

1025 **N**on potest Religioſus, aut Monialis, aliquid elargiri; quia hoc sapit testari, quod est illis prohibitum, & contra votum paupertatis.

1026 Monialis verò, quæ fructus reddituum ad suum usum concessorum, aut alio modo perceptorum, apud se, aut apud depositariam se habere reperit, & vult ex illis Missas pro anima sua dicendas, & aliquid titulo gratitudinis, remunerationis, &c. alicui moniali post mortem elargiri, suum desiderium Superioriſſe exponat, eamque pro executione roget, ita ut liberum sit Superioriſſe de illis dispoſere. Superioriſſam tamen enixè moneo, ut fideliter suæ Religioſe iusta, & honesta desideria adimpleat, ut sic Moniales alacrius in Monasteriis degant, hilarius perpetuam patientur clauſuram, & fervidius Deo inserviant. Eò maxime, quia aliter se habendo, gravissima sequerentur mala, in gravissimum, nedum voti paupertatis, verum totius disci-

disciplina regularis dispendium: *v. nu. 1043.*

**BULLA NON DISPONIT DE NON-
DUM ACQUISITIS,**

1027 **S**ED de jam acquisitis; quia loquitur de bonis, seu fructibus Monasterii, cujusmodi non sunt acquisibilia, sed acquisita, *ut in num. 891.*

1028 Hinc Religiosus de sui Superioris licentia potest pro consanguineo, aut amico picturam magni valoris [etiam ex sumptibus Monasterii, modicis tamen] aut alia opera gratis efficere, eique donare. *Diana cum Valero p. 1. tr. 16. ref. 6. & p. 7. tr. 11. ref. 17.* Quia Monasterium non habuit jus in opus illud, nam nondum erat; nec in pretium, quia non est acquisitum, imò est remissum, priusquam debeatur.

1029 Pariter potest gratis celebrare aliquot Missas ad intentionem sui amici, quem fecit pro eis stipendium accipere. Non potest tamen sine læsione paupertatis dare stipendia à se acquisita pro Missis sibi intra annum à suo Superiore concessis. *Diana part. 1. tract. 16. ref. 9.*

1030 Religiosus, qui non acceptat donum aliquod, sed rogat, ut illud det consanguineo, aut amico, non peccat contra paupertatem, nec contra Bullam. *Diana cit. ref. 8. cum multis contra Sorbo.* Quia non acceptavit, sed solum se habet ut intercessor; adeoque non Religiosus, sed amicus donat, licet precibus, aut amore Religiosi; nec illi de bonis Religiosi, seu Monasterii, sed de suis donat. Si verò acceptavit, non potest facere, quod nomine suo donetur alteri; quia jam Monasterio acquisivit, juxta illud: *Quidquid Monachus acquirit, Monasterio acquirit.*

1031 Soluta apud Dianam *cit. ref. 10.* tenet non peccare Religiosum, si absque Superioris licentia dispenset pecuniam ab amico, aut

consanguineo sibi traditam, ut pro sui libello quibus vult, dispenset, dominio tamen ipsi amico reservato; quia ejus solum est dispensator, non dominus, unde non dicitur nomine proprio.

1032 Hæc autem opinio, loquendo de absolute pecunia, esto sit speculative probabilis, practice tamen est nimis laxa. *Diana cit.* ac proinde non practicanda; quia talis Religiosus posset eam pecuniam ad omnes usus, imò & aliis etiam extra causas virtutis elargiri; quod est contra perfectionem paupertatis Religiosæ.

1033 Loquendo autem de usu determinato ad actus virtutis, putà si pecunia esset Religioso tradita dispensanda in elemosynas, in cultum Divinum, &c. optima est sententia *Dian. cit. Pelliz. de Monialibus, c. 4. nu. 11.*

PAUPERTAS RELIGIOSA,

1034 **E**XD. Bonav. *Est virtus temporalium abdicativa honorum, quæ quædam proprium genus, sustentatur de non proprio.* Dicitur *temporalium bonorum*: hoc est per se estimabilem, ut detur intelligi, quod per votum paupertatis Religiosus non renunciat ad famam, nec honores, & gradus meritis debitos; quia honores sunt præmia virtutum.

1035 Unde Religiosus ex vi voti paupertatis excludit à se tres actus: videlicet omnium temporalium rerum dominium, usum factum, & usum juris, seu usum juridicum, qui scilicet quis habet jus utendi re, & quæ est in dominio alterius, vel ejus usum alteri concedendi; & solum pro se retinet usum factum, *ut in num. 1022.*

1036 Potest autem Religiosus absque paupertatis læsione res tenere, de illis dispenare, eisque uti dependenter tamen à voluntate sui Superioris, eo modo, quo dictum est supra de larg. munerum, & dicitur modò; sic nam-

que non erit proprietarius; quia dominium est facultas disponendi de re, libere, & independenter. Religiosus verò disponendo de rebus dependenter à voluntate Superioris, seu de ejus licentia, expressa, aut tacita, semper erit usufructus, & nullum jus exercebit.

LICENTIAM

1037 Ad debitum usum paupertatis requisitam in recipiendo, retinendo, donando, &c. concedere possunt Superiores immediati, videlicet Superiores locales, Priores, Rectores, &c. quia ipsi sunt dispensatores, & administratores bonorum Monasterii. Nisi in aliquo limitentur à Superioribus majoribus, item Provincialibus; quia sunt verè Superiores Prælati, Pro Monialibus, Ordinarius, vel Abbatis.

1038 Non est necesse, ut detur toties, quoties casus occurrerit, sed sufficit absoluta limitatio; quia cum sit semper revocabilis, semper salvatur, quòd Religiosus det, & disponat ex nutu Superioris. Et sic ab uno Superiore data, durat etiam sub alio Superiore, nisi ab ipso successore expressè, vel tacitè fuerit revocata. Donatus tom. 3. tr. 15. q. 17. § 1. quia gratia non expirat mortuo, vel amoto officio concedente.

1039 Sufficit, quòd sit tacita, & rationaliter præsumpta, etiam si expressa postulati possit, & ob pudorem, aut aliam justam causam committatur; quia ex jure: Taciti, & expressæ eadem est virtus. Ita Donatus cit. q. 14. § 1. apud ipsum S. Anton. Rodr. cum D. Thoma 2. 2. q. 3. art. 8. ad 1. qui ait: Tunc non potest fieri elemosina sine licentia Abbatis, vel expressè habita, vel probabiliter præsumpta, nisi forte in articulo extremae necessitatis.

1040 Licentia tacita, & præsumpta est illa, quæ non petitur expressè, sed si peteretur,

concederetur; quòd relinquitur judicio prudenti, circumstantiis consideratis personarum, causarum petitionis, & usus rei, qui petitur.

1041 Universaliter Religiosus peccat contra paupertatem graviter, vel leviter, juxta gravitatem, vel levitatem materie, recipiendo, retinendo, donando, si Superior sit invitus quoad substantiam recipiendi, retinendi, dandi, &c. Minimè, si sit invitus solum quoad modum.

1042 Non sufficit licentia tacita, si in aliqua Religione valdè reformata adsit præceptum, ut licentia expressè petatur, & obtineatur.

1043 In tali tamen Religione, Superior cum suis Religiosis gerere se debet ut pater, non ut dominus, & ita paternà charitate curare, ut eos sibi bene affectos conservet, sicque habeat promptiores rigori disciplinæ regulari, & suis præceptis; quòd (experientia magistra) mirabiliter obtinet, si in hujusmodi licentiis concedendis se ostendat blandum, ac liberalem, minimè tenacem, & asperum. Sicque etiam tollitur nimia facilitas recurrendi ad licentias præsumptas, in quibus ob proprii amoris passionem, potest aliqua imperfectio contingere. Quòd maximè attendendum est pro Monialibus, sub eo principio: *Aliquid est indulgendum sexui: v. num. 1026. 1080.*

1044 His de causis Superior Religiosorum petitionem, & licentiæ concessionem, non injustam, sed rationabilem, utilem, imò necessariam censere debet, nisi ei positivè constet oppositum.

1045 Monialis ad aliquod officium, seu exercitiu destinata, puta Sacristiæ, Cellerariæ, &c. ad quod requiruntur expensæ, quæ non satis à Monasterio subministrantur: per hoc ipsum, quòd ad tale officium deputatur, implicitam habet licentiam recipiendi à propinquis,

pinquis, quidquid est opus, & convenit ad ejus executionem. Superior autem (si proficere potest) debet nimiam moderari ostentationem.

1046 In Religionibus, ubi est recepta, & viget consuetudo aliqua recipiendi, retinendi, expendendi, donandi, &c. sine expressa Superioris licentia, excusatur Religiosus à peccato proprietatis ratione licentiae tacitae. *Matteus dicit, 14. q. 1. num. 44. Pelliz. de Monialibus cap. 4. num. 71. & Com.*

Ad hanc licentia tacita non habet locum in distractionibus rerum Monasterii, in quibus Monasterium grave pateretur damnum; ut si calicem de sacristia, notabilem pecuniam immediate, & directè Monasterio datam distrahatur. *Donatus tom. 3. tr. 15. q. 14.* quia haec sunt furta, & Praelatus omnino invitus praesumitur.

Socus est dicendum de rebus propria industria, aut proprio labore à Religioso acquisitis, ut de elemosyna propria praedicationis, lectionis, &c. Hinc posse Abbatissam Monialibus, & Superiorem Religiosus licentiam concedere eas convertendi in proprios usus, docet *Diana par. 1. tr. 6. ref. 22.*

1047 Contra paupertatis votum peccat Religiosus res occultans, ne à Superiore reperiantur, animo non parato ad eas tradendas, si petantur. Secus verò, si occultentur solum ob vitandam confusionem, aut verecundiam, animus tamen sit paratus ad eas tradendas, si petantur. *Mendo in Epit. ver. Paupertatis votum.* Qui addit.

» Quod licentiam habens à Majori Praelato, possit eas occultare minori, quia sufficit ea dependentia, ne sit proprietarius.

» Habens licentiam ad infumendam pecuniam in re determinata, aut ad donandum eam uni, nequit donare alteri, nec in alia re infumere, nisi tacitam licentiam rationaliter praesumat.

» Accipiens aliquid non sibi, sed communitati, & ei tradens, non indiget licentia, quia praesumitur.

» Accipiens à communitate ea, quae essent praestanda, non violat paupertatem, nam in acceptione absque proprietate, unde se habet ea tenere, ac usum communitatis, ni deputare. Quinimo, si à Superiore justè negentur necessaria ex bonis communitatis, potest quis ea accipere, nam Superior ab utitur sua potestate, & ea bona communitatis, voluntur ad subditos.

Eadem docet *Pelliz. de Monialibus, cap. 4. num. 37. ad 39.*

1048 Religiosus, qui habet licentiam dandi, & accipiendi, potest emere, & vendere; quia in ea comprehenditur licentia accipiendi, & transferendi dominium. Dummodò talis emptio, & venditio non sit negotiatio, quia haec est prohibita Clericis. Qui autem habet solam licentiam dandi, aut solam accipiendi, non potest emere, & vendere; quia emptio, & venditio datur aequilatio, & translatio dominii.

1049 Habens licentiam dandi, potest ea ex Monasterio dare, etiam si ille non petat licentiam accipiendi, quia licentia dandi in se connotat pro suo correlativo licentiam accipiendi in alio, nisi ille excludatur.

Qui autem habet licentiam dandi, peccat contra charitatem, non contra paupertatem, si donet alteri Religioso, qui accipiendo peccat. *Mendo cit. num. 5. Pelliz. de Monialibus cap. 4. n. 60.*

PLURA DÌ PAUPERTATE UESOLVUNTUR.

1050 Religiosus, qui à suis devotis pecuniam accipit, & ex ea, Praelato inscio necessariis libros emit, non peccat contra paupertatem, si eos non occultet, sed in cella

in cella pallam teneat. Diana par. 1. tr. 6. ref. 26. cuius ratio est; quia quidquid hoc pacto Religiosus possidet, Prælatorum suorum voluntati, ac potestati subijcitur.

1071 Dans mutuo rem suo usui concessam alteri ejusdem Monasterii sine licentia, non peccat graviter contra paupertatem. Dans autem extero, potest peccare graviter, quia tunc Superior est magis invitus, cum transfertur dominium extra Monasterium; sed major quantitas ad mortale requiritur, quam si donatur; quia in mutuo res est iterum ad Monasterium reditura, maxime si brevi tempore sit reditura; non sic in donatione. Idem respectu est dicendum in permutationibus, ubi quidem etiam longè major quantitas requiritur, nam in permutationibus, etiam cum exteri, Monasterium amittit unum, sed acquirit aliud; peccat autem, si res Monasterii, que permutatur, sit utilior Monasterio. Omnino vide dicta de alienatione, §. num. 913.

1072 Religiosus recusans rem sibi donatam, si non habeat justam causam recusandi, peccat contra charitatem, minime contra paupertatem, aut justitiam. Mendo cit. nu. 3. Non contra justitiam; quia Monasterium ante acceptationem à se, aut privato Religioso factam, non acquirit jus ad rem. Non contra paupertatem; quia votum paupertatis non obligat ad acceptanda dona. Sed contra charitatem, quia sine justa causa impedit Monasterii bonum; v. num. 890.

1073 Religiosus, qui sine Superioris licentia accipit in depositum exterorum pecunias, non peccat contra paupertatem, quia nullum dominium, jus, imò usum acquirit, sed solum onus custodiæ, quæ est potius servitus. Et solum peccat contra obedientiam, si accipiat depositum propriè dictum, ob contractam, & obligationem gravem, quam vir-

Petrus. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.

tualiter suscipit propriâ auctoritate de re servanda.

Quòd si depositum pereat, aut deteriores, non tenetur Monasterium ad restitutionem; quia non tenetur ex culpa Religiosi. Quòd est verum, etiam si depositum fuisset susceptum de Superioris licentia; Pelliz. de Monial. cap. 4. num. 56. Donatus tom. 3. tr. 15. q. 41. quia licentia Superioris solum excusat Religiosum à peccato inobedientiæ, & facit, ut licitè recipiat; sed Monasterium non obligat. Imò nec teneretur Monasterium, si Superior ipse depositum accepisset sine consensu Monasterii, seu proprii Capituli. Donatus cit. num. 2. cum pluribus; quia Monasterium se habet ut pupillus, & minor, qui non tenetur ex contractu, & culpa sui tutoris, aut curatoris; v. num. 1074.

Tunc autem teneretur Monasterium, quando depositum fuisset in ejus utilitatem conversum. Et quidem teneretur solum ad id, in quo factum esset ditius; idque non ratione contractus, sed quia, qui sentit commodum, debet sentire & incommodum, ex Regula 55. Jutis in 6. Qui sentit onus, sentire etiam debet commodum, & e contra.

Licet autem Monasterium non teneatur, tenetur tamen Religiosus ipse refarcire depositum, si peculium habeat suæ dispositioni relictum, in quantum sine suo gravi incommodo potest.

1074 In Monasteriis, ubi juxta dicenda peculium conceditur, & non servatur Vita communis à Trid. præscripta; Monialis, cui est res v. gr. salma tritici donata, potest eam vendere, si habeat licentiam dandi, & recipiendi, ut supponitur, juxta num. 1048. Pelliz. de Monial. c. 4. num. 57. v. num. 1046.

Item potest eam eidem Monasterio vendere; quia si potest extero, à fortiori Monasterio; nam respectu Monasterii, aut alterius

V Monialis,

Monialis, non est proprie, sed valde improprie venditio, quia non fit translatio domini, sed solius usus rei de una in aliam personam, dominio ejus apud Monasterium permanentis.

QUÆRES I.

1055 An Religiosi, & Moniales possint habere peculium, seu annuos redditus, in usus honestos, & licitos, & ex justa causa de licentia Superiorum, atq; ad eorum nutum revocabilia?

In hac ardua re, ut solide simul, & clarè procedam, primo loco ante oculos apponno Decretum S. Conc. Trid. sess. 25. de Regularibus c. 2. quod est totius resolutionis regulæ, & norma, ut sequitur, v. n. 123.

1. Nemini igitur Regularium, tam virorum, quam mulierum, liceat bona immobilia vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tanquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere, vel tenere; sed statim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur; nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alieui Regulari concedere, etiam ad usumfructum, vel usum, administrationem, aut commendam; administratio autem bonorum Monasteriorum, seu Conventuum, ad solos officiales eorumdem, ad nutum Superiorum amovibiles, pertineat; mobilia verò usum ita Superiores permittant, ut eorum supellex, lex statui paupertatis, quam professi sunt, conveniat, nihilque superflui in ea sit; nihil etiam, quod sit necessarium, eis denegetur; quod si quis aliter quidquam tenere depreherus, aut convictus fuerit; is biennio activè, & passivè voce privatus sit, atq; etiam juxta suæ regulæ, & ordinis constitutiones puniatur.

1056 Inde expono modos, quibus peculium figurari, & practicati solet. Primus est, quo Monasterium ex bonis communibus, quos redditus annuales Religiosi ad usus pro victu, & vestitu, ita ut, si quid deficiat, suâ industriâ perquirat, & si quid excedat, in pios, & honestos usus expendat.

1057 Secundus, quo Monasterium singulis Religiosis certam annuam, aut mensilem pecunie portionem assignat, quæ vulgè Confessoriarum appellatur; victus tamen est communis.

1058 Tertius, quo Novitius in actu nunciacionis, quam ante professionem sibi reservat aliquem annuum censum pro suis honestis necessitatibus, dependentem Superioris voluntate, ita tamen ut dominium, aut usumfructum non residat penes ipsum, sed penes Monasterium, ipse verò censum habeat usum ad nutum Superioris revocabilem, Dominium apud Monasterium residet, si Novitius bona Monasterio tenuerit; Usumfructum verò, si bona pariter habeat, aut aliis renunciavit.

1059 Quartus, quo Religiosus pecunia ex propria industria acquisita, puta ex Predicatione, lectione, &c. pro se retinet, & in proprios, ac honestos usus convertat, dependentem à Superioris voluntate.

1060 Quantum ad primum modum, quamvis Sanchez tom. 1. Decal. lib. 7. cap. 24. Nav. & alii apud ipsum dicant, non esse illicitum, supposita tali Monasterii relaxatione, & communitatis jactura, quatenus omnis dispositio dependeat ex licentia revocabili Superioris; fatentur tamen, eum quamplurimum subjacere imperfectiõibus.

Ego tamen omninò dico, talem modum nedum directè opponi in totum Decreto Concilii de n. 1035. verum etiam esse peritus relaxativum perfectionis paupertatis, de-

...vitiæ communis, everfivum di-
...regularis, & fcaandalofum, ita ut hu-
...Monafterium deberet à Superio-
...reus validâ reformatione curari, aut aboleri.

1061 Quântum ad reliquos tres modos
(primorum) namque non puto dignum contro-
verfiâ) dicitur sunt opiniones.

Prima negat. *Maftrius difp. 14. n. 41. Do-
matius tom. 3. tr. 15. q. 10. Fagnanus in lib. 3. C.
Monachi 2. de ftatu Monach.* Quia Conc.
Trid. condidit novum jus; e jus namq; ver-
ba non funt declarativa juris antiqui, fed præ-
ceptiva. *Nemini Regularium liceat, &c.* Item
præceptum. *Nec deinceps liceat Superioribus bo-
na ftabilia alicui Religiofo concedere, etiam
ad ufum fructum, ulum, &c.* quod non prohibet
jus antiquum. Insuper liquet per illam
particulam *Deinceps*.

1062 His accedit Decr. Clem. VIII. de-
clarativum, & confirmativum Decreti Con-
cilii Trid. his verbis: *Quò Trid. Conc. decreta
de paupertatis voto custodiendo fidelius obser-
vantur præcipitur, &c.*

1063 Secunda opinio affirmat licere. *Dia-
capar. 1. tr. 6. ref. 32. Verricelli tr. 8. qu. 51.
Petr. Villal. Miranda, Nav. Fahundez apud
Solum, & alii.*

1064 Idque ob oppofitam rationem: quia
Trid. non condidit novum jus, fed confirma-
vit æstiquum e. *Monachi, &c.* Cum ad *Mona-
fterium*, quod prohibebat peculia conceffa
ad omnes ufus, etiam superfluos, vel fi ad lici-
tos, tunc tamen iufta caufa concedendi, vel
conceffa irrevocabiliter à Superiore; minime
peculia, & redditus ad ufus honeftos, ex
iufta caufa, & dependenter à voluntate Supe-
rioris.

Sic dicitur ex vetbis, c. *Monachi. Qui verò
peculium habuerit, nifi ab Abbate fuerit ei
per requifita administratione permiffum, à
opponitione removeatur Altaris, &c.*

1065 Insuper dicunt, recenfitos modos
componi cum Decr. Conc. Intentum namq;
Concilii est, ut nullus Regularis bona mobi-
lia, aut immobilia retineat ut propria, aut
nomine Conventus, fed ut ftatim ea Superio-
ri confignet, & Conventui incorporentur; ita
ut facta bona communia, ftent fub totali di-
fpoftione Superioris. Cum quo bene ftat (a-
junt ipfi) loquendo de mobilibus, ut Super-
rior iufta de caufa concedere poffit licentiam
revocabilem, ut Religiofos, vel Religiofa il-
la retineat ad fuos ufus, uti aliâ res Monafte-
rii, quando Religiofis diftribuantur. De im-
mobilibus verò loquendo, dici poffe, ut Su-
perior conftituat fubditum officialem Mo-
nafterii ad nutum amovibilem, ut eos reddi-
tus adminiftraret, & de fructibus juxta Superio-
ris voluntatem difponat. Ita illi.

1066 Quibus Pelliz. de *Mon. c. 4. n. 4. ad-
dit: Quando autem in Conc. Trid. loc. cit. di-
citur, Nec deinceps liceat Superioribus bona
ftabilia alicui Regulari concedere, etiam ad
ufum fructum, ulum, adminiftrationem, vel
commendam; intendit Concilium ibi folius
prohibere, ne regulares habeant redditus, ut
propriis, ad irrevocabiles per Prælatos, ac fine
horum licentia diftrahendos, ut exponit Bar-
bofa: Non autem, quod Regulares nullo modo
habeant annuos redditus, ficut bene advertit,
& probat Sanch. l. 7. mor. c. 2. n. 12. ex Navar.
S. Rodriq. Graff. & aliis.*

EX HIS DUABUS SENTENTIIS

1067 Dico, primam effe veram; fecundam
verò folùm habere locum in Mo-
nafteriis, ubi, vel ob nimiam paupertatem,
vel ob Superiorum incuriam, aut malitiam,
non fervatur perfecta vita communis fubmi-
niftrando fingulis juxta ftatus decentiam, Ro-
driq. part. 1. Sum. c. 90. Concl. 4.

1068 Ratio primæ partis eft; quia ut, con-
stat

stat expressè ex Decr. Clem. VIII. declarati-
vo Decreti Conc. Trid. editi diei 25. Junii
1599. intentum Conc. Trid. est, quòd omnia
quomodocumq; à Religiosis acquisita, Superi-
ori tradantur, & Conventui, cum ceteris il-
lius bonis, pecuniis, & proventibus, incorpo-
rentur, ut inde communis victus, & vestitus
omnibus suppeditari possit; in quo consistat
Vita communis.

1069 Insuper Decretum declarativum
Clem. VIII. sub n. 12. subdit.
Nullus ex Superioribus locorum, admi-
nistrationem bonorum, aut aliarum rerum,
dispensatione neque pecuniarum, & reddi-
tuum sui Conventus, etiam nomine Con-
ventus, per se ipsum habere, sive exer-
cere possit: sed universam id onus tribus
Fratribus ejusdem Conventus à Generali
ita demandetur, ut unus rerum, & bo-
norum reddituumque colligendorum,
ac exigendorum curam habeat: alter tam-
quam depositarius, pecunias, ac cetera
ab illo collecta, & exacta, fideliter asser-
ventialius de pecuniis, & rebus à Depo-
sitario acceptis, Priori, & Fratribus, ac
Conventui universo de necessariis, mandan-
te tamen ipso Priore, non secundum
privatum affectum, sed juxta charitatis Re-
gulam, veluti bonus dispensator provideat,
officiorum hujusmodi confusione penitus
interdicta.

1070 Ratio secundæ partis est; quia in
contractu, quem Religiosus cum Religione,
seu Monasterio init, ex parte Religionis vir-
tualiter includitur, ut Monasterium teneatur
illi providere de necessariis juxta decentiam
statutis.

Quod in ipsis Decretis, in quibus vita com-
munis in jungitur, expressè præcipitur. Et qui-
dem in ipso Decr. Trid. per hæc verba: *Nihil
etiam, quod sit necessarium, denegetur: ut in n.*

1055. Idem habetur in Decr. Clem. VIII. sub
num. 7. 11. & 12. Et corroboratur ex dicto
modo, exponendo *suum necessarium.*

1071 His accedit Fagnanus *titul. n. 13.*
verbis.

Quærebatur enim, an cum necessariis
Superiore etiam requisito ideo denegari
quia Monasterii facultates non suppetant
liceat Regularibus clam, vel eo invito
sibi comparare seu retinere. Sacra Congre-
gatio respondit, licere, si præcisè necessitas
sit ad individui sustentationem: Ceterum
communem penuriam ab omnibus pepe-
tiendam, usq; adeò ut si quid privatum ab
cui delatum, vel ab ipso partum fuerit, ut
tunc ad Superiorem rectè deferri oportet,
qui ex eo, primò succurrat ejus necessitati,
cujus intuitu illud obyenerit, si peculiaribus
qua necessitate ultra communem præce-
ditur, reliquum Conventui incorporatur, ut
in communem cedat utilitatem. Quippe
præcisè hæc, seu extrema necessitas, cum illi
de jure natura, nullis subest legibus, & de-
excusat à regulæ transgressione etiam in
Minores S. Francisci, qui arctissimam pro-
fitemur paupertatem, ut est text. in c. *Ex-
tra, q. Porro de verb. signif. lib. 6. ubi Natta
sic Fratibus jure potè in extrema necessitate
articulo ad providendum sustentationis natu-
re via omnibus extrema necessitate detenti-
concessa præcluditur, cum ab omni lege ex-
trema necessitas sit exempta.*

1072 Hinc Pelliz. de *Monial. c. 4. n. 3.* &
Verricelli *rr. 8. qn. 51.* cum Beja, Barbola,
& aliis dicunt, licitam esse praxim, & consue-
tudinem, qua Propinqui Monialibus in pro-
fessione ultra dotem annuum censum, seu
redditum assignant, ad earundem honesta
usus convertendum, dependenter à Superi-
rioris voluntate; in quantum Monasterium
necessaria juxta decentiam statutis ad victum,
& ve-

de veterum, sanitatis, aut infirmitatis tem-
poris non subministrat, maxime pro exercitiis
ipsum Monasterii, quibus à Superioribus
designantur.

PECULIUM NON SUPERFLUUM

1073 **E**d moderatum esse debet, conformiter ad statum Religiosi illud habens necessarium. Dixi *Conformiter ad statum*, quia peculium aliquod potest esse superfluum uni, non alteri; unde ad hanc statum decentiam, moderationem peculii, est consideranda qualitas personarum, conditio loci, temporis, & aliarum circumstantiarum. Et quidem ratione personarum pluribus eger Prælati, Magister Ordinis. Item in considerationem venit, si pars peculii applicetur in bonum ipsius Monasterii, & Religiosorum. Si Religiosus sua industria multa Monasterio comparavit.

Et in Monialibus sunt considerande expen-
ditæ, quas solent in exercitiis Monasterii im-
pendere. Sanchez apud Pelliz. de Monial. c. 4.
n. 17. loquens de Religiosis superflua retin-
entibus, ait, *Quod si dicit Religiosi sint in bo-
na fide, nec de hoc rogent confessarium, nec spe-
rent pro, ut admonitio proficiat, potest Confessa-
rium tacere, ac ipsos absolvere, dummodo dicta
bona non expendant sine licentia, aut in malos
abusus.*

NEC AD USUS SUPERFLUOS

1074 **E**s applicandum, sed necessarios.
Ufus necessarius non est sumentum
dicitur. Illud pro pura vite sustentatione;
quia Religiosi sunt filii, & non esset discrimen
inter mancipios, & ancillas. Imò esset totum
complate scrupulis, & reddere Religionis sta-
tutum valde durum, plus æquo onerosum, &
penalis ad relictum, quam attractivum, Chri-

sto docente: *fugum meum suavis est, & onus
levis.*

1075 Firmatur ex Bulla Urban. VIII. 20.
Novemb. 1677. *Cum sæpe contingat, ubi ha-
betur:*

*Computatis huiusmodi redditibus, & ele-
mosynis, &c. sedulo examinare, quot Religiosi
homines, connumeratis etiam laicis, aliisque ne-
cessariis servientibus, in unoquoque Monasterio,
&c. juxta Religionis, & proprii instituti mo-
rem: vestium, & vestitum, & medicinalia in com-
munis habentes, competenter sustentari valeant.*

Ex Decretis Clem. VIII. pro Refor. Regul.
*Nullus omnino, &c. In unoquoque Conventu fra-
trum is tantum deinceps constituantur nume-
rus qui ex redditibus, &c. commodè possit sus-
tentari.*

Deniq; ex Bulla Innoc. XII. Nuper edita
22. Decemb. 1697. idem confirmatur sub ea-
dem particula *commodè.*

1076 Illud certum est: *Superfluum* esse id,
quod non est necessarium, vel utile, vel ho-
nestum. *Necessarium* dicitur omne illud,
quod est conveniens Monasterio, aut Reli-
gioso juxta sui status decentiam. *Utile* omne
illud, quod licet non sit præfato modo neces-
sarium, inservit ad aliquod ejus emolumentum,
statui Religioso haud indecens; aliter e-
rit *superfluum*. *Honestum* deniq; dicitur omne
id, quod aliquem actum virtutis includit, pu-
tà Eleemosynæ, Pietatis, Religionis, &c. Hinc
honestum est facere Missas celebrare.

Superfluum est indui interius vestibus con-
tra præscriptum Regulæ, aut exterius habitu
nimis delicato; nec ad huiusmodi potest dari,
aut præsumi licentia. Mendo in *Epit. nu.
9.*

Joan. de Lugo, & alii apud Pelliz. de *Mo-
nial. c. 4. num. 18.* dicunt, quod Religiosus,
qui habens licentiam aliquid expendendi pro
suo arbitrio, illud expedit ad usus superfluos,

V 3 aut

aut illicito, non peccet contra paupertatem, ideoque recipiens non teneatur ad restitutionem; quia defectus licentiae facit usum esse contra paupertatem. fatentur tamen, quod peccet ex alio titulo, nemp ratione superfluitatis, aut alterius turpitudinis, quae sit in actu. Sic pariter peccat Superior dans scienter licentiam ad usus superfluos.

Donatus autem in tom. 3. tr. 15. qu. 16. quamvis plures Doctores addat pro recensita opinione, ipse tamen tenet, talem Religiosum peccare contra votum paupertatis; idque ex Decr. S. Congr. ad quatuor quaesita, nam *Ad secundum, An per talem dispensationem, seu licentiam [supple tu, ad tenenda superflua] excusentur à culpa, & poena? Censuit negativè.*

*Fatetur autem, quod in dubio standum sit pro iustitia licentiae. Ex resp. ejusdem S. Congr. *Ad quartum, An Superioris arbitrio & praescriptioni stare debeant Regulares, quoad mobilia superfluitatem, vel convenientiam Censuit, nisi de excessu arbitrii constiterit, utique standum, habità ratione personae, officii, & regulae, si atque paupertatis, quam professi sunt, & ceterarum iidem qualitarum: v. num. 1052.*

PECULIUM APUD COMMUNEM DEPOSITARIUM

1077 **T**enere, est majoris perfectionis, & ita servari debet. *Depositum* namque est inventum, ad hoc ut administratio bonorum tollatur ab ipso Religioso, & stet penes Monasterium; quoad usum verò facti sunt designata ipsi Religioso, ac proinde non confunduntur, nec incorporantur cum bonis, & fructibus Monasterii; ad differentiam Monasterii, in quo servatur perfectior vita communis, ubi non conceditur peculium, sed bona à Religioso acquisita confunduntur, & incorporantur cum bonis Mona-

stetii; ac proinde Trid. vult ea statim reddi superiori.

1078 Joannes la Cruz de statu Religiosorum *lib. 1. c. 3. dub. 1. cum Lopez, & Valentia, Pelliz. de Monial. c. 4.* tenent, non penes Religiosum peculium, seu pecunias retineri non in communi deposito, sed in cella, in cella retineat, non animo occultandi superiori, sed de ejus licentia expendendi, non ad sit speciale praecipuum, de retinendo in communi deposito [quale extat pro prioribus Conventualibus, ex constitutione Urbani in cap. 4. Regulae tit. 1.] Ratio est quia adhuc verum est, quod dominium, & omne sit penes Monasterium, minime penes Religiosum, apud quem solum est usus factus à voluntate Superioris dependens. Ex communis depositarius est inventus non per se stantia, sed pro majori perfectione paupertatis servanda, & maxime ut in Religioso, re pecuniae praesentis, non frigeat charitas erga Deum, & minuat perfectio, & actus virtutum, crescentibus mundi curis, ad quae pecuniae movent.

1079 In Monasteriis, maxime Monialium, si cui Religiosae sit durum communi depositariae se accommodare, non videtur aliare, si Superiorissa aliam depositariam ei commilitarem assignet, ut sic dulciter, quantum fieri potest, ab amore pecuniae, in proprietatis periculo amoveatur, & Deo fervidius ludeat; quia hoc modo in re satis verificatur, quod non ipsa Monialis, sed Monasterium pecuniam, seu rem retinet in manu depositariae à Superiorissa assignatae. In hujusmodi enim circumstantiis potest locum habere Epicheja, quae est moderata legum.

1080 Et quia hujus duritiae, solet esse causa suspicio, quod Superiorissa de manu depositariae communis pecunias illas accipiat, &

pro communibus Monasterii necessitatibus applicari; monitum volo, quòd ex una parte Religiose apud communem depositariam pecunias tenentes, tenentur habere animum voluntati Superioris religiatum, ut de illis, licet ei placuerit, disponat: ex alia autem parte, quòd Superiori à talis potestatis usu se abstinere dicente *Apost. ad Cor. 6. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Et ibid. cap. 10. Omnia mihi licent, sed non omnia edificant. Quis ignorat, lexum muliebrem arundum communiter assimilari? Et Matth. 12. dicitur: Arundinem quassatum non confringet, & lignum famigans non extinguet. Insuper Isa. 41. Calamus quassatum non conteret, & lignum famigans non extinguet: v. num. 1043.*

QUÆRES II.

1081 An Religiosi, & Moniales in Monasteriis, ubi vita communis non servatur, possint pro mortali eam recusare, si Superiores velint illam erigere?

VITA COMMUNIS

1082 **C**onsistit in hoc (quòd Religiosus de manibus sui Superioris accipiat, quòdquid sibi ad decentem suam vitam sustentationem, & alios honestos usus est opus, ac prout quidquid quomodocunque acquirit, Superior tradat, & cum cæteris bonis, pecuniis, & proventus Monasterii incorporatur, in unam communem massam communis victus, vestitus, & omnis alius honestus usus omnibus suppeditari possit) Hæc est forma vitæ communis, à S. Conc. Trident. præscripta, *in can. 1055.*

1083 Vita communis non est de jure divini, ut constat; nec de substantia paupertatis, *S. Anton. in sum. 3. part. Diana p. 1. sr. 6.*

ref. 19. Suarez de Relig. sr. 9 lib. 1. c. 12. Pellic. de Monial. c. 4. num. 3. Illustr. Ramirez in sua quæst. moral. §. 8. Et com. unde potest votum paupertatis adimpleri absque vita communi. Constat ex definitione paupertatis, à num. 1034. ad 1036. Et 1021.

1084 Item ex jure Canonico antiquo, *cap. Monachi num. 1064. relato, ubi permittitur peculium à voluntate Superioris dependens.*

1085 Unde vita communis est de jure Ecclesiastico Tridentini, præcepta pro custodia paupertatis, & ut paupertas cum majori perfectione observetur. Ut constat ex verbis Decr. Clem. VIII. num. 1068. relato: Quo Trid. Concilii decreta de voto paupertatis fidelius observentur, præcipitur, &c. Hinc ut rectè ponderat Illustr. Ramirez *cu. Religiosi non observantes vitam communem, non puniuntur à Conc. Trid. nec à Bulla Clem. VIII. penis proprietariorum, inter quas præcipua est privatio sepulturae Eccles. sed pena leviori, nempe privatione vocis activæ, & passivæ ad biennium, ut constat ex Decr. Trid. num. 1055.*

1086 Observantia igitur voti paupertatis quoad substantiam stat cum peculio, & sine vita communi à Trid. præscripta, si retineatur dependenter à voluntate Superioris, si sit moderatum, & expendatur ad usus honestos, non superfluos. His præmissis.

1087 Respondeo Regulares, & Moniales non posse sine mortali recusare vitam communem, si Superiores velint illam erigere. *Mastrius disp. 14. n. 46. Donatus tom. 3. sr. 15. q. 5. cum Com. Et novissimè Illustr. Ramirez Archiep. Episcopus Agrigentinus in sua quæst. Moral. qui dignè, solide, & fusè probat.*

Ratio mihi evidens, & insolubilis est; quia Religiosus, aut Monialis recusans vitam communem, peccat mortaliter contra Votum paupertatis. Probatur: Religiosus, aut monialis

lis recipiens, & retinens (suppletu, notabile) independenter à voluntate Superioris, peccat mortaliter contra Votum paupertatis; sed Religiosus, aut Monialis recusans vitam communem juxta formam Tridentini, Superiore volente illam erigere, recipit, & retinet independenter à voluntate Superioris, imò contra ejus voluntatem; igitur peccat mortaliter contra Votum paupertatis. Major est certa ex definitione Paupertatis ex *num. 1034. ad 1036.* Minor est clara; quia Vita communis à Trid. præscripta, est, ut quidquid Religiosus, aut Monialis acquirit, non retineat, neque nomine Monasterii, sed statim Superiori tradat, & cum aliis Monasterii bonis, pecuniis, & proventibus incorporetur, ut inde ex communi massa singulis Superior provideri possit. Totum hoc vult Superior volens communitatem juxta formam à Trid. præscriptam erigere; & consequenter Religiosus, aut Monialis, qui Superiore illam erigere volente, illam recusat, retinet à se acquisita independenter à voluntate Superioris, imò contra ejus voluntatem; Superior namque vult, ut Religiosus non retineat, sed statim acquisita tradat incorporanda; & Religiosus non vult, sed recusat ea Superiori tradere incorporanda. Quid clarius contra Votum paupertatis?

1088 Hinc habes primò. Aliud esse, quòd Religiosus non servet vitam communem à Trid. præscriptam, & aliud, quòd Religiosus recuset vitam communem à Trid. præscriptam, Superiore illam erigere volente; nam secundùm importat violationem voti paupertatis, non sic primum, ut dictum est *num. 1085. & 1086.*

Hinc secundus Religiosus committit mortale sacrilegium contra votum paupertatis. Primus transgreditur præceptum Tridentini, & incurrit poenam privationis vocis activæ,

& passivæ ad biennium, *ut in num. 1057.* non peccat contra votum paupertatis. Quod est verum, si hic primus motetur in Monasterio, ubi non servetur vita communis à Trid. præscripta. Si verò degat in Monasterio, ubi illa servatur, peccat contra votum paupertatis, nisi justam causam habeat excusetur; quia tunc redit ratio de recusatam tunc retinet contra voluntatem Superioris. Donatus *rom. 3. tr. 15. n. 6.*

1089 Secundò; quòd in Monasterio, ob nimiam paupertatem, vel ob Superioris malitiam, aut incuriam, vel ob resistenciam majoris partis, quæ sine periculo gravissimi mali cogi non potest, non servatur vita communis à Trid. præscripta; tunc Religiosus, ut sit bonus in conscientia, & paupertatis votum non violet, habere debet animum paratum ad eam recipiendam, si quando erigatur ita ut per ipsum non desit.

1090 Tertio, quòd in Monasterio, ubi non servatur vita communis à Trid. præscripta, si Superiore Monasteriorum velint illam erigere, Religiosi excusari non possunt per contrariam consuetudinem, & per hoc quòd sub tali consuetudine professionem emisserint. Quia per votum paupertatis, quod in professione emisserunt, virtualiter voverunt *vitam communem à Trid. præscriptam Superiore illam conservare, aut erigere volente*, voverunt namque, nil retinere invito Superiore, sed dependenter ab ejus voluntate; adeòque virtualiter voverunt; statim tradenda omnia ab ipsis acquisita, Superiore precipiente; alias retinerent Superiore reinventum sic peccarent contra votum paupertatis. Quod tamen Pelliz, de *Mon. c. 4. n. 8* Sanchez, & alii apud ipsum limitant: *dummodo aliquid Religioso satis provideatur: v. n. 1070.* Nulla autem consuetudo valet contra Regulam, prout dicit tria substantialia vota.

1091 Nec

1091 Necesse dicunt alii, Decreta Concilii Trid. Clem. VIII. & Urb. VIII. quoad vitam communem, vel non fuisse accepta, vel certe postea abrogata. Quia hoc dictum factis repellitur ex traditis à n. 193. Noa enim idcirco obligare cessant, cum Summi Pontifices quodlibet intrent pro observantia vite communis à Trid. præscripta. Sic post Urb. VIII. Alex. VII. Innoc. X. per speciales Bullas, de novissimè Innoc. XII. anno 1695. per aliam, quibus innovare Decreta Concilii Trid. Clem. VIII. Et sic firmiter promovent vitam communem à Trid. præscriptam, ut plures Religiones sapè caruerint, & etiam ad præfens careant licentiis induendi Novitios.

1092 Et quamvis Monasteriorum inopia videtur excusatio valida, solidè tamen eam repouit Illust. Ramirez cir. §. ratione practica que unquam sit practicata. Singuli namq; hujusmodi Monasteriorum Religiosi (ait ferè ipse) de facto habent sibi necessaria juxta decentiam status, & non aliunde, nisi ex iis, que partim habent à Monasterio, & que partim suo labore, ac industria, atq; à propinquis, aut amicis acquirunt; si igitur hæc sunt sufficientia, ut singuli vivant, & necessaria habeant juxta decentiam status, pariter, si eadem statim Superiori traderent incorporanda cum cæteris Monasterii proventibus, sufficientia essent, ut Superior de communi massa singulis provideret necessaria juxta decentiam status.

1093 Nectunc deberent Religiosi esse seque, sed potius accuratiores in adhibendo honesto labore, & industria ad eadem acquiritenda, & uti supra Superiori tradenda; nisi velint reprehendi ab Apost. 1. ad Cor. 10. *Non quod suum est, quarat, sed quod alteri.* Quod si in sæculo domi tuæ id pro tuis fratribus carnalibus ageres, cur non in Religione in domo Dei idè pro tuis fratribus spiritalibus ageres? Ait enim S. P. Franciscus in 6. c. *Regula: Quia si mater nutrit, & diligit filium suum carnalem, quanto diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrem suum spiritualem?*

1094 Monasteria tamen non desunt, in quibus quilibet Observantiam profitetur, & eam labentem deplorat; at nemo digitum ad sublevandum admovet. Quilibet ad fructus sibi necessarios dexteram porrigit, at nemo manum ad aratrum extendit. Quilibet est ad panem sollicitus, ad laborem tardus. Plures video Contemplativa studere, paucos Activa. Perfectior est Contemplativa, sed longè perfectior, si jungatur Activa. Hinc de S. P. Francisco canit Minorum familia.

S. Franciscus prævis orationum studiis, quid faciat instructus: non sibi soli vivere, sed & aliis proficere vult Dei zelo ductus. Et teste Apost. excellens est Fides, præclara Spes, major autem horum est Charitas. Emulamini ergo Fratres [ut cum eodem Apost. 1. ad Cor. 12. loquar] charismata meliora.

1095 Hinc, qui resistunt vite communi videntur potius id agere, ut superfluis abundant; & liberius disponant, quod est contra paupertatem, quam quia eis inde necessaria desunt juxta decentiam status.

1096 Deniq; duo volo monita pro præ oculis habenda, ex parte subditorum unum, ex parte superiorum alterum.

1097 Ex parte subditorum sit firma fiducia in Dei providentiam, innixa verbis Christi Matth. 6. *Nolite solliciti esse, dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis.*

Fiducia omnem diffidentiam expellens firmabitur, si Religiosi perlegant, quod in Chronicis Minorum, & in Speculo eorumdem tr. 3. fol. 144. refertur super Regula, & Paupertate Minorum, ut sequitur:

X

Un

Unde cum ad suggestionem fratris Helie, multi ministri ad Beatum Franciscum accessissent protestantes, quod volebant ad eam obligari, timentes, ne esset nimis aspera: quod audiens Beatus Franciscus vertit faciem suam ad Cælum, & loquebatur sic Christo: Domine, nōne bene tibi dixerunt vocem Christi in aëre dicentis: Francisce, nihil est in Regula de tuo, sed totum est meum, quidquid tibi est. Et volo, quod Regula servetur ad litteram, ad litteram, sine glosa, sine glosa, Et addidit Christus. Ego scio, quantum potest humana fragilitas, & quantum volo eos juvare; qui nolunt ergo eam servare, exeant Ordinem.

Et statim ibidem.
Cum fratres de elemosynis sufficienter possint vivere, nec sic se exponere Divinae Providentiæ, est Deum tentare, ut aliqui malè sentientes de Evangelica paupertate dixerunt. Contra quos Nicolaus Papa in dicta Decretali *Exist*, ait: Nec quisquam his insurgat erroneè, quod taliter propter Deum proprietatem omnino abdicantes, tanquam homicidæ sui, vel tentatores Dei, vivendi discrimini se committant. Sic enim se ipsos committunt Divinae Providentiæ, in vivendo, quod viam non contemnunt provisionis humanæ, quin vel de iis, quæ offeruntur liberaliter, vel de iis, quæ mendicantur humiliter, vel de iis, quæ conquæruntur per laboritium sustententur; qui triplex vivendi modus in Regula continetur expressè. Profectò, si juxta promissum Salvatoris, numquam deficiet fides Ecclesiæ: per consequens nec opera misericordiæ, subtrahentur. Ex quo Christi pauperibus omnis ratio diffidentiae cujuslibet videtur esse sublata.

His accedat illud Salvatoris Matth. 24. *Cœ-*

lum, & terra transibunt, verba autem non præteribunt. Et concludat Apost. 2. ad Cor. 6. *Nihil habentes, & omnia possidentes.*

1098 Ex parte Superiorum in *Eximia Prudentia. Zeilus*; quia ipsi tenent ad Reformationem, & inde ad vitam communem omni conatu promovendam; inquam Apost. ad Hebr. 13. subditos ad obedientiam extimulans Prælatorum, etiam onus proponit, dicens: *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis; ipsi enim per vos quasi rationem pro animabus vestris redduri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes.*

1099 *Eximia Prudentia*, qua attentè Superior confideret suorum subditorum, loci, & temporis conditiones, aliisque circumstantias, ut fructuosus sit zelus; quod si non speret profuturum, sed potius prævideat peccata mala, & scandala oritura, se cohibeat, & pro Deum excusabitur; quia zelus ordinari debet ad lucrandas, non perdendas animas; tanquamque Superiore instante, Religiosi resistentes, in expressa sacrilegia contra vitam paupertatis inciderent, ut in *num. 1088.*

1100 Quæ prudentia est magis necessaria quoad Moniales, pro quibus specialiter alia circumstantiæ sunt attendendæ, nempe si ex devotione, & perfecto voluntate Monasterium, & clausuram elegerint, nempe ex propria domus, & personæ convenientia; quæque minus (ratione sexus) restitulantur jurium capaces, & solent esse causas majorum malorum. Ipsi sacri Præfules expectantur. Vide infra dicta de prudentia confessoriorum, & *num. 1080.*

QUÆRES III.

1101 An Religiosus possit succedere suis parentibus ab intestato, aut aliquod legatum recipere?

R. Espondeo, quod si Religio non sit capax successionis, non potest Religiosus succedere ab intestato. Potest tamen nomine Monasterii acceptare legatum per modum elemosinarum, juxta dicenda de paupertate, & legatis Minorum.

1102 Si Religio sit capax successionis, tunc sive hereditas Religioso professio promittitur ab intestato, sive ex testamento, in illam succedit Monasterium; ex communi præcepto. *Quidquid Monachus acquirit, pro Monasterio acquirit.* Non tamen titulo hereditatis, cum tunc Religio non sit hæres; sed titulo, & jure acquisitionis naturalis; in quantum bona, utpotè accessoria, sequuntur personam; persona autem est Monasterium, & Dedicata.

1103 Item, si Novitius professionem emittit absque prævia renunciatione, seu dispositione suorum bonorum; tunc se habet ut mortuus ab intestato; nam per professionem Religiosus moritur mundo, & per actum facti, tum per votum paupertatis spoliatur dominio omnium bonorum; unde Monasterium in omnia ejus bona succedit. Si Religio sit capax successionis, seu possit bona in Communi jexcepta legitima, sique sit filius, aut aliis descendibus, vel ascendibus debita; de qua quidem etiam post professionem Religiosus disponere potest, eam distribuendo inter eos, quibus debetur. *Con. si que mulier 9. § Sed si persona Caus. 17. § 1.* non quidem ut dominus, sed ut administrator à jure constitutus ad hunc effe-

ctum. Quòd si Religio non sit capax successionis, tunc non succedit Monasterium, sed succedunt hæredes illi, qui succedere debuissent, si mortuus esset ab intestato extra Religionem, seu in seculo.

1104 Pariter, si Novitius moriatur intestatus ante professionem, succedunt in ejus bona iidem, qui succederent, si mortuus esset in seculo; quia cum persona non esset Monasterio dicata, ita nec accessorium, nempe ejus bona. *Pirhing. in Com. lib. 3. tit. 27. §. 3. § 4.*

1105 Quantum ad legatum recipiendum nulla est difficultas in Religione capaci, dummodo nullum jus in privato Religioso resideat, sed solus usus facti.

1106 Denique si Religiosus non professus instituitur hæres, Monasterium nomine Religiosi hereditatem acquirit. *Mendo in Epit. ver. Paup. Volum. num. 10.*

QUÆRES IV.

1107 An si Monialis transeat de uno in aliud Monasterium, debeat etiam transferri dos?

R. Espondeo, quòd si posterius Monasterium Monialem admittat volens, dos non est transferenda, sed remanet apud prius Monasterium. Est autem transferenda, si cogatur ad eam admittendam. *Pelliz. de Monal. c. 3. n. 69.* cum *Rodr. Bonac. & aliis*, contra aliquos ibi, qui etiam quoad primam partem affirmant.

1108 Ratio primæ partis est; quia (ut ait *Pelliz. cit.*) Dos non datur Monasterio sub conditione, si Monialis, in Monasterio maneat; sed sub conditione, si professio sequatur. Unde professione secuta, Monasterium dotem perpetuò acquirit. Et posterius Monasterium spontaneè talem Monialem admittens, sibi debet hoc incommodum imputare.

1109 Nec tenet paritas de matrimonio carnali;

nali; quia in eo dos ad virum pertinet solum pro matrimonii tempore, hinc si vir, aut mulier moriatur, dos restitui debet. At soluta professione per mortem Monialis, dos non restituitur parentibus, quia per professionem dos transit perpetuo in dominium Monasterii, nam (ut doctè innuit Pelliz.) Monasterium stat loco filii, adeoque sicut filius est heres matris, eique succedit in dotem, ita Monium succedit in dotem Monialis defunctæ: *v. num. 1113.*

1110 Ex quo etiam fit, quòd licet vir possit uxorem ejicere, donec ei solvatur dos, non sic potest Monasterium Monialem professam ejicere, sed solum potest parentes in Judicio cogere, ut dotem solvant.

1111 Ratio secundæ partis est; quia justum non est, ut posterius Monasterium, quod patitur involuntariè recipiendo talem Monialem, insuper patiatur alimentorum gravamen, ita Pelliz.

QUÆRES V.

1112 *An Religiosus transiens de una in aliam Religionem, possit licitè bona, qua ibi retinebat, ex propria industria acquisita, secum transferre.*

Respondeo, non posse, etiam si Religio, ad quam transit, sit bonorum capax, & etiam si transeat de licentia Papæ, nisi in licentia sit expressè concessa facultas ea transferendi. Donatus *tom. 1. p. 2. tr. 5. q. 57.* Post, ver. Bona transeunt, *num. 1. & Com. Ex cap. unico, seu statutum 18. quest. 1.* Ubi dicitur: *Sed quidquid acquisierit, vel habere visus fuerat, Monasterio relinquat. Et ex cap. Non dicatis 12. q. 1.*

1113 Nec dicas: Bona sunt accessoria per-

sonæ, & illius intuitu à Monasterio obtenta adeoque quòd eandem sequi debeant.

Quia (ut doctè ponderat Donatus) *non est, acquiri intuitu persona professi, & adeo quòd penes Monasterium perseverent. Etenim bona acquiruntur Monasterio intuitu profectis, sed non perseverant ratione illius; sed ratione professionis valida, qua subsequente professus respectu bonorum acquisitorum se habet ut extraneus. Megal. part. 2. lib. 2. cap. 2. quest. 3. num. 46. contra Menoch.*

Et ideo subdit, quòd licet bona illa pro Monasterio obveniant intuitu persona, non omnino illius effecta sunt omnino, absque & simpliciter, per professionem ibi validam: *Etiam: v. num. 1109.*

Religiosus igitur de una in aliam Religionem transiens, non potest secum deferre bona, qua in priori tenebat, sive immobilia sive mobilia, & utensilia, libros, &c. quocumque modo acquisita: *v. num. 1113.*

1114 Excipiendæ tamen sunt materialia, puta Religio si, ut Conciones, lectiones, & similia, quia sunt partus intellectus: de illis enim potest disponere ad libitum, sive donando, sive secum ferendo. Diana *p. 1. tr. 6. cam. 1.* quod est verum, etiam pro Fratribus Monialibus, ex Decl. Clem. VIII. quam refert Coriolanus *p. 2. de Cas. res. casu 8. n. 19.*

QUÆRES VI.

1115 *An Religiosus obligetur ad restitutionem?*

Respondeo, quòd licet non possit dici obligatus obligatione propriè dictâ, in quantum revera nil habet proprium, cum certum dominio, & jure per professionem sit spoliatus, & restitutio sit faciendâ de proprio; potest tamen esse obligatus obligatione improprè dictâ. Pelliz. *de Monial. c. 4. n. 74. & Com.*

SI ANTE PROFESSIONEM

1120 **T**unc, si Monasterium habet bona ab illo pariter ante professionem delata, tenetur ejus debita solvere, juxta vires bonorum ab illo delatorum; quia bona delatata non erant libera, sed creditoribus obligata; & successor bonorum adstringitur debitis ejus, cui succedit.

1121 Quod si isti Religioso post professionem proveniat legatum, donatio, aut hereditas; non teneri Monasterium ex illis satisfacere Religiosi creditoribus, tenent Castropal. tom. 3. tract. 16. d. 3. Tamb. in Dec. lib. 8. tr. 4. c. 1. §. 1. num. 12. Hoc probant ex communi, & certo principio, quod bona, quæ post professionem à Religioso acquiruntur, non acquiruntur immediatè Religioso, & immediatè Monasterio, sed immediatè Monasterio acquiruntur; quoniam Religiosus per Votum paupertatis est spoliatus omni dominio, ejusque est incapax; & quia creditores nullum habent jus in Monasterium, sequitur, quod Monasterium nullo pacto teneatur recensita debita solvere ex dictis bonis post professionem Religiosi acquisitis.

1122 Id tamen Castropal. & Tamb. tenent cum hesitatione; quia sententia Sanchez, quod teneatur ex dictis bonis solvere, est communis; in quantum per professionem non fuit derogatum jus creditorum in bona omnia, quæ Religioni obvenire possunt ratione personæ obligatæ.

1123 An autem talis Religiosus sit obligatus laborare, concionari, &c. & Monasterium teneatur solvere ex pecuniis à Religioso proprio labore, concione, & acquisitis? Castropal. tom. 3. tr. 16. d. 5. p. 7. §. n. 8. negat; quia per professionem cessit bonis, & debita extinxit.

X 3

SI

manus restitutionis, in casibus, quibus legit est justitia Commutativa, & jus alterius, est de jure naturali, ex illo principio naturæ reddendi unicuique, quod suum est. Unde Religiosus, qui jus alterius legit, tenetur omnimodum modo, quo potest, illud resarcire: v. num. 1116.

1116 Si habeat igitur redditus, seu pecuniam ad proprios usus, tenetur ex illis aliquid detrahere, & restituere. Quod si ea non habeat, volunt aliqui eum teneri magis laborare, aut aliqua ex libi concessis minus necessaria detrahere, vel ab amicis procurare, & restituere. At hæc (ait Pelliz.) sunt magis consideranda, quam præcipienda; quia sunt duriora.

1117 Religiosus, si rem sine licentia, seu Superioris nolente, rem sibi donatam acceptat, tenetur illam Monasterio restituere, non danti; ex illo vulgato principio, *Quidquid Abbatibus acquirit, Monasterio acquiritur*. Cap. Statuimus 18. q. 1. Eo maxime quia Superior in tali casu illam acceptare censetur; solum enim est tenuens pro Religioso, minime potest præsumi tenuens pro Monasterio, cui regulariter nunquam necessitas deest, cuique res illa potest prodesse, & non obesse.

1118 Quod si dans non dedisset absolute, sed sub expressa, aut tacita conditione, quod res illa cederet in usum ipsius Religiosi, teneat apud se dominium, tunc res est restituenda danti, quia à se dominium non abdicavit. Pelliz. cit.

QUÆRES VII.

1119 An Monasterium teneatur solvere debita à suo Religioso contracta?

Responden, quod vel hæc debita fuerunt contracta ante professionem, vel post.

SI POST PROFESSIONEM

1124 **D**ebita contracta fuerunt ex delicto, v. gr. furto, damnificatione, aut aliâ injustitiâ; tunc tenetur Religiosus, aut Monasterium rem restituere, si extet, aut id, in quo factus est ditior, si non extet.

1125 Monasterium, si nihil extet nec sit inde in aliquo factum ditius, ad nihil tenetur; quia Religiosus se habet ut filius familias, cuius delicto non tenetur pater.

1126 Ipse verò Religiosus tenetur restituere aliquid detrahendo ex peculio, & aliis ad suos usus concessis, ut in n. 1115. ad differentiam ejus, qui debita ante professionem contraxit; quia ille per professionem cessit debitis, sicq; debita extinxit, & purgavit; non sic iste.

1127 Sed Superior potest talem restitutionem impedire, si sit facienda extero, minime si sit facienda ipsi Monasterio, cui sit facta læsio. Ratio primâ; quia id, quod Religiosus pro restitutione faciendâ de peculio subtrahit, est sub dominio Monasterii, adeoq; potest illud à se nolle abdicare, & itâ justè restitutionem impedire. Ratio secundâ; quia Superior tenetur sui Monasterii indemnitate curare, nisi rationabilis causâ obstat.

1128 Si debita fuerunt contracta ex contractu. Tunc si contractus fuit initus legitime nomine Monasterii, videlicet de assensu, & licentia Superioris, & Capituli, tenetur quidem Monasterium solvere.

1129 Si autem Religiosus contractum non nomine Monasterii, licet de licentia Superioris, ad nil tenetur Monasterium quia pater non tenetur stare contractibus filii, ex l. 1. §. Cum impubere, ff. de peculio. Et licentia non fuit data ad contrahendum nomine Monasterii, sed fuit pura permissio, ne Re-

ligiosus illicitè contraheret. Eadem ratio non tenetur Monasterium solvere, siq; Prelatus inuit contractum, sed non nomine Monasterii, & de consensu Capituli, quatenus se habet ut privatus, & contrahit nomine proprio: v. n. 1052.

1130 Quod si contractus cessit in utilitatem Monasterii, tenetur Monasterium solvere, ut in n. 1124. Sed creditor probare debet contractum in utilitatem Monasterii cessisse. Habetur ex c. Quod quibusdam 4. de suspensuris: his verbis:

Ne quis Religiosus absq; majoris partis Capituli, & Abbatis sui licentia pro aliquo privilegio, vel ab aliquo privilegio mutuum accipiat, ultra summam à Capitulo constitutam, alioquin non teneatur Conventus pro his ob quatenus responderet: nisi forte in utilitatem domus ipsius manifestè consisteret redimenda.

1131 Ipse Religiosus delinquens, licet restituere non possit, potest tamen, & debet, puniti, juxta illud: *Qui potest in bonis, non in corpore.*

1132 Deniq; dicta in toto hoc quaestione non militant pro Religiosis Militantibus Joann. &c. isti enim, ut rectè ait Tamb. j. amplam retinent bonorum administrationem, adeoq; per professionem non censentur cedere bonis: nec pro debitis post professionem proprio nomine contractis, deobligari possunt à solutione.

De largitione munerum, & paupertate v. gunt Diana part. 1. tr. 6. Donatus tom. 1. part. 2. tr. 15. tom. 3. tr. 15. Verticelli tom. 1. tr. 3. Stracell. 8. quest. 52. Rodr. in sum. Fagnanus in lib. 3. c. Monachi, & c. Cum ad Alacquirium.

PAUPE
1133 A
L
facti, quam in
Præter Minore
Capituli, ex
1134 Sub
Regula S. Cl
non proprie
luis, Regulam
in communi c
quam honest
tunc, quia possi
de sustentent
cunctis Moni
11. De Sacri
alio, etiam i
cessione gaudi
mon, imò et r
licentia, cum
regimine, con
1135 Frater
pateat in un
cunctis dire
tamen capaces
non puz, ut in
non quarant, q
rum den itate
tionem residet
pcedente in it
ter Apostolici,
quæ, retinean
tate subminist
tate proprio all
Socum Pontifi
filiis e dicit, &
1136 Und
tam Religiosi
1137 Quis
parquetam Pr

PAUPERTAS MINORUM

1133 **A**ltissima dicitur, quia bonorum dominio privatam in particulari, quam in communi. Eam profitentur Fratres Minores Observantes, Reformati, & Capucini, ex Conc. Trid. *sess. 25. de ref. c. 3.*

1134 Sub hac paupertate fuit instituta Regula S. Clare; at B. Pius V. per suum Motum proprium *Circa Pastoralis*, omninò voluit Regulam S. Clare sine dicta paupertate in communi observari, ut sic Sacrarum Virginitatis honestas, & Clausura perfectius servetur, quam possidendo in communi, habent unde sustententur. Quam dispositionem pro concilio Monialibus edidit Greg. XIII. *Const. 17. De Sacris* hinc Pelliz. *de Mon. c. 4. n. 1.* ubi, etiam Moniales Capucinas dicta conditione gaudere possidendis bona in communi, imò et renunciare non posse sine Papæ auctoritate, cum sit edita pro Monialium bono regimine, conservatione, & decore.

1135 Fratres igitur Minores non sunt capaces testamentorum, nec legatorum, quorum dominium directum resideat apud ipsos. Sunt tamen capaces legatorum per modum elemosinarum, ut infra de legatis, & aliarum elemosinarum, quarum dominium, sicut & eorumdem fructuum Ecclesiarum, ac Monasteriorum resideat penes Sedem Apostolicam, ac procedunt in ista tunc Syndici, & Procuratores Apostolici, qui eas nomine S. Sedis recipiant, retineant, & in eorum usum, & necessitati subministrant, de eorumdem Superiorum prævio assensu, & consilio; ut innuunt Summi Pontifices in Bullis, pro Syndicis Apostolicis editis, apud *Confectio.*

1136 Unde ad Superiorem spectat, licentiam Religiosis concedere pro suis usibus.

1137 Quia in *c. 4.* Regule hoc habetur præcipuum: *Præcipio firmiter fratribus uni-*

versis, ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant, per se, vel per interpositam personam. Plura alia ultra dominium bonorum in communi sunt prohibita, & inde explicanda.

1138 Et Primò, quamvis circa aliàs res sit nobis prohibitum dominium, non usus; circa denarios est etiam prohibitus usus. Nicolaus 3. Clem. V. & Innoc. XI. in Bulla *Sollicitudo* de anno 1679. Adeòq; non possunt ad pecuniam recurrere, si res, quibus indigent, valeant in propria specie reperire. Si tamen eas non valeant in propria specie, puta frumenti, vestis, libri, &c. reperire, tunc poterunt pro necessitatibus infirmorum, victus, vestitus, & aliorum usum, ad pecuniam recurrere; quoniam *necessitas non habet legem*: hinc stante necessitate equitare possumus, non obstante præcepto de non equitando. Imò sic etiam discutitur de præceptis Ecclesiæ: *v. n. 1070.* Quod est verum etiam de Religiosis particularibus, si Monasterium illis necessaria decenter non subministrat. Et ita practicatur, maxime in Civitatibus, ubi devoti denarios pro elemosyna promptos habent, minime panem, librum, cartam, & similia, quibus Religiosus eget.

1139 Nomine pecuniæ denarius intelligitur, sunt enim synonyma, & unus terminus est alterius explicativus. Cyprianus Capuc. & Melphusiam apud Calepinum *Pecunia* idem est ac *Nummus, & denarius*. Unde in Clement. *Exvii.* pluries per pecuniam denarius intelligitur.

1140 Secundò, prohibetur receptio denariorum, & licet non prohibeatur expressè, & propriis verbis contractatio, prohibetur virtualiter, quia licet possit dari receptio, quæ non sit contractatio, non potest dari contractatio, quæ non sit receptio, unde contractatio, est quasi species requisitionis.

1141 Non prohibetur autem contractatio, & re-

& receptio materialis denariorum, sed solum politica, & civilis, scilicet ad eos pro usibus expendendos, & permutandos; nam pecunia propriè dicta hujusmodi usum politicum, & civilem formaliter importat, *ut in numm. 907.*

Hinc non est prohibitum, monetam curiositatis gratià tangere, è terra elevare, eam ad discernendam qualitatem auri pertractare, denarios amici pro custodia ratione alicujus periculi retinere aut secum in itinere pro latronum periculo ducere, absq; ullo usu, aut affectu: *v. n. 1168. & 1051.*

1142 Tertio, prohibetur receptio denariorum per se, vel per interpositam personam.

Per se recipere, dicitur frater, quando per se absq; alterius personæ interventu denarios recipiat in proprios usus convertendos, expendendo, donando, &c. Pariter, si per se aliquem ex recensitis actibus exerceat.

1143 *Per interpositam personam*, recipere dicitur frater, quando sua auctoritate aliam personam substituit, quæ nomine suo denarios recipiat, aut aliquem ex dictis actibus exerceat.

1144 Utroq; modo denariorum receptio prohibetur; minimè si fiat per Syndicū Apostolicum, aut per amicos spirituales. *v. n. 1138.*

1145 *Syndicus Apostolicus*, est Procurator, qui nomine S. Sedis recipit dominium omnium tam immobilium, putà Ecclesiarum, Monasteriorum, hortorum, quàm mobilium, & elemosynarum, quibus ipsi fratres utuntur, & nomine S. Sedis, ad fratrum requisitionem, & assensum, ut disponit expressè Paulus 4. in Bulla ex Clementi anno 1555. emit, vendit, & alios actus civiles exercet, qui ad fratrum necessitates, & utilitates spectant; ità ut earum rerum dominium immediatè apud Sanctam Sedem resideat, concessio fratribus solo usu facti.

1146 Ubi nota, quòd Summus Pontifex dominium in se suscipit elemosynarum, quæ à fidelibus fratribus largiuntur. Insuper rerum immobilium, & mobilium, quibus usibus inserviunt, nempe Ecclesiarum, Monasteriorum, Hortorum, vestium, vasorum Sacrorum, &c. minimè suscipit in se dominium reddituū. Ità Summi Pontifices *re. n. 1138.* maxime Nic. III. in Decretali. Syndicus Apostolicus pro redditibus non est Procurator S. Sedis, quia facultas procuratoris non se extendit ultra facultatem constituyente concessam; sed esset interposita persona, quia reciperet, & ministraret auctoritate, & nomine fratrum: *v. n. 1189.*

1147 *Amicus spiritualis*, est persona recta, quæ denarios ab aliquo fratrum devoti sibi datas recipit, seu retinet expendenda in usus fratrum nomine dantis. Quod illi contingit. Volens devotus, aut propinquus fratres juvare, designat quamdam summam pecuniæ Petro, ut eas nomine suo retinet expendendas pariter nomine suo pro fratrum necessitatibus, & ad eorumdem requisitionem. Et tunc Petrus dicitur amicus spiritualis, & hoc pacto pro suis decentibus necessitatibus licitum est fratribus denarios recipere, quia dominium usque ad illius summam consumptionem semper residet penes dantem. Petrus, qui recipit, retinet, expendit, &c. agit nomine, & auctoritate dantis; Religiosus verò præcisè habet usum facti, qui est illi factus.

Amicus spiritualis nominari, & designari debet ab ipso dante, ob rationem *de n. 1138.* minimè à fratre; nisi datus fratri in jungetur, nominet personam, quæ illi videtur aptior. Imo frater posset danti personam aptam humiliter proponere, illi liberam designationem relinquendo; quia hæc est pura offerentia non designatio, nec nominatio.

1148 Licet igitur fratres possunt pro decentibus necessitatibus denarios recipere retinere, expendere, &c. per Syndicum Apostolicum, aut amicum spirituales; quia tunc necessitatur recipere per se, vel per interpositam personam; quod à Regula prohibetur.

Syndicus facultatem habet plures Procuratores substituendi, uti opus fuerit.

Religiosus, & valde laudandus est usus illorum fratrum quæstorum, qui per Civitates quærunt puerum secum ducunt, ut fidelibus pro elemosyna denarios largiri volentibus, puer ipse recipiat, & Procuratori confidat, quia hic dicitur bajulus Procuratoris, & eius nomine, & auctoritate recipit: *v. n. r. 16 §. 1173.*

QUÆRES I.

1149 An Frater Minor subditus possit pro sua necessitate ad denarios recurrere?

R. Respondet, in Monasteriis, ubi servatur vita communis à Trid. præscripta, & in lege Monasterium singulorum fratrum necessitatibus providet, non potest ad denarios recurrere: constat ex ipso *c. 4. Regula*, ubi in casibus necessitatis recurrendi ad denarios, tantam facultatem S. Pater dat Ministris, & Cellaribus, alios excludendo, his verbis: *Tamen pro necessitatibus infirmorum, & aliorum fratrum indigendis, per amicos spirituales, Ministros, aut Custodes sollicitam curam gerant.*

At non ideo, si possunt, debent fratres esse pigri, & pigri, sed debent nomine, & auctoritate Ministrorum, omnem diligentiam adhibere ad elemosynas repertiendas eas cum ceteris Monasterii elemosynis apud Procuratorem existentibus incorporando, ut taliter Minister eisdem necessitatibus provi-

Præf. Exam. Ecclesiæ. Tom. 4.

dere possit, nam hoc concedit Nicol. III. in sua Decretali his verbis: *Concedimus, quòd ipsi Ministri, & Custodes, possint per alios huius curæ sollicitudinem exercere. vid. num. 10 §. 1093.*

1150 In Monasteriis verò, ubi non servatur vita communis à Trid. præscripta, & Monasterium non providet singulorum fratrum necessitatibus, recurrunt respectivè dicta de Monasteriis aliarum Religionum.

Dixi, *respectivè*, quia sunt observandæ septem Modificationes sequentes.

1151 Prima est, ut recursus fiat pro suis necessitatibus juxta decentiam, minime pro superfluis usibus. Potest etiam frater pro alterius fratris necessitatibus talem aptitudinem habentis recurrere: Et hic erit charitatis, & meritorius actus.

1152 Secunda, ut necessitas sit præsens, aut imminens. Præsens dicitur, quando est actualis. Imminens dicitur, quando non est actualis, sed proximè futura. Unde non sufficit necessitas remotè futura, aut possibilis, puta obiter, aut infirmitatem, quæ ei potest contingere.

1153 Tertia, ut necessitati non possit commodè provideri quærando rem in propria specie.

1154 Quarta, ut apud Procuratorem, aut amicum spirituales non sint alii denarii, quibus possit necessitatibus providere.

1155 Quinta, ut talium elemosynarum pecuniarum obtentorum receptio, retentio, &c. fiat per Procuratorem nomine S. Sedis, aut per amicum spirituales nomine Dantis, vel per ipsum Dantem: Aliàs diceretur recipere per se, vel per interpositam personam.

Amicus spiritualis pro huiusmodi usibus potest uti bajulo, sicut & Procurator: *vid. n. 1148.*

E

Ne

Necessitas autem præsens, aut futura (ait Nic. III. in sua Decretali, Exiit, qui seminat in 6.) potest esse duplicis generis, una, quæ brevi tempore expediri valet; Et pro hac potest frater uti Dante, aut persona ab eo substituta, imò & alia persona ab ipso primo substituto subrogata.

Alia, quæ tractum temporis postulat, ità ut pecunia deposita sit ad plura loca perventura, & transitura per manus multorum, quorum impossibile est ipsum dantem, aut primum substitutum habere notitiam: Ut in eruptione lanæ, librorum, &c. in loco distanti. Tunc Nic. III. cit. ultra prædictum modum, pro omnimoda Regulæ, & Professorum puritate, alium facillimum modum assignat: Videlicet, ut frater ab ipso Dante, aut ejus Nuncio, seu primo depositario subrogare valente, licentiam petat novos depositarios suo nomine substituendi, seu subrogandi, prout opus requirit: *Ut per quorumcumque manus sunt verba Decretalis] pecunia, seu elemosyna ipsa transferatur, sive personas ab eodem, vel à fratribus nominatas; totum consensu, voluntate, ac auctoritate procedat: Quo assensum suum præbente prædictis, securè fratres ve impiâ, vel acquisita de illa pecunia, per quemcumque, juxta modum annotatum superius, uti possint.* Hoc pacto, quoties erunt novi depositarii assignandi, semper fieri debet nomine, & auctoritate Dantis, aut primi depositarii.

Quòd si per oblivionem frater hanc licentiam non postulaverit, posset novos depositarios instituire ex præsumpta licentia Dantis, si expressâ haberi non possit; quæ quidem factis rationabiliter præsumitur, tam ex voluntate dantis, qui juvare fratres intendit, ac proinde modis omnibus, quibus licitè possunt juvamen percipere, quam ex voluntate ejusdem Summi Pontificis, qui volens fratribus providere, tam super necessitatibus, quam

super puritate observantiz Regulæ, benignos tradidit modos.

Idem est respectivè dicendum de Spiritu Apostolico in ordine ad novos Professores substitutos.

1156 Sexta, ut totum fiat de licentia præfata, aut tacita sui Superioris loci, cui incumbit onus providendi, aut Superioris majoris; quæ quidem rationabiliter præsumitur, si Superior providere non possit.

1157 Septima, ut frater nullam similitudinem ostendat supra pecuniam apud Professore, aut amicum spirituales depositam; nec in actibus auctoritative se gerat, ostendat se dominum, sed supplicet. Ubi non potest exposcere ab illis computatibiles expensarum; potest tamen illos videlicet memoriam scriptam apud se retinere, sicut ad sciendum, quanta pecunia apud ipsum remaneat, ut suos usus discretionè temperet. Quòd si reperiat infidelem, non potest eam iudicio convenire; hoc tamen potest facere ipse dans, quia est dominus. Item si elemosynam in capsâ retineant, non potest tunc, etiam Superior, clavem tenere.

1158 Recensite septem modificationes sunt præscriptæ in Decretalibus Nicol. III. & Clem. V. ac in Declarationibus Martini IV. & V. & non obligant in conscientia, nisi transgressio sit contra quartum præceptum Regulæ, nisi illa, ex quarum defectu legitur, quòd frater aliquod habeat dominium, aut usum pecuniæ per se, vel per interpositam personam. Corduba q. II. Ratio est, quia mens dictorum Pontificum non fuit fratri novis præceptis gravare, sed modos congruè dare ad fratrum necessitates sublevandas oblique Regulæ transgressione.

1159 Ex quo duo sequuntur. 1. Quòd hæc modificationes non solum sint date pro fratribus

teribus particularibus ad peculiares suas necessitates, sed etiam pro Superioribus ad fructum necessitatibus providendum. 2. Quod si frater possit alium modum magis congruum reperire, qui præceptum Regulæ salvaret, non tenetur recensitis uti. Verum quia id non est in facile, non est à recensitis modificatio- nibus recedendum: *v. n. 116.*

COROLLARIUM PER UTILE,

116. Et valde notandum ad providendum necessitatibus, cum observantia Regulæ.

Quia et secunda modificatio: *de num. 115.* necessitas pro recursum ad pecuniam debet esse præsens, aut imminens, seu proxima futura; clarè sequitur, quod non possit frater apud Procuratorem Apostolicum diu, et pro necessitatibus remotis, aut possibili- bus, quod ipsum pecuniam à fidelibus, aut pro- prio labore, ac industria obtentas retinere pro- priis usus.

Ad hoc quoque, ut paupertas à S. Francisco præcepta, dura pluribus non videatur, sed dulcis reddatur, duos hic modo modos, quibus uti poterunt fratres, desumptos ex Decretalibus Nicol. III. & Clem. V. ac ex aliis Martini IV. & V. & Pauli, IV. Declarationibus à Religio- ne acceptatis & novissime ab Innoc. XI. con- firmatis: *ut in num. 1138.*

1161. Primus modus, purior, & perfe- ctior est, quod frater elemosinam modo li- cito acquiritam consignet Procuratori Apo- stolico ut incorporetur cum cæteris Mona- sterii elemosinis, ita ut Superior ex com- muni massa possit faciliter ejus honestis usus providere; quod licitè, imò religio- sissime agit. 1. Quia se confortat Decr. Tri- dentino, relato *num. 1055. 2.* Quia Monasterio non deficiunt necessitates imminentes, imò

actuales. 3. Quia quando à Superiore pro suis honestis necessitatibus etiam post diutur- num tempus providetur, non providetur de elemosinis illis, quas tradidit, sed de ele- mosinis actualibus Monasterii; & hoc, non quia suæ elemosinæ supponuntur consum- ptæ, (ut quidem pro certo supponitur,) sed quia per incorporationem cum elemosinis Monasterii, factæ sunt elemosinæ Monaste- rii, de quibus Superior tenetur ipsi, ut potè suo subdito, providere, quando contingit ne- cessitas.

1162 Et quia in præsentem loquimur de Monasterio, quod ob nimiam paupertatem non potest singulis subditis necessaria ad ho- nestos usus subministrare; Superior monetur, ut utatur discretionè, & prudentia, ut quoties Religiosus ille, qui suo labore, & industria elemosinas acquisivit, & cum cæteris Mo- nasterii elemosinis in manu Procuratoris in- corporavit, ad eum pro suis honestis usus recursum habuerit, non deficiat ei providere: *v. num. 1043. 1080. & 1097.*

1163 Secundus modus dulcior datur in Decretalibus Nicol. III. & Clem. V. & est: Si dans summam pecuniæ deponat in mani- bus alicujus tertii, ut eas nomine suo retineat expendendas ad usus alicujus fratris sibi cha- ri, aut propinqui, dominio apud se semper retento; tunc licitè poterit frater ad ipsum de- positarium, seu amicum spirituales recur- tere, quoties ei continget necessitas; sequitur ex dictis *num. 1147.*

At id est omnino attendendum, quod ipse frater non potest ad dantem pro pecunia re- currere, nec curare, ut dans illum in manibus alicujus tertii deponat pro necessitate remo- ta, aut possibili; ut dictum est *num. 1152.*

1164 Hi duo modi in hoc differunt, quod in primo, si moriatur Religiosus, pecunia Procuratori tradita si extet, pro Monasterio

Y 2 rema-

remanet, tam si fuit incorporata, quam si secus, quia residet penes dominium Summi Pontificis, pro Religiosorum necessitatibus. In secundo, si moriatur Religiosus, pecunia depositario tradita, non spectat ad Monasterium, sed redit ad ipsum dantem; quia sic ejus dominium à se non abdicavit, sed semper retinuit, ita ut etiam Religioso vivente, eoque inconsulto, semper poterat summam illam pecuniam de manibus depositarii sibi reassumere.

Quòd si ipse dans moriatur ante consumptionem pecuniae, Nicol. III. in Decretali *cis*, n. 1155. disponit his verbis.

» In eo verò casu, quando antequam
» ipsa pecunia in licitum rei habenda, vel
» utendae commercium sit conversa, conce-
» dentem pecuniam mori contigerit; si con-
» cedens in concedendo dixerit, vel expresse-
» rit, quòd persona deputata pecuniam ipsam
» in necessarium usum fratrum expenderet,
» quicquid de ipso concedente vivendo, vel
» moriendo contingeret: sive concedens hu-
» jusmodi heredem reliquerit, sive non:
» possunt fratres ad personam deputatam, non
» obstante concedentis morte, vel heredis
» contrahitione, pro illa pecunia expendenda
» recurrere: sicut poterant ad ipsum domi-
» num concedentem.

Cujus iusta dispositionis ratio potest esse; quia dum dans pecuniam expressè non revocavit, praesumitur velle continuare elemosynam fratri, juxta illud: *Qui potest facere elemosynam vivens, potest facere elemosynam mortuus*. Et quia deposuit, ut illum juvaret.

1165. Hoc tamen est notandum; quòd si dans volens necessitatibus fratris, aut etiam Monasterii succurrere, pecuniam ad hunc effectum det Procuratori Apostolico, tunc ejus dominium suscipit Papa, & pro Monasterio

remanet. Nisi exprimat, velle dominium pecuniae usque ad ejusdem consumptionem apud se retinere; in quo casu persona illa est Procurator Apostolicus, respectu ad etiam pecuniam, non se habet, ut Procurator Apostolicus, sed ut amicus spiritualis; non eam retinet nomine Papae, sed nomine dantis.

COROLLARIA ALIA.

1166. Primum. Non possunt fratres se ipsos recipere, custodire, retinere, aut expendere elemosynas pecuniarum, quae in ipsis Conventibus, & Sacristiis ad illorum veniunt pro Missis, funeralibus, aliisque causis honestis; quia esset per se recipere: ad hos effectus tenere debent personam vicariam, quae sit substituta, aut bursae Procuratoris; & ita video praticari. Qui substitutus potest esse Tertiarius aliquis, quia illa Regula non prohibetur, nec illa ligatur. Ita tamen non est practicandum ob facillimum scandalum, & ob periculum, ne evadant imposita persona; nam facillime posset Superiorem eo auctoritative tractare: v. n. 1171. Quòd, si uterentur Tertiario induto in Hispano, nempe habitu brevi usque ad genua, tibiali, & calcamentis, nullum esset periculum scandalum: v. n. 1168. & 1178.

1167. Secundum. Possunt fratres elemosynas à benefactoribus pro Missis, suffragiis, &c. relictas ab haereticis, petere per modum elemosynae, minime, via civilis iudicii. Illis autem recusantibus, possunt id in iudicio Syndicis, qui nomine Papae possunt contra haereticos in iudicio agere: ut disponunt Summi Pontifices in Bullis Syndicatus, maxime Paulus IV. Bulla ex Clementi, anno 1555. Item ex jure, id potest quilibet de populo agere nomine testatorum, ut eorum voluntates quoad Legata pia pro suis animabus re-

...pleantur. Id tamen debet sine stre-
pitu fieri, ne ratione scandali plus sit amissio,
quam lucrum. v. num. 1192.

1168 Quod si hæredes elemosynaliter à
fratribus requisiti voluntariè solvant elemo-
synas à testatoribus relictas, debet illas reci-
pere substitutus, aut persona secularis, vel
Tertiaris, ut ad Procuratorem deferat.

1169 Tertium. Tenere in Sacrificiis, aut
Ecclesiis capsulas, loculos, & similia exposi-
ta pro elemosynis pecuniariis auctoritate
propria, est denarios per interpositam perso-
nam extorere.

Non sic, si teneantur auctoritate Syndici;
hoc tamen fieri non potest; quia prohibitum
est jussu Urb. VIII. per nostras Constitutio-
nes de anno 1628. etiam si clavem Syndicus
teneat, his verbis:

Capite, vel trunci ad recipiendas elemo-
synas pecuniarias, etiam pro Missis obla-
tis, non solum ab Ecclesia, sed etiam à Sa-
crista, à quacumque parte, quæ sit in-
tra claustrum Conventus, omnino prohi-
betur, sub pena inobedientiæ, & excom-
municacionis majoris. Guardianus, qui
contrarium permisit, privetur officio suo:
v. num. 1166.

1170 Quartum. Fratres itinerantes, ma-
ximè per longum iter ad comitia generalia,
aut alio ob justam, & honestam causam, quia
regulariter religiosa, & decenti commodita-
te indigent in conservationem propriæ per-
sonæ, quam habere non valent sine recur-
su ad denarios, uti possunt seculari, aut Tertia-
rio, quem secum ducant substitutum à Synda-
co, auctoritate cujus recipiat, retineat, & ex-
pendat: v. num. 1155.

1171 Quintum. Est Statutum antiquum,
quod refertur in Speculo Minorum, 1123. fol.
100. ut sequitur:

Si contingat, aliquem fratrem transferti

de una Provincia ad aliam ad morandum
libros sibi concessos ad usum possit habere.
post mortem vero suam omnes libri, quos
tempore suæ translationis habuit, vel post-
modum commutati, ad Provinciam illam,
à qua translatus fuit, integre revertantur.
Idem judicium de translata elemosyna ha-
beatur; & ad hoc fideliter faciendum, mi-
nistri firmiter, in quorum Provinciis deces-
serunt, teneantur. Et ut hoc melius obser-
vetur: fratres, qui transferuntur, relinquunt
in scripto nomina librorum valentium ul-
tra quartam partem marce argenti,
& elemosynæ quantitatem ministris il-
lis, de quorum administrationibus transfe-
runtur.

QUÆRES II.

1172. An Frater Minor possit licet pecu-
niam expendendam tangere lino, aut obursa
involutam?

Videtur licere; quia id est mediè tangere,
& cum simus in odiosis, præceptum est
restringendum ad contactum immediatum.
Hinc quamvis prohibitum sit laico vasa sacra
tangere, potes medio velo, aut alio.

1173 Respondeo, non licere. Longius
cap. 4. contr. 13. sect. x. num. 8. quia talis con-
tactus pecuniæ charta involuta, licet sit me-
diatus, est verus contactus physicus, & civi-
lis, & Physicus, ut dicimus de contactu pate-
næ velo coopertæ ab eo, qui ordinem assumit,
facto, in tom. 3. num. 136. Est civilis, quia ad
expendendum; adeoque est receptio à S. P.
prohibita: ut in n. 1141.

Tum quia aliàs liceret pecuniam in bursa
aut in cella recipere, imò retinere.

1174 Ad paritatem disparitas est; quia
contactus vasis sacri laico prohibetur ob re-
verentiam, quæ salvatur per contactum me-
diatum.

diatum. Finis autem receptionis pecuniæ est ad vitandum omnem usum civilem pecuniæ, ut constat ex n. 1138. qui finis non saluatur in recensito contactu mediato.

1175 Talis autem contactus mediatus, solum potest à peccato excusari in casu necessitatis. Donat. tom. 3. tr. 15. q. 49. quando scilicet utgeret necessitas fratris, et quæ non superpetere alius modus recipiendi, videlicet per substitutum, Dantem, Depositarium, aut Nuncium; lex namque ex sæpe dictis non comprehendit casus necessitatis, juxta illud: *Necessitas non habet legem: v. n. 1138.*

1176 In tali quidem casu necessitatis, utique consultum esset fratri, pecuniam charta involutam recipere; nam simplices hac cautela adhibita, ferè scandalizari non solent. Insuper poterit tunc frater, maxime apud viros doctos, & notitiam nostræ professionis habentes, necessitatem actionis humiliter aperire.

1177 Si aliquando casus contingat, quod vir prudens ad Monasterium, aut Ecclesiam nostram accedens summam elemosynæ largiretur: Si Monasterium necessitatibus premeretur, nulla reperiretur persona apta, nec Tertiarius, qui reciperet; vir ille non posset commode eam ad Procuratorem mittere, aut prudenter non judicaretur capax talis consilii, sed quod potius illum tædio afficerent, & ab elemosynis impedirent; tunc si fratres curarent, ut ille elemosynam in aliquo loco opportuno reponeret, usque ad adventum Nuacii, aut Baluli, qui illam ad Procuratorem transferret, dictum virum de hoc monendo, peccati non condemnarem; quia sumus in recensito casu necessitatis.

Pro qua re, Melphi in comment. ad Const. c. 4. stat. 2. in fine ait.

„ Respondeo quintò, in necessitatis articulo possumus denario petere, & accipere,

„ ac expendere, præta si Missionarius, „ infideles reperiat, nec alia via superari „ pro victu, &c. jus enim naturale præcæ „ positivo. Cujusmodi Sanctissimus D. „ Urbanus VIII. declaravit pro locis Ter „ Sanctæ, ubi fideles administrati, & Syn „ non reperiuntur, & necesse est, ob „ bonum, & ad majorem Dei gloriam, „ Ecclesiæ utilitatem, loca illa in Religio „ Catholica conservare. Ità etiam si sumus „ Pontifex institueret Fratrem suum elemo „ synarium, non peccaret, pecunias exopto „ do, &c.

1178 Dixi: *Si aliquando*; nam quæcunque debent esse rari, & non per habitum præcæcari, ut dictum est in n. 1166.

1179 Hinc omnino questores abstinere debent à recipiendis elemosynis pecuniis intra peram; quia quamvis talis receptio deatur posse à peccato contra pauperes, & præceptum de non recipiendis per se pecuniis, excusari, in quantum non videatur questore receptio civilis ad expendendum sed translatio pecuniæ de uno in alium locum, nempe ad Procuratorem; non potest à peccato scandali, & damni, quod Monasterio affert, excusari; per hujusmodi namque pecuniarum contractiones, sic scandalizant, & admirari, & solet sæculum, ut ab elemosynis se ablineat, in gravissimam communitatis, & Regularis Observantia perniciem. v. n. 1148. Adde, in hujusmodi casibus, in quibus pecunia transfertur ad Procuratorem, adest contactus, & receptio civilis mortalis ad expendendum mediata pro fratre vobis. Melphi cis. ver. Resp. 4.

QUÆRES III.

1180 *Quomodo Frater expropriari debet* Respondeo, hunc esse modum. Pecunia, quæ frater habere supponitur, puto, bus modis potest se habere.

Primo. Si fuit ei data absolute, seu uti Religio, est deponenda in manus Syndici nomine Ecclesie pro necessitatibus Provincia, aut Monasterii. Si vero dans apud se voluit ejus dominium retinere, est danti restituenda, vel de ejus licentia est Syndico tradenda pro Monasterio, aut Provincia.

1181. Secundo. Si talis pecunia sit de elemosinis alicujus Conventus, est Syndico illius Conventus, aut Provinciae tradenda, pro alio Conventu, ejus Superiori locali moni-

1182. Tercio. Si pecunia fuit accepta sub aliquo onere, v. gr. Missarum, &c. tunc debet pecuniam consignare, & onus manifestari Superiori. Melius autem est, si ipse curet immediate oneri satisfacere, & non committatur alio cui spei; nam onus satisfaciendi iustitiam obligat ex jure naturæ.

Quod si pecunia reperiatu conversã in emptionem alicujus rei, quæ extat, puta liberorum; tunc tenetur satisfacere eam, v. gr. liberos creditori tradendo, si fieri possit; vel eam vendere curando, & satisfaciendo in quantum potest per pretium. Idem tenetur facere Superior, si post fratris mortem, tale curari constet, & res extet.

Quæ expropriatione peractã, Religiosus hanc amplius retinere debet affectum, aut curam circa pecuniam illam.

1183. Et si expropriatio fiat in articulo mortis, omnino Confessarius, vel Superior curat, ut pecunia, & res superflua, super quibus hæc est expropriatio, removeantur de oculo Religiosi ante mortem; quod curabit charitati v. solando fratrem, ut in Dei misericordiam speret. Quod si superviat, expropriationis hæc eum minime poniteat, nec ad monachum redeat.

Congregatio Generalis de anno 1679. Congregatio Generalis de anno 1679. Congregatio, ut distributio suppellectilium, &

rerum à fratribus relictarum, fiat à Provinciali, modo sequenti:

» Si frater defunctus fuerit in Infirmaria, eidem applicentur omnes panni linei, seu ex tela confecti; si autem extrã Infirmariam mortuus sit, applicentur communitati Conventus, ubi defunctus de familia morabatur. Cui etiam communitati consignabuntur omnia lanea vestimenta, Libri in ejusdem Conventus Bibliotheca reponentur, & si forte aliquid pecunie reperiatu, Provincialis faciat eam deponi apud Syndicum Apostolicum Provinciae, pro necessariis sumptibus, communibusque provincie indigentis, sumpto à Guardiano, & discretis Conventus testimonio de quantitate, suo tempore rationem de illa tribuere possit. Et idem observetur, si aliquid aliud considerabilis pretii inveniatu. Picturæ, si forte sint, in Sacristia collocentur. Res autem minoris momenti inter Fratres ejusdem Conventus de consilio Guardiani dividantur.

1184. Frater autem proprietarius, seu pecuniam retinens, absolvi non potest, nisi prius exproprietur, aut firmiter, & cum morali certitudine id Confessario proponat, unde Confessarius se debet cum eo gerere, sicut cum concubinario.

Caveant ergo fratres, & in mente habeant verba S. P. Francisci, quod si *Magna promissimus, majora promissa sunt nobis: vide num. 1097.*

LEGATA FRATRUM MINORUM

1185. Sunt justa, & licita à testatore relicta sub hac forma: *Instituto mihi hæredem animam meam, ita quod executores testamentarii teneantur bona relicta vendere.* &

pecuniam in emendo panem, & vinum, & alia necessaria in elemosinam Fratres Minoribus hujus Civitatis infumere. Et tunc testamentarii ad talem elemosinam solvendam cogi possunt ad instantiam cujuslibet de populo. Ita Villalobos tom. 2. tract. 30. dis. 12. n. 8. & Diana par. 3. tract. 2. resol. 33.

Imò si non est ad dita conditio licita: *Ut bona vendantur, & in fratrum necessitates pressum convertantur*, legata valent; quia tunc censetur legans voluisse modo debito fratribus subvenire. *Rodr. in comp. verb. legatum, Diana par. 10. tr. 14. res. 63. v. num. 901.*

1186 Item potest testator relinquere Fratibus Minoribus legata perpetua, tam libera, quam onerosa, quia qui potest facere elemosinam vivus, potest facere elemosinam mortuus; quoniam mortuus habet animam, quae valeat ejus fructum à fidelium remuneratore animarum percipere.

1187 Quantum ad legata perpetua, sciendum est, quòd Syndicos, & Procuratores concesserunt Ordini quamplures Summi Pontifices, ut ex una parte fratrum necessitatibus providerent, & ex alia, ut eorum paupertas tam in particulari, quam in communi illa servetur: haec de causa omnium rerum modo licito fratribus à fidelibus oblatarum Sancta Sedes apud se dominium recipit, ut in n. 146. v. num. 1200.

Pontifices autem non conveniunt omnes quoad omnia, sed diverso modo, & quoad actus diversos concedunt Syndicos.

Nam Sixtus IV. in Bulla incip. *Dum fratribus uberes*, anno 1471. apud Bullar. *Rodr.* concessit, ut possit nomine S. Sedis recipere bona immobilia, & redditus perpetuos fratribus, & eorum Monasteriis relicta, & relinquenda, & in illis succedere ab intestato, ipsa Romana Ecclesia eorum dominium in se suscipiente. At idem Pontifex

per aliam Bullam, quae incip. *Licet nos dicit ad importunum non nullorum instans*, concesserimus, &c. praedictam concessionem observantibus irritat, utpote expressè eorum professioni, & paupertati contrariam, de causa, etiam ante iritationem tecum opus observantium praedicto privilegio recitavit.

1188 Unde standum est institutionibus & concessionibus aliorum Pontificum, delictet Decretalibus Nicol. III. *Exim. quae minat, & Clem. V. Exivi de Paradiso, in verbis, signific. in 6.* Et declarationibus, concessionibus Martini IV. *Exultans* Martini V. relati à Sixto IV. cit. & Pauli IV. Clementi, de anno 1555. novissimè confirmatis ab Innoc. XI. per Bullam, quae incip. *Sollicitudo edita 20. Novembris 1679.* in verbis:

„ Declarantes tamen pariter, quòd praemissa non prohibentur in dicto Ordine Syndici Apostolici, cum eorum usus non sit dispensatio in Regula, sed modus à Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris provisus pro puriori illius observatione, & ve ejusmodi Syndici assumantur ad praedictum Constitutionem Nicolai III. & Clementis V. praedecess. praedict. sive sec. disp. *Constitutio*, rec. me. Mart. IV. & Martini V. & Pauli IV. praedecessorum pariter nostrorum, per ut illorum usus, in singulis familiis, Congregationibus, Reformationibus, aut Provinciis Ordinis praedicti respectivè fuerit receptus.

1189 His praemissis, Dico, Fratres Minores non esse capaces legatorum perpetuorum, ita tamen ut dominium directum ipsorum capitalium, seu eorum immobilium relinquantur penes nos, aut penes Syndicum Apostolicum, ut Syndicum; quia ut Syndicus sit nomine Papae, qui (videlicet Nicolaus III.

Decretali) talium legatorum dire-
ctorum receptionem expresse prohibet; un-
de si Syndicus esset interposita persona,
et sic dominium resideret penes

esse vero capaces legatorum perpetuorum,
ut tamen ut dominium directum ipsorum
capitalium, seu rerum immobilium, resideat
penes tertiam personam, quæ representat
personam legantis, & dicitur amicus spiritua-
lis, iuxta sicca n. 1147. & 1165.

1190 Potest igitur testator uti formâ re-
lectâ n. 1185. vel potest gravare heredem ad
eligendam Fratris annuam summam e-
leemosynæ. Vel relinquere ipsum bonum
immobiliæ, aut capitale super re immobili in-
testamentum alicui Universitati, Comuni-
tati, Hospitali, aut tertie personæ, cum ob-
ligatione, & onere solvendi annuatim certam
summam eleemosynæ Fratribus pro eorum
necessitatibus ministrandum gratis, aut cum
onere Officii, Missæ, &c.

1191 Et tunc (ut cum Divo Bonaventura
loquitur) nullo pacto nos Fratres dicimur
religiosi habere per nos, aut per interpositam
personam nostram. Nec annuam pensionem
non petimus, & recipimus ex jure, & tanquam
debitam; sed ex gratia, & tanquam eleemo-
synam.

1192 Ad quam annuam eleemosynam
annuatim solvendam ipsi executores sunt
omnino obligati, minime obligatione dire-
ctæ, sed obliquâ contractâ, sed cum legante. Et
tunc ratione, si negligant, possunt civiliter à
quolibet de populo cogi; quoniam animæ
salutem sunt pupillæ. Unde pecunia an-
nuæ pensionis nostri semper habet rationem
penes eleemosynam, & verè per modum eleemo-
synæ recipitur: v. n. 1167. Et infra de
prescriptione contra onus Missarum.

1193 Nec obstat, quòd annuam summam
Puff. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.

immediatè non à legante, sed ab ejus execu-
tore recipiamus; quia sicut legans potuit no-
bis annuam eleemosynam promittere, & ter-
tiæ personæ eam solvendam committere, ip-
so vivente; ita & ipso mortuo; executor nam-
que solvit nomine legantis.

1194 Quæ haud sunt formalitates, sed
reales, & veri tituli, à Divo Bonaventura
longè priùs excogitati in sua quaestione Apo-
logetica relata in Statutis nostris Barchino-
nensibus, & Segobienensibus, ab Urbano VIII.
die 20. Novembris 1625. confirmatis per
Bullam; *Injunctis nobis, in tom. 5.* Bullarii
Lantusæ, quibus rerum immobilium domi-
nium directum residet penes tertiam perso-
nam nomine legantis, & solum indirectè nos
respicit, tanquam pauperes, & ut terminum
eleemosynæ à legante præscriptæ, & execu-
tori commissæ. Adeoq; nullo pacto inde laedi-
tur Franciscana paupertas.

1195 Non est autem contra Regulam, &
nostram paupertatem, quòd talis executor,
& tertiam persona sit ipse Syndicus Apostoli-
cus; quia Syndicatus officium, nec illi nocere
debet, nec facit, quin possit alteri se obli-
gare ad aliquod onus gratis subeundum,
nempe ad suscipienda bona immobilia le-
gantis cum onere distribuendi annuatim fru-
ctus pauperibus pro anima ipsius legantis.

Sicut enim potest, nedum nomine Papæ;
sed ut tertiam persona, & ut unus de populo
executores negligentes ad annuam eleemo-
synam solvendam cogere; cur non poterit, ut
tertia persona, & ut unus de populo, onus à
legante ad annuam eleemosynam in Fratrum
necessitatibus distribuendam suscipere; tunc
namque se habet, non ut interposita persona
nostra, sed ut tertiam persona, & persona
legantis, & est amicus spiritualis, & qui
dem aptior, & promptior tam ad Fratrum
necessitatibus subveniendam, quàm ad le-
gan-

gantium animas suffragandum: v. dec. de nu.
1198. § n. 1167.

1196 *Ita autem est prohibitum vi Statuti Congreg. Gen. Rom. die 17. Maji 1603. Inhibemus autem, ne Syndicus in sua persona hujusmodi annuos redditus recipiat distribuendos ipsis fratribus; non quia paupertas nostra lædatur, sed ne apud ignorantes redditus per interpositam personam nostram retinere videamur; qua ratione D. Bonavent. cit. vult, ut in legatis tertiæ personæ, aut communitati alicujus relicta cum onere certam elemosynam annuatim nobis distribuendi, fiat per Guardianum, & discretos Conventus protestatio, nil nobis juris ex talibus donationibus velle habere, nec ex vi legati, & ut legatarii; sed per modum elemosynæ, & ut pauperes recipere.*

Audi D. Bonav. qui post doctrinas jam à n. 1191. ad 1194. fere relatas, in fine subdit: *Quia vero Dominus docet, nos cavere ab hominibus. Matt. 10. & Apost. ab omni specie mali abstinere. 1. Thess. 5. ne putemur ab ignorantibus transgressores Regula nostra, debemus aperte protestari, nihil nobis juris in talibus donationibus velle habere, sicut tenetur suspectus de fornicatione omnia illa cavere, ex quibus posset ista suspicio probabilis judicari.*

Quæ protestatio, si facta non reperitur, fieri potest executoribus, vel universitati; solùm namque sic ad omne vitandum scandalum, seu admirationem seculi.

1197 *Solidantur prædicta per plures decisiones S. Congreg. & Sedis Apost. decreta, quæ hic libenter refero in gratiam meorum Religiosorum, atque Superiorum, ut sciant, quid consulere in novis legatis condendis, & quomodo se gerere in jam fundatis honestandis; sæpe namque ex Confessariorum impericia provenit, ut fideles legata perpetua constituant, bona immobilia, seu*

fortem, & capitale nobis directe legatis contra implicitam donantium, seu legatis voluntatem; fideles enim, volentes fratres in corporis necessitatibus subvenire, tendunt, eorum, & propriæ animæ ratione, unde licitam formam advertissent, licitam legassent, ut dicemus de contr. ubi bona fide celebrato: v. n. 1185.

ROMANA DONATIONES

1198 *Syndico Apostolico Conventus, n. 1198. de Aracali Fratrum Minorum de Observantia sancta mille donavit Pancho. Mota donatione infrascriptis verbis ceteris Donavit donationi irrevocabili inter vos D. Francisco Belpino Syndico Apostolico pro tuo Venerab. Conventus B. Mariae de Aracali & alius in dicto officio Syndicus, pro tunc successoribus, sancta mille, una cum fructibus decursis, decurrendis, sibi relicta à q. Fratre Agazario, cum conditione, quod si eum dicitur teneantur, & obligati sint, postquam consecuti fuerint dicta sancta mille pro dicto Legato, ut supra, debita illa investire ad eorum beneplacitum in aliqua re stabili, censibus perpetuis, seu locis mentium non vocabilibus, & fructibus dicti reinvestimenti impendere, & applicare annua sancta triginta in perpetuum panis albi pro beneficio, & servitio Infirmorum Venerab. Conventus Aracali Ordinis Minorum Observantia Sancti Francisci, cum conditione adjecta, quod si ullo unquam tempore dicti RR. Patres Guardiani, seu Superiores pro tempore dicti Conventus Aracali intencaverint quovis modo applicare velle dicta sancta triginta in aliam causam, præterquam supradictam, tali casu prædicta donatio, & omne commodum dicta annua solutionis, sancta triginta sit, & intelligatur ipso facto caduca, & devoluta, prout caducari voluit, &*

quibus favorem Venerab. Archiepiscopi Fratrum
 tati Beatae Mariae Consolationis.

Procurator Rev. Fabricae S. Petri, citatis praedictis
 Patribus, supplicavit per hanc Sacram
 Congregationem declarari: An praenarrata do-
 natione sit legitime sustineri? Die 2. Junii 1663.

Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R.
 E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpre-
 tum censuit, licere dictis Fratribus praenarra-
 tam unam partem praestationem, titulo duntaxat
 eleemosynae accipere; ad praescriptum De-
 creti Congregationis Fabricae, sub die 14. Fe-
 bruarii 1633. editi, & Syndico Apostolico non
 ipsa Ministris dictae Fabricae, ratione hujus-
 modi donationis, molestias inferri, nisi ad for-
 mam supra dicti Decreti.

Fr. Card. Chifius Praefectus.

Locus & Sigilli.

1699 Clemens Papa X. Ad futuram, &c.
 Nuper pro parte dilecti filii Syn-
 daci Apostolici Conventus Sancti Petri de
 Sardinia Ordinis Sancti Francisci
 de Observantia, &c. Congregationi Vener.
 Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium ne-
 gessis, &c. Episcoporum, & Regularium praes-
 tatione, exposito, quod quondam Petrus
 Moros de Molinos in suo ultimo testamen-
 to, quod anno 1645. condiderat, diversa an-
 na legata, pro Missis per Fratres dicti Ordinis
 celebrandis, fecerat, modo sequenti: *Prima*
mandat, quod meus haeres teneatur expendere
pro confessione tumuli, & exequiarum, quo-
libet anno lib. 25. pro una Missa cantata, &
aliter decem Missis pro animabus meorum
parentum celebrari. a Fratribus Franciscanis
S. Petri de Syrachis, & pro hoc legato volo,
quod sint perpetuo obligata bona mea: Item
mandat, quod dictus meus haeres solvat ex di-
ctis bonis meis quolibet anno lib. 40. quae in-

ter viant pro oleo lampadis meae Capella Ma-
 joris in dicta Ecclesia Sancti Petri: *Item relin-*
quo in perpetuum missas septem qualibet heb-
doma pro Animabus Purgatorii, &c. & ele-
mosyna sit septem solidorum pro quolibet
Missis, &c. & proprietates illarum est 1400.
libr. quae sit super domo mea, in qua ha-
bito: Item relinquo pro eleemosyna dicto
Conventus S. Petri de Syrachis lib. 300. ut ille
applicari debeant per meos Curatores in lo-
co secuto ad rationem lib. 24. annuarum, &
interviant pro emendis linteamentis pro pau-
peribus Fratribus infirmis: Item, quia D. Ma-
ter mea reliquit, ut dicantur duae Missae perpet-
uae qualibet hebdomada à dictis Fratribus,
mando, quod super bonis meis solvantur quo-
libet anno 28. Item, quia D. Pater meus re-
liquit unam Missam perpetuam qualibet heb-
domoda celebrand. à dictis Fratribus, & reli-
quit pro eleemosyna censum lib. 150. debi-
tum à Gavino Paduano, &c. quatenus perdid-
erint censum supradictum, mando, ut meus ha-
eres solvat lib. 11. annuas, &c. & factis aliis plu-
ribus legatis profanis, &c. instituit sibi haere-
dem Deum, & Animam suam, mandans suis
executoribus, ut adimpletis, & satisfactis Le-
gatis, instituerent unam tertiam dignitatem
Archidiaconalem in Cathedrali Turritanâ,
cum annuo reddito lib. 1000. & de residuo
unum, vel plures Canonicatus secundum ca-
pacitatem bonorum suorum, & aliâs, prout in
dicto testamento dicitur uberius contineri. Et
subindè in executionem dicti testamenti unus
Canonicatus, & unus Archidiaconatus in Ec-
clesia Turritana erecti fuerant, dictisque Ar-
chidiaconatus ex dispositione ejusdem Petri
testatoris collatus fuerat quondam Diacono
Moros ejus Fratri Germano, & executori te-
stamentario, qui bona fide, dum in vivis erat,
eadem legata pia adimpleri curaverat; verùm
post ejus obitum, de eodem Archidiaconatu
 Z 2 provi-

provisus fuerat dilectus filius Carolus de Capudoro, ad cuius favorem dilectus filius Provicarius Generalis Turritano, nesciebatur, quo jure, declaraverat Fratres Minores prædictos Legatorum capaces tantum factorum pro oleo lampadis, & liteaminibus infirmorum, & incapaces pro reliquis, quæ Archidiacono prædicto adjudicaverat, prout in ejus sententia dicitur contineri; unde dictus Syndicus tanquam unus de populo pro suffragio Animarum, pro quibus instituta fuerunt dicta legata pia, & pro sua pietate erga dictos Fratres de Observantia, qui in magna necessitate propter eleemosynarum deficientiam in prædicta Insula Sardinie reperiebantur, prout ex attestatione juratorum, & officialium Civitatis Turritanæ constare dicebatur; Nobis humiliter supplicaverat, ut omnimodum adimplendum Legatorum prædictorum Ven. Fratri Archiepiscopo Turritano, non obstante prædicta Provicarii Generalis sententiâ, committere de benignitate Apostolica dignaremur. Instantia verò hujusmodi ad prædictam Cardinalium Congregationem à nobis remissa, & de mandato ipsius Congregationis citato dilecto etiam filio Alexandro Bulla, supradicti Caroli de Capudoro Archidiaconi Procuratore, Syndicus prædictus plurimum cupiebat declarari, prædictos Fratres Minores de Observantia posse recipere præinserta annua legata Misarum per modum puræ, & simplicis eleemosynæ, juxta doctrinam S. Bonavent. in quadam Constitutione fel. record. Urbani Papæ VIII. prædecessoris nostri, cujus initium: *Sacrosanctum Apostolatus Ministerium, &c.* proinde debere dictum Archiepiscopum Turritanum tanquam executorem ultimarum voluntatum, & præcipuè piarum, curare omnimodum adimplendum eorundem legatorum, & voluntatis dicti Petri Testatoris, compellendo hæredes, & dententor-

um honorum ad satisfactionem, ne ipsius auctorum, & benefactorum iustitiam fraudatæ remaneret. Emanavit ab eisdem Cardinalium Congregatione Decretum notis, qui sequitur: *S. Congreg. E. E. S. R. E. C. C. din. negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, Procuratore Archidiaconi Turritano sapientissimo, referentissimo D. Cardin. Portocarrero, decretum esse dandas declarationes sepe aliis factas, & delictæ Fratres Minores de Observantia non posse possidere census, & bona stabilia, quæ sibi recipere per viam eleemosynæ quædam prædictis ab executoribus ultimarum voluntatum pro celebratione Misarum, & Accusariariorum, & propterea consensus committitur prout præsentis Decreti tenore committitur Archiepiscopo Turritano, us ad limites prædictæ declarationis in causa, de qua supra agitur, procedat, & ad illius observantiam, quæ non opus fuerit, juris remediis, & in subsidium etiam censuris Ecclesiasticis compellat. Romæ, Augusti 1674. Cardin. Branciacus.*

Loco † Sigilli, &c.

Cum autem, sicut dictus Syndicus nobis subindè exponi fecit, ut Decretum hujusmodi firmius subsistat, & observetur exactius, Apostolicæ nostræ confirmationis patrocinio communiti summopere desideret: Nos ipsius Syndicum, &c. absolventes, &c. supplicationibus ejus inclinatis, &c. *Decretum præmissum auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illis in omnibus, & in singulis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, &c.* Sicque in præmissis per quoscunque iudicet, &c. irritum, &c. Datum Romæ apud Sanctam Mariam majorem die 22. Augusti 1674. Pontificatus nostri anno quarto, &c.

Observanti di Lucca. Sacra Congreg. Eminentissimorum, & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum

Episcoporum, & Regul. præposita: *Sapientia de-*
claravit, Fratres Minores de Observantia
Sacri Francisci, quamvis attentè dispositione,
Etiam de Paradiso, & Constitutione Nicol. III.
& Clementi VIII. sint incapaces obtinendi con-
feras perpetuos, & bona stabilia, posse tamen per
suam partem, & simplicis elemosynæ recipere
quodlibet ab executoribus ultimarum volun-
tatum nisi traditur pro celebratione Missarum,
pro oratione Ecclesiæ, aliisque necessariis pro-
curandis, juxta doctrinam D. Bonaventuræ,
tenentem in Constitutione S. M. Urbani VIII.
in cap. Sacrosanctum Apostolatus Ministe-
rii, &c. Atque in præfatis casibus dictos exe-
cutores ultimarum voluntatum curare debere,
ut legatorum præ dispositiones adimpleantur; ne
testatorum animæ debitis suffragiis defrauda-
te remaneant. Quam quidem declarationem,
illique tenorem, in casu, de quo agitur, ead-
em S. Congreg. servari præcipit, committendo
Ordinario Lucensi pro tempore existenti,
in quatenus alius executor non existat, præ-
sentatam ipsi testatoris dispositionem execu-
tioni demandet. Romæ 26. Martii 1677.

Episcopus Urbaniæ, volens Canonicatum
 exigere ex quodam legato relicto Conventui
 S. Angeli in Vado, sub prætextu, quod Fra-
 tres illius legati incapaces essent. Sac. Congr.
 Fabricæ 28. Maii 1639. & die 30. Augusti ejus-
 dem anni ad eundem Episcopum scripsit, le-
 gato summam Fratibus restituendam fore,
 et quia Fratres erant capaces illius; non ob-
 stante perpetuo onere Missarum, & quoddam
 festivitatis celebrandi.

Et die 30. Julii ejusdem anni 1639. sub ea-
 dem forma scripsit ad Episcopum Civitatis
 Cellæ. Et quia Episcopus difficultatem mo-
 vit, ne Fratres legati fructus reciperent, ea-
 dem S. Congreg. die 28. Augusti 1640. scripsit
 et in omnia removeret impedimenta, & te-
 statorum voluntas impleteretur, &c.

Eadem S. Congregatio in Ana Anconitana
 die 31. Decembris 1639. declaravit, quod
 Fratres illius Civitatis per modum elemosy-
 næ capaces erant legati quinque annorum
 scutorum, cum onere celebrandi officium,
 &c.

Potentissimo, & Catholico Principi DD.
 Carolo ab Austria, &c. felicitis prosperitatis
 augmentum, &c. ejusque Regnorum, & Pro-
 vinciarum, &c. Officialibus, &c. ad quos præ-
 sentes nostræ pervenerint, seu quomodolibet
 præsentabuntur: *Franciscus Columna in urra-*
que signatura SS. D. N. Papa Referendarius,
causæque, & causarum hujusmodi, &c. Salu-
tem, &c. Noveritis, quod introducta aliis in
partibus coram Vicario Gener. Catacen. lite,
& causa inter Syndicum, & RR. PP. S. Fran-
cisci Minor. Observant. Civitatis Tabernarum
Catacen. ex una, & RR. DD. Theodorum, &
Dominicum de Carcia ex adverso principalis,
Partibus ex altera, de, & super solutione ele-
mosynæ debite pro Missis, pro quibus agitur,
rebusque aliis, &c. dictus D. Vicarius Cata-
cen. in causa hujusmodi procedendo suam
protulit sententiam, sive Decretum tenoris
sequentis, videlicet: Per Curiam Episcopalem
Catacen. Visa particulâ ultimi testamenti
quondam Feliciana Riva Civitatis Taberna-
rum, conditi sub die 20. Maii 1634. Et ac
insuper inspecto tenore Bullæ S. D. N. fel. re-
cord. Clementis Papa X. sub datum Romæ die
31. Augusti 1674. pro confirmatione Decreti
Sacra Congregationis negotiis Episcoporum, &
Regularium præposita lati, sub die 3. Augusti
1674. declarantis, Fratres Minores de Ob-
servantia posse recipere legata annua Missa-
rum per modum pure, & simplicis elemosynæ,
etiam pro executione ultimarum voluntatum
testatorum, visis actis omnibus, &c. ac Part-
ibus pluries auditis, snii provolum, & decre-
tum, suspensionem duarum Missarum in heb-
domada

domada per eandem Curiam latam omnino tollendam esse, ac proinde P.P. Minoris de Observantia Conventus supradicti Civitatis Tabernarum reintegrentur ad legatum celebrandi easdem duas Missas in hebdomada, & ab hodie in antea R.R. DD. Theodoro, & Clericus Dominicus Carcia correspondant eisdem Fratribus scotos decem singulis annis pro celebratione pradieta. Sc. Scita, Sc. datum, Sc. die 24. Januarii 1691. Antonius Pavoni Vic. Generalis, Sc. A qua inferta sententia, sive decreto, & appellatibus DD. DD. Theodoro, & Dominico de Carcia, fuit hæc causa ad Curiam devoluta, & coram Illustrissimo, & Reverendissimo D. Theodoro in utraq; signatura Referendario Sc. Illustrissimi, & Reverendissimi D. A. C. Locum tenente introduita, qui servatis servandis procedendo sua diffinitiva sententia prainsertam sententiam, seu Decretum D. Vicarii Generalis Catacen. confirmavit, & approbavit; ad effectum tamen exequendi super bonis per D. Victoriam Rivam donantem, & c. A qua sententia Illustrissimi, & Reverendissimi Thomati iterum appellatibus DD. Theodoro, & Dominico de Carcia, fuit causa huiusmodi Nobis commissa vigore specialis commissionis ejusdem Sanctissimi, de qua in dictis actis, & c. Nos in causa, & causis pradietis, rite, & recte, & legitime procedentes, & c. Tandem D. Hieronymo Leto ex adverso Procuratore dd. DD. Theodori, & Dominici Carcia ex adverso principalium, & c. per unum ex ejusdem Sanctissimi Curforibus more solito citato, nostram protulimus, & promulgavimus diffinitivam sententiam prainsertam Decreti, seu sententia D. Vicarii Gen. Catacen. Sc. Sciam Illustr. & Rever. Thomati confirmatoriam, prout in dictis Actis infra scripti Archiepiscopi Romane Curiae scriptoris. Sed quia à tribus appellare; ideo ex parte ejusdem Sanctissimi, & ad instantiam dicti D. Syndici dicti

Vener. Conventus, & R.R. PP. Minoris Observantia, fuit nobis directæ, & c. prædicta commissio exequutorialis tenoris sequens. Sequitur tenor Commissionis. Nos denique dicto D. Hieronymo Leto ex adverso Procuratore dicti Theodori, & Dominici Carcia adverso principalium, iterum ut supra citam prainsertam sententiam, sive Decretum Vic. Generalis Catacen. aliamq; dicti Reverendissimi Thomati, & c. dictam nostram respicientem diffinitivam sententiam, & c. sequi mandavimus, in illarum executionem, rei judicatum prædictum mandatum exequutorium ad favorem dicti Syndici R.R. PP. Sancti Francisci Minoris Observantia Civit. Tabernarum, Diocesis Catacen. contra, & adversus ad. bona per dictam Victoriam donata, dictis DD. de Carcia prædictis viginti quinque monete Regni debitis pro supradicta elemosyna Misarum, ab anno 1691. per totum mensem Junii prædicti præteriti, ad rationem auctororum dicti pro quolibet anno, sine præjudicio alterius per annua decursum decrevimus, & relaxavimus, exequi volumus, & mandavimus per presentes. Quocirca vos Potentissimum Regem, vestrosque Regios Ministros studiose requirimus, & per benigne Dominino hortamur, attentoq; rogantur, vobis verò, aliis omnibus, & singulis supradictis, & c. tenere præsentium committimus, in virtute S. Obedientiae, ac sub excommunicationis, & c. poena, & c. mandamus, quatenus statim visis præsentibus, & quoties præsentium vigore fueritis requisiti, seu altervstrum fuerit requisitus, & c. ex parte nostra, seu verius Apostolica autoritate cogatis, & c. compellatis, cogiq; & compelli faciat, & c. dd. Theodorum, & Dominicum Carciam, ad dandum, solvendum, tradenda, & c. & c. scilicet liter exhibendum dicto Reverendo Syndico dd. PP. S. Francisci Minor Observ, & c. facti

viginti quinque monete Regni, ut præferretur
 debita, una cum aliis scutis quatuor, & jaliis
 septem monete Romanæ, pro expensis præ-
 fectis mandati, &c. In quorum, & singulorum
 fidei, &c. Datum Romæ anno 1693. Indi-
 ctione prima, die verò 7. mensis Augusti,
 Pontificatus S. S. D. N. Innocentii Divina
 Providentia Papæ XII. anno ejus tertio.

1200 Deniq; ad tutò simul, & sine scrupulo
 procedendum in casibus, in quibus ob
 circumstantiarum varietatem, aliqua posset
 fieri difficultas circa materiam paupertatis,
 valde jurat reflectere ad finem Sanctæ
 Sedis, & Summorum Pontificum; finis nam-
 que (ut dictum est n. 1187.) semper fuit, &
 est, de paternâ benignitate modos aptos tra-
 dere, ut fratribus, una cum purâ observantia
 Regule, & Paupertatis, necessaria juxta de-
 cretum non desint. Constat ex Decretali
 Nic. III. cit. His verbis.

Quandò omnino appareat in eis quoad
 dominium omnimoda abdicatio, & in usu
 necessitas. Hæc autem secundùm exigen-
 tiam personarum, & locorum, Ministrum, &
 Custodes simul, & separatim in suis admi-
 nistrationibus, & custodiis, cum discretio-
 ne disponant, eum de talibus interdum per-
 sonarum qualitas, temporum varietas, lo-
 corum conditio, & nonnullæ aliæ circum-
 stantia, plus, minusve, ac aliter provideri
 requireant. Ista tamen sic faciant, quòd sem-
 per in eis, & eorum actibus paupertas lan-
 ctè reluceat; prout eis ex eorum Regula vi-
 detur indicata.

Et infra disponendo de legatis, uti supra
 scribitur.

Ad quæ legata solvenda, tam hæredes te-
 nentur, quam executores se liberales ex-
 hibent, quàm Prælati, & etiam Sæcula-
 res, quibus de jure, vel consuetudine pro-
 prietas competere, cum expedierit, se

ex officio suo promptus exhibeat ad pias
 voluntates decedentium adimplendas. Nam
 & nos etiam per modos licitos, & fratrum
 Regule congruos, intendimus providere;
 quòd nec pia defunctorum desinat in-
 tentio, & hæredum cupiditas legitimis
 actibus feriatur, ac ipsi fratres pauperes
 opportunis auxiliis non fraudentur. v. num.
 1155.

De paupertate, & legatis Minorum, agunt
 Pontifices, & Decretales relati n. 1188. D.
 Bonav. Hugo, Quatuor Magistri, Corduba,
 Polizius, Monza, Longus *privilegium*. Syn-
 dici. v. apud Matthæucci: v. infra de legatis.

DE SIMONIA.

1201 **S**imoniam nomen duxit à Simone Ma-
 go, qui donum Dei emere volebat
 ut venderet; unde definitur: *Studiosa volun-
 tas emendi, aut vendendi pretio temporali ali-
 quod spirituale, vel spirituali annexum*, me-
 lius definitur, *Deliberata voluntas contra-
 hendi spirituale, vel spirituali annexum*; sic
 enim comprehenditur omnis contractus
 etiam innominatus, *Do ut des*.

1202 Pretium temporale est omnis res
 pretio æstimabilis; est triplex: *Munus à ma-
 nu, munus à lingua, & munus ab obsequio*. Per
 munus à manu intelligitur pecunia, & quod-
 libet bonum temporale; per munus à lingua
 intelliguntur preces, laudes, &c. in favorem
 illius, qui beneficium, aut rem spiritualem cõ-
 fert; ut autem habeant rationem pretii, fieri
 debent ex pacto; v. gr. *Si intercedas pro me à-
 pud Principem, dabo tibi beneficium*. Per mu-
 nus ab obsequio intelligitur omne servitium
 temporale, quòd exhibere potest in gratiã al-
 terius, & signa etiam honoris; quæ si fiant lo-
 co pretii, & præsertim eum pacto, simoniam
 inducunt: ut, *Confero tibi hoc beneficium*.

cum pacto, & onere tale obsequium mihi prestandi. Secus simoniam non contrahunt.

1203. Nomine rei spiritualis intelligitur res supernaturalis, quæ vel talis sit formaliter, ut gratia, &c. vel causaliter, ut sacramenta, concio, sacramentalia, &c. quæ causant gratiam; vel pro effectu, ut consecratio, absolutio, dispensatio, electio ad beneficium, presentatio, confirmatio, &c. qui sunt effectus, & usus potestatis supernaturalis. Unde pro dispensatione non potest aliquid exigi in pretium, bene verò per modum mulctæ ad piam causam applicandæ.

1204. Dicitur, aut spirituali annexumtalia sunt ea, quæ non sunt per se spiritualia, sed eis sunt annexa, ut jus patronatus respectu beneficii, vasa, vestes, &c. respectu sacramentorum, & redditus beneficiorum, qui dantur propter officium spirituale: v. n. 1369.

1205. Res sacræ, quæ per accidens habent annexam consecrationem, ut calix, planeta, &c. possunt vendi ratione materiæ ex se vendibilis, sed non possunt plus vendi consecratæ, quam vendentur non consecratæ, quia tunc esset simonia; quando autem res temporalis venditur, tunc non potest & ipsa vendi, ut Reliquia; potest vendi reliquiarium ratione solius materiæ: vide à num. 961. ad 966.

1206. Lectio Theologiæ, aut casuum, est vendibilis, quia est actus naturalis intellectus non connexus cum spirituali, seu supernaturali re.

1207. Simonia est triplex, mentalis, conventionalis, & realis: mentalis non est nudum propositum committendi simoniam, sed vera traditio rei temporalis in pretium pro re spirituali, siue pacto, & conventionione explicita, sed solùm mente concepta. Conventionalis est, in qua extrinsecè convenitur, & pactita-

tur de pecunia, & venditione; sed adhiæc est secutus effectus ex utraq; parte. Reali est quando pactum est ex utraq; parte executioni mandatum.

1208. Simonia dividitur in eam, quæ contra jus divinum, & hæc est prohibita propter malitiam suam, ut Sacramentam, Eucharistiam consecratam vendere; & in eam, quæ contra jus humanum, quæ solùm est malitia, quia prohibita; ut cum Ecclesia prohibet dari pretium pro aliqua re, & functione, propter connexionem cum re sacræ, cum tamen res illa, aut functio esset ex se vendibilis.

1209. Sic ab Ecclesia prohibetur, & simoniaca censetur: 1. Venditio beneficiorum secundum id, quod temporale est, scilicet, quæ jus percipiendi fructus: 2. venditio officiorum extrinsecè tantum ordinatorum ad res sacras v. gr. Sacriste, Oeconomi, Advocati, &c. Theaurarii: 3. oblatio pecunie alicuius beneficii, si suadeat alteri, ut det beneficium: 4. pactio de resignando beneficio, vel de solvendo pensione, si alter beneficium tibi impetret: 5. permutatio, & resignatio beneficiorum, utem resignatio pensionis ex beneficio resignato si ab ipso Superioris auctoritate fiant; quæ si acceptæ licita erunt: 6. acceptio muneris etiam si oblati pro examine ad Parochiam, pro collatione ordinum, pro prima consura, & litterarum dimissoriis, ex Trid. excipitur tamen decem pars aurei pro Notario, si salarium non habeat: 7. consuetudo permittat: 8. exactio pecunie pro admissione ad Religionem, non quidem pro statu Religioso, qui cum sit spirituale, est iure divino invendibilis, sed pro onere sustentationis ipsius persone professæ, nisi Monasterii regularis, vel consuetudo contraria exco. sit. Probatum autem, & vestitum, pro sustentatione vestitus pro tempore, quo in probatione est, potest aliquid accipi. Triden. sess. 25. c. 16. vide num. 1241. & 1242.

1210 In simonia non datur pars vitæ macta, quia nullum donum Dei sine gravi irreverentia vendi potest, unde non potest à mortali excusari, nisi ob inconsiderationem, aut ignoranciam.

1211 Summus Pontifex committere potest simoniam in iis, quæ sunt juris divini, quæ est illi subiectus, minime in iis, quæ sunt juris humani; quia Princeps non ligat suis legibus. *L. Princeps. ff. de legibus.*

1212 Simonia est aliquid dare, vel recipere pro informando Prælato de qualitatibus presentibus beneficii: *v. n. 1215.*

1213 Non est simonia dare Prælato munera societati hominum solita ad captandam eorum gratiam, & benevolentiam, & voluntariam in genere licet postea Prælati bene affecti, non ex muneribus, sed ex tuis meritis beneficium tibi conferret. Est simonia si ea res ad allicien- tam ejus voluntate in specie ad beneficium, quia tunc circumstantiis immo ad effectum pactum, *Do, ut res.*

1214 Si igitur tu des Prælati munera, ut illum sic moveas ad conferendum tibi beneficium, & Prælati ex circumstantiis tui animi cognoscens, ex muneribus motus beneficium tibi conferat; tunc habetur simonia mentalis ex parte utriusque, & pactum implicitum, quod si Prælati tui animam non advertat, & jam bene affectus beneficium tibi conferat, non ex muneribus, sed ex tuis meritis motus, tu solus simoniacus mentalis eris. Ratio est, quia talis oblatio muneris in motivum pro collatione beneficii æquivalenter emptio. Satis doctè exemplificat Cardenas; sicut in prudenti existimavit Julex ex muneribus motus ferens sententiam, dicitur vendere justiciam; ita collatio beneficii ex muneribus motus conferens beneficium, dicitur vendere beneficium, & converso munera dans, ut ad id moveat.

Pet. Exam. Ecclesiast. Tom. 2

dicitur emere beneficium: *vide n. 1219*

1215 Clericus, si suum famulatum præstet Prælato, intendens inde tanquam finem principalem beneficium, est simoniacus per manus ab obsequio. Si vero habeat pro fine principali decorem, & gratiam Prælati, pro minus vero principali beneficium, tunc est distinguendum; vel enim famulatur, ut aliciat, & moveat Prælatum ad dandum beneficium, & sic est simoniacus, licet beneficium tanquam finem minus principalem intendat; constat ex dictis: vel famulatur, non ut sic aliciat, & moveat, sed solum cum aliqua spe obtinendi beneficium à Prælato bene affecto, gratis, & liberaliter conferendam; & non erit simoniacus, quia famulatus non fit, ut aliciat, adeoque non habet rationem pretii.

1216 Si Prælati famulatum Clerici, quem debet compensare mercede, velit compensare beneficio, erit simoniacus, quia est virtualis commutatio beneficii pro obsequio.

1217 Quando res temporalis, spirituali annexa, habet pro fine intrinseco aliam rem temporalem, potest licite dari, & accipi propter illam tanquam finem minus principalem. Me explico. Finis est duplex, intrinseco, ad quem res ex natura sua ordinatur, & extrinseco, ad quem res non ex natura sua, sed ex libera hominis intentione ordinatur. Sit exemplum: beneficium, prout est quid spirituale, habet pro fine intrinseco solum cultum, & honorem Dei; prout verò continet subadiu in temporale, habet pro fine intrinseco tam cultum Dei, quam sustentationem temporalem vitæ ipsius ministri, illum tanquam magis, istum tanquam minus principalem; hujusmodi etiam sunt Præbendæ, Cappellanæ, & similia ad sustentationem vitæ ministrorum instituta. Hoc præmissis.

A a

1218 Po-

1218 Potest Prælati absque simonia la-
be beneficium Clerico pauperi conferre pro-
pter sustentationem ejus vitæ tanquam finem
ipsi beneficio intrinsicum, & sic Clericus re-
cipere, dummodò talem finem minus princi-
paliter intendat; quia sic Prælati dat gratis,
& liberaliter; ejus, cui confert, utilita-
tem intendit, & nullum inde pretium repor-
tat.

1219 Hinc, quando dicitur simonia, esse
dare spirituale propter temporale, aut è con-
verso, intelligi debet de motivo extrinseco,
minimè de intrinseco ipsi beneficio. Ita Car-
denas.

1220 Simonia committitur, si temporale
detur ut gratuita compensatio pro re spiri-
tualis commutatio, & in re tollit titulum gra-
titudinis, quia ponit æqualitatem, quæ est
actus justitiæ; dum enim per actum gratitudi-
nis intendis compensare, in re intendis pone-
re æqualitatem, & solvere; ecce pretium, &
justitiam, vide *propositi. 43. & 46. ab Innocent.
XI. damn.*

1221 Simonia committitur in re nostra,
& usura in mutuo, si aliquid detur ob gratitu-
dinem, & gratitudo deducatur in pactum, v.
gr. do tibi pecuniam, hac conditione, ut te
obliges conferre mihi ex gratitudine be-
neficium, vel è converso; & in mutuo: Do ti-
bi mutuum cum pacto, ut postea sis mihi
gratus ad remtuandum, ad dandum aliquid
in recognitionem, &c. quia pactum imponit
obligationem justitiæ, & consequenter tollit
in re titulum gratitudinis, quæ tantum respi-
cit donum antidotale, remuneratorium, & li-
berum, minimè ut debitum, quale illud con-
stituit pactum.

1222 Non est autem illicita spes gratitu-
dinis; & offensio animi grati, v. gr. si collatori
dicas: *Non te punitis exhibiti mei benefi-*

*ci, sed ero gratus: do tibi mutuum gratis: ro-
ro amem, & te mihi fore gratum.* Si tunc
verba proferantur, quia sunt verba retribu-
tis, quæ spem, non obligationem gratitudi-
nis designant; si verò circumstantiæ erant
sint tales, ut videaris inde movere colla-
torem ad beneficium, recurrent dicta ad
1214. & tunc erit simonia non solum natu-
ralis, sed etiam conventionalis, in quantum
ex verbis, & signis externis significatur im-
missio compensationis. Similiter in mutuo
si circumstantiæ sint tales, ut per illam ob-
sionem spei, videaris exigere aliquid ex gra-
titudine, usuram committis, quia movetur
onus mutuo addis: *vid. propositi. 42. ab Innocent.
XI. damn.*

1223 Si spondeas cum tuo Prælati, ut
cum intercessore pro centum, v. gr. tunc
quod non tibi, sed alteri sit beneficium colla-
turus: Simoniam committis, & palliat
eâ astutiâ intendis movere; unde non est
sponsio, sed emptio.

1224 Eum, qui dat pecuniam alii in
titio, ut intercedat apud alterum, ut ille im-
mediate intercedat apud collatorem beneficii,
non esse simoniacum, tenent Roessius, &
apud Dian. *p. 4. r. 4. ref. 151. Op. 10. r. 10. q. 10.
3.* quia non datur pecunia pro intercessione
immediata, sed pro mediata, quæ est pres-
sumptibilis, & remota à collatore beneficii
& inde temporalis.

1225 Sed dico, esse simoniacum. Tunc
de Rel. r. 2. lib. 4. di. p. 36. q. 5. Rodr. & Por. quia
licet talis intercessio sit mediata, est principa-
liter, & determinatè ordinata ad collationem
beneficii; unde est virtualiter spiritualis, &
potè ordinata ad rem spirituales, nempe ad
beneficium, & verè influit ad illud obtinend-
um; & sicut hac ratione immediata inter-
cessio, persuasio, & consilium, facta pro
pretio, est simonia, in quantum est virtualiter

spiritualis, & determinatè ordinata ad beneficium, ita & mediata intercessio est simonia.

Eidem ratione, simonia est dare pretium, ex potestate in nominatione, seu in numero presentandorum, aut eligendorum.

Tum quia de huiusmodi actibus verificatur regula juris, ex *Can. Si quis 7. causa 1. quest.* *Quisquis horum alterum vendit, sine quo alterum non provenit, neutrum in venditum detinetur*, quæ regula est mente retinenda: *v. n. 1169.*

1116 Non est autem simonia, pretium dari famulari collatoris; ut viam aperiat, ut commisso collatore loquatur. Mendo *in epis. 10. simonia n. 1.* quia aditus ille est indifferens.

1117 Facere aliquam actionem virtutis ob aliquod commodum temporale, tanquam finem principaliter intentum, est simonia, quæ est vendere actionem spiritualem; minime vero fiat, si ob illud tanquam finem secundario intentum, hoc pacto non est simonia, celebrare Missam, concionari, &c. ob stipendium modo primario cultus Dei intendatur, licet sine stipendio actio non fieret; quia emolumentum illud tunc est finis impulsivus, non essentialiter specificativus actionis.

1118 Patet non est simonia, si pater det, aut promittat filio munus, si Sacramenta frequentet: infideli, ut baptizetur, vitam heretico damnato, ut fiat catholicus, alimenta juveni, ut fiat clericus, dotem puellæ, ut fiat Monialis, quia id intenditur non per modum retributionis, seu commutationis, quo pacto utique esset simonia; sed ut pura conditio, & finis impulsivus, quo scilicet intendit impellere infidelem, ut amore fidei moveatur ad suscipiendum baptismum, &c. qui finis cedit non in emolumentum donantis, sed in utilitatem ipsius recipientis.

adeoq; nullus habetur contractus, sed sicutur in liberali donatione.

1219 Pro re igitur spirituali nunquam potest res temporalis dari in pretium, bene vero, 1. per modum subsidii in sustentationem ministri in gratiam alterius occupati, 2. per modum elemosynæ, 3. per modum oblationis, quæ Deo fit in persona ministri, 4. per modum liberalis gratitudinis.

1220 Simonia juris divini, & naturalis est. Primò, vendere actus Ordinum procedentis à potestate spirituali, ut absolvere, consecrare, benedicere, &c. Quia à potestate spirituali procedunt, & insuper ad effectum spiritualem ordinantur.

1221 Secundò, vendere actus jurisdictionis spiritualis, sive pro foro conscientie, ut vota commutare, &c. sive pro foro externo, ut dispensare in matrimonio. Unde id, quod à Curia Romana pro dispensationibus in matrimonio exigitur, non exigitur in pretium dispensationis, sed per modum multæ, per quam compensetur recessus à lege communi, & ad reddendum difficilem talem recessum, ad piam causam applicanda, aut in vim sustentationis, & onerum ferendorum. Ita Piching. *in com. lib. 5. tit. 3. sect. 3. §. 1.*

1222 Deniq; simonia juris divini, & naturalis est vendere actus jurisdictionis Ecclesiasticæ, etiam si versentur circa materiam contentiosam, aut temporalem, & politicam. Horum ratio est, quia hi actus procedunt à potestate spirituali.

1223 Non est simonia dare alicui pretium temporale pro omissione actus spiritualis peccaminosi, etiam si sit actus jurisdictionis v. gr. ut se absteat ab actu spirituali, quem cum injustitia, sacrilegio, &c. est positurus; quia tunc pretium non datur ad actum spiritualem patrandum, sed ad peccatum

omit.

omittendum. Quia ratione non est simonia dare pecuniam Electoribus, ne indignum eligant.

1234 Non est simonia, pretium dare pro omissione actus spiritualis, qui non sit actus jurisdictionis, etiam si ad illum quis ex officio tenetur, si talis omisso nullum effectum spirituales moraliter post se relinquat. Ut si quis Sacerdoti pretium daret, ut horarum recitationem omittat; quia talis omisso, nec in se est spiritualis, nec effectum spirituales relinquit, nec est actus potestatis spiritualis.

1235 In casu omissionis, hæc sit regula generalis. Dare pretium pro omissione actus spiritualis, est simonia, si omisso sit actus Ordinis, aut jurisdictionis spiritualis, vel talis omisso post se relinquat effectum spirituales. Minimè est simonia, si talis omisso sit purus actus exercitii libertatis.

1236 Hinc non committit simoniam, qui pecuniam dat Sacerdoti, etiam Parocho, ut non baptizet, non celebret, non excipiat confessionem. Committit verò simoniam, si pecuniam eidem det, ut penitentem post auditam ejus Confessionem non absolvat. Ratio disparitatis est; quia actus ordinis, & jurisdictionis spiritualis in Sacerdote, & in Parocho, non est non baptizare, non celebrare, non excipere Confessionem; sed baptizare, celebrare, & excipere Confessionem; & hac ratione hi actus positivi non possunt sine simonia vendi; recensitæ autem omissiones talium actuum, sunt præcisè actus exercitii libertatis, qui sunt pretio extimabiles, adeoque possunt sine simonia vendi. Omissio verò absolutionis penitentis post auditam ejus Confessionem, est actus ordinis, & jurisdictionis spiritualis; nam potestas Sacerdotis, & Confessarii, est potestas ligandi, & solvendi, ut constat ex *rom. 3. n. 169*. In

priori igitur casu, dum venditur omisso, venditur libertas, in posteriori venditur actus spiritualis. Melphi *de pen. c. 15. resp. 3. Paderb. lib. 5. tit. 4. sect. 3. §. 2.*

1237 Non est simonia dare pecuniam Parocho, seu Sacerdoti, ut baptizet, aut solvat constitutum in articulo mortis, ubi extante; quia datur ad redimendam vexationem, seu ad removendum prohibitionem, ut pretium rei spiritualis. Quoties tione [ut bene ait Melphi *cit.*] non est simonia dare pecuniam infideli ad redimendum Eucharistiam, aut Reliquias, quia potestas retineret. *Quia hæc non est emptio, sed vindicatio ab injuria: Pari ratione, non vitam, dum latroni pecuniam daret, sed vitam ne me interimat.*

1238 Item non est simonia dare, vel recipere aliquid in pretium ad redimendam vexationem in Beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis, & præbendis, si quis habeat jus in re, & jus acquisitum in illa, ex *cap. Dilectus 28. de simonia*. Hinc D. Gregor. Magnus (ut ex Baronio refert Fagnanus in *lib. 5. cap. Nota de simonia num. 105.*) pecuniam Imperatoris Mauritio contulit pro confirmatione sui Pontificatus, sine labe simoniae; quia cum jus haberet jus in re ad Pontificatum per legitimam electionem, confirmatio tyrannicè usurpata non contulit Pontificatum; unde per eam pecuniam non fuit redemptus Pontificatus, sed executio muneris, ab illa vexatione liberando. Ita Baronius *cit.*

1239 Quod si habeat jus ad rem, vendit et jus non jam acquisitum, sed primo acquirendum, tunc non licet absque simonia labe aliquid dare ad redimendam vexationem etiam injustam, & dolosam ab eo, qui non tantum obesse, sed etiam prodesse potest; licet tamen redimere ab eo, qui tantum obesse potest

potest. *Pithing. in comp. lib. 5. tit. 3. §. 6.* Quia in primo casu datur illi, qui prodeise potest ad beneficium obtinendum, intercedendo, aut conferendo, &c. & sic movet, & influit, & inde pecunia data habet rationem pro beneficio: In secundo casu non datur pecunia, ut beneficium conferatur, sed ut venator injuriam infamare, nocere, & impedire desinat; unde tunc, qui pecuniam dat, datur solum, ut iniquas machinationes venatoris impediatur, minime ut positivè influat in beneficii collationem; nam (ut supponitur) potestelle non potest.

1240 Jus ad rem quis acquirat per concurrere habet, in quo sit repertus dignior, vel per presentationem. Jus in re quis ad beneficium acquirat per legitimam electionem, collationem, provisionem, institutionem, vel postulationem, de qua infra *num. 1276. Pithing. cit.*

1241 Simonia est dare pecuniam patrono beneficii simplicis, & non curati, quod est de jurisdictione laici; quia beneficium qua tali est annexum officium spirituale, nempe missas, preces, & officia Deo persolvendi; & hæc est ratio, cur aliquid dare in pretium pro beneficio, sit simonia: *v. num. 502.*

1242 Dices. Licet sine labe usura recipere pecuniam eum usura, à potente dare cum usura, & sine usura, qui tamen vult dare cum usura: *ut in num. 372.* Ergo licet sine labe simoniae recipere beneficium simplex à patrono potente dare cum pecunia, & sine pecunia, qui tamen vult dare cum pecunia; sequitur à fortiori, quia usura est prohibita jure divino, simonia in beneficiis jure Ecclesiastico: *ut in num. 1209.*

Respondet, argumentum etiam probare in beneficio curato ob rationem *de num. 1242.* Disparitas tamen est; quia usura, et sic de jure divino, in dante nunquam potest esse licita,

quia potest dare sine usura; in recipiente liberatur à labe usura, ex necessitate recipientis, & ex libertate dantis, qui potest non dare ad usuram; & præcepta divina non sunt supra vires humanas; aliunde talis receptio non est prohibita, sed solum datio: *ut in num. 372.* In casu simoniae, licet prohibitio sit Ecclesiastica, cadit tamen tam supra dantem, quam supra recipientem; quoniam tam datio, seu collatio; quam receptio, est prohibita sub labe simoniae, ut modo de penis dicemus; quia seclusa prohibitione, curteret utique paritas.

Cæterum paritas tenet, si uniformiter de usura, & simonia discurras; sicut enim in simonia quis peccat, si sine legitima causa recipiat, ita in usura: Et sicut in usura cum legitima causa recipiens non peccat; ita nec in simonia, puta si recipiat media pecunia ad redimendam vexationem, ut modo dicemus.

Et maxime, quia quamvis receptio beneficii sit prohibita jure Ecclesiastico, quantum ad id, quod materiale est; est prohibita jure divino, & naturali, quantum ad id, quod spirituale est.

QUÆRES I.

1243 *An simoniam committat, qui dat pretium Electoribus pro Prælatu aut officio Regulari, v. gr. Provincialatu, Prioratu, Guardianatu, Dissinioratu, &c.*

Negant Bonac. *tom. 1. de simonia disp. 1. q. 7. §. 2. n. 4. Et tom. 3. disp. 2. q. 3. punct. 24. n. 4. Peyrinus de subdito q. 1. cap. 31. §. 9. Barb. Azorius, & alii apud Dianam par. 4. tr. 4. res. sol. 1. §. 6.* Quia non sunt proprie beneficia, de quibus intelligi debent jura, nec habent jus ad redditus: *ut in num. 502.*

1244 *Mendo in epis. ver. simonians. concedit*

cedit esse simoniacum, sed addit, non contrahere ipso jure excommunicationem; quia sumus in odiosis, & jura excommunicationem latae sententiae fulminant pro beneficiis propriè dictis.

1245 Dico tamen, simoniam committere. *Rodr. in comp. res. 129. n. 5. Post. per simoniam n. 6. Pignatelli tom. 10. consult. 44. Diana c. 1. C. ject. Filiuc. & alii apud ipsum. Quia Prælatuæ sunt beneficia Regularia, & habent annexam auctoritatem, & jurisdictionem spirituales: ut in n. 1209. Insuper Diffinitoratus, &c. (quod etiam est commune Prælatuæ) sunt officia Ecclesiastica, annexam habentia auctoritatem spirituales.*

1246 Tum quia jus patronatus, seu jus ad præsentandum; item jus ad beneficium conferendum, seu ad eligendum, vendi non potest sine labe simoniæ; quia ordinatur ad beneficium, cui est annexum munus spirituale, ita & Diffinitoratus, &c. qui dat jus ad eligendum Prælatos Regulares.

1247 Insuper addo, hujusmodi simoniacum ipso jure contrahere excommunicationem. Ita citati DD. cum Sorbo, qui refert Bullas Pauli II. Pii IV. & Pii V. intelligentes pœnas excommunicationis latae sententiae, & privationis ipso facto ab officio, vel beneficio simoniæ acceptis, & inhabilitatis ad alia. Ubi nomine *Officiorum*, usi sunt Pontifices. Et quidem de dictis Prælatuæ, & officiis, verificatur definitio simoniæ: *de num. 1201.*

QUÆRES II.

1248 *An sit simoniaca commutatio Prælatuæ, & officiorum Regularium?*

Sine labe simoniæ potest commutari, etiam ex pacto, spirituale pro spirituali, v. gr. Reliquia pro Reliquia, Missa pro Missa; quia si-

monia est commutatio rei spiritualis, aut rituali annexa, pro pretio temporalis.

1249 At hæc commutatio est simoniaca si fiat in beneficiis, idque ex Jure Canonico ex cap. *De hoc autem; de simonia.* Ita. Unde commutatio spiritualis pro spirituali non est censenda simoniaca, nisi in casibus expressis in jure.

1250 Hinc difficultas oritur. An simoniaca commutatio Prælatuæ, & Officiorum Regularium: *de num. 1243.* Non est simoniaca, tenet Sanchez, Victoria, & alii apud Dianam *par. 4. tract. 4. res. 1. alii de num. 1243.* ob rationem ibi allegatam. Et sic dicunt, non committere simoniam Electores, si inter se conveniant hoc pacto: *tu dederis mihi tuum suffragium in hac electione, ego dabo tibi meum in illa alia.* Nihil eundem effectum promittatur Guardianus, aut Diffinitoratus.

1251 At dico, esse simoniacam, ut docet ex dictis *num. 1245.*

QUÆRES III.

1252 *An excusari possit à simonia per illa: videlicet: Quod in Capitulis, in quibus diverse sunt electiones, Electores in tractu alicujus in Generalem, aut Provincialem conveniunt, ut postea tales eligantur in Provinciales, Diffinitores, Guardianos, &c.*

Per *tom. 3. privileg. cap. 9. num. 7.* Pellucet alii docent, posse excusari ex duplici capite. Primò, quia sic eligendus non potest aliquid pendens à sua libera potestate. Quod solum videtur prohiberi in cap. *de hoc. de simonia*, si quidem quantumvis eligendus promittat, adhuc possunt Electores illum eligere, aut non eligere, & de facto potest interdum contradicunt, ita ut in talibus electio-

Advertendum tamen est in huiusmodi tractatibus, ut si simoniam fugiant, in subornationem non incidant.

SUBORNATORES

1256 **D**icuntur, qui donis, & promissis, comminationibus, & obsecrationibus importunis, laudibus, aut vituperationibus falsis aliquem inducere conantur, ut sibi, vel alteri suffragium in electionibus ferat: quive colligationes, aut inductiones fecerint. Ita in *Const. nostris, c. n. 7. 43. Melphi de penis cap. 15. q. 3.*

1257 Obsecratio debet esse importuna, ita ut importet vehementem violentiam precum aptam ad extorquendum suffragium; secus, si sit civilis, & blanda. Laudes pariter debent esse importunæ. Secus si quis laudet, consulat, & conferat civiliter in ordine ad sanctam Electionem dignioris.

1258 Vituperationes debent esse falsæ, aut de delicto vero, sed occulto, & ita ut timorem incutiant. Ut si quis malæ linguæ minetur: *Si non dederis mihi suffragium, publicabo te fornicarium.*

1259 Colligatio, & inductio habetur, cum quis minimè zelo publici boni, sed ut de electione disponat, alios electores allicit, & impellit, ut secum permaneant.

1260 Pœnæ subornatorum sunt excommunicatio lata sententiâ reservata Generali, si electio fuerit superiorum inferiorum; est autem reservata Papæ, si fuerit electio Generalis ex *Const. Greg. XIII.* Insuper privatio actuum legitimorum ipso facto.

1261 Requiritur tamen effectus secutus.

DE

DE OFFICIIS ORDINUM MILITARIUM, ET ACADEMIARUM.

1262 **M**endo in Epit. ver. *Simonia, n. 6.*
37. hac habet.

„ Certo probabile est, non esse simoniam
 „ vendere commendas ordinum equestrum
 „ Hispania: nam minime conferuntur pro-
 „ pter munus Ecclesiasticum, aut finem spiri-
 „ tualem: nec requirunt Ordinem, adhuc
 „ nec primam Tonsuram, nec recitationem
 „ Horatum: & præstantur ob labores pretio
 „ æstimabiles militia: & quamvis ex fructi-
 „ bus Ecclesiasticis comparentur, tamen cer-
 „ tum est, plures accipere redditus ex ejul-
 „ modi fructibus ob temporalem laborem
 „ in Ecclesiæ utilitatem impensum. Idem est
 „ de Habitibus Equestribus, quippe conce-
 „ duntur intuitu finis temporalis; & qui eos
 „ emit, non intendit emere Religionem (est
 „ sit stricta Religio quælibet Equestris, sicut
 „ est Ordo D. Joannis Hierosolymitani)
 „ Et quamvis ea venditio, olim valde com-
 „ munis, si jam prohibita, ob motiva urgen-
 „ tia, & ob opinionem contrariam; tamen
 „ id non tollit probabilitatem hujus opinio-
 „ nis, quæ ex consuetudine antiqua vendendi
 „ eos Habitibus, non parum roboratur, nam
 „ id nunquam fuisset permissum, nisi opinio-
 „ ni certo probabili inniteretur.
 „ Non est simonia, accipere, & præstare pec-
 „ uniam pro gradibus, qui in Academiis
 „ conferunt, nam omnia, quæ in eis
 „ præstantur, potestates, & privilegia,
 „ sunt bona naturalia pretio æstimabilia, &
 „ quæ ad finem supernaturalem proxime, &
 „ immediatè non referuntur; & quamvis con-
 „ ferantur potestate Pontificiâ, potest Pon-
 „ tificex conferre aliqua temporalia ad splen-
 „ dorem rerum spiritualium, & ad illas condu-

„ centia, sicut illi gradus, maxime in Theolo-
 „ giâ, & jure Canonico, conducunt.

POENÆ SIMONIACORUM.

1263 **P**rimò, ob simoniacam colla-
 „ tionem, & susceptionem Ordinis
 „ etiam primæ tonsuræ, scienter habitam, in-
 „ curritur excommunicatio major, & suspensio
 „ ab exercitiis Ordinum susceptorum. Pæ-
 „ servata, ita ut conferens sint suspensio à colla-
 „ tione cujuslibet Ordinis, etiam primæ ton-
 „ suræ.

2 Ob simoniam realem in benefi-
 „ cienter contractam incurrit etiam ab omni
 „ excommunicatio major Papæ reservata, &
 „ irrita est electio, præsentatio, confirmatio,
 „ unde talis non faciat fructus suos; ita
 „ etiam si à tertia persona tali modo provisum
 „ vitium illud ignoraverit; nisi suspicatus si-
 „ ne simonia committeretur, & omnino con-
 „ tradixerit; vel nisi à tertio data fuerit pen-
 „ nia in fraudem, ut redderetur inhabilis, si
 „ nisi electus simoniam ignorans, beneficium
 „ pertinet bonæ fide possederit, & in-
 „ habilis ad idem beneficium; quas potest
 „ currit ipso facto, etiam si simonia sit occulta.
 „ Ad nova autem beneficia non sit inhabilis
 „ ante sententiam judicis.

Simoniacus tenetur ipso facto renunciare
 „ beneficium, nisi dispensationem à Romano
 „ Pontifice obtinuerit, & fructus, ut potest
 „ ter perceptos; non tenetur restituere fructus
 „ bonâ fide consumptos, sed eos, quos habet
 „ quando mala fides incipit. Eos restituere de-
 „ netur Ecclesiæ, cui est facta injuria.

Pretium simoniacè acceptum, restitu-
 „ dum est ipsi danti, si non sit secuta collatio
 „ verò sit secuta, probabilius, quod restituat
 „ beat Ecclesiæ beneficii quia Ecclesiæ colla-
 „ dantem, quam recipientem punire intendit.

Et lib. 5. tit. de Simonia, Pirhing. l. 5. tit. 2. Clericatus c. 25. Ant. à Spir, Sanct. tom. 1. tract. 4. Cardenas dis. 27.

SIMONIA CONFIDENTIALIS

DE BENEFICIIS.

1265 **B**eneficium Ecclesiasticum, vocatur à Decretalibus etiam Præbenda, & definitur ut in n. 502.

Beneficia Ecclesiastica multipliciter dividuntur: & præsertim, alia sunt *Curata*, quibus est annexa cura animarum, sive quoad forum internum, qualem habent Parochi respectu suorum Parochianorum, sive contentiosa, & quoad forum externum: Et alia non curata; quibus talis cura non est annexa.

Item alia sunt duplicia, alia simplicia. *Duplicia* sunt, quibus est annexa aliqua solemnitas qualitas juris; videlicet Cura animarum, jurisdictio, Præminentia, aut administratio rerum Ecclesiasticarum. Hinc Archidiaconatus est duplex; quia habet præminentiam quoad locum magis honoratiorem. *Simplicia* sunt, quæ nullam talem solemnitatem habent, sed instituta sunt ad preces, & officia Deo persolvenda: hujusmodi sunt Canonicatus tam Cathedralium, quàm Collegiarum.

1266 Insuper alia sunt Manualia, alia non Manualia. *Manualia* sunt, quæ conferuntur revocabiliter ad nutum Superioris: Talia sunt plura Regulatum beneficia, quæ nec sunt electiva, nec curata. *Non manualia* sunt, quæ conferuntur in perpetuum, dum beneficiarius vivit, ita ut amoveri non possit, nisi in poenam delicti; & hæc sunt verè, & propriè beneficia.

1267 Demùm. Alia sunt *Collativa*, quæ conferuntur à libera voluntate eorum, ad quos collatio pertinet.

1268 Alia *Electiva*, quæ conferuntur mediante electione à Clericis, seu Canonicis

b b

1262 **H**abet locum in beneficiis, Et tunc est, quando quis alteri dat, cedit, aut procurat beneficium in confidentiam cum intentione enim obligandi, ut post aliquod tempus illud resignet sibi, vel alteri, v. gr. suo nepoti, amico, &c. vel cum onere, ut pensionem annuam, seu fructus in totum, aut in partem sibi detur, cedenti, procuranti, aut alteri ad quodlibet libitum. Hæc, si nullum intercedat pactum exterius, est simonia confidentialis: si intercedat, est conventionalis: si pactum est ex utraque parte completum, est realis, ut in num. 1207.

Quantum ad ejus poenas, ait Bulem. *Simonia confidentialis complet a dato, & accepto beneficiario, licet accipiens promissionem vicissim non tenetur producere, i. excommunicationem majoris viris, parti contrahenti Papa reservatam, annuatat resignationem, & collationem beneficii, in quo est commissæ, & inhabilitas ad idem postea obtinendum, 3. privat omnibus beneficiis, & pensionibus ante obitum, non tenetur ante sententiam latam 4. beneficia sic collata sibi Pontifici reservantur.*

Quæ leges sunt latæ à Pio IV. & Pio V. ad evitandas fraudes, quæ in collatione, cessione, procuratore, & consecutione beneficii committi possunt.

Licite potest Pontifex beneficium uni conferre, reservatam pro alio pensionem; tunc enim illud facit, quàm fructus beneficii dividere, partem beneficiario dando, & partem alteri benemerito reservando.

De Simonia agunt Scorus in 4. d. 25. qu. 1. de D. T. S. dist. 1. 3. q. 2. lit. H. Maltrius dist. 1. 4. q. 3. Bonac. tom. 1. la Cruz, Melphi de Panis 1. 1. Fagnanus lib. 1. C. Non sine de Arbitris, Potes. Exam. Ecclesiast. Tom. 4.

facta, legitime à Superiore confirmata. Alia sunt *Patronata*, quo nominante Patrono, ad quem spectat clericum promovendum presentare, ab Episcopo conferuntur.

1269 Beneficium personale, seu personatus, est illud, quod instituitur ex redditibus certis, & stabilibus, auctoritate Episcopi, in favorem alicujus personæ, quæ sola, vel alii duo, aut tres, juxta voluntatem fundantis, obtineant illud, & postea beneficium cesset, & redditus illi in alia opera pia convertantur, juxta mentem ejusdem fundantis.

1270 Unde personatus sunt beneficia Ecclesiastica, quæ primam tonsuram exposcunt, & obligant ad recitationem Officii Divini, sed non sunt perpetua. Vacat beneficium, si quis illud habet, nubit. Mendo *in Epist. ver. Beneficium, num. 18.*

1271 Capellania collativa, quæ scilicet auctoritate Episcopi erigitur ex *nu. 504.* est beneficium, cui est annexum onus Officii Divini, adeoque dat titulum sufficientem ad Ordines Sacros, & jus spirituale ad fructus percipiendos, nec potest conferri, nisi Clerico, & à persona Ecclesiastica. Capellania verò non collativa, quæ temporalis dicitur, est illa, in cujus erectione nulla intervenit Episcopi auctoritas, sed consistit in assignatione determinata salarii pro celebratione, & servitio præstando; adeoque non est beneficium, nec obligat ad Divinum Officium, nec dat titulum ad Ordines, nec pactum de ea si quoad fiat est simoniacum; bene verò, si fiat pro Collativa.

1272 Potest autem Capellania de consensu Episcopi, fundari cum expressa conditione, ut non teneatur Capellanus Officium recitare, donec sit initiatus in sacris, Mendo *var. Capellania, num. 9.*

1273 Non potest Beneficium conferri,

nisi vacet. *Trid. sess. 24. de ref. cap. 19. Neq. alteri mortem procuret, aut optet.*

1274 Beneficio vacante, Collatio conceditur tempus sex mensium, nisi si conferre negligant, ipsi privantur vice potestate conferendi, & collatio proximum Superiorem devolvitur, *cap. 2. de cess. Præbend.*

1275 Si autem provisio facienda sit plurium electionem pro Ecclesia Cathedrali aut Regulari, conceditur tempus trium mensium, intra quos si electio celebrata non fuerit, provisio devolvitur ad Papam, ex jure *vo Extrav. ad Regimen. 13. de Præb. de electione* trium mensium tempus conceditur pro Ecclesia Collegiata, si provisio facienda sit de Collegiata, Ordinarii jurisdictionem habentis Clericos suæ Ecclesiæ. Phæbeus *lib. 1. c. 1. pluribus juribus. v. n. 1345. & 1346.*

1276 Ecclesiæ vacanti tribus modis providi potest: Per electionem, per postulationem, & per Nominationem. *Electio*, est cujus personæ idoneæ ad dignitatem Canonice vocatio. *Postulatio*, est quædam generalis petitio Superiori facta de promovendo aliquem ad Prælationem, ad quam de jure communi, propter defectum aliquem, vel impedimentum, eligi, seu promoveri non potest: Unde postulatio est personæ, quæ prohibetur eligi non propter vitium, sed propter defectum, puta si patiatum defectum natalium, ætatis, Ordinis, quatenus laicus est, ætatis minoribus, &c. *Nominatio*, est præferentia unius, vel plurium à patrono facta Prælati ad quem spectat Clerici promotio, & Beneficii collatio.

1277 Electio, Postulatio, & Nominatio conveniunt in hoc, 1. Quòd Electio, & Postulatio sit facta à majori parte capituli, 2. eodem die de Nominatione, si spectet ad plures, 3. Quòd repellatur indignus.

Sumen electio cum postulatione concurrat: videlicet, si una pars suffragiorum Cap. postulet unam personam, & alia eligat aliam; tunc, ut prævaleat postulatio, requiritur, quòd postulantes sint duæ partes ex tribus.

Quòd si postulantes non adæquent duas partes, sed eligentes excedant unam partem, prævaleat electio, *ex cap. Soritam 40. de elect.* Ratio est; quia postulatio est modus providendi extraordinarius, qui dicitur gratis: Electio est modus Providendi ordinarius, magis fundatus in jure, & ideo minus requiritur ad Electionem: *v. num. 1275.*

1278. Differunt in hoc, quòd per electionem acquiritur jus electo ante confirmationem, jus inquam beneficii, & administrandi; cum electio dat beneficium, confirmatio verò solum dat exercitium. Per postulationem jus acquiritur postulato post postulationis præsentationem superiori factam.

Per nominationem jus acquiritur nominato post præsentationem. Unde ante præsentationem possunt postulantibus, aut nominantibus, a postulatione, aut nominatione recedere, minime post præsentationem.

Verum tamen est, quòd sicut, si electus admittitur ante confirmationem, ejus electio dicitur, *ex cap. jam dudum, de præb.* Ità si postulatus admittitur ante admissam postulationem, privatur jure postulationis, *ex cap. Novæ memoria.* Et sic pariter nominatus, si admittitur ante admissionem. Hinc electio dicitur confirmari, postulatio, & nominatio dicitur.

1279. Item differunt, quia electio, & postulatio fiunt tantum de uno; nominatio de pluribus, puta de duobus aut tribus, ubi primo nominatus censetur dignior, *cap. Quomodo, de elect.*

Hinc, si unus tantum nominetur, erit quasi postulatio, non nominatio.

Denique differunt, quia electio fieri debet de digniori, Conc. Trid. *sess. 24. de ref. cap. 18.* postulatio autem fit de intelligibili, non ob crimen, sed ob defectum dispensabilem, ut in *num. 1276.*

1280. Electio indigni est nulla; unde electus non facit fructus suos, & tenetur illos restituere.

1281. Electio digni relicto digniori, etiam per concursum, est valida, sed illicita. Imò Fagnanus in *lib. 5. C. Mandato de Simonia num. 29.* cum Nav. vult, quòd impediens, ne post concursum beneficium detur digniori, teneatur ad restitutionem: *v. infratit. de restitutione.*

Diana *p. 3. tr. 5. ref. 110.* subdit, probabile esse, & tutum in praxi, quòd electores non teneantur ad restitutionem; fatetur tamen affirmativam opinionem esse probabiliorē: *v. Tamb. tom. 1. lib. 8. tr. 3. c. 4. §. 3.*

1282. Diana *cit.* cum nonnullis, plures (ait) esse causas, quæ à mortali excusant eligentes minus dignum digniore relicto. Primum. Quando excellus dignitatis non est notabilis, 2. quando dignus est indigena, dignior vera alienigena, 3. Quando major pars vult eligere minus dignum. Quod procedit (subdit ipse) etiam si electores jurassent eligere digniorem, & sic eligendus est minus dignus, quando est magis acceptus Conventui. In similibus namque casibus impletur juramentum secundum rationabilem intentionem jurantis, 4. Si alias omisso digno, & digniore, eligendus foret tertius indignus, 5. quando dignior præesset alteri Ecclesie, & oporteret illum postulare, 6. Quando dignior esset implicatus negotiis externis, quæ illum à residentia retardarent, 7. Si dignior non esset expertus, sicut minus dignus, 8. Quando collator tenetur confir-

mare electum à Patrono, 9. Si Beneficium ex prima sui institutione per Ecclesiam acceptata conferendum sit alicui ex certa familia, vel oppido, 10. Si fundator beneficii Parochialis praesentet minus dignum, 11. Quando quis resignat beneficium. Ità ille.

1283 Illud certum est, quòd dignior ille censendus est; *Qui omnibus pensatis, & respectu habito ad doctrinam, & mores, utilior Ecclesiae futurus iudicatur. Ità com. v. infra tit. de restitutione.*

1284 Hinc loquendo de superioribus Regularium, *Port. ver. election. 20. & 21. doctissimi ait:*

„ Si video, Petrum esse digniorem, & tamen maior pars communitatis est inclinata „ infallibiliter ad Franciscum minus dignum, „ sed tamen dignum possum suffragari Franciscum minus digno: quia tunc frustraneum „ est suffragari Petro digniori, & nemo tenetur ad actum frustraneum. *Vega in Summ. Moral. I. part. ver. Electio casu 1. At si major pars inclinat ad indignum, nunquam licet illi suffragari.*

Denique pro complemento, & consolatione aliquando Religiosorum, attendenda est doctrina D. Thom. *quodlib. 8. art. 6.* quam tradit Comitulus *lib. 1. resp. Moralium quest. 77.* cum multis, ubi ex D. Thom. dicit, quòd licet simpliciter, & absolute eligendus sit melior: hoc debet intelligi, quòd non sit melior simpliciter, & absolute, sed sufficit, quòd sit melior ad hoc officium, & hic est melior secundum quid. Et ponit ibi exemplum Comitulus: quòd aliquando minus sanctus poterit habere majorem potentiam, & industriam secularem, vel aliquid huiusmodi, quòd pro nunc magis conducit ad bonum commune, & dispensationes spirituales ordinantur ad bonum Ecclesiae. Denique arbitrium boni viri debet pen-

sare varias circumstantias temporis, personarum, &c. ex quibus inferre possit, quis pro nunc sit dignior secundum quod est, in ordine ad hoc officium: ità ut ut nunquam eligatur indignus.

Et Phæbeus *lib. 1. tit. 12. n. 7. inquit:* „ Qua ratione tradunt etiam Auctores „ nulli, apud Azor. *in cit. cap. 15. q. 3. & posse nonnumquam ignobili doctiori, „ sanctiori præferre nobiliorem, & potentior rem, sufficienti doctrina, ac probitate „ tatum, quando scilicet beneficium indiget defensore, vel protectore administrationis, „ item præferri posse, qui certo cogitatus esse dignus, seu sufficienter doctus, & pius, relicto doctiori, cuius vita ignota „ de qua re extat etiam declaratio Concilii „ Concilii citata à Piasec. *in Praxi p. 2. cap. art. 3. num. 10.* Ex eadem quoque „ utilitatis Ecclesiae ratione descendit, ut magis idoneo præferri debere idoneum „ sit ex eadem civitate, vel de gremio Ecclesiae, *ex cap. Nullus 13. dist. 61. Præferentia enim utilius, & cum majori petita administrationis res Ecclesiae, qui in eadem „ transegit atata: & ità Sacrum Concilium Collegium ex ipsis Cardinalibus „ digniorem eligit, ut præscribitur in c. Operibus, 3. cum seq. dist. 79. quamvis extra „ legem alius ipso dignior invenitur.**

Vide *prop. 47. ab Innoc. XI. damn.*

PLURALITAS BENEFICIORUM

1285 Cujuscunque generis, est prohibita eadem personae cujusvis dignitatis, etiam si Cardinalatus honore fulgeat, *Trid. sess. 24. de ref. c. 17.*

1286 Tria autem sunt capita, quibus beneficia redduntur incompatibilia.

Primum, si requirant continuam residentiam personalem. Talia sunt beneficia cur-

ta. n. gr. dicit Parochia, duo Episcopatus, &c. quæ potius de eadem conferri non possunt, nisi in eodem titulo, aliterum in commendam temporalem.

Secundum, Si sint beneficia uniformia sub eodem cælo: v. gr. duo Canonicatus in eadem Cathedrali, quamvis sint beneficia simplicia, quod depositum est, ne ob beneficiorum confusionem minuatur divinus cultus.

Tertium, Si unum ad congruam Clerici sustentationem sufficiat. Nam plura beneficia simplicia conferre eidem; cui unum sufficit, est bona Ecclesie dissipare, non dispensare. Et Trid. cit. conclusit:

Ubi in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur. Quod eodem si ad vitam ejus, cui conferatur, sufficere non sufficiat; liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utramque personalem residentiam non requiratur, ad eum conferre.

REDDITUM ECCLESIE

1177 **A** Conc. Rom. 2. cap. 4. sub S. Sylvestro 1. ut patet in Sum. Conc. hæc fuit distributio:

Commoneo autem vobis omnibus mihi conferendis momentum hoc, ut de redditibus Ecclesie quatuor partes fiant, quarum una cedat Pontifici (scilicet Episcopo.) Altera Presbiteris, & Diaconis, & omni Clero. Tertia Templorum, & Ecclesiarum reparationi. Quarta pauperibus, infirmis, & peregrinis.

1188 Finis hujus dispositionis ortum habet, quoniam in primitiva Ecclesia fideles omnes (ut habetur Actuum 4.) vivebant communiter, quia tamen laici ceperunt beneficia retinere, & modus vivendi in com-

muni solum apud Clericos remansit; ideo edita fuit allata dispositio.

1289 Nunc autem [ait Bardi in Selectis lib. 3. g. 10. sect. x. num. 8.] recensita dispositio non viget cum illo rigore, saltem quoad omnia. Nam nunc Clericis Cathedralibus inservientes sunt assignatæ Præbendæ, & Ecclesiis pro fabrica, & suppellectilibus sunt applicatæ quamplures redditus & oblationes; ut etiam advertit Barbosa *de jure Eccles. l. 3. c. 17. n. 7. & 8.* quia ideo subdit, vigorem illum de quarta parte fructuum eroganda Ecclesie, & Clero, remitti. Ità Bardi. Qui concludit ad præsens servandam esse consuetudinem: v. num. 1295.

QUÆRES I.

1290 *An Episcopi, & alii beneficiarii sint domini reddituum, seu fructuum, qui ex suis beneficiis ipsis proveniunt?*

Respondeo, esse veros omnium fructuum dominos. Bardi. cit. sect. Suarez, Vasq. Bonac. Bannes, Sotus, & alii 20. Doctores ad ipsum. Insuper ex Canonisticis, Fagnantis lib. 3. cap. Si quis sanè de Pœnulo Cleric. num. 3. Pithing. in Comp. lib. 3. tit. 2. §. 2. & 3. cum aliis multis.

Est contra Panorm. Sylvestr. Palud. & alios, qui volunt esse dispensatores; & administratores. Item contra Cajet. qui tenet esse dominos quoad portionem fructuum suæ sustentationi necessariam, quoad excessum vero dispensatores; & inde, si de superfluo disponant, non in pauperes, aut Ecclesiam, teneri ad restitutionem.

1291 Ratio communis, & firma nostræ resolutionis desumitur ex Conc. Trid. quod 24. sess. 24. cap. 12. de ref. contra beneficiarium in Curatum, Canonicum, & Præbendam disponit,

sponit, quod, nisi intra duos menses à die professionis, fidei professionem emittat: *Privetur dimidià parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, & residentiæ fecit suos.*

1292 Item idem Conc. in sess. 23. c. 1. de recentis loquens statuit, quod si quis absq; legitima causa à Superiori approbat, à sua Ecclesia ablit ultra tres menses, sive continuos, sive interruptos, sub eodem anno; *Eum pro rata temporis absentie fructus suos non facere.*

Ex quibus locis per locum ab opposito solidè inferitur, quod si fidei professionem præscripto tempore emittant, & uti supra, non absint, fructus suos faciant; & consequenter, quod sint veri domini omnium fructuum, qui ex beneficiis Ecclesiasticis ipsis proveniunt.

1293 Idem confirmat Julius III. per Bullam, *Cum sicut nobis*, edita 26. Junii 1550.

Unde concludo cum Fagnano *cit.* & aliis, Episcopos, & Beneficiatos omnes equiparari usufructuarius in vita, & usufructus in morte, quantum ad hoc, quod in vita habent verum dominium, non quidem proprietatis, & quoad fundos, sed quoad redditus, & fructus: *v. n. 1302.*

1294 Objcis pro parte opposita quosdam antiquos Canones, maxime *c. Clericos* 1. q. 1. *Et Quoniam* 16. q. 1. ubi Hieronymus ad Damasum Papam ait: *Clericos autem illos convenit Ecclesie stipendiis sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona: Qui autem bonis parentum, aut suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusum talium, iudicium sibi manducant, & bibunt.*

1295 Resp. cum Fagnano *cit. n. Bardi*, & aliis apud ipsos, tria esse distinguenda tempora. Primum primitivæ Ecclesiæ, tem-

porè Apostolorum, quo omnes fideles vivebant in communi.

1296 Secundum, quo laici cooperantibus propria possidere, & modus vivendi communi remanere solum apud Clericos. Et hoc tempore communita fuit distributa in quatuor partes: *ut in n. 1287.* atque fuerunt relati Canones de *sum. 1294.* dispositum fuit, ut Clerici, qui bona patrimonialia possidebant, viverent solum de illis, & redditus Ecclesiæ eis competentes exhiberentur Clericis indigentibus, & aliis pauperibus.

1297 Tertium tempus est, quo cooperantibus Clerici bona propria possidere, Ecclesiæ retineri, *ex c. Non de Consecr. dist. 1. c. Felix, de his qua sunt à Prælat.* Item pro Clericis, & ministris erecti fuerunt tituli Beneficiales, & Præbendæ, *c. 1. Et per totam dist. 22. c. de multa, de Præbendis.* Et hoc tempore dispositum fuit, in *c. Episcopi, in c. Quos de testam.* & aliis iuris, ut Clerici possint licite vivere de redditibus Ecclesiæ, & hæredibus bona patrimonialia relinquere.

Et novissimè Trid. relatum in *tom. 4. c. 48. ad 73.* disposuit, ut nullus Clericus Ordines Sacras promoveatur, nisi beneficium, aut patrimonium possideat suæ congruæ, & honestæ sustentationi sufficientis, nisi pœna Episcopo scienter aliter promoverentur, ut teneatur de suis fructibus eum alere, *in dist. c. 1.*

1298 Hinc clare constat, per relatores, & alios posteriores Canones cessasse antiquos, & simul non vigere rigorem distributi in quatuor partes, ut dictum est *in n. 1287.* Tamen tamen Episcopos de fructibus, qui suæ honestæ sustentationi superflui sunt, mortali elemosynas elargiri pauperibus quibus aliter subveniri non potest, ut modo dicemus.

Carthorantur dicta ex iuribus nostri
temporis iunc adducendis.

QUÆRES II.

1299 An Episcopi & Beneficarii possiden-
tibus Patrimonium, possint licite de
fructibus & fructibus beneficii Ecclesiastici,
quærentibus Ecclesia, vivere iuxta decentiã
sua, ac dignitatis: Patrimonia una cum
fructibus servatio ad alios usus, & de eo dispo-
sitione etiam aliis donando, prout eis placuerit?

Resp. Polle, Doctores n. 1290. cit. Proba-
tur et Innoc. in c. Episcopus, n. 1. de Præ-
bend. Non credimus, quod qui habet benefi-
cium, vivere debeat de Patrimonio, sed de Al-
tari v. n. 1297.

1300 Quod est conforme dicto Pauli i.
ad Cor. 9. Quis militat suis stipendiis un-
quam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus
non comedit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis
non manducat? Et. Nescitis, quoniam qui in
sacro operantur, quæ de sacrario sunt, e-
dem Episcopi Altaris de servant, cum Altari
parantur: Et 1. ad Thom. 5. inquit: Dignus est
operarius mercede sua.

1301 Idem dicitur d. unum est de bonis pro-
prietatis acquiritis.

QUÆRES III.

1302 De quibus possint testari?
Resp. Polle testari de bonis patrimoniali-
bus, & propria industria acquiritis; mi-
nus de fructibus beneficii. Doctores cit. n.
1290.

Probat ex c. Episcopi 12. quæst. 1. ubi af-
firmat decretum Conc. Agathensis, c. 18. Epis-
copi de rebus propriis, vel acquiritis, vel quid-
quid de proprio habent, hæredibus suis si volue-
rint, testari solent. Quidquid vero de provi-
sione dicitur.

ne sua Ecclesia fuerit, sive de agris, sive fru-
ctibus, sive de oblationibus, omnia in iure Ec-
clesiæ reservare censuimus.

Item ex Alex. III. in c. quia nos, de Testam.
L. ceteri Clerici de his, quæ paterna successione,
vel cognationis intuitu, aut de artificio sunt
adepti, seu dono consanguineorum, & amico-
rum, non habito respectu ad Ecclesiam, per-
venerunt ad ipsos, libere disponere valeant de
his tamen, quæ consideratione Ecclesiæ perceper-
unt, nullum de iure facere possunt testamentum.

1303 Quibus accedit communis Ecclesiæ
consuetudo, quæ nedum pauperes, sed etiam
divites ad beneficia promoventur, eisque sus-
tentantur.

1304 Dices. Beneficarii sunt domini fru-
ctuum beneficii: Ergo possunt de illis testa-
ri.

Resp. negando consequentiam; quia stat,
quod non possint de illis testari, cum hoc
quod sint eorum domini; nam etiam impu-
ber non potest de suis bonis disponere, & ta-
men est eorum dominus. Ratio est; quia do-
minium est facultas disponendi de re quoad
omnes usus à lege non prohibitos; à iure au-
tem Ecclesiastico in rebus prohibitis
est beneficariis de fructibus beneficii testari,
ad Clericorum cupiditatem cohibendam,
quoad parentes ditandos: v. n. 1293.

QUÆRES IV.

1305 Quæ sit congrua beneficiorum susten-
tatio?

Congrua sustentatio, pro qualitate benefi-
cii Ecclesiastici applicare, non est eadem in
omnibus, quia à quamplurimis circumstanti-
is attendendis dependet; unde remittenda est
arbitrio prudentis.

1306 Et quidem sub congrua sustentatione

veniant non solum necessaria, verum etiam decentia juxta conditionem status, personæ, & circumstantiarum. Bardi in *Selestis lib. 3. q. 10. sect. 6. & 7.* Fagnan. in *lib. 3. c. Si quis sane, De Peculio Cleric.* cum multis apud ipsos.

Sub congrua sustentatione comprehenduntur donationes remuneratoriæ, etiam liberales, & gratuite, maxime de consuetudine; expensæ ad hospitandum Magnates, &c. hæc namq; decent, & conveniunt decori status, felicitati gubernii, & incremento vittutum.

1307 Hinc potest suis consanguineis, & familiaribus donare usq; ad status decentiam, *ex c. Siudeat in fin. 50. dist.* his verbis: *Præcipimus, ut tale beneficium sibi Ecclesia concedatur, quo & ipse, & sui sufficienter possint habere sua sustentationis solatium.*

1308 Potest de Ecclesiæ redditibus sorores, vel alias consanguineas dotare, si ex se, aut ex parentibus, ad quos primario dotare spectat, satis non habeat. Fagnanus citat. *ex c. 1. de cohabit. Cler. & Mulier.*

1309 Cavendum autem est, ne quoad consanguineos, & nepotes sanguinis passio obcæcet, & plus æquo excedatur. Unde [ut refert Fagnanus cit.] D. Bernardus in declaratione super illis verbis Evangelii. *Ecce nos reliquimus omnia, sic ait: Vivat de altario, ut juxta eundem Apostolum alimenta, & quibus pectatur habens, his contentus sit. De altario, inquit, vivat, non superbiat, non luxurietur, & neq; non ditetur, non sibi de bonis Ecclesiæ ampla palatia fabricet, murans quadrata rotundis, nec oculos inde congreget, aut superfluitate dissipet, non extollat de facultatibus Ecclesiæ consanguineos suos, aut nepotes, aut nepotes nuptui erudat: & Ambrosius lib. 1. de officio. c. 30. relatus à D. Thom. in 2. 2. quæst. 185. art. 7. ad 2. Hæc est approbata liberalitas, ut*

proximos seminis tui ne despicias. si ergo gnoscas, non tamen ut illos divites fieri velis ex eo quod tu potes conferre inopibus.

1310 Insuper, quoad alios usus, attendenda moderatio Trid. *sess. 25. de reformatione* Episcopis monita his verbis:

Quapropter exemplo Patrum nostrorum Concilio Carthaginiensi non solum ydotes, sed Episcopi modesta suppellectili, & mensa, & generali victu contenti sint: verum etiam in vestire genere, ac tota ejus domo caveant, quid appareat, quod à sancto hoc instituto alienum: quodq; non simplicitatem Deorum ac vanitatum contemptum præferat.

1311 Item consideranda venit ratio loci, ubi est beneficium. Plura namque veniunt Episcopo Urbis, quæ est Regia Principis, aut caput Regni; quàm Episcopo per Urbis.

Hinc Paulus 5. per Bullam In Eminenti edita 8. Aprilis 1606. facultatem concedit Clericis incolis, & civibus Urbis Romæ, ejus districtus infra decem milliaria, de omnibus redditibus, fructibus, & proventus Ecclesiasticis quomodolibet eis provenientibus, in eadem Urbe, ac ejus districtibus decem milliaria consistentibus, libere disponendi, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate, in favorem suorum consanguineorum, & affinium, aut personarum extraneorum, atq; etiam decrevit, ut illis ab intestato decedentibus, eadem ad eorum hæredes intestato proveniant.

1312 Secundò consideranda venit nobilitatis personæ beneficiarii, aut dignitatis, seu qualitatis beneficii.

Hinc in Extrav. *Execrabilis*, Joan. 2. 2. obtinentibus, ex dispensatione plures dignitates, personatus, aut beneficia curata, precipitur, ut non possint retinere nisi unum, & simul ab hac lege excipiuntur Cardinales, &

QUÆRES V.

1315 An si beneficium sit tenue, & congruè sustentatione deivactà, nil pro pauperibus super sit, adhuc fructus beneficii sint dividendi?

Respondeo cum Fagnano in lib. 3. c. Si quis sanè, de Peculio Clericorum à n. 27. alimenta Clerici esse anteponenda.

Probatur ex c. Nulli Episcoporum, §. His ita respondetur, 12. qu. 1. Sicut perfecti in charitate manente, licet res Ecclesie omnibus debeant esse communes primum tamen sibi, & sua Ecclesie deservientibus subministrat, reliqua que supersunt fidelium usus ministratur: ista & prabenda Ecclesiarum, eadem charitate manente, pie, & religiose possunt distribui, nec tunc rebus Ecclesie, ut propriis, sed ut communibus utilitatibus deservitur, ut ex his, que sibi assignata sunt, primum sibi necessaria percipiat: si qua verò suis necessitatibus super sunt, in communem usum Ecclesie expendat.

Et D. August. relatus in c. qui vult de Pœnit. dist. 3. ait: Qui vult eleemosynam ordinare dare, à se ipso debet incipere, & eam sibi primum dare: est enim eleemosyna opus misericordie, verissimèque dictum est: Misereere anima tua placens Deo.

1316 Ratio est, quia alimenta ex redditibus beneficii debentur Clerico ex justitia, pauperibus ex charitate. Unde pauperibus debentur superflua: vide à n. 410. ad 415.

1317 Concluditur, alimenta beneficiati esse anteponenda reparationi Templi, ex c. de his de Eccles. edif. Reparationem verò Templi, cum spectet ad Dei cultum, esse anteponendam sustentationi pauperum.

1318 Auctoritates, que adduci possunt in contrarium, sunt intelligendæ de fructibus, qui supersunt, detracta decem beneficii.

Gc

ci.

quibus proinde plurimum incommodum beneficiorum retentio con-

1313 Cujus rei duæ sunt rationes, una, quæ dicitur in Extrav. relata. Nam Cardinales Summo Pontifici Universalis Ecclesie, serviendo, singulis Ecclesiis profunt.

Alia, quia ipsi Eminentie dignitatis (ait Fagnano) convenit familiares apud se habere, minime sordidos, vel obscuros. Hæc (quidem rectè observat) in præmio beneficiorum commende beneficii, hæc solent esse verba: Ut tuum statum juxta Cardinalis sublimitatem decentius tenere, & exornare mæra, quate jugiter de necessitate sibi oportet, facilius perferre valeas.

1314 His de causis novissimè Clemens XI. in Const. 19. incip. Cum à prima, edita 28. Feb. 1668. apud Bullarium Lantusca, tom. 6. Privilegia S. R. E. Cardinalium testandi de bonis, ac juribus ab ipsis, dum vivunt, quomodolibet acquisitis bonis, redditibus, emolumentis, & juribus Ecclesiasticis, extentis, aut ad fructus civiles, aut naturales incrementos, vel cum aliis ipsorum bonis non contentis, aut eorum patrimonio non incorporatis, atque etiam ad fructus pro afflictibus bonorum, ac juncium quorumcumque, si fructus tam civiles, quam naturales conductibus, & actualiaris locati, & concessi per illas erunt percepti, quamvis termini solutionis annuam per locatores fuerint postquam coarventi. Hæc Pontifex.

ciarii sustentatione; hi quidem sunt dividendi. Ita Fagnanus *cit.*

1319 Conari autem debent Beneficiarii, ut Tempa, quorum Beneficia sunt eis commendata, decentibus suppelletilibus, & necessariâ reparatione non destituantur, sed in quantum possunt, de illis provideant. Insuper attendere debent, an Commendæ, & Abbatia Ecclesiastica ipsi collatae, sint fundatae cum aliquo onere alendi pauperes. Ac proinde recolenda sunt dicta n. 1309.

QUÆRES VI.

1320 An Episcopi, & beneficiarii non erogantes pauperibus redditus superfluos beneficiorum, aut eis ad malos usus abutentes, teneantur ad restitutionem?

Affirmant Doctores *cit.* n. 1290. qui tenent non esse veros dominos fructuum.

1321 Respondeo, peccare mortaliter, sed non teneri ad restitutionem. Doctores *cit.* 1290. qui tenent esse veros dominos fructuum beneficium.

Probatur valida, & clara auct. D. Thomæ 2. 2. q. 185. art. 7. apud Fagnanum *cit.* Si Episcopo portio separata ab aliis est assignata, potest de illa disponere, ut de patrimonio, & peccat male dispensando contra charitatem, non contra iustitiam, nec tenetur ad restitutionem. Sin autem portio illius non est separata, ejus fidei diviso committitur, qui si suam portionem faciat paulo majorem, non est in mala fide; alia si esset magnus excessus, non esset fidelis dispensator, & est restitutioni obnoxius.

1322 Item in quodlibet. 6. ars. 12. ad 3. docet alio modo esse discurrendum de redditibus Hospitalium, ac de redditibus beneficiorum; his verbis: *Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt attribuen-*

da necessitatibus pauperum, & ex tribus necessitatibus ministrorum, sicut sunt bonis spiritualibus, & aliorum hujusmodi: & de illis bonis, quæ sunt principaliter attributa ministrorum, sicut sunt prebendæ, Curia, & alia hujusmodi; nam in premissis peccatum committitur non solum ex abusu, etiam ex ipsa rerum conditione, dum ab usus usus assumit, quod est alterius, & tenetur ad restitutionem tanquam de rebus alienis. In secundis vero bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut bonis patrimonialibus dictum est. Unde tenetur quis ad restitutionem, sed solum penitentiam peragendam.

Ubi (ut videt) S. Doctor, quæ ratio onus restitutionis, discurrit de redditibus beneficium, sicut de redditibus patrimonialibus adeoque vult, quod sit eorum dominus.

1323 Non tenentur igitur ad restitutionem, si fructus superfluos beneficiorum pauperibus non erogent, sed eis abutantur; peccant vero mortaliter contra charitatem, si jure naturali, & divino tenentur pauperibus subvenire.

1324 Hinc Mendo in Epit. vet. beneficium Eccles. nu. 7. rectè addit: *Quod si de ecclesiasticis fructibus quis detrahit aliquam partem, peccat mortaliter, sed non tenetur ad restitutionem, sed solum penitentiam peragendam, si fructus superfluos pauperibus non erogent, sed eis abutantur; peccant vero mortaliter contra charitatem, si jure naturali, & divino tenentur pauperibus subvenire.*

1325 Nomine pauperum veniunt etiam Hospitalia, Ecclesie pauperes, Domus Religiosorum, & ipsi Religiosi.

QUÆRES VII.

1316 *An quando beneficiarius peccant dantem, si ipsi accipientes peccent?*

Deare, si inducant, vel excitent dantem; minime, si sine inductione donata accipientes tenet Tambur. tom. 1. lib. 8. som. 1. can. 1. §. 4. num. 1. cum de Lugo; quia in primo casu sunt causa peccati alterius, in secundo sunt causa, sed tota malitia est ex parte dantis.

Valde de scandalo à num. 321.

1317 Certum tamen est, eos non teneri ad restitutionem; quia valide accipiunt.

QUÆRES VIII.

1318 *An Episcopus pecuniaras possint applicare?*

Episcopi, aut suæ Camere, applicare, & habere onus, applicandi piis operibus, tenet Roccus, Zerola, & Barbosa, apud Barthelemy lib. 3. §. 10. sect. 12.

1319 Dico tamen, non esse recedendum à Conc. Trid. sess. 25. de ref. cap. 3. quod sic dicitur: Sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis, ad forum Ecclesiasticum quoad iudicium pertinentibus contra quoscunque, etiam laicos, per multas pecuniaras, quæ locum in expensis eo ipso, quod ex alto fuerint, excipiantur.

QUÆRES IX.

1320 *An quem spectent bona à beneficiario accepta, & meliorationes ab eo in rebus Ecclesiasticis?*

Secundum Pirhing. lib. 3. tit. 26. §. 3. in beneficiarius nullum, aut tenue patri-

monium habeat, bona ab eo empta, puta fundus, prædia, &c. ad Ecclesiam spectant, quia ex fructibus Ecclesiæ censentur empta, cap. investigandum, 1. de Peculio Cleric. Potest tamen eorum fructibus uti, dum vivit.

1331 Si amplum patrimonium, dum bona emit, habet, & beneficium tenue; spectant ad beneficiarium, ejusque hæredes; quia censeri debent ex fructibus patrimonialibus acquisita, adeoque illorum naturam sequuntur, ut in num. 1302. eò maxime, quia delictum in dubio non est præsumendum. Nisi constet, fuisse ab eo empta animo donandi Ecclesiæ, seu nomine Ecclesiæ. Addit tamen Pirhing, talem posse contingere casum, sive proprio, sive alieno nomine bona empta sint, ut sint, inter Ecclesiam, & hæredes dividenda, nisi certò constet, quòd fuerint ex redditibus patrimonialibus empta, cap. inquirendum 4. huius tit.

1332 Bona donata beneficiario ratione ejus personæ, ad ipsum spectant, uti bona patrimonialia, & quasi patrimonialia; bona vero ei donata pro servitio Ecclesiæ, ad Ecclesiam spectant, sive immobilia sint, sive mobilia; unde eorum non est dominus, sed fidelis administrator.

1333 Meliorationes factæ in fundis Ecclesiæ ex fructibus beneficii, ad Ecclesiam spectant, & solum beneficiarius illis uti potest, dum vivit; si sint factæ ex fructibus patrimonialibus, debent æstimari, & pretium talis æstimationis transit ad hæredes, nisi constet fuisse factas animo donandi Ecclesiæ.

QUÆRES X.

1334 *An Religiosus ad Episcopatus assumptus, dominus fructuum?*

PRima opinio affirmat, esse dominum, & de illis disponere posse, uti Episcopi sæculares.

res. Medina, Palatius, & Sotus, Angles, Valquez, Hurtado, apud Bardi in *selectis lib. 3. q. 10. sect. 16.* Ratio est, quia in *cap. statutum 18. q. 1.* decernitur, quod Monachus factus Episcopus possit sibi paternam hereditatem acquirere: sibi autem hereditatem acquirere, est esse dominum, nam *ex l. in rem alio ff. de rei vendic.:* nullus sibi dominium acquirit, nisi qui est verus dominus.

Si igitur Religiosus ad Episcopatum assumptus potest esse dominus hereditatis paternae, poterit esse dominus fructuum beneficii; tota namque ratio, quae obstat potest, est professio paupertatis Religiosae, quae aequè militat pro utroque casu.

1335. Secunda opinio, quam sequor, negat esse dominum, sed liberum administratorem: *em: D. Thomas 2. 2. q. 185. art. 8. D. Bonaventura in 4. sent. d. 38. §. ad illud num. 47. Castropal. 11. 6. de Char. dif. 2. p. 8. & alii quamplures apud Bardi cit. num. 3.*

Ratio est (ex dicendis de obligatione voti) quia Religiosus per assumptionem ad Episcopatum non desinit esse Religiosus, nec est liber à tribus votis essentialibus; sed solum manet liber ab usibus, & observantiis illis regularibus, quae obstant statui Episcopali, ejusque decentiae; carentia autem dominii omnium bonorum immobilium, & mobilium, illi non obstat, si Episcopus liberam eorum administrationem habeat.

Ad rationem in oppositum respondetur cum Glossa *ibi ver. legitimus;* quod sicut si ante assumptionem hereditatem paternam vendicaret sibi, non pro se, sed pro Monasterio vendicaret; ita post assumptionem ad Episcopatum illam vendicat sibi quoad usum; quoad dominium verò illam vendicat Ecclesiae, & hic est sensus relati Capituli.

1336. Dices cum Valquez: Si acquireret dominium non sibi, sed Ecclesiae, non posset

hereditatem illam renunciare; ex relationem textu, dicitur, quod d possit, at non cogit illam vendicare.

Resp. Quod ly potest ibi denotat libertatem à peccato, minime libertatem exercitii; sicut Monachus, si ei proveniat hereditas, terna ante assumptionem, non potest illam renunciare; quia potest licitè pro Monasterio paci acceptare, & Monasterio utpote cur est jus jam acquisitum; ita si ei proveniat assumptionem, non potest illi renunciare; potest licitè acceptare, & Ecclesiae esse jam acquisitum. Colligitur ex eodem textu, infra disponitur, ut Monachus hereditas Monasterio restituat ante promotionem; Ecclesiae verò post promotionem ad Episcopatum.

Tamb, in *tom. 1. lib. 8. tract. 1. cap. 2. §. 1.* citans Sanchez *lib. 6. in Decal. c. 8. n. 13.* ait eos, sive sint domini sive liberi administratores, peccare mortaliter, si superflua in usus non expendant, sed non teneri ad restitutionem; quia valide expendunt.

Et Fagnanus *lib. 3. c. ad audientiam, de C. non resid. num. 18.* ait, proprium esse duplicis generis, unum importat verum dominium, & proprietatem; quales habent homines seculares; alterum intelligitur proprium quoad liberam administrationem, qualem habent beneficiati, &c. & secundum hoc Clerici seculares, & Religiosi habentes administrationem, hoc est beneficia in titulum, requiruntur, quoad potestatem dispensandi sicuti beneficiorum. Cardin. Navar. *in cap. Novellat. n. 10. 11. Rota, &c. ita Fagnanus.*

RENUNCIATIO BENEFICII

1337. **E**st spontanea beneficii cessio legitime facta. Est duplex, tacita, & expressa. Tacita fit, quando quis aliquid agit, quod est

Insuper exiat reservatio mensium, & alternativa; dantur enim menses Apostolici, in quibus quorumvis beneficiorum, aliter quam per resignationem vacantium, spectant ad Summum Pontificem, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis personaliter in suis Ecclesiis residentibus conceditur alternativa seu mensium, in quibus si vacent beneficia libera, & ab aliis, v. gr. à Patronis independentia, possint illa conferre; ita ut Januarius spectet ad Papam, Februarius ad Episcopum, Martius ad Papam, Aprilis ad Episcopum; & sic alternatim quoad reliquos menses.

RENUNCIATIO, SEU RESIGNATIO
CONDITIONALIS.

1338 **N**on potest fieri, nisi in manibus Papa; unde non potest ab Episcopo admitti sine autoritate Summi Pontificis. Ita B. Pius V. per Bullam 58. editam 1. Aprilis 1068. incip. *Quanta Ecclesia*, Talis, 1. est renunciatio beneficii facta in favorem tertiæ personæ, sub conditione alicujus pensionis solvendæ ipsi resignanti, vel alteri: v. num. 1209. § 1264. 2. Facta sub conditione, seu reservatione regressus, vel ingressus, aut accessus. Cum reservatione *Regressus* fit, quando quis beneficium jam adeptum alteri renunciat, reservando sibi jus ad beneficium redendi, si resignatarius præmoriatur. Cum reservatione *Ingressus* fit, quando quis post beneficii collationem sibi factam, ante possessionem illud alteri renunciat, sub conditione, ut resignatario præmortuo, possit propriâ auctoritate in ejus possessionem ingredi. Cum reservatione *Accessus* fit, quando beneficium alicui incapaci, v. gr. puero destinatum, alteri interim confertur, sub conditione, ut incapacitate illius cessante, v. gr. post legitimam ætatem, possit ille propria

priâ autoritate ad beneficium alteri collatum accedere, & pro se accipere. Hinc ingressus, regressus, & accessus est prohibitus per Trid. *sess. 25. de ref. c. 7.*

1339 Resignatio, seu renunciatio beneficii facta sub conditione præcisè, ut conferatur alicui certæ personæ, absq; alio addito, aut pacto ex relatis, à Castropal. *part. 2. tr. 13. dis. 6. punct. 2. §. 1. n. 3.* & aliis, vocatur simplex in favorem, & consequenter, quod possit ab Ordinario admitti. Alii apud Piching. *lib. 1. tit. 9. sect. 5. §. 4.* volūt, quod possit ab Episcopo admitti, ita tamē, ut dicta clausula rejiciatur, & habeatur pro nō adjecta, nam resignans non potest Episcopum resignationem admittentem obligare, ut beneficium renunciatum certæ personæ conferat, sed potest libere cui velit conferre; unde personæ à resignante designatæ si conferat, libere conferet, non ex vi conditionis resignantis.

Dicendum tamen est, huiusmodi resignationem faciendam esse in manibus Summi Pontificis, ad cavenda pericula, quæ intervenire possunt; & ita servat stylus Curie, & recepta consuetudo (ait Piching. *cit.*) fundata in Bulla B. Pii V. *cit.* ubi hæc habentur verba:

Caveant autem Episcopi, & alii prædicti, itēq; omnes electores presentatores, & patroni, tam Ecclesiastici, quàm laici quicumq; sint, ne verbo quidem, aut nutu, vel signo, futuri in huiusmodi beneficiis, & officii successores, ab ipsis resignantibus, aut aliis eorum significatione, vel hortatu resignentur, aut de his assumendis promissio inter eos, vel etiam intentio qualiscumq; intercedat.

Resignatio beneficii facta ab uno certæ personæ sub conditione, ut illius beneficium sibi conferatur, potest ab Episcopo admitti, quia est permutatio permilla in iure Canonico, ut *infra n. 1347.*

1340 Resignatione beneficii in favorem

tertiæ personæ, autoritate legitimâ sibi superior eam admittens, non debet illi tantum beneficium conferre, nisi sit idoneus; quæ signatio illi facta includit tacitam conditionem Canonum *sibi idoneus.*

Verùm tamen est, quod in renunciatione atq; etiam in permutacione non tenetur renuncians, aut permutans assumere dignitatem; quia ex nullo iure tale onus imponitur, quoniam ipse cedit, unde sufficit, quod dignum assumat Castropal. *part. 2. n. 13. dis. 6. punct. 12. n. 11.* cum pluribus,

RENUNCIATIO PURA

1341 **S**eu simplex, & absoluta, potest ab Episcopo admitti sub iustis, & certis causis. Ita B. Pius V. in Bulla *cit.*

Causæ ad simplicem, & absolutam renunciationem honestandam, & ab Episcopo admittendam requisitæ ex iure Canonico, proximè B. Pii V. *in cit.* Bulla sunt plures, 1. Si beneficiarius sit senio confectus, 2. Valetudinarius, 3. Corpore impeditus, v. gr. si laborer lepra, parthiis, &c. ita ut non valeat, ut oportet, suo satisfacere muneri, 4. Corpore vitiatu, v. gr. si sit surdus, cæcus, &c. 5. Si sit obnoxius crimini, ob quod possit beneficio privati, 6. Si sit ad aliud beneficium sufficientis promotus, maximè si sit incompatibile, 7. Si sit censuris, aut penis Ecclesiasticis irretitus, quantum absolutionem, aut dispensationem faciliter obtinere non potest, 8. Si capitales habeat inimicitias, aut aliud, ob quod non sit in loco beneficii securus, 9. Si sit Religionem ingressurus, aut matrimonium contracturus, dummodo realiter exequatur.

1342 Ubi nota, 1. quod beneficium resignatum ob matrimonium, statim provideri potest, illo contracto. At resignatum ob

Religionem, provideri non potest, nisi professione secuta.

3. Si beneficiarius sit in saeris, & sit ordinatus in titulum illius beneficii, debet hoc in resignatione exprimere. Et neque admitti potest, nisi constet, quod possit aliunde commodum vivere, ut in tom. 3. num. 48. Admitti tamen potest, si fiat Religiosus.

4. Pro beneficii relidenam exposcentibus, in resignatione exprimi debet tempus, à quo beneficium obtinuit, ex Stylo Curiae, cum non solet resignatio admitti, nisi sint tenentis possessa.

4. Relinatio beneficii, sive simplex, & absoluta, sive ad favorem alterius facta à Clerico in gravi infirmitate constituto, si Clericus ultra viginti dies à die consensus per se, vel per procuratorem coram legitimo superiore praesenti, non supervixerit, sed infra viginti dies moriatur, cadit, & beneficium vacare tenditur, non per resignationem, sed per mortem, ex Reg. 19. Canc. Apost. Idem dicitur Clerico sano, qui ultra viginti dies à die consensus praesenti non supervixerit, sed per resignationem, sive à superiore admittam, sive non admittam, infra viginti dies naturalis (non sufficit civilis) mortuus est. Quod est dispositum ad vitandas fraudes, ut de beneficiis disponatur per modum ultimatæ voluntatis, sicut de bonis patrimonialibus. Pirhing. cit. sect. 3. §. 2.

Ex recentis igitur cautis in jure expressis, atque etiam ex aliis honestis causis, utilitatem Ecclesiae, & necessitatem Ecclesiae respicientibus, insuper notatis conditionibus servatis, ipsius Episcopi resignationes simplices, & absolutas beneficiorum admittit, v. n. 1337.

1343. Et quamvis B. Pius V. in citata Bulla non servari conditionem, ut beneficia resignata non conferantur ipsorum resignantium, aut Episcoporum resignationes admit-

tentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fillacem circuitum multiplicatarum per extraneos collationum; Castropal. par. 2. tr. 13. dis. 6. punct. 2. §. 1. n. 7. ait: Adverto tamen, hanc constitutionem, quoad hanc conditionem, non videri usum receptam, sed potius à principio fuisse ab ea supplicatum. Garc. 1. i. par. de benef. cap. 3. n. 270. August. Barbof. allegat. 69. n. 48. Et consequenter nec poenas ob hanc causam ibidem impositas. Idem innuit Pirhing. in lib. 1. tit. 9. sect. 4. §. 3.

1344. Renunciatio facta ex metu gravi, juxta plures est ipso jure nulla; per alios cum Castropal. cit. §. 5. nu. 4. est ipso jure valida, sed venit rescindenda à superiore: talis tamen metus esse debet extrinsecè incussus ab alio homine ad finem extorquendi renunciationem, juxta dicta de metu in votis, in contractibus, & matrimonio.

Hac ratione valida est renunciatio facta ex metu inimicitiae in loco, ut dictum est num. 1341. aut ex metu malitiae plebis, ex cap. Nysicum pridem 10. de renunc. quia tunc renunciatio libere à resignante eligitur tamquam medium ad malum, quod timet vitandum.

1345. Renunciatio verò facta dolo, seu fraude, est ipso jure nulla. Castropal. cit. n. 7. & Pirhing. cit. sect. 7. §. 3. quia metus minuit, sed fraus, & dolus omnem tollit libertatem; ex l. 1. ff. de dolo. fraudatori suam malitia non debet esse lucrosa. Nec debet quis alterius odio praeponderari, ex reg. 20. in 6. v. num. 1664.

1346. Denique. Quavis resignatio beneficii, etiam causa permutationis facta, & cujusvis beneficii, sive curati, sive simplicis, &c. est publicanda intra determinatum tempus. Ità praescribit Greg. XIII. in Bulla 85. Humano vix judicio, cujus summam refert Pirhing. cit. sect. 6. §. 5.

„ Debent

„ Debent autem publicari à quibusvis resignariis, etiam exemptis, etiam officialibus Curiae Romanae, imò ab ipsis etiam Cardinalibus, si in eorum favorem beneficia aliqua resignentur; & quidem intra sex menses, si in Curia Romana resignatum sit beneficium, & hoc situm sit circa montes; si verò ultra montes situm sit, intra 9. menses à die supplicationis datae, & resignatae. Si verò extra curiam coram ordinariis locorum resignatio facta sit, intra tres menses à die, quo collatum beneficium resignatum fuit, computandos, quòd intra mensem à tempore factae resignationis, sub poena privationis juris conferendi, à collatore incurrenda, nisi intra mensem resignatum beneficium resignatio contulerit, & sub poena nulliter factae resignationis, si forma Gregoriana constitutionis in factis his resignantibus servata non fuit.

PERMUTATIO

1347 **F**it, quando duo Clerici sua beneficia cedunt, ut alter alterius beneficium consequatur. Unde involvit duplicem resignationem conditionalem. Est autem à jure Canonico permessa, & potest ab Episcopo, seu superiore ordinario admitti; non est enim aliud, quam mutua permutatio beneficii proprii cum beneficio alterius.

Quatuor tamen requiruntur conditiones. Prima. Quòd fiat autoritate superioris; quòd si fiat autoritate propria, erit nulla, & simoniaca. Nomine superioris, veniunt Episcopi, & illi, qui jurisdictionem habent Episcopalem, licet non dignitatem, ita ut ad ipsos spectet nedum conferre, sed etiam privare. Si beneficia permutanda sint in diversis Diocesis, permutatio ab utroque ordinario debet autoritatem desumere.

Secunda; ut non fiat, nisi ex legitima causa; causae legitime sunt superius commemoratae de non sufficit solus permutantis favor, eius privatum temporale commodum, & semper requiritur aliqua Ecclesiae necessitas aut utilitas, ut qui uni loco est minus utilis alibi valeat se utilis exercere, & quatuor

de rerum permut. §. si autem.
Tertia; ut, si beneficia permutanda inaequalia, talis excessus non compensetur pecunià, aut alio temporali pretio retribuitur, si, sive talis excessus sit in dignitate, aut spirituali, sive in fructibus, domo, & annexo titulo beneficii; aliàs erit simoniaca. n. 1201.

Pariter simonia erit pacifica de aliqua summa pecuniæ pro compensando aliquo, quòd extat in beneficio permutato; sed beneficia permutari debent.

Quarta conditio, ut permutatio non fiat nisi inter duos. Hinc simoniaca est permutatio triangularis, aut quadrangularis. v. g. Petrus suum beneficium cum beneficio Pauli permutat, ut Paulus illud Nepoti Petro regent. Nam hæc (ut ritè observat Phæbeus non tam est permutatio que nominis inter duos esse potest, sed contractus quidam imminutus, Facio, ut facias sive Do, ut des, per iure Canonico circa spiritualia reprobatum, quòd in spiritualibus interdicta sit permutatio, omnisque conventio ex c. suo, de permutat.

De beneficiis agunt Castropal. part. 1. c. 13. Fagnanus in locis citatis, & alius, ut in indice. Phæbeus lib. 1. ex tit. 11. ad 17. cit.

DE JUREPATRONATUS.

1348 **J**us patronatus est potestas praestandi instituendum ad beneficium vacans. Quòd jus vendi non potest sine simonia.

quia, et de jure 16. de jurepatr. quia est spiritus
collationem, seu ad beneficii collationem
collationem v. n. 1241.

Presentatio est legitima personæ exhibitio
per patronum facta Episcopo, vel alteri, ad
quem institutio pertinet.

Jurispatronatus Ecclesiæ, beneficii, aut Ca-
pituli, non acquiritur, nisi per ejus novam
institucionem, constructionem, aut per ejus
competentem dotacionem de pro-
prietate bonis, ex Trid. sess. 14. de refor. c. 22. Un-
de Gloriam cap. Piamensis 26. 16. g. 7. affert
verbum.

Juratum faciunt dos, adificatio, fundus.

Contra tamen requiritur assensus Dio-
cesani, sine quo jurispatronatus non acquiritur,
ex c. Nobis 25. de jurepatr.

A dicta lege Trid. sess. 25. de refor. cap. 9. ex-
cipitur sequitur: Exceptis patronatibus super
collatione aliorum Ecclesiæ competentibus: & ex-
cipitur illis, quæ ad Imperatores, & Reges, seu
regia possidentes, aliosque sublimes, ac supre-
mos Principes, jura Imperii in dominis suis
dominiis pertinent, & quæ in favorem studio-
rum generalium concessa sunt.

Jurispatronatus dividitur in laicum,
Ecclesiasticum, & mixtum. Laicum dicitur,
si fundatio, constructio, aut dotatio sit fa-
cta ex bonis propriis patrimonialibus. Eccle-
siasticum, si sit facta ex bonis Ecclesiæ. Mix-
tum, si sit facta partim ex bonis patrimonialibus
partim ex bonis Ecclesiæ, seu quod ex pa-
tronis Ecclesiasticis, & laicis coalescit n. 1350.

Patrono plura competunt jura, 1.
competit præcipuus locus in Ecclesia, 2.
onus, & officium Ecclesiæ, ejusque bona
tutari, & protegendi, 3. Jus præsentandi ad
beneficium vacans, 4. Quod si ipse, aut ejus
heredes ad summam inopiam pervenerint, de-
betur ex bonis Ecclesiæ à se fundata subleva-
ri, & sustentari, ex relato cap. Nobis.

Præf. Exam. Ecclesiæ. Tom. I.

Quæ jura. Glossa in cit. cap. Nobis, his ver-
bis comprehendit:

Patrono debetur honor, omnis, utilitasque.

Præsentus ut præfati, defendat, alatur egenus.

Patrono Ecclesiastico conceditur tempus
sex mensium ad præsentandum, laico verò
tempus quadrimestre à die notitiæ vacatio-
nis beneficii, intra quod si præsentare negli-
gant, devolvitur collatio ad Superiorem il-
lum, ad quem institutio pertinet, ex c. unico
de jurepatr. in 6.

Paciter collatio devolvitur, 1. Si patroni
sint plures, & intra ductum tempus de perso-
na instituenda non concordaverint, 2. Si perso-
na à majori parte patronorum præsentata,
repugnantibus aliis, non possit sine scandalo
substitui; tunc namque potest, & debet Præ-
latus, ut melius secundum Deum judicaverit,
Ecclesiæ providere, 3. Si de jurepatronatu
contingat lis, & intra dictum tempus non
fuerit definitum, cui competat, ex c. quoniam
3. de jurepatr. Idque provisum est, ne Eccle-
sia diu maneat legitimo Rectore destituta, &
ne beneficia diu suspensa maneant in Ecclesiæ
perniciem: v. n. 1274.

1351 Episcopus non tenetur monere pa-
tronum de beneficiarii morte, si patronus po-
tuit scire; tunc enim ad ipsum patronum spe-
ctat curare de usu sui juris.

E contra Meado in Epit. ver. beneficium,
n. 4. addit:

Quod si beneficiarius distans decedat &
vita, ejusque mortem solus Episcopus sciat,
& non moneat patronum, qui eam non
potuit scire, & transeat quatuor men-
ses designati patronis laicis ad præsentan-
dum, & sex menses designati post obitum
beneficiarii patronis Ecclesiastici; adhuc
non pertinet provisio beneficii de jure de-
voluti ad Episcopum, sicut pertineret, nisi
adesset ea circumstantia; nam patrono

D d

269

nequit tunc imputari omisso presentandi.
 Quod si Episcopus recte provideat de jure devoluto Capellaniam, & in ejus institutione injungatur, conferendam fore personis ex tali loco, familiae, aut sanguinis, non poterit pro libito eam aliis conferre.

1352 Hoc est discrimen inter patronum Ecclesiasticum, & laicum ad presentandum; quod Ecclesiasticus, postquam aliquem presentavit, non potest intra suum tempus alium presentare, potest vero patronus laicus, *ex c. cum autem 24. Pastoralis 29. de jure patronatus*. Et haec potuit esse ratio; quia in Ecclesiastico praesumitur cognitio idoneitatis, & morum presentati, non sic in laico. Hec autem limitatio presentationis in Ecclesiastico, compensatur per concessionem longioris temporis, ut diligentius super idoneitate presentandi perquirat, cum variare non possit.

Quod si patroni sint duo, unus Ecclesiasticus, hoc est jure Ecclesiae, & alter laicus, hoc est jure laicali: *ut in n. 1343.* tunc laicus variare potest, & simul sex menses habet ad presentandum: Habet sex menses ad presentandum, ob communionem cum Ecclesiastico, & dignius ad se trahit minus dignum: Potest variare, ob privilegium, quod per se habet, cuius commodum sentit etiam ipse patronus Ecclesiasticus ob communionem cum socio privilegiato in re communi, & ne privilegiato societas non privilegiati praedjudicet.

1353 Presentatio fieri debet de persona idonea. Si sit de indigno, & in ea persistatur, libere potest Superior beneficium personae idoneae conferre; quia presentatio indigni est presentatio nullius, & se habet toto legitimo tempore pro non facta. Colligitur *ex c. 2. de transl. Episc. Sex c. tua 12. de Cler. non resid.*

Presentatus debet a superiore examinari super idoneitate. Et repertus idoneus, debet ad beneficium institui, ita ut si Episcopus il-

lum instituere negligat, & absque causa legitima, sine patrono, beneficium alteri conferat, collatio est ipso jure irrita. *Panor. in c. alibi de jure patr.*

1354 Non potest Episcopus malitiose pellere presentationem a patrono factam in effectum, ut alium presentet. Et tunc, si patronus alium presentet, valida est institutio secundo presentati, sed Episcopus in presentatu tenetur ei, quem recusavit, de alio competenti beneficio providere, *ex c. Pastoralis 29. de jure patr.*

Si vero patronus laicus ex sua libertate res presentaverit, libere potest Episcopus quem maluerit, instituere, si sint aequè digni per hoc namque non leditur jus patroni, qui per variationem nominationis non certat priorem revocare, sed priori aliam curam *ex c. cum autem 24. de jure patr.* Quod si sint aequè digni, tenetur Episcopus inferre digniorem: ita probabilius cum *Castrop. part. 2. tit. 13. dis. 2. punct. 9. n. 3. abbat. à n. 1358.*

1355 Si persona a patrono laico presentata in examine non reperitur idonea, & Episcopus benigne ei indulgeat, ut melius se preparet, & redeat ad secundum examen: Patronus id sciens potest alium intra tempus legitimum presentare sub conditione, ut hoc instituantur, in casu quod prior idoneus non reperitur. Et hoc pacto jus suum servat illud sum, nam aliàs Episcopus, quadrimestre lapsu, supposita incapacitate presentati, libere posset alium instituere: *ut in n. 1351.* Non tenetur Episcopus patronum monere de incapacitate presentati, sed posset libere uti jure suo.

1356 Non potest patronus presentare ipsum, *ex c. per nostras 26. de jure patr.* potest tamen presentare proprium filium, *Panor. in c. consiluerit, quem plures sequuntur, quia*

Patris, & filius solum per solam juris fictionem tenentur una persona, at re ipsa sunt due personæ.

1357 In iure patronatus hæredes succedunt per stirpes, non per capita. Et sic, si Petro patrono succedant duo filii, Joannes, & Franciscus, & his defunctis, succedant unus filius Joannis, & duo, aut plures filii Francisci; hæredes, aut plures filii Francisci succedunt, minime ut tot patroni, sed ut unus patronus in iure stirpis, nempe sui patris Francisci.

QUÆRES.

1358 An patronus teneatur præsentare clericum?

Respondet cum Castropal. part. 2. tract. 13. dis. 2. p. 107. 7. si patronatus sit Ecclesiasticus, patronus in beneficiis curatis tenetur præsentare digniorem, ex Conc. Trid. sess. 14. c. 1. de ref. his verbis,

Non merentur nihil se ad Dei gloriam, & populi salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesia gubernanda idoneos promoveri, si de antiquo, & alienis peccatis committentis mortaliter peccare, nisi, quos dignos, & Ecclesie magis utiles ipsi iudicaverint, quod quidem precibus, vel humano affectu, aut ambulatione suggestionibus, sed eorum merito præsertim diligenter curaverint.

In beneficiis verò simplicibus, si patronatus sit Ecclesiasticus, non tenetur patronus præsentare digniorem; quia nullibi extat hoc ius.

1359 Si patronatus sit laicalis, patronus, sive in beneficiis simplicibus, sive curatis, tenetur præsentare dignum, sed non tenetur præsentare digniorem. Constat, quia Conc. Trid. in sua præsentatione non exposcit concurrentes, ex quo videtur innuere, quòd sufficiat, si

præsentetur dignus, & eligatur. Imò hoc clare insinuat sess. 34. de refor. c. 18. his verbis,

Per actio deinde examine, renunciatur quocumque; ab his idoneis iudicatis fuerint atate, moribus, doctrina, prudentia, aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandum opportunis, ex hisque Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum iudicaverit, atque illi, & non alteri, collatio Ecclesia ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre. Si verò iure patronatus Ecclesiasticus erit, ac institutio ad Episcopum, & non alium pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos ab examinatore iudicabit. Episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituat. Cum verò institutio ab alio, quam ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quam patronus ei præsentet, ad quem institutio spectat. Quòd si ius patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, & non nisi idoneus repertus fuerit, admitti.

1360 Præsentatus tamen semper debet ab Episcopo examinari pro idoneitate comprobanda. Quòd est verum, etiam si institutio sit facienda ab inferioribus. Trid. sess. 25. de ref. c. 9. his verbis:

Ad hoc liceat Episcopo præsentatos à patronis, si idonei non fuerint, repellere. Quòd si ad inferioris institutio pertineat, ab Episcopo tamen iuxta alias statuta ab hac sancta Synodo, examinentur, alioquin institutio ab inferioribus facta irrita sit, & inanis.

De iure patronatus agunt Castropal. part. 2. tract. 13. dis. 2. Ant. à Spir. Sanct. tom. 1. tr. 4. dis. 4. sect. 22. Fagnanus lib. 3. sub hoc tit. Pithing. in Comp. lib. 3. tit. 38. Phæbeus lib. 1. tit. 15.

DE PENSIONIBUS, ET PRÆSTI-
MONIIS.

1361 **P**ensio est jus percipiendi fructus certos, ex beneficio alieno, auctoritate legitimâ, ad tempus, iusta de causâ concessum. Hinc non est beneficium, cum hoc sit perpetuum, & detur in titulum, non sic Pensio; unde ex Trid. *sess. 21. c. 2. de ref. non potest quis ad pensionem ordinari, ut in 20. 3. n. 48. ad 50.*

Pensio, ex dictis n. 509. est duplex laica, & Clericalis. *Laica* est, quæ datur titulo temporali, nimirum ob aliquod temporale obsequium, aut officium præstitum, aut præstandum; v. gr. ob pulsandum organum, ob canendum figuratè in choro. Ant. à Spir. Sanct. *tom. 1. tr. 4. dis. 4. sect. 21. n. 335.* Propter senectutem, paupertatem, &c. laica erit, siue detur laico, siue Clerico, si titulus sit temporalis; materialiter enim tunc se habet, quod pensionarius sit Clericus; v. n. 380.

1362 Clericalis est, quæ datur soli Clerico titulo clericali. Quæ est duplex, una, quæ datur Clerico ob aliquod spirituale munus exercendum, quæ dicitur simpliciter spiritualis; v. gr. ad recitandum Officium; pro munere coadjutoris Episcopi, Concionatoris, Visitatoris. &c. Alia, quæ datur ob aliquod temporale motivum, putà senectutem, paupertatem, &c. Sed exigit ut pensionarius sit Clericus; & hæc dicitur pensio mixta.

Ad pensionem Clericalem requiritur septennium completum; quia requiritur Clericatus, seu prima Tonsura. Fagnanus *lib. 1. c. Cum in cunctis, de elect. n. 98. v. com. 3. n. 21.*

1363 Pensiones super beneficiis imponere potest Papa, quia ad ipsum spectat ple-

na beneficiorum dispositio, *ex c. 1. de beneficiis in 6.* Exposcit tamen iustam causam, citè imponat, ne dissipator appareat, sicut ministrator.

1364 Cæterùm, stando in jure Canonico nullus inferior Papa potest super beneficiis pensiones imponere.

1365 Et quamvis possit Episcopus, iudex delegatus pensionem imponere in sa transactionis, *ex c. nisi, 21. de Præb. mirum in casu, quo super eodem beneficio sit jus dubium, & sit inter duos. Clericus tunc namque Episcopus ad competentem potest unum beneficium conferre, non onere, ut alteri pensionem solvat. Idem imponi non debet, nisi ad tempus, videlicet durante vitâ beneficiarii, ut vult com. durante vita pensionarii, ut docet com. apud Ant. à Spir. Sanct. *10. 1. tr. 4. dis. 4. 27. taliter, quod non beneficium, sed persona beneficiarii maneat onerata; & hoc ictio non fit sectio beneficii quoad fructus nam pensio morte beneficiarii, aut pensionarii extinguitur. Non possunt autem collegæ id propriâ auctoritate præstare sine consensu Episcopi; quia esset simonia, cum pensio rei spirituali annexa.**

1366 Imò, quamvis plures Decretales apud Pirhing. *in comp. lib. 3. tit. 12. 4.* doceant posse Episcopum in quibusdam specialibus ex iusta, & necessaria causa, & evidentem Ecclesiæ utilitatem, pensiones imponere; hoc tamè docent cum limitationibus, 1. Ut non imponat in perpetuum, cum facultate transferendi ad alterum, durante vita pensionarii, 2. Ut non imponat præcisè in favorem alterius, aut transferendo beneficium cum pacto pensionis vendæ, quod simoniam saperet, sed ob Ecclesiæ utilitatem, aut necessitatem. Pirhing.

1377 In his igitur casibus non beneficio, sed beneficiario censetur imposita. Et ad hoc manet, quod nullus inferior Papa potest pensionem imponere, loquendo de pensione in ipso beneficio constituta; quæ quidem est servitus ipsi beneficio imposita, quæ non beneficiarii morte finitur, sed tranfit ad successorem.

1378 Impositio, seu reservatio pensionis fieri potest, tam ante, quam post beneficii consecrationem; sed regulariter fit, cum beneficium conferatur. Semper tamen attendi debet, ut simoniae periculum vitetur.

1379 Nam sive in præsentatione, sive in collatione beneficii, pactio de pensione solvenda sine auctoritate Papæ est simoniaca, ex *ca. 1. de simonia, c. fin. de pactis, &c. Si quis obierit, 7. 1. q. 3.* Ubi omnis pactio, de contractus onerosus circa beneficia prohibetur, & præcipitur, ut simpliciter conferantur. Ubiq; additur ratio; quia *quisquis horum alium vendit, sine quo nec alterum prove-* *ne, uxorem in venditum derelinquit, v. à nu.* 1204. § 1209.

1370 Hinc fit, quod patronus, nedum non potest sine auctoritate Papæ, absq; simoniae, pensionem imponere, sed neque aliquid pro præsentatione recipere, ex *c. de jure 16. de purpur.* ob rationem de n. 1225, quæ de causa princeps in præsentatione, quam facit Pontifex, proponit simul pensionem, quam capit imponere, & liberum consensum ipsius promovendi.

1371 Patet Episcopus ipse beneficium consecrando, stando in jure communi, non potest sibi partem fructuum beneficii retinere, quia beneficia sunt sine diminutione conferenda, ut *Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.*

1372 At potest Episcopus de consensu capituli redditus beneficii vacantis, aut partem

ob justam, & necessariam causam ad tempus reservare, puta ad solvenda Episcopatus debita, ad fabricam Cathedralis, aut aliam communem causam. Sed non potest illos reservare directe in sui, suæ mentis, aut mensæ capituli utilitatem: ita ibi.

1373 Sædit Pirhing, in *com. lib. 3. tit. 12. §. 1.*

Quod si tamen consuetudo alicubi vigeat ut ex primi anni fructibus beneficiorum, in Diocesi existentium, ad augendos Episcopi redditus, reservetur aliquid, observandum hoc est, cum nullibi clara hujus rei prohibitio sit, neq; ulla simonia sit specios, & multam etiam probabilitatem ex annatis Pontifici solvendis trahere possit.

1374 Pensionarius per se, & spectato jure communi, tenetur ad solvenda onera beneficii Ecclesiastico annexa; pro rata tamen pensionis, ex *reg. 77. juris in 6. rationi congruit, ut succedat in onere, qui substituitur in honore.*

1375 Pensio, si sit imposita beneficio, eo vacante, & vivente pensionario, est solvenda ab administratore beneficii. Imò si beneficiarius aliquas annualitates omisit solvere in quantum illas ad usus privatos consumpsit, onus eas solvendi tranfit ad heredes illius, si aliquid ex ejus fructibus ad ipsos pervenit; quod si nihil heredes perceperunt, peti possunt à beneficiario successore; quia onus est reale, & impositum beneficio, adeoque cum eo tranfit, pensionario vivente: *v. num.* 1365.

1376 Pensio cessat, & extinguitur, 1. per mortem pensionarii, 2. per matrimonium à pensionario contractum de præsentis, si pensio sit Clericalis: vel per promotionem ad Episcopatum, professionem religiosam, vel per assumptam militiam; quia pensio æquipatur beneficio, si pensionarius libere pensionem in perpetuum remisit.

Dd 3 1377 Pen-

1377 Pensio Clericalis non potest vendi sine simonia labe, ex Bulla Pii V. bene verò pensio laicalis. Tancr. tr. 2. lib. 4. d. 20. n. 2. Castropal. d. 3. de simonia p. 13. nu. 7. Anton. à Spir. Sanct. tom. 1. tr. 4. dis. 4. sect. 21. n. 336.

Et alii apud ipsum.

1378 Ratio primi; quia pensio Clericalis habet annexum titulum spirituale; nam est jus percipiendi fructus ob officium spirituale; & saltem obligat ad recitandum Officium Virginis: v. n. 1361.

Ratio secundi; quia pensio laicalis non est annexa titulo spirituali, nec ex parte finis, nec ex parte subjecti.

1379 Nec obstat (ait Ant. à Spir. Sanct.) quòd illa Pensio extracta sit ex aliquo titulo spirituali, nempe ex beneficio, ad hoc ut sit spiritualis. Nam etiam tertia decimarum Regi concessa, extracta sunt ex beneficio; & tamen quia ad nullum officium spirituale ordinantur, vendi possunt, & de facto quotidie venduntur.

Adde, pensionem non extrahi ex beneficio prout dicit munus spirituale, sed prout importat fructus temporales.

1380 Neque obstat, quòd pensionarius sit Clericus, si titulus sit laicalis, quia id materialiter se habet, ex num. 1362. Unde ex n. 508. non tenetur talis Clericus ad recitandum Officium Virginis, nisi pensio sit ei data, ut Clerico, nempe titulo Clericali, seu spirituali; ut expressè constat ex Bulla Beati Pii V. incip. Ex proximo, 20. Septembris 1571. his verbis:

At quicumque pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut Clericus percipit, eum modo predicto ad dicendum Officium parvum B. Mariae, Virginis decernimus obligatum; & pensionum fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium.

1381 Si tamen Beneficiarius pensionem

propriam auctoritate redimat, non committit, Castropal. cit. num. 10. cred. tract. 2. lib. 4. dis. 20. num. 21. Spir. S. cit. num. 339. & nonnulli etiam plium, Contra Navar. Sotum, & alios. redemptio pensionis non est emptio jus juris spiritualis, sed extinctio temporalis. Imò est quedam anticipata solutio, per quam non tollitur, nec solvitur jus, quod pensionarius habet recipiendos fructus; sed perficitur, completur. Adeoque, qui pensionem mittit, non emit jus pensionarii ad fructus sed anticipatè ei fructus, ad quos jus, solvit. Solet autem auctoritas Beneficis ad redemptionem pensionis interire ob majorem securitatem, & ex hypo-

1382 Illud certum est, quòd legitima licentia resignat beneficium onere pensionis, non potest facere pactum constituta pensio postea redimatur, & tale pactum, & onus, cum sit pretio extrinseco, simoniam importat. Ant. à Spir. S. n. 339.

1383 Ex his colliges, quòd alium vendere pensionem, & aliud vendere fructus pensionis; nam vendere pensionem vendere jus ad fructus, quod in pensione Clericali habet titulum spirituale, & onus, adeoque sine simonia labe non potest, ut ex num. 1361. Et vendere autem fructus pensionis, est vendere rem purè temporalem, que quidem potest sine simonia pretio temporali vendi. Et jus, quod confurgit in emptore ad fructus, non est jus spirituale, sed est titulus spiritualis annexus, sed est omnino temporale, confurgens ex contractu materiali, & civilis emptionis; est, inquam jus pensionarii, sed emptio

Pius V. *Constit. 73. Sacrosanctum, in tom. 2. Bullar. & Urbanus VIII. Sanctissimus, in tom. 4.*

De pensionibus, agunt Castropal. *par. 2. tract. 13. disp. 1. punct. 11.* Pagnanus *lib. 1. cap. Cum in cunctis, de elect. à num. 99. ad 105. cap. Ad audientiam, de rescriptis à num. 136. & lib. 2. cap. Gravis, de restit. spoliat. num. 36.* Pirhing. *lib. 3. tit. 12. Phebæus lib. 1. tit. 16. à num. 24.*

CAPUT V.

DE MONIALIBUS.

1388 **I**N Monasteriis, ubi est præfixus Monialium numerus, si augeantur redditus, possunt alie admitti, juxta eorum incrementum, quia præfixio supponitur facta, ne Monasterium gravetur.

1389 Numerus Conversarum, juxta mentem Clem. VIII. non debet excedere tertiam partem Choristarum.

1390 Chorista (minimè Conversæ) afferre debent dotem pro sustentatione; quæ debet esse à S. Congr. aut ab Episcopo consideratis considerandis taxata.

Debet præfigi æqualis pro Civibus, & exteris. Sac. Congr. 30. Septembris 1616. Non potest Monasterium plus, aut minus taxa recipere, sed plus est restituendum. S. Congr. 2. Maji 1596. Non minus, ne Monasterium gravetur, Non plus, ne simonia committatur. Non prohibetur autem, si aliquid omnino liberaliter pietatis, & virtutis causa, extra dotem elargiatur.

1391 Tertia Soror, ex S. Congr. 5. Septembris 1604. ducere debet duplicatam dotem, quarta Soror triplicatam; insuper tertia, & quarta carent voce. Sed in hoc attendenda est consuetudo, & praxis.

1392 Dos

QUÆRES.

1386 An pensione jam collatâ, possit Princeps imponere pensionario onus, ut partem pensionis, aut alteri solvat?

1387 non posse, si pensionarius sit Clericus, nisi urgeant, & adsint conditiones, ut in impositione gabella à num. 704. ad 714. Considerat ex dictis à num. 704. ad 714. quod est verum, siue pensio sit Clericalis, & si laicalis, quia licet fructus sit temporarius, est fructus Clerici, adeoque exemptioni subiacet.

1388 Si verò pensio sit laicalis, & laicalis, recurrit dicta à num. 791. Illud certum est, non posse ad longum tempus imponere; quia id esset pensionem transferre, & pensiones transferri non posse, unde licentia Papæ, decrevit B.